

UNIVERSITY
of NICOSIA

UNIVERSITY OF
PATRAS
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ
ΔΕΥΤΕΡΗΣ/ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Εξ Αποστάσεως (MA-DL)

Οδηγός Μελέτης

TGSOL-610D: Επίπεδα Γλωσσικής Ανάλυσης

Δρ Ράνια Παπαδοπούλου

2024

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

		Σελ.
	ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	3
1	ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ (1η Εβδομάδα)	4
2	ΦΩΝΗΤΙΚΗ Α΄ (2η Εβδομάδα)	6
3	ΦΩΝΗΤΙΚΗ Β΄ (3η Εβδομάδα)	8
4	ΦΩΝΟΛΟΓΙΑ Α΄ (4η Εβδομάδα)	11
5	ΦΩΝΟΛΟΓΙΑ Β΄ (5η Εβδομάδα)	13
6	ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ Α΄ (6η Εβδομάδα)	16
7	ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ Β΄ (7η Εβδομάδα)	19
8	ΣΥΝΤΑΞΗ Α΄ (8η Εβδομάδα)	22
9	ΣΥΝΤΑΞΗ Β΄ (9η Εβδομάδα)	25
10	ΣΥΝΤΑΞΗ Γ΄ (10η Εβδομάδα)	28
11	ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΑ Α΄ (11η Εβδομάδα)	31
12	ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΑ Β΄ (12η Εβδομάδα)	34

Πανεπιστήμιο	Πανεπιστήμιο Λευκωσίας/Πανεπιστήμιο Πατρών		
Πρόγραμμα Σπουδών	Μάστερ στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης		
Μάθημα	TGSOL-610D: Επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης		
Επίπεδο	Προπτυχιακό ☐	Μεταπτυχιακό (Μάστερ) ☒	
Γλώσσα διδασκαλίας	Ελληνική		
Τρόπος διδασκαλίας	Εξ Αποστάσεως ☒	Συμβατικό ☐	
Τύπος μαθήματος	Υποχρεωτικό ☒	Επιλογής ☐	
Αριθμός τηλεδιασκέψεων/συναντήσεων	Σύνολο 3	Με φυσική παρουσία 0	Διαδικτυακά 3
Αριθμός εργασιών	1		
Αξιολόγηση	<ul style="list-style-type: none">• Εργασία (30%)• Συμμετοχή (10%)• Τελική Εξέταση (60%)		
Αριθμός ΠΜ	10		

Διδακτικό Προσωπικό

Δρ Ράνια Παπαδοπούλου

Ερευνήτρια

ranrap@upatras.gr

Ωρες Γραφείου: κατόπιν συνεννόησης

Μάθημα

Στόχος του μαθήματος είναι η εισαγωγή των φοιτητών/ριών σε βασικά ζητήματα ανάλυσης της γλώσσας με βάση τα πορίσματα της σύγχρονης Γλωσσολογίας. Αρχικά, εξετάζονται ζητήματα όπως: η σχέση γλώσσας και ομιλίας, τα γενικά χαρακτηριστικά της γλώσσας, το αντικείμενο της επιστήμης της γλωσσολογίας, αλλά και οι μύθοι σχετικά με τη γλώσσα. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι αντίστοιχες γλωσσικές μονάδες και οι μηχανισμοί που τις διέπουν ανά επίπεδο ανάλυσης, ξεκινώντας από τις μικρότερες (φθόγγοι) και καταλήγοντας διαδοχικά στις μεγαλύτερες (φράσεις). Με αυτό τον τρόπο, οι φοιτητές/ριες θα αποκτήσουν το κατάλληλο υπόβαθρο για την κατανόηση των «δομικών υλικών» της γλώσσας και των επιπέδων ανάλυσής τους (φωνητική / φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη και σημασιολογία). Στο πλαίσιο αυτής της εισαγωγικής συζήτησης, θα γίνει εφαρμογή σε γλωσσικά φαινόμενα της ελληνικής για καλύτερη εμπέδωση των εννοιών και εξάσκηση στη γλωσσική ανάλυση, ανά επίπεδο γλωσσικής ανάλυσης. Η εμπέδωση των βασικών γλωσσολογικών αρχών και εννοιών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση ώστε οι φοιτητές/φοιτήτριες να είναι σε θέση να διδάξουν την ελληνική γλώσσα ως Γ2/ΞΓ.

Αναμένεται ότι μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:

- Γνωρίζουν τα βασικά ζητούμενα και τους κύριους ερευνητικούς τομείς της επιστήμης της Γλωσσολογίας.
- Ορίζουν τα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης και τις μονάδες τους (φωνητική / φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη και σημασιολογία).
- Κατανοούν και χρησιμοποιούν τη σχετική ορολογία των επιπέδων ανάλυσης της γλώσσας.
- Εκθέτουν επιστημονικά τεκμηριωμένη άποψη για τη φύση της γλώσσας και τον τρόπο ανάλυσής της.
- Χρησιμοποιούν τις μεθόδους και τα εργαλεία περιγραφής και ανάλυσης των στοιχείων της γλώσσας.
- Κατανοούν τη φύση μιας θεωρίας και τη διατύπωση μιας ερμηνείας.
- Αντιλαμβάνονται τι σημαίνει συστηματική προσέγγιση των γλωσσικών φαινομένων και πώς μια θεωρία μπορεί να συμβάλει στην κατανόησή τους.
- Εφαρμόζουν βασικές τεχνικές επεξεργασίας και παρουσίασης γλωσσικών δεδομένων (π.χ. φωνητική μεταγραφή, δένδροδιαγράμματα, γραμμικοί κανόνες).
- Διακρίνουν τις διαφορές μεταξύ της επιστημονικής και της μη-επιστημονικής άποψης καθώς και μεταξύ της περιγραφικής και ρυθμιστικής προσέγγισης για τη μελέτη και ανάλυση της γλώσσας.
- Αντιλαμβάνονται το πώς η κατάκτηση των βασικών αρχών και εννοιών της

Γλωσσολογίας θα τους/τις βοηθήσει στη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Αναρτημένο υλικό μελέτης

ΠΜ

10 ΠΜ

Διδακτικό χρονοδιάγραμμα

Στον Οδηγό Μελέτης που ακολουθεί υπάρχει λεπτομερής περιγραφή του εβδομαδιαίου χρονοδιαγράμματος και των σχετικών στόχων κάθε εβδομάδας. Επιπλέον, οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες τις οποίες πρέπει να γνωρίζουν οι φοιτητές/ριες θα αναρτηθούν στην πλατφόρμα Moodle.

Διδακτικές μέθοδοι

Αναρτημένο υλικό μελέτης και επιπρόσθετο υλικό, τηλεδιασκέψεις, συζήτηση στο φόρουμ, διαδραστικές δραστηριότητες, ερωτήσεις μέσω chat

Για κάθε εβδομάδα μελέτης υπάρχει στην πλατφόρμα η συνοπτική παρουσίαση του υλικού της εβδομάδας (με τη μορφή αρχείου PowerPoint). Είναι σημαντικό να ξεκινάτε τη μελέτη σας από το υλικό αυτό. Στη συνέχεια, πρέπει να μελετήσετε το γραπτό υλικό που δίνεται για μελέτη, είτε πρόκειται για αποσπάσματα από τα διδακτικά εγχειρίδια του μαθήματος είτε για άρθρα που έχουν αναρτηθεί στην πλατφόρμα. Επίσης, σε κάθε εβδομάδα υπάρχουν δραστηριότητες τις οποίες πρέπει να απαντήσετε στο φόρουμ της εκάστοτε εβδομάδας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εκπονείτε τις εβδομαδιαίες δραστηριότητες, αφού θα σας βοηθήσουν να αντιληφθείτε πρακτικά τα όσα θεωρητικά μελετάτε μέσα στα πλαίσια του μαθήματος.

Μπορείτε να επικοινωνείτε απευθείας με τον/ην διδάσκοντα/ουσα για τυχόν απορίες χρησιμοποιώντας το chat της πλατφόρμας Moodle. Με την αποστολή του μηνύματος, θα λάβετε απάντηση μέσα σε 48 ώρες.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, θα πραγματοποιηθούν τρεις τρίωρες τηλεδιασκέψεις. Η συμμετοχή σας στις τηλεδιασκέψεις δεν είναι υποχρεωτική, συνιστάται όμως να προσπαθήσετε να τις παρακολουθήσετε. Σε περίπτωση που αδυνατείτε να παρακολουθήσετε κάποια τηλεδιάσκεψη, σας δίνεται η δυνατότητα να την παρακολουθήσετε αργότερα μαγνητοσκοπημένη στην πλατφόρμα. Κατά τις τηλεδιασκέψεις, γίνεται γνωριμία με τους φοιτητές/ριες και παρουσίαση ορισμένων βασικών πληροφοριών για το μάθημα. Επίσης, σχολιάζονται ζητήματα που σχετίζονται με το περιεχόμενο του μαθήματος, παρέχοντας τη δυνατότητα ανάπτυξης δημιουργικής συζήτησης. Τέλος, κατά τις τηλεδιασκέψεις, επιλύνονται απορίες, δίνονται πληροφορίες για τις εργασίες και τις τελικές εξετάσεις και γίνεται ανακεφαλαίωση των βασικών σημείων του μαθήματος.

Αξιολόγηση

- **Εργασία μαθήματος** (3000-4000 λέξεις). Οι φοιτητές/ριες μπορούν να επιλέξουν να διεξάγουν ομαδικές ή ατομικές εργασίες. Θα κληθούν να επιλέξουν ένα από τα θέματα που θα προταθούν και τα οποία θα περιλαμβάνουν τόσο κριτική ανάλυση όσο και διεξαγωγή μικρής έκτασης πρωτογενούς έρευνας. Η εργασία θα βαθμολογηθεί με άριστα το 30.
- **Συμμετοχή στις εβδομαδιαίες δραστηριότητες:** Αναμένεται να εκπονείτε τις δραστηριότητες που βρίσκονται στο φόρουμ κάθε εβδομάδας. Κάποιες από αυτές λειτουργούν ως θέματα συζήτησης στο φόρουμ, για τα οποία είναι χρήσιμο να ανταλλάζετε απόψεις. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να μην αναρτάτε απλώς τις δικές σας απαντήσεις, αλλά να σχολιάζετε και να συμπληρώνετε τις απαντήσεις των συμφοιτητών/τριών σας. Αυτό που βαθμολογείται, στα εβδομαδιαία φόρουμ, είναι περισσότερο η συμμετοχή σας και λιγότερο η ορθότητα των απαντήσεών σας. Η συμμετοχή βαθμολογείται με άριστα το 10.
- **Τελική εξέταση:** Θα εστιάσει σε όλα τα θέματα που θα αναλυθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, τα οποία βρίσκονται τόσο στο υλικό μελέτης όσο και στο επιπρόσθετο υλικό στο Moodle. Περισσότερες λεπτομέρειες για τη διάρκειά της, τον τρόπο διεξαγωγής της και το είδος των ερωτήσεων που θα περιλαμβάνει θα δοθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. Ορισμένες από τις ερωτήσεις θα πρέπει να απαντηθούν όχι μόνο με βάση τις γνώσεις σας αλλά και την κριτική σας ικανότητα. Η τελική εξέταση θα βαθμολογηθεί με άριστα το 60.

Οι φοιτητές/ριες θα πρέπει να παραδίδουν τις εργασίες τους κατά το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα. Μικρή χρονική παράταση μπορεί να δοθεί μετά από έγκριση του/ης διδάσκοντα/ουσας (και συνεννόηση με τον/ην συντονιστή/ρια του μαθήματος) σε εξαιρετικές περιπτώσεις συνοδευόμενη από σχετικό δικαιολογητικό.

Όλες οι εργασίες ελέγχονται για κειμενικές ταυτίσεις με εργασίες άλλων φοιτητών/ριών καθώς και με πηγές που υπάρχουν στο διαδίκτυο μέσω του λογισμικού Turnitin. Εξαπάτηση και λογοκλοπή, κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες, αποτελούν σοβαρό αδίκημα και τιμωρούνται. Αν διαπιστωθεί τέτοια περίπτωση, θα ληφθούν πειθαρχικά μέτρα και ενδέχεται να μηδενιστεί η εργασία και να μην επιτύχει ο φοιτητής/ρια στο μάθημα.

Υπολογίζεται ότι ο συνολικός χρόνος που θα χρειαστεί να αφιερωθεί στη μελέτη της κάθε ενότητας είναι περίπου 15-20 ώρες.

Πλήρης περιγραφή της αξιολόγησης και των κανόνων του Πανεπιστημίου παρέχονται στον Οδηγό Αξιολόγησης και στο Διάγραμμα Μαθήματος που βρίσκονται αναρτημένα στο Moodle.

Επικοινωνία

Οι παρακάτω ευκαιρίες επικοινωνίας παρέχονται στους/ις φοιτητές/ριες με σκοπό την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ: α) φοιτητών/ριών και καθηγητή/ριας, β) φοιτητών, και γ) φοιτητών/ριών και περιεχομένου.

- Εβδομαδιαίες δραστηριότητες, φόρουμ αναρτήσεων και chat
- Τηλεδιασκέψεις Webex (διάρκεια κάθε συνάντησης: περίπου 3 ώρες)
- Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο
- Τηλέφωνο
- Ωράριο Γραφείου

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Ο συγκεκριμένος Οδηγός Μελέτης για το εξ αποστάσεως μάθημα «Επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης» (TGSOL-610), προσφέρεται στα πλαίσια του εξ αποστάσεως Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας και αναθεωρείται και συμπληρώνεται κάθε χρόνο, με βάση τις αλλαγές που γίνονται στο αναρτημένο στην πλατφόρμα εκπαιδευτικό υλικό. Σκοπός του Οδηγού αυτού είναι να κατευθύνει τους/τις φοιτητές/ριες να προσπελάσουν το διαδικτυακό εκπαιδευτικό υλικό που δίδεται στα πλαίσια του εν λόγω μαθήματος, ούτως ώστε να τους παρέχει την στήριξη που χρειάζονται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευσή τους.

Ο Οδηγός αυτός έχει σχεδιαστεί για να τον χρησιμοποιήσετε μαζί με τις βιβλιογραφικές πηγές που έχουν αναρτηθεί στη διαδικτυακή και διαδραστική πλατφόρμα του μαθήματος (Moodle). Ο Οδηγός Μελέτης είναι δομημένος κατά εβδομάδα και θέμα, περιλαμβάνει 12 ενότητες καθεμία από τις οποίες περιλαμβάνει περίληψη, σκοπό και προσδοκώμενα αποτέλεσμα, λέξεις κλειδιά, βιβλιογραφία, ασκήσεις, και συνιστώμενο χρόνο ενασχόλησης του/της φοιτητή/ριας. Παρά το ότι είναι αυτονόητο, πρέπει να επισημανθεί ότι **ο οδηγός μελέτης δεν υποκαθιστά στο ελάχιστο το αναρτημένο στην πλατφόρμα εκπαιδευτικό υλικό**, που πρέπει ο/η φοιτητής/ρια να διαβάσει με προσοχή και να αφομοιώσει, για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του προγράμματος και να ολοκληρώσει επιτυχώς τη Θ.Ε.

Τόσο οι δραστηριότητες όσο και η προτεινόμενη βιβλιογραφία θα εμπλουτίζονται διαρκώς από τον συντονιστή και τους διδάσκοντες καθ' όλη την διάρκεια του εξαμήνου.

Δρ Ράνια Παπαδοπούλου

Ερευνήτρια,

Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Φιλολογίας.

Περίληψη

Η ενότητα αυτή αποτελεί μια εισαγωγή στη μελέτη της Θεωρητικής Γλωσσολογίας. Η διάλεξη θα αρχίσει με μία προσέγγιση των βασικών εννοιών και αρχών που έχουν καθοριστεί για τη μελέτη της γλώσσας, αλλά και των χαρακτηριστικών που τη διέπουν. Ακολούθως, θα γίνει αναφορά σε αντιεπιστημονικές απόψεις και στάσεις που διαδίδονται σχετικά με τη γλώσσα που απορρίπτονται από την επιστήμη της Γλωσσολογίας.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να εισαγάγει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες στα βασικά θεωρητικά ζητήματα που αφορούν στην ανθρώπινη γλώσσα ούτως ώστε να μπορούν να επαναπροσδιορίσουν τις παραδοσιακές πεποιθήσεις τους και να προσεγγίσουν εκ νέου την έννοια της γλώσσας. Η παρουσίαση βασικών εννοιών και αρχών έχει ως στόχο να υποστηρίξει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως Γ2/ΞΓ, αφού πρώτα θα έχουν κατανοήσει τον μηχανισμό κατάκτησης της ξένης γλώσσας.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Προσεγγίζουν επιστημονικά την έννοια της γλώσσας.
- Αντιλαμβάνονται τις έννοιες της Γλωσσικής Ικανότητας και της Γλωσσικής Επιτέλεσης.
- Κατανοούν τις διαφορές μεταξύ γραπτού και προφορικού λόγου, αναθερώντας πιθανές παρωχημένες απόψεις.
- Αντιλαμβάνονται τη διάκριση μεταξύ της διαχρονικής μελέτης της γλώσσας και της συγχρονικής.

- Διακρίνουν τη διαφορά μεταξύ ρύθμισης και περιγραφής της γλώσσας συνειδητοποιώντας τη θέση της Γλωσσολογίας για σχετικά ζητήματα.
- Αντιλαμβάνονται τον μηχανισμό κατάκτησης της ξένης γλώσσας και τη διδασκαλία της.

Λέξεις-κλειδιά

Γλώσσα, Γλωσσολογία, Χαρακτηριστικά της γλώσσας, Μύθοι για τη γλώσσα

Βιβλιογραφία

Κύρια πηγή μελέτης:

- Γαβριηλίδου, Ζ., Α. Φλιάτουρας & Μ. Μητσιάκη. (2021). *100 Βασικές Έννοιες για τη Γλωσσολογία* (σσ. 25-79). Αθήνα: Gutenberg.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Αναγνωστοπούλου, Ε. (2013). Το σύστημα της γλώσσας: Περιγραφή και ανάλυση. Στο Γ. Ι. Ξυδόπουλος (Επιμ.), *Γλώσσα, Κοινωνία και Εκπαίδευση: Εγχειρίδιο Μελέτης* (σσ. 38-53). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Fromkin, V., Rodman, R. & Hyams, N. (2008/2021). *Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας* (Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος) (σσ. 33-64, 95-101). Αθήνα: Πατάκης.
- Ξυδόπουλος, Γ. Ι. (2006). Η Γλωσσολογία σήμερα: στόχοι, αντιλήψεις, εφαρμογές και επαγγελματικές προοπτικές. *Δωδώνη: Φιλολογία* τ. 35, 105-131.
- Παναγιωτίδης, Φ. (2013). *Μίλα μου για γλώσσα: Μικρή εισαγωγή στη γλωσσολογία* (σσ. 17-61, 163-209). Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Ασκήσεις

Λαμβάνοντας υπόψη τη διάκριση μεταξύ γραπτού – προφορικού λόγου, να σχολιάσετε τη χρήση των Greeklish στις γραπτές συνομιλίες του διαδικτύου. Τι χαρακτηριστικά έχει αυτός ο κώδικας γραφής; Σε αυτό το πλαίσιο αναζητήστε σχετικούς γλωσσικούς μύθους που κυκλοφορούν για τα Greeklish. Παρουσιάστε συνοπτικά τη δική σας θέση;

ΦΩΝΗΤΙΚΗ Α΄

(2^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Το υλικό αυτής της ενότητας επικεντρώνεται στον κλάδο της Γλωσσολογίας ο οποίος μελετά τους ήχους της ομιλίας, τη Φωνητική. Συγκεκριμένα, στο μάθημα θα γίνει συζήτηση για την έννοια του φθόγγου, ως τη μονάδα της φωνητικής ανάλυσης και για την αναντιστοιχία μεταξύ προφοράς και ορθογραφίας, παρουσιάζοντας ένα διεθνώς αποδεκτό σύστημα για τη μεταγραφή των φθόγγων, το Διεθνές Φωνητικό Αλφάβητο (ΔΦΑ). Ακόμα, θα μελετηθούν οι μηχανισμοί παραγωγής της ομιλίας, τα φωνητικά όργανα, αλλά και οι παράμετροι που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή των συμφώνων, με βάση τους όρους που εμφανίζονται στο ΔΦΑ.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να βοηθήσει τους/τις φοιτητές/ριες να αποκτήσουν γνώση για την παραγωγή των φθόγγων, να εξοικειωθούν με τα φωνητικά σύμβολα του ΔΦΑ που χρησιμοποιούνται για τα σύμφωνα και να κατανοήσουν πώς αυτοί οι φθόγγοι περιγράφονται με βάση τον τόπο και τον τρόπο άρθρωσης, καθώς και την ηχηρότητα. Η ενότητα σκοπεύει επίσης να δείξει πώς συνδέεται το θεωρητικό πλαίσιο με τη διδασκαλία των συμφώνων της ελληνικής και της προφοράς τους σε μαθητές/ριες της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Περιγράφουν τα φωνητικά όργανα που συμμετέχουν στην παραγωγή της ομιλίας.
- Αναγνωρίζουν τα φωνητικά σύμβολα που χρησιμοποιούνται για τα σύμφωνα.
- Ταξινομούν τα σύμφωνα με βάση την ηχηρότητα, τον τόπο και τον τρόπο άρθρωσής τους.

- Αντιλαμβάνονται το πώς η θεωρητική γνώση θα τους/τις βοηθήσει στη διδασκαλία των συμφώνων σε μαθητές/ριες της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Λέξεις-κλειδιά

Φθόγγοι, Σύμφωνα, Διεθνές Φωνητικό Αλφάβητο, τρόποι άρθρωσης, σημεία άρθρωσης, ηχηρότητα

Βιβλιογραφία

Κύρια πηγή μελέτης:

- Μπαλταζάνη Μ. & Κ. Νικολαΐδου. (2022). Φωνητική. Στο Μ. Λεκάκου & Ν. Τοπιντζή (Επιμ.), *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία. Θεμελιώδεις έννοιες και βασικοί κλάδοι με έμφαση στην ελληνική γλώσσα* (σσ. 23- 44, 50-56). Αθήνα: Gutenberg.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Γαβριηλίδου, Ζ., Α. Φλιάτουρας & Μ. Μητσιάκη. (2021). *100 Βασικές Έννοιες για τη Γλωσσολογία*. Αθήνα: Gutenberg. [Σχετικές ενότητες]
- Fromkin, V., Rodman, R. & Hyams, N. (2008/2021). *Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας* (Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος) (σσ. 306-328). Αθήνα: Πατάκης.
- Κρύσταλ, Ντ. (2003). *Λεξικό γλωσσολογίας και φωνητικής*. (Μτφρ. Γ. Ξυδόπουλος). Αθήνα: Πατάκης. [Σχετικά λήμματα]
- Ρεβυθιάδου, Α. (2021). *Εισαγωγή στη φωνολογία* (σσ. 23-38). Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. Ίδρυμα Μανώλη Τριανταφυλλίδη
- Χαραλαμπίδης, Α. Φωνητική [phonetics]. Λεξικό γλωσσολογικών όρων. Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα. [Διαθέσιμο στο: https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/show.html?id=74]

Ασκήσεις

Ποια/ες από τις παρακάτω λέξεις ξεκινά/ούν από...

α) φατνιακό σύμφωνο:	ποτήρι	λάσπη	κότα	ζήτα	ρητό
β) τριβόμενο σύμφωνο:	κακός	λάθος	φάρος	πόρτα	ταίρι
γ) ουρανικό σύμφωνο:	κούπα	νάνος	λίμνη	χάσμα	κύμα
δ) προστριβόμενο σύμφωνο:	ρόδα	τσάι	βάλτος	κενό	ζωή
ε) διχειλικό σύμφωνο:	καρέκλα	νερό	θέση	βάρος	μαλλιά

Περίληψη

Σε αυτή την ενότητα ολοκληρώνεται η παρουσίαση των φθόγγων της Ελληνικής με τη μελέτη του φωνηεντικού συστήματος. Ειδικότερα, εξετάζονται οι παράμετροι με τις οποίες περιγράφονται τα φωνήεντα και δίνεται σχηματικά το φωνηεντικό τραπέζιο με τα αντίστοιχα φωνητικά σύμβολα από το ΔΦΑ. Τέλος, εδώ, γίνεται εφαρμογή της φωνητικής μεταγραφής λέξεων με την αξιοποίηση των συμβόλων του ΔΦΑ.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να βοηθήσει τους/τις φοιτητές/ριες να αποκτήσουν μια ολοκληρωμένη εικόνα για τους φθόγγους της Ελληνικής, αφού μελετηθούν και τα φωνήεντα, να τους/τις εξοικειώσει με τη φωνητική μεταγραφή. Η ενότητα σκοπεύει επίσης να δείξει πώς συνδέεται το θεωρητικό πλαίσιο με τη διδασκαλία των φωνηέντων της ελληνικής και της προφοράς τους σε μαθητές/ριες της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Περιγράφουν το φωνηεντικό σύστημα της Ελληνικής.
- Κατανοούν τις παραμέτρους που διαφοροποιούν την ποιότητα μεταξύ των φωνηέντων της Ελληνικής.
- Μεταγράφουν φωνητικά λέξεις με τα σύμβολα του ΔΦΑ.
- Αντιλαμβάνονται το πώς η θεωρητική γνώση για τα φωνήεντα της ελληνικής θα τους/τις βοηθήσει στη διδασκαλία των φωνηέντων σε μαθητές/ριες της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Λέξεις-κλειδιά

Φωνήεντα, Φωνηεντικό τετράπλευρο, Διεθνές Φωνητικό Αλφάβητο, Φωνητική μεταγραφή

Βιβλιογραφία

Κύρια πηγή μελέτης:

- Μπαλτατζάνη Μ. & Κ. Νικολαΐδου. (2022). Φωνητική. Στο Μ. Λεκάκου & Ν. Τοπιντζή (Επιμ.), *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία. Θεμελιώδεις έννοιες και βασικοί κλάδοι με έμφαση στην ελληνική γλώσσα* (σσ. 45- 49, 56-57). Αθήνα: Gutenberg.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Γαβριηλίδου, Ζ., Α. Φλιάτουρας & Μ. Μητσιάκη. (2021). *100 Βασικές Έννοιες για τη Γλωσσολογία*. Αθήνα: Gutenberg. [Σχετικές ενότητες]
- Fromkin, V., Rodman, R. & Hyams, N. (2008/2021). *Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας* (Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος) (σσ. 329-334). Αθήνα: Πατάκης.
- Κρύσταλ, Ντ. (2003). *Λεξικό γλωσσολογίας και φωνητικής*. (Μτφρ. Γ. Ξυδόπουλος). Αθήνα: Πατάκης. [Σχετικά λήμματα]
- Ρεβυθιάδου, Α. (2021). *Εισαγωγή στη φωνολογία* (σσ. 42-44). Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. Ίδρυμα Μανώλη Τριανταφυλλίδη.
- Arvaniti, A. (2007). Greek Phonetics: The State of the Art. *Journal of Greek Linguistics*, 8(1), 97-208. [Διαθέσιμο στο: <https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/221101/221101.pdf?sequence=1>]
- Ladefoged, P. (2007). *Εισαγωγή στη φωνητική* (Μτφρ. Μ. Μπαλτατζάνη) (σσ. 19-47). Αθήνα: Πατάκης.

Ασκήσεις

1. Ποιες από τις παρακάτω λέξεις ξεκινούν από...

- α) κλειστό φωνήεν: αλάτι έργο ίδρυμα όμορφος ουτοπία
- β) κεντρικό φωνήεν: ήλιος ώριμος άμυαλος έρημος αυστηρός
- γ) κλειστό και οπίσθιο εύκολος ουρανός άσος όρος ίσιος
φωνήεν:
- δ) μέσο και πρόσθιο φωνήεν: άσκοπος έλα ήμερος ώμος ουρά

2. Να μεταγράψετε με τη βοήθεια του ΔΦΑ τις παρακάτω λέξεις:

παλιά, ντύνω, κήπος, δέμα, γάτα, γερανός, χίμαιρα, θάλασσα, γκι, τζάκι, γκαρίζω, βγες.

Περίληψη

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται οι βασικές αρχές και έννοιες της Φωνολογίας. Αρχικά, θα γίνει σαφής διάκριση μεταξύ της Φωνητικής και της Φωνολογίας κι έπειτα θα οριστεί η έννοια του φωνήματος. Θα ακολουθήσει για τα Ελληνικά η διάκριση των φωνημάτων και των φθόγγων που πραγματώνονται αλλοφωνικά. Έπειτα, θα αναλυθεί η κατανομή τους περιγράφοντας τις αντιθετικές και συμπληρωματικές σχέσεις που υφίστανται μεταξύ τους. Τέλος, θα μελετηθούν οι περιπτώσεις όπου τα αλλόφωνα βρίσκονται σε ελεύθερη κατανομή.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να αντιληφθούν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες την έννοια του φωνήματος και τις ποικιλίες που μπορεί να παρουσιάζει, τα αλλόφωνα και την κατανομή τους στα διάφορα γλωσσικά περιβάλλοντα, καθώς και να κατανοήσουν τη διαφορά που αυτά μπορεί να έχουν από γλώσσα σε γλώσσα ώστε να υποστηριχθούν στη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν τι είναι τα φωνήματα και τα αλλόφωνα.
- Περιγράφουν και επεξηγούν την αντιθετική κατανομή των φωνημάτων.
- Κατανοούν τα αλλόφωνα και τις σχέσεις συμπληρωματικής κατανομής τους.
- Αντιλαμβάνονται αλλοφωνικές πραγματώσεις που προκύπτουν σε διαφορετικά περιβάλλοντα και να κατανοούν τις διαγλωσσικές διαφορές τους με απώτερο σκοπό την αποτελεσματική διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Λέξεις-κλειδιά

Φώνημα, Αλλόφωνο, Αντιθετική κατανομή, Συμπληρωματική κατανομή, Ελεύθερη κατανομή

Βιβλιογραφία

Κύρια πηγή μελέτης:

- Κάππα, Ι. & Ν. Τοπιντζή. (2022). Φωνολογία. Στο Μ. Λεκάκου & Ν. Τοπιντζή (Επιμ.), *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία. Θεμελιώδεις έννοιες και βασικοί κλάδοι με έμφαση στην ελληνική γλώσσα* (σσ. 91-102). Αθήνα: Gutenberg.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Γαβριηλίδου, Ζ., Α. Φλιάτουρας & Μ. Μητσιάκη. (2021). *100 Βασικές Έννοιες για τη Γλωσσολογία*. Αθήνα: Gutenberg. [Σχετικές ενότητες]
- Fromkin, V., Rodman, R. & Hyams, N. (2008/2021). *Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας* (Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος) (σσ. 354-376). Αθήνα: Πατάκης.
- Λήμμα «Φώνημα». Λεξικό γλωσσολογικών όρων. Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα. [Διαθέσιμο στο: https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/show.html?id=72]
- Λήμμα «Αλλόφωνο». Λεξικό γλωσσολογικών όρων Ηλεκτρονικός Κόμβος ΚΕΓ. [Διαθέσιμο στο: <http://www.komvos.edu.gr/glwssa/Lexiko/A/Alofono.htm>]
- Νέσπορ, Μ. (1999). *Φωνολογία*. (Επιμ. Α. Ράλλη) (σσ. 21-26, 50-54). Αθήνα: Πατάκης.
- Ρεβυθιάδου, Α. (2021). *Εισαγωγή στη Φωνολογία* (σσ. 90-96). Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.

Ασκήσεις

Σκεφτείτε τις αλλοφωνικές πραγματώσεις των υπερωικών φθόγγων [k, g, x, γ] και δώστε παραδείγματα λέξεων για την κάθε μία περίπτωση που να αποδεικνύουν την αλλοφωνική τους σχέση με τα αντίστοιχα ουρανικά.

Περίληψη

Η ενότητα αυτή εισάγει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες στις βασικές φωνολογικές διαδικασίες ή αλλιώς στα πάθη των φωνημάτων. Αρχικά περιγράφονται συνοπτικά τα χαρακτηριστικά των φωνημάτων και έπειτα εξηγούνται μερικά από τα περιβάλλοντα που μπορούν να μεταβάλλουν τις πραγματώσεις των φωνημάτων στα Ελληνικά. Έτσι, γίνεται αναφορά σε φαινόμενα όπως η αφομοίωση ή η αποβολή τεμαχίων και επιδιώκεται η αναπαράσταση των διαδικασιών αυτών με τη μορφή γραμμικών φωνολογικών κανόνων.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας αυτής είναι να παρέχει τις απαραίτητες γνώσεις στους/στις φοιτητές/ριες σχετικά με τα φωνητικά χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τα φωνολογικά τεμάχια, με φωνολογικές διαδικασίες που καθορίζουν την παραγωγή της φωνητικής προφοράς, καθώς και με τη διδασκαλία της προφοράς της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν συνοπτικά τα χαρακτηριστικά των φωνημάτων που μεταβάλλονται.
- Γνωρίζουν Φωνολογικές διαδικασίες.
- Αναπαριστούν τα φαινόμενα με τη μορφή γραμμικών φωνολογικών κανόνων.
- Διαθέτουν τις απαιτούμενες γνώσεις ώστε να μπορούν να διδάξουν την προφορά σε μαθητές/ριες της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Λέξεις-κλειδιά

Φωνολογικές διαδικασίες, Αφομοίωση, Ανομοίωση, Αποβολή, Επένθεση

Βιβλιογραφία

Κύρια πηγή μελέτης:

- Κάππα, Ι. & Ν. Τοπιντζή. (2022). Φωνολογία. Στο Μ. Λεκάκου & Ν. Τοπιντζή (Επιμ.), *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία. Θεμελιώδεις έννοιες και βασικοί κλάδοι με έμφαση στην ελληνική γλώσσα* (σσ. 122-132). Αθήνα: Gutenberg.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Γαβριηλίδου, Ζ., Α. Φλιάτουρας & Μ. Μητσιάκη. (2021). *100 Βασικές Έννοιες για τη Γλωσσολογία*. Αθήνα: Gutenberg. [Σχετικές ενότητες]
- Fromkin, V., Rodman, R. & Hyams, N. (2008/2021). *Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας* (Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος) (σσ. 390-408). Αθήνα: Πατάκης.
- Νέσπορ, Μ. (1999). *Φωνολογία*. (Επιμ. Α. Ράλλη) (σσ. 81-107). Αθήνα: Πατάκης.
- Ρεβυθιάδου, Α. (2021). *Εισαγωγή στη Φωνολογία* (σσ. 134-158). Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.
- Baltazani, M. (2006c). "On /s/-Voicing in Greek". *Proceedings of the 7th International Conference on Greek Linguistics*. York, UK. [Διαθέσιμο στο: <http://users.uoi.gr/mbaltaz/en/ICGL7-Baltazani.pdf>]
- Fourakis, M., A. Botinis & M. Katsaiti. (1999). "Acoustic characteristics of Greek vowels". *Phonetica* 56.28-43. [Διαθέσιμο στο: http://users.uoa.gr/~abotinis/botinis/Publications%202007/acoustic_char.PDF]
- Joseph, Brian D. & Gina M. Lee. (1988). "Greek ts/dz as Internally Complex Segments: Phonological and Phonetic Evidence". *Annual Meeting of the Linguistic Society of America*, New Orleans, December 1988. [Διαθέσιμο στο: https://linguistics.osu.edu/sites/linguistics.osu.edu/files/wpl_59_2.pdf]

Ασκήσεις

Ποιες φωνολογικές διαδικασίες διακρίνετε στα παρακάτω παραδείγματα;

/ke' rasi/	[ce' rasi]	κεράσι
/'kosmos/	['kozmos]	κόσμος
/'ktima/	['xtima]	κτήμα- χτήμα
/e' nkrino/	[e' ŋgrino]	εγκρίνω
/'ɣiali/	[ɟa' li]	γυαλί
/'pempti/	['pempti]	Πέμπτη
/staθ' mos/	[staθi' mos]	σταθμός (διάλεκτος Πελοποννήσου]

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ Α΄

(6^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Η ενότητα αυτή εισάγει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες στον κλάδο της Γλωσσολογίας που σχετίζεται με τη μελέτη της δομής των λέξεων και των κανόνων που αυτές σχηματίζονται, τη Μορφολογία. Θα παρουσιαστεί αναλυτικά η έννοια του μορφήματος, οι κατηγορίες των μορφημάτων, καθώς και ορισμένα προβλήματα στην αναγνώριση των μορφημάτων. Ακόμα, θα γίνει η διάκριση ανάμεσα στους όρους: «θέμα», «βάση» και «ρίζα». Τέλος, θα συζητηθεί η αλλομορφία, μελετώντας τις μορφές των μορφημάτων που βρίσκονται σε συμπληρωματική κατανομή.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/ριες με την έννοια του μορφήματος, να τους/τις κατευθύνει στην αναγνώρισή τους για την κατανόηση της εσωτερικής δομής των λέξεων, αλλά και να αναδείξει τη σύνδεση του θεωρητικού πλαισίου με τη δυνατότητα διδασκαλίας της μορφολογίας της ελληνικής σε μαθητές/ριες που τη διδάσκονται ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Αντιλαμβάνονται τη διαφορά ανάμεσα στο θέμα, τη βάση και τη ρίζα.
- Εντοπίζουν τα ελεύθερα και τα δεσμευμένα μορφήματα.
- Γνωρίζουν τη διάκριση των προσφυμάτων σε προθήματα και επιθήματα.
- Αναγνωρίζουν τα μορφήματα με βάση τις διαδικασίες σύγκρισης και αντικατάστασης.
- Αναγνωρίζουν τα μορφήματα που είναι αλλόμορφα.

- Κατανοούν το πώς το κατάλληλο θεωρητικό πλαίσιο θα τους/τις βοηθήσει στη διδασκαλία της μορφολογίας της ελληνικής σε μαθητές/ριες που τη μαθαίνουν ως Γ2/ΞΓ.

Λέξεις-κλειδιά

Μόρφημα, Δεσμευμένο - Ελεύθερο μόρφημα, Προσφύματα, Αλλομορφία, Θέμα – Βάση -Ρίζα

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Ευθυμίου, Α. & Ε. Θωμαδάκη. (2022). **Μορφολογία**. Στο Μ. Λεκάκου & Ν. Τοπιντζή (Επιμ.), *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία. Θεμελιώδεις έννοιες και βασικοί κλάδοι με έμφαση στην ελληνική γλώσσα*. (σσ. 150-162) Αθήνα: Gutenberg.
- Ράλλη, Α. (2022). *Μορφολογία* (2^η έκδ.) (σσ. 41-73). Αθήνα: Πατάκης.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Γαβριηλίδου, Ζ., Α. Φλιάτουρας & Μ. Μητσιάκη. (2021). *100 Βασικές Έννοιες για τη Γλωσσολογία*. Αθήνα: Gutenberg. [Σχετικές ενότητες]
- Γιαννουλοπούλου, Γ. *Μορφολογία [morphology]*. Λεξικό γλωσσολογικών όρων. Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα. [Διαθέσιμο στο: https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/show.html?id=627]
- Fromkin, V., Rodman, R. & Hyams, N. (2008/2021). *Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας* (Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος) (σσ. 109-127). Αθήνα: Πατάκης.
- Μαγουλάς, Γ., Μαγουλά, Ε. (2017). *Θέματα Συγχρονικής και Διαχρονικής Γλωσσολογίας* (κεφ 10). [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. [Διαθέσιμο στο: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/6506/1/02_chapter_10.pdf]
- Ralli, A. (2003). Review article: Morphology in Greek Linguistics: The State of the Art, *Journal of Greek Linguistics*, 4(1), 77-129. [Διαθέσιμο στο:

<https://www.angelaralli.gr/sites/default/files/Morphology%20in%20Greek%20Linguistics.pdf>]

- Yule, G. (2016). *The study of language* (6th edition) (pp. 55-71). Cambridge: Cambridge University Press.

Ασκήσεις

Να χωρίσετε με παύλες τις ακόλουθες λέξεις σε μορφήματα και να δηλώσετε το είδος των μορφημάτων που θα διακρίνετε (ελεύθερα - δεσμευμένα, θέματα - προσφύματα, προθήματα - επιθήματα):

νόστιμος, παίζει, σπιτάκι, χωρίς, βουνό, γενναιότητα, άοπλος, ξύλινος, σήμερα, αντικανονικός, ξεκλειδώνω, υπερθερμαίνω, έτσι, δηλώνω, συνοδηγός, ξεβγάζω, υπολογίζω, κύματα, λανσάρω.

Περίληψη

Η συγκεκριμένη ενότητα παρουσιάζει τις διαδικασίες σχηματισμού των λέξεων. Αρχικά, γίνεται αναφορά στη διαδικασία της κλίσης, μελετώντας τις κλιτές μορφές των λέξεων και τα μορφολογικά στοιχεία που τις διαφοροποιούν. Έπειτα, μελετάται η διαδικασία της παραγωγής παρουσιάζοντας τους κυριότερους τύπους προσφυματικής παραγωγής λέξεων στην Ελληνική, με προθήματα και επιθήματα. Τέλος, συζητείται η διαδικασία της σύνθεσης, αναλύοντας τις κατηγορίες των συνθέτων αλλά και τον ρόλο του συνδετικού φωνήεντος -ο- για την Ελληνική.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας αυτής είναι να βοηθήσει τους/τις φοιτητές/ριες να μελετήσουν υπό άλλη οπτική τις διαδικασίες σχηματισμού των λέξεων, κατανοώντας πώς οργανώνεται η δομή των λέξεων μέσα από τις παραδειγματικές και συνταγματικές σχέσεις. Επιπλέον, στόχος της ενότητας είναι να δείξει τη σύνδεση του θεωρητικού πλαισίου με τη δυνατότητα διδασκαλίας της κλίσης, της παραγωγής και της σύνθεσης στα ελληνικά σε μαθητές/ριες της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Μελετούν τη διαδικασία της κλίσης, αναγνωρίζοντας τα κλιτικά επιθήματα που συμμετέχουν.
- Γνωρίζουν τη διαδικασία της παραγωγής, μαθαίνοντας τα παραγωγικά μορφήματα για τα Ελληνικά.
- Κατανοούν τη διαδικασία της σύνθεσης με τις διάφορες δομές των συνθέτων.
- Αποτυπώνουν τη μορφολογική ανάλυση σε δενδρική δομή.

- Αντιλαμβάνονται το πώς το κατάλληλο θεωρητικό πλαίσιο θα τους/τις βοηθήσει στη διδασκαλία της κλίσης, της παραγωγής και της σύνθεσης στα ελληνικά σε μαθητές/ριες της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Λέξεις-κλειδιά

Κλίση, Παραγωγή, Σύνθεση, Δενδρική δομή

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Ευθυμίου, Α. & Ε. Θωμαδάκη. (2022). *Μορφολογία*. Στο Μ. Λεκάκου & Ν. Τοπιντζή (Επιμ.), *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία. Θεμελιώδεις έννοιες και βασικοί κλάδοι με έμφαση στην ελληνική γλώσσα*. (σσ. 162-174) Αθήνα: Gutenberg.
- Ράλλη, Α. (2022). *Μορφολογία* (2^η έκδ.) (σσ. 149- 185, 199-231, 259-307). Αθήνα: Πατάκης.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Γαβριηλίδου, Ζ., Α. Φλιάτουρας & Μ. Μητσιάκη. (2021). *100 Βασικές Έννοιες για τη Γλωσσολογία*. Αθήνα: Gutenberg. [Σχετικές ενότητες]
- Fromkin, V., Rodman, R. & Hyams, N. (2008/2021). *Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας* (Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος) (σσ. 127-160). Αθήνα: Πατάκης.
- Μαγουλάς, Γ., Μαγουλά, Ε. (2017). *Θέματα Συγχρονικής και Διαχρονικής Γλωσσολογίας* (κεφ 10). [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. [Διαθέσιμο στο: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/6506/1/02_chapter_10.pdf]
- Ξυδόπουλος, Γ. Ι. (2008). *Λεξικολογία: Εισαγωγή στην ανάλυση της λέξης και του λεξικού* (σσ. 167-231). Αθήνα: Πατάκης.
- Ράλλη, Α. (2007). *Η σύνθεση των λέξεων: Διαγλωσσική μορφολογική προσέγγιση* (σσ. 17-39, 86-106) . Αθήνα: Πατάκης.
- Ralli, A. (2003). Review article: Morphology in Greek Linguistics: The State of the Art. *Journal of Greek Linguistics*, 4(1), 77-129. [Διαθέσιμο στο: https://brill.com/view/journals/jgl/4/1/article-p77_6.xml?language=en]

- Yule, G. (2016). *The study of language* (6th edition) (pp. 55-71). Cambridge: Cambridge University Press.

Ασκήσεις

1. Να χωρίσετε με παύλες τις ακόλουθες λέξεις σε μορφήματα και να προσδιορίσετε το είδος της μορφολογικής διαδικασίας που έχει εφαρμοστεί για τον σχηματισμό τους:

ζυμώνει, σκεφτόμαστε, λάθη, εισφορές, ζευγαράκι, υπερπροσπάθεια, σερβιτόρος, άπραγος, αναρίθμητος, αλογοουρά

2. Ποιες από τις ακόλουθες λέξεις έχουν σχηματιστεί με τη διαδικασία της σύνθεσης και ποιες από αυτές θεωρούνται εξωκεντρικά σύνθετα;

μαρουλόφυλλο, παράταιρος, ανοιγοκλείνω, πολύτεκνος, υποφέρω, θεότρελος, κακόμοιρος, ψαροταβέρνα, ασπρόρουχα, ημισφαίριο, σφιχταγκαλιάζω, υπεράνθρωπος, κακοντυμένος, χρησιμοποιώ, ταχύρρυθμος, καπνίλα.

Περίληψη

Η ενότητα αυτή ασχολείται με το πεδίο της Σύνταξης, μελετώντας το συνδυασμό των λέξεων για το σχηματισμό φράσεων και προτάσεων. Αρχικά, αναλύεται η πρόταση ως μέγιστη μονάδα μελέτης της Σύνταξης και διακρίνεται από το εκφώνημα. Ακόμα, γίνεται αναφορά στη γλωσσική ικανότητα και τη γλωσσική συμπεριφορά των ομιλητών/ριών, συζητώντας για τη συντακτική γνώση που διαθέτουν οι ομιλητές/ριες και για την αναγνώριση (αντι)γραμματικών προτάσεων. Τέλος, εξετάζεται η ύπαρξη δομής στην πρόταση και η ιεραρχική οργάνωση των συστατικών της, μιλώντας για το φαινόμενο της δομικής αμφισημίας, ενώ παρατίθενται τα διαγνωστικά κριτήρια για την ανίχνευση των συστατικών της.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να δώσει τις κατάλληλες πληροφορίες, ώστε να εξοικειωθούν οι φοιτητές/ριες με τις βασικές έννοιες και τις αρχές της Σύνταξης στο πλαίσιο της γενετικής θεωρίας, γεγονός που θα τους/τις βοηθήσει στη διδασκαλία της προτασιακής δομής της ελληνικής σε μαθητές/ριες που τη διδάσκονται ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Επαναπροσδιορίσουν την έννοια της πρότασης ως αφηρημένης οντότητας.
- Αντιλαμβάνονται την έννοια της γλωσσικής ικανότητας.
- Γνωρίζουν την έννοια της γραμματικότητας και της αποδεκτότητας.
- Κατανοούν την ύπαρξη εσωτερικής δομής στις προτάσεις.
- Χρησιμοποιούν διαγνωστικά κριτήρια για την ανάλυση των φράσεων και προτάσεων σε συστατικά.

- Αντιληφθούν το πώς το κατάλληλο θεωρητικό πλαίσιο σε σχέση με την πρόταση και τη δομή της θα τους/τις βοηθήσει στη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Λέξεις-κλειδιά

Πρόταση – Εκφώνημα, Γλωσσική ικανότητα, Γραμματικότητα, Δομική αμφισημία, Αναγνώριση συστατικών

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Αναγνωστοπούλου, Ε. & Μ. Λεκάκου. (2022). Σύνταξη. Στο Μ. Λεκάκου & Ν. Τοπιντζή (Επιμ.), *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία. Θεμελιώδεις έννοιες και βασικοί κλάδοι με έμφαση στην ελληνική γλώσσα* (σσ.180-196). Αθήνα: Gutenberg.
- Ρούσσου, Α. (2015). *Σύνταξη. Γραμματική και Μινιμαλισμός*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. (κεφ 1 & 2, σελ. 28-34, 49-54). [Διαθέσιμο στο: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/581/5/00_master_document_ROUSSOU.pdf]

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Αναγνωστοπούλου, Ε. (2013). Το σύστημα της γλώσσας: Περιγραφή και ανάλυση. Στο Γ. Ι. Ξυδόπουλος (Επιμ.), *Γλώσσα, Κοινωνία και Εκπαίδευση: Εγχειρίδιο Μελέτης* (σσ. 101-115). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Baker, M., C. (2003). Syntax. In M. Aronoff & J. Rees-Miller (Eds.) *The handbook of linguistics* (pp. 265-294). Oxford: Blackwell.
- Γαβριηλίδου, Ζ., Α. Φλιάτουρας & Μ. Μητσιάκη. (2021). *100 Βασικές Έννοιες για τη Γλωσσολογία*. Αθήνα: Gutenberg. [Σχετικές ενότητες]
- Fromkin, V., Rodman, R. & Hyams, N. (2008/2021). *Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας* (Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος) (σσ. 170-177). Αθήνα: Πατάκης.

- Λεκάκου, Μ. & Μ. Μαστροπαύλου. (2014). *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία Ι. Σύνταξη*.
[Διαθέσιμο στο: <https://docplayer.gr/23932201-Eisagogi-sti-glossologia-i.html>]

Ασκήσεις

Προσπαθήστε να εφαρμόσετε τα διαγνωστικά κριτήρια για την ανάλυση σε συστατικά στις παρακάτω προτάσεις:

Η Κατερίνα ταξίδεψε στη Μαδρίτη.

Η Μαρία άνοιξε την πόρτα με το κλειδί.

Ο Πέτρος κέρδισε τον αγώνα πολύ εύκολα.

Περίληψη

Στην ενότητα αυτή μελετάται αναλυτικά η φραστική δομή και οι κατηγορίες, λεξικές και φραστικές, που συμμετέχουν στην οργάνωσή της. Παρατίθενται βασικοί κανόνες της φραστικής δομής και οι πληροφορίες συντακτικού, μορφολογικού και σημασιολογικού περιεχομένου που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στα λεξικά στοιχεία που συνδυάζονται. Ακόμα, στο μάθημα γίνεται εισαγωγή στην ανάλυση της πρότασης στο πλαίσιο της θεωρίας του Χ-τόνος/Χ-τονουμένου. Τέλος, για την αναπαράσταση της δομής των απλών προτάσεων, η δομή της πρότασης αποτυπώνεται με αγκύλες αλλά και με δένδροδιάγραμμα.

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/ριες με τους κανόνες και τα χαρακτηριστικά της φραστικής δομής και να παρουσιάσει την αναπαράσταση της απλής πρότασης με δένδροδιάγραμμα. Ακόμα, στόχος της ενότητας είναι να συνδέσει το θεωρητικό πλαίσιο με τη διδασκαλία της δομής της πρότασης στα ελληνικά ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν τις φραστικές και λεξικές κατηγορίες που συμμετέχουν στις φραστικές δομές.
- Γνωρίζουν τους κανόνες φραστικής δομής.
- Σχεδιάζουν δένδροδιάγραμμα για τη δομή μιας απλής πρότασης.
- Κατανοούν το πώς η γνώση του θεωρητικού πλαισίου σε σχέση με τη φραστική δομή και την αναπαράσταση της πρότασης θα συμβάλει στη διδασκαλία της πρότασης στα ελληνικά ως Γ2/ΞΓ.

Λέξεις-κλειδιά

Φραστική δομή, Φραστικές κατηγορίες, Λεξικές κατηγορίες, Δενδροδιάγραμμα

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Αναγνωστοπούλου, Ε. & Μ. Λεκάκου. (2022). Σύνταξη. Στο Μ. Λεκάκου & Ν. Τοπιντζή (Επιμ.), *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία. Θεμελιώδεις έννοιες και βασικοί κλάδοι με έμφαση στην ελληνική γλώσσα* (σσ. 196-229). Αθήνα: Gutenberg.
- Ρούσσου, Α. (2015). Σύνταξη. *Γραμματική και Μινιμαλισμός*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. (κεφ 3, σελ. 58-84). [Διαθέσιμο στο: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/581/5/00_master_document_ROUSSOU.pdf]

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Αναγνωστοπούλου, Ε. (2013). Το σύστημα της γλώσσας: Περιγραφή και ανάλυση. Στο Γ. Ι. Ξυδόπουλος (Επιμ.), *Γλώσσα, Κοινωνία και Εκπαίδευση: Εγχειρίδιο Μελέτης* (σσ. 101-115). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Baker, M., C. (2003). Syntax. In M. Aronoff & J. Rees-Miller (Eds.) *The handbook of linguistics* (pp. 265-294). Oxford: Blackwell.
- Γαβριηλίδου, Ζ., Α. Φλιάτουρας & Μ. Μητσιάκη. (2021). *100 Βασικές Έννοιες για τη Γλωσσολογία*. Αθήνα: Gutenberg. [Σχετικές ενότητες]
- Fromkin, V., Rodman, R. & Hyams, N. (2008/2021). *Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας* (Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος) (σσ. 177-203). Αθήνα: Πατάκης.
- Λεκάκου, Μ. & Μ. Μαστροπαύλου. (2014). *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία Ι. Σύνταξη*. [Διαθέσιμο στο: <https://docplayer.gr/23932201-Eisagogi-sti-glossologia-i.html>]

Ασκήσεις

Να σχεδιάσετε το δένδροδιάγραμμα για κάθε μία από τις ακόλουθες απλές προτάσεις με τη θεωρία του Χ-τόνος/Χ-τονούμενου:

Η μαθήτρια έλυσε την άσκηση.

Ο Γιάννης έφαγε την σαλάτα.

Το επιβατικό πλοίο.

Ο Παύλος πάει συχνά στο Ναύπλιο.

Η επιτροπή κατέθεσε την αναλυτική έκθεση στο συμβούλιο.

Περίληψη

Στην ενότητα αυτή το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στις σύνθετες και τις παραγόμενες προτάσεις και στο πώς μπορούμε να τις αναλύσουμε με το σύστημα των κανόνων που ήδη διαθέτουμε. Στη συνέχεια, μέσα από την ανάλυση των ερωτηματικών προτάσεων αναφερόμαστε στις έννοιες της Βαθιάς και την Επιφανειακής Δομής της πρότασης καθώς επίσης στην εφαρμογή μετασχηματιστικών κανόνων για τη μετακίνηση συστατικών σε άλλες συντακτικές θέσεις.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να εμπλουτίσει τις γνώσεις των φοιτητών/τριών σχετικά με τη φραστική δομή εξετάζοντας τη φράση συμπληρωματικού δείκτη και τον μηχανισμό των μετασχηματισμών, αλλά και να τους/τις υποστηρίξει γνωστικά ώστε να διδάξουν τη δομή των σύνθετων προτάσεων της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Αναλύουν σύνθετες προτάσεις με συμπληρωματικό δείκτη.
- Σχεδιάζουν δένδροδιαγράμματα για τη δομή σύνθετων και παραγόμενων προτάσεων.
- Αντιλαμβάνονται την ανάπτυξη μετασχηματιστικών κανόνων για τη μετακίνηση συστατικών.
- Κατανοούν το πώς η γνώση του θεωρητικού πλαισίου συμβάλλει στη διδασκαλία σύνθετων προτάσεων σε μαθητές/ριες που διδάσκονται τα ελληνικά ως Γ2/ΞΓ.

Λέξεις-κλειδιά

Σύνθετες προτάσεις, Παραγόμενες προτάσεις, Βαθιά - Επιφανειακή δομή, Συμπληρωματικός δείκτης, Μετασχηματισμοί

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Αναγνωστοπούλου, Ε. & Μ. Λεκάκου. (2022). Σύνταξη. Στο Μ. Λεκάκου & Ν. Τοπιντζή (Επιμ.), *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία. Θεμελιώδεις έννοιες και βασικοί κλάδοι με έμφαση στην ελληνική γλώσσα* (σσ. 229-238). Αθήνα: Gutenberg.
- Ρούσσου, Α. (2015). Σύνταξη. *Γραμματική και Μινιμαλισμός*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. (κεφ 3, σελ. 58-84, 201-213). [Διαθέσιμο στο: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/581/5/00_master_document_ROUSSOU.pdf]

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Αναγνωστοπούλου, Ε. (2013). Το σύστημα της γλώσσας: Περιγραφή και ανάλυση. Στο Γ. Ι. Ξυδόπουλος (Επιμ.), *Γλώσσα, Κοινωνία και Εκπαίδευση: Εγχειρίδιο Μελέτης* (σσ. 101-115). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Baker, M., C. (2003). Syntax. In M. Aronoff & J. Rees-Miller (Eds.) *The handbook of linguistics* (pp. 265-294). Oxford: Blackwell.
- Γαβριηλίδου, Ζ., Α. Φλιάτουρας & Μ. Μητσιάκη. (2021). *100 Βασικές Έννοιες για τη Γλωσσολογία*. Αθήνα: Gutenberg. [Σχετικές ενότητες]
- Fromkin, V., Rodman, R. & Hyams, N. (2008/2021). *Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας* (Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος) (σσ. 203-237). Αθήνα: Πατάκης.
- Λεκάκου, Μ. & Μ. Μαστροπαύλου. (2014). *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία Ι. Σύνταξη*. [Διαθέσιμο στο: <https://docplayer.gr/23932201-Eisagogi-sti-glossologia-i.html>]

- Yule, G. (2016). *The study of language* (6th edition) (pp. 89-107, 108-123). Cambridge: Cambridge University Press.

Ασκήσεις

Να φτιάξετε τα δένδροδιαγράμματα για τις παρακάτω σύνθετες προτάσεις με βάση τη θεωρία του Χ-τόνος/Χ-τονούμενου:

Η Μαρία είπε ότι ο Γιώργος λέει ψέματα.

Ο Γιάννης έμαθε ότι η γάτα έφαγε το ποντίκι.

Τι χάρισε ο Γιάννης στην Ελένη;

Ποιο κορίτσι φίλησε ο Πέτρος;

Περίληψη

Στην ενότητα αυτή συζητούνται ζητήματα που σχετίζονται με τον κλάδο της Σημασιολογίας, δηλαδή της επιστημονικής μελέτης της σημασίας στο πλαίσιο της γλωσσολογίας. Ειδικότερα, η ενότητα εστιάζει στον προσδιορισμό της έννοιας «σημασία» εξετάζοντας την περιγραφική ή συνειρμική σχέση του γλωσσικού σημείου και της νοητικής εξωγλωσσικής έννοιας. Παράλληλα, γίνεται διάκριση μεταξύ της Λεξικής και της Προτασιακής σημασίας, ως διαφορετικών κλάδων της γλωσσολογικής Σημασιολογίας. Τέλος, διευκρινίζεται η σημασία του εκφωνήματος και η διάκριση μεταξύ των όρων «δήλωση» και «αναφορά».

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να βοηθήσει τους/τις φοιτητές/ριες να κατανοήσουν τη σημασία των λέξεων, τη συσχέτισή τους με συγκεκριμένες ιδιότητες, αλλά και τις σημασίες των λέξεων όπως αυτές συνδυάζονται σε σημασίες φράσεων και προτάσεων. Ακόμα, στόχος της ενότητας είναι να δείξει τη σύνδεση του θεωρητικού πλαισίου με τη διδασκαλία της σημασίας των λέξεων, φράσεων και προτάσεων σε μαθητές/ριες της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Προσεγγίζουν τη σημασία μιας λέξης και να τη συνδέουν με τις σημασιακές της ιδιότητες.
- Εξετάζουν τη σημασία των γλωσσικών εκφράσεων.
- Αντιλαμβάνονται τη διαφορά μεταξύ της δήλωσης και της αναφοράς.
- Συνδέουν τη σημασία της λέξης ή της φράσης με το περιεχόμενο.

- Κατανοούν το πώς η θεωρητική γνώση μπορεί να βοηθήσει στη διδασκαλία της σημασίας των λέξεων, φράσεων και προτάσεων της ελληνικής σε μαθητές/ριες που τη διδάσκονται ως Γ2/ΞΓ.

Λέξεις-κλειδιά

Σημασία, Λεξική σημασία, Προτασιακή σημασία, Σημασία Εκφωνήματος, Δήλωση, Αναφορά

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Saeed, J. (2017). *Σημασιολογία* (Μτφρ. Ε. Δημελά) (κεφ. 1 & 2). Αθήνα: Πατάκης.
- Ρούσσου Α. & Τσαγγαλίδης, Α (2022). Σημασιολογία. Στο Μ. Λεκάκου & Ν. Τοπιντζή (Επιμ.), *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία. Θεμελιώδεις έννοιες και βασικοί κλάδοι με έμφαση στην ελληνική γλώσσα* (σσ. 239-250). Αθήνα: Gutenberg.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Αναγνωστοπούλου, Ε. (2013). Το σύστημα της γλώσσας: Περιγραφή και ανάλυση. Στο Γ. Ι. Ξυδόπουλος (Επιμ.) *Γλώσσα, Κοινωνία και Εκπαίδευση: Εγχειρίδιο Μελέτης* (σσ. 116-126). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Αντωνοπούλου, Ε. Αναφορά [reference]. Λεξικό γλωσσολογικών όρων. Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα. [Διαθέσιμο στο: https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/show.html?id=47]
- Αντωνοπούλου, Έ. Δήλωση [denotation]. Λεξικό γλωσσολογικών όρων. Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα. [Διαθέσιμο στο: http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/show.html?id=144]
- Βλάχου, Γ. Ε. (2022). *Μαθήματα Σημασιολογίας. Εφαρμογή στη γαλλική και την ελληνική γλώσσας* (κεφ. 1). Αθήνα: Γρηγόρη.

- Βελούδης, Γ. & Ν. Κατσώχης. Σημασία [meaning]. Λεξικό γλωσσολογικών όρων. Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα. [Διαθέσιμο στο https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/show.html?id=24]
- Γαβριηλίδου, Ζ., Α. Φλιάτουρας & Μ. Μητσιάκη. (2021). *100 Βασικές Έννοιες για τη Γλωσσολογία*. Αθήνα: Gutenberg. [Σχετικές ενότητες]
- Fromkin, V., Rodman, R. & Hyams, N. (2008/2021). Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας (Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος) (σσ. 238-254). Αθήνα: Πατάκης.

Ασκήσεις

Χρησιμοποιώντας παραδείγματα περιγράψτε συνοπτικά τη διαφορά ανάμεσα στη δήλωση και την αναφορά.

Περίληψη

Η ενότητα αυτή εξετάζει τις εσωτερικές ιδιότητες μιας λέξης και το σύστημα των λεξικών σχέσεων, των λεγόμενων εννοιακών σχέσεων που διατηρεί μια λέξη με άλλες λέξεις. Στο πλαίσιο αυτό, θα παρουσιαστούν τα είδη των εννοιακών σχέσεων που αφορούν την ομοιότητα ή την αντίθεση της σημασίας μεταξύ των λέξεων αλλά και την εξειδίκευση της σημασίας μιας λέξης. Ακόμα, θα γίνει αναφορά στους επιλογικούς περιορισμούς που έχουν οι λέξεις αναφορικά με το περιβάλλον στο οποίο μπορούν να εμφανιστούν.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/ριες με τις σχέσεις που συνδέουν τις λέξεις τόσο στη μορφή όσο και στο περιεχόμενό τους αναλύοντας την έννοια της συνωνυμίας, της ομωνυμίας, της πολυσημίας, της αντωνυμίας, της υπωνυμίας, της μερωνυμίας και άλλων εννοιακών σχέσεων, και να τους/τις βοηθήσει να διδάξουν τα συγκεκριμένα ζητήματα με σκοπό την ανάπτυξη του λεξιλογίου σε μαθητές/ριες της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν την μη αναφορική πλευρά της λεξικής σημασίας.
- Ορίζουν τα είδη των εννοιακών σχέσεων.
- Αντιλαμβάνονται τους επιλογικούς περιορισμούς για τον συνδυασμό των λέξεων μεταξύ τους.
- Κατανοούν και να διδάσκουν τις εννοιακές σχέσεις μέσα από τα κατάλληλα παραδείγματα, σε μαθητές/ριες της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Λέξεις-κλειδιά

Εννοιακές σχέσεις, Ομωνυμία, Πολυσημία, Συνωνυμία, Υπωνυμία, Αντωνυμία, Μερωνυμία

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Ξυδόπουλος, Γ. Ι. (2008). *Λεξικολογία: Εισαγωγή στην ανάλυση της λέξης και του λεξικού* (σσ. 24-28, 119-166). Αθήνα: Πατάκης.
- Saeed, J. (2017). *Σημασιολογία* (Μτφρ. Γ. Ξυδόπουλος) (κεφ. 3). Αθήνα: Πατάκης.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Αναγνωστοπούλου, Ε. (2013). Το σύστημα της γλώσσας: Περιγραφή και ανάλυση. Στο Γ. Ι. Ξυδόπουλος (Επιμ.) *Γλώσσα, Κοινωνία και Εκπαίδευση: Εγχειρίδιο Μελέτης* (σσ. 116-126). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Βελούδης, Γ. (2005β). *Η σημασία πριν, κατά και μετά τη γλώσσα*. Αθήνα: Κριτική.
- Βλάχου, Γ. Ε. (2022). *Μαθήματα Σημασιολογίας. Εφαρμογή στη γαλλική και την ελληνική γλώσσας* (κεφ. 2). Αθήνα: Γρηγόρη.
- Γαβριηλίδου, Ζ., Α. Φλιάτουρας & Μ. Μητσιάκη. (2021). *100 Βασικές Έννοιες για τη Γλωσσολογία* (σσ.179-187). Αθήνα: Gutenberg.
- Fromkin, V., Rodman, R. & Hyams, N. (2008/2021). Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας (Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος) (σσ. 238-254). Αθήνα: Πατάκης.

Ασκήσεις

Εντοπίστε τις εννοιακές σχέσεις που διέπουν τα παρακάτω ζεύγη λέξεων:

• εργοδότης – υπάλληλος	• στεφάνι - νίκη
• λουλούδι – τουλίπα	• βασιλιάς – στέμμα
• παπάς – ιερέας	• ρούχο - παντελόνι
• γραφείο – συρτάρι	• ευφορία - εφορία
• ώμος – όμωσ	• κόκαλα - οστά
• κρύος - ζεστός	• πόδι (τμήμα του σκέλους των ανθρώπων και των σπονδυλωτών ζώων) - πόδι (το στήριγμα σε έπιπλο, σκέυος, όργανο κλπ.)

UNIVERSITY
of NICOSIA

UNIVERSITY OF
PATRAS
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ
ΔΕΥΤΕΡΗΣ/ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Εξ Αποστάσεως (MA-DL)

Οδηγός Μελέτης

TGSOL-611D: Γραμματική περιγραφή της Ελληνικής

Δρ. Νίκος Αγγελόπουλος

2024

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

		σελ.
	Εισαγωγικό σημείωμα	3
1	Σχέση αρχαίας και νέας ελληνικής: μύθοι και αλήθειες (1η εβδομάδα)	4
2	Το ρηματικό σύστημα: χρόνος, όψη και ποιόν ενεργείας (2η εβδομάδα)	7
3	Το ρηματικό σύστημα: έγκλιση και τροπικότητα (3η εβδομάδα)	10
4	Το ρηματικό σύστημα: φωνή (4η εβδομάδα)	13
5	Το ονοματικό σύστημα: αριθμός, γένος και πτώση (5η εβδομάδα)	16
6	Το ονοματικό σύστημα: η δομή της ονοματικής φράσης (6η εβδομάδα)	19
7	Το ονοματικό σύστημα: οριστικότητα και ποσοδείκτες (7η εβδομάδα)	21
8	Το προτασιακό σύστημα: τα είδη των προτάσεων και ο Συμπληρωματικός Δείκτης (8η εβδομάδα)	24
9	Το προτασιακό σύστημα: η σειρά των όρων (9η εβδομάδα)	26
10	Η τυπολογία της ελληνικής: φωνολογία (10η εβδομάδα)	28
11	Η τυπολογία της ελληνικής: μορφολογία (11η εβδομάδα)	31
12	Η τυπολογία της ελληνικής: σύνταξη-σημασιολογία (12η εβδομάδα)	34

Πανεπιστήμιο	Πανεπιστήμιο Λευκωσίας/Πανεπιστήμιο Πατρών		
Πρόγραμμα Σπουδών	Γραμματική περιγραφή της Ελληνικής		
Μάθημα	TGSOL-633D: Η διδασκαλία της προφοράς		
Επίπεδο	Προπτυχιακό ☐	Μεταπτυχιακό (Μάστερ) ☒	
Γλώσσα διδασκαλίας	Ελληνική		
Τρόπος διδασκαλίας	Εξ Αποστάσεως ☒	Συμβατικό ☐	
Τύπος μαθήματος	Υποχρεωτικό ☒	Επιλογής ☐	
Αριθμός τηλεδιασκέψεων/συναντήσεων	Σύνολο 3	Με φυσική παρουσία 0	Διαδικτυακά 12
Αριθμός εργασιών	1		
Αξιολόγηση	<ul style="list-style-type: none">• Εργασία (30%)• Συμμετοχή (10%)• Τελική Εξέταση (60%)		
Αριθμός ΠΜ	10		

Διδακτικό Προσωπικό

Δρ Νίκος Αγγελόπουλος
Επίκουρος Καθηγητής Γλωσσολογίας
Τηλέφωνο:
Ωρες Γραφείου: κατόπιν συνεννόησης

Μάθημα

Αυτό το μάθημα εξετάζει το γραμματικό σύστημα της ελληνικής υπό το φως των σύγχρονων γλωσσολογικών μελετών και θεωριών. Ο σκοπός του μαθήματος είναι να βοηθήσει τους φοιτητές να αναπτύξουν μεταγλωσσικές δεξιότητες στην προσέγγιση, περιγραφή και ανάλυση της γλώσσας. Το ονοματικό και ρηματικό σύστημα εξετάζονται μαζί με τη δομή των προτάσεων με ιδιαίτερη έμφαση στα τυπολογικά του χαρακτηριστικά. Συζητείται μια κριτική προσέγγιση των απόψεων για τα "μύθους" και τις "αλήθειες" σχετικά με τα σύγχρονα ελληνικά. Η αποκτώμενη γνώση έχει απώτερο σκοπό τη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Αναμένεται ότι μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές θα είναι σε θέση να:

- διακρίνουν μεταξύ επιστημονικών και μη επιστημονικών απόψεων σχετικά με θέματα γλώσσας και να διατυπώνουν τη γνώμη τους για τη γλώσσα και τον τρόπο ανάλυσής της βασιζόμενοι σε επιστημονική επιχειρηματολογία
- αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά που κωδικοποιούνται στο ρήμα, να τα περιγράφουν και να τα αναλύουν από την άποψη της γλωσσολογίας
- αναγνωρίζουν πώς η κλίση και διάφορες σημασίες τροπικότητας κωδικοποιούνται και πραγματοποιούνται σε φυσικές γλώσσες
- περιγράφουν και εξηγούν τη διάθεση και την πιθανότητα των ρηματικών συστημάτων χρησιμοποιώντας την κατάλληλη ορολογία
- αναλύουν τις μεταβατικές ιδιότητες των ρημάτων καθώς και τις διάφορες σημασιολογικές σημασίες που μπορούν να προκύψουν σε σχέση με τη μορφολογία της φωνής
- κατανοούν τα χαρακτηριστικά της ονοματικής μορφολογίας της ελληνικής και τις διαφορές της σε σχέση με άλλες γλώσσες
- κατανοούν και περιγράφουν τις λειτουργίες, τη διανομή και τη χρήση των προθέσεων στην ονοματική φράση
- περιγράφουν και κατανοούν τα χαρακτηριστικά των κύριων και των δευτερευουσών προτάσεων
- περιγράφουν και κατανοούν τα χαρακτηριστικά των συμπληρωματικών προτάσεων και τη σχέση τους με το ρήμα της κύριας πρότασης
- περιγράφουν τη σειρά των όρων στα ελληνικά
- κατανοούν πώς τα γλωσσικά συστήματα του κόσμου ταξινομούνται με βάση τα (κοινά) γραμματικά τους χαρακτηριστικά
- προσεγγίζουν την ποικιλία των γλωσσών με κριτική ματιά
- προσεγγίζουν και κατανοούν την τυπολογία των γλωσσών ως προς φωνολογικά, μορφολογικά, συντακτικά και σημασιολογικά χαρακτηριστικά/δομές
- εκτιμούν τη γλωσσική ποικιλομορφία
- έχουν ενημερωμένες γνώσεις γλωσσολογίας βασισμένες στις τελευταίες εξελίξεις

στη γλωσσολογίας

- αποκτούν γνώση για μελλοντική έρευνα

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Αναρτημένο υλικό μελέτης

ΠΜ

10 ΠΜ

Διδακτικό χρονοδιάγραμμα

Στον Οδηγό Μελέτης που ακολουθεί υπάρχει λεπτομερής περιγραφή του εβδομαδιαίου χρονοδιαγράμματος και των σχετικών στόχων κάθε εβδομάδας. Επιπλέον, οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες τις οποίες πρέπει να γνωρίζουν οι φοιτητές/ριες θα αναρτηθούν στην πλατφόρμα Moodle.

Διδακτικές μέθοδοι

Αναρτημένο υλικό μελέτης και επιπρόσθετο υλικό, τηλεδιασκέψεις, συζήτηση στο φόρουμ, διαδραστικές δραστηριότητες, ερωτήσεις μέσω chat

Για κάθε εβδομάδα μελέτης υπάρχει στην πλατφόρμα η συνοπτική παρουσίαση του υλικού της εβδομάδας (με τη μορφή αρχείου PowerPoint). Είναι σημαντικό να ξεκινάτε τη μελέτη σας από το υλικό αυτό. Στη συνέχεια, πρέπει να μελετήσετε το γραπτό υλικό που δίνεται για μελέτη, είτε πρόκειται για αποσπάσματα από τα διδακτικά εγχειρίδια του μαθήματος είτε για άρθρα που έχουν αναρτηθεί στην πλατφόρμα. Επίσης, σε κάθε εβδομάδα υπάρχουν δραστηριότητες τις οποίες πρέπει να απαντήσετε στο φόρουμ της εκάστοτε εβδομάδας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εκπονείτε τις εβδομαδιαίες δραστηριότητες, αφού θα σας βοηθήσουν να αντιληφθείτε πρακτικά τα όσα θεωρητικά μελετάτε μέσα στα πλαίσια του μαθήματος.

Μπορείτε να επικοινωνείτε απευθείας με τον/ην διδάσκοντα/ουσα για τυχόν απορίες χρησιμοποιώντας το chat της πλατφόρμας Moodle. Με την αποστολή του μηνύματος, θα λάβετε απάντηση μέσα σε 48 ώρες.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, θα πραγματοποιηθούν τρεις τρίωρες τηλεδιασκέψεις. Η συμμετοχή σας στις τηλεδιασκέψεις δεν είναι υποχρεωτική, συνιστάται όμως να προσπαθήσετε να τις παρακολουθήσετε. Σε περίπτωση που αδυνατείτε να παρακολουθήσετε κάποια τηλεδιάσκεψη, σας δίνεται η δυνατότητα να την παρακολουθήσετε αργότερα μαγνητοσκοπημένη στην πλατφόρμα. Κατά τις τηλεδιασκέψεις, γίνεται γνωριμία με τους φοιτητές/ριες και παρουσίαση ορισμένων βασικών πληροφοριών για το μάθημα. Επίσης, σχολιάζονται ζητήματα που σχετίζονται με το περιεχόμενο του μαθήματος, παρέχοντας τη δυνατότητα ανάπτυξης δημιουργικής συζήτησης. Τέλος, κατά τις τηλεδιασκέψεις, επιλύονται απορίες, δίνονται πληροφορίες για τις εργασίες και τις τελικές εξετάσεις και γίνεται ανακεφαλαίωση των βασικών σημείων του μαθήματος.

Αξιολόγηση

- **Εργασία μαθήματος** (3000-4000 λέξεις). Οι φοιτητές/ριες μπορούν να επιλέξουν να διεξάγουν ομαδικές ή ατομικές εργασίες. Θα κληθούν να επιλέξουν ένα από τα θέματα που θα προταθούν και τα οποία θα περιλαμβάνουν τόσο κριτική ανάλυση όσο και διεξαγωγή μικρής έκτασης πρωτογενούς έρευνας. Η εργασία θα βαθμολογηθεί με άριστα το 30.
- **Συμμετοχή στις εβδομαδιαίες δραστηριότητες:** Αναμένεται να εκπονείτε τις δραστηριότητες που βρίσκονται στο φόρουμ κάθε εβδομάδας. Κάποιες από αυτές λειτουργούν ως θέματα συζήτησης στο φόρουμ, για τα οποία είναι χρήσιμο να ανταλλάζετε απόψεις. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να μην αναρτάτε απλώς τις δικές σας απαντήσεις, αλλά να σχολιάζετε και να συμπληρώνετε τις απαντήσεις των συμφοιτητών/τριών σας. Αυτό που βαθμολογείται, στα εβδομαδιαία φόρουμ, είναι περισσότερο η συμμετοχή σας και λιγότερο η ορθότητα των απαντήσεών σας. Η συμμετοχή βαθμολογείται με άριστα το 10.
- **Τελική εξέταση:** Θα εστιάσει σε όλα τα θέματα που θα αναλυθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, τα οποία βρίσκονται τόσο στο υλικό μελέτης όσο και στο επιπρόσθετο υλικό στο Moodle. Περισσότερες λεπτομέρειες για τη διάρκειά της, τον τρόπο διεξαγωγής της και το είδος των ερωτήσεων που θα περιλαμβάνει θα δοθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. Ορισμένες από τις ερωτήσεις θα πρέπει να απαντηθούν όχι μόνο με βάση τις γνώσεις σας αλλά και την κριτική σας ικανότητα. Η τελική εξέταση θα βαθμολογηθεί με άριστα το 60.

Οι φοιτητές/ριες θα πρέπει να παραδίδουν τις εργασίες τους κατά το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα. Μικρή χρονική παράταση μπορεί να δοθεί μετά από έγκριση του/ης διδάσκοντα/ουσας (και συνεννόηση με τον/ην συντονιστή/ρια του μαθήματος) σε εξαιρετικές περιπτώσεις συνοδευόμενη από σχετικό δικαιολογητικό.

Όλες οι εργασίες ελέγχονται για κειμενικές ταυτίσεις με εργασίες άλλων φοιτητών/ριών καθώς και με πηγές που υπάρχουν στο διαδίκτυο μέσω του λογισμικού Turnitin. Εξαπάτηση και λογοκλοπή, κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες, αποτελούν σοβαρό αδίκημα και τιμωρούνται. Αν διαπιστωθεί τέτοια περίπτωση, θα ληφθούν πειθαρχικά μέτρα και ενδέχεται να μηδενιστεί η εργασία και να μην επιτύχει ο φοιτητής/ρια στο μάθημα.

Υπολογίζεται ότι ο συνολικός χρόνος που θα χρειαστεί να αφιερωθεί στη μελέτη της κάθε ενότητας είναι περίπου 15-20 ώρες.

Πλήρης περιγραφή της αξιολόγησης και των κανόνων του Πανεπιστημίου παρέχονται στον Οδηγό Αξιολόγησης και στο Διάγραμμα Μαθήματος που βρίσκονται αναρτημένα στο Moodle.

Επικοινωνία

Οι παρακάτω ευκαιρίες επικοινωνίας παρέχονται στους/ις φοιτητές/ριες με σκοπό την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ: α) φοιτητών/ριών και καθηγητή/ριας, β)

φοιτητών, και γ) φοιτητών/ριών και περιεχομένου.

- Εβδομαδιαίες δραστηριότητες, φόρουμ αναρτήσεων και chat
- Τηλεδιασκέψεις Webex (διάρκεια κάθε συνάντησης: περίπου 3 ώρες)
- Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο
- Τηλέφωνο
- Ωράριο Γραφείου

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο συγκεκριμένος Οδηγός Μελέτης για το εξ αποστάσεως μάθημα «Γραμματική περιγραφή της Ελληνικής» (TGSOL-611), προσφέρεται στα πλαίσια του εξ αποστάσεως Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας και αναθεωρείται και συμπληρώνεται κάθε χρόνο, με βάση τις αλλαγές που γίνονται στο αναρτημένο στην πλατφόρμα εκπαιδευτικό υλικό. Σκοπός του Οδηγού αυτού είναι να κατευθύνει τους/τις φοιτητές/ριες να προσπελάσουν το διαδικτυακό εκπαιδευτικό υλικό που δίδεται στα πλαίσια του εν λόγω μαθήματος, ούτως ώστε να τους παρέχει την στήριξη που χρειάζονται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευσή τους.

Ο Οδηγός αυτός έχει σχεδιαστεί για να τον χρησιμοποιήσετε μαζί με τις βιβλιογραφικές πηγές που έχουν αναρτηθεί στη διαδικτυακή και διαδραστική πλατφόρμα του μαθήματος (Moodle). Ο Οδηγός Μελέτης είναι δομημένος κατά εβδομάδα και θέμα, περιλαμβάνει 12 ενότητες καθεμία από τις οποίες περιλαμβάνει περίληψη, σκοπό και προσδοκώμενα αποτέλεσμα, λέξεις κλειδιά, βιβλιογραφία, ασκήσεις, και συνιστώμενο χρόνο ενασχόλησης του/της φοιτητή/ριας. Παρά το ότι είναι αυτονόητο, πρέπει να επισημανθεί ότι **ο οδηγός μελέτης δεν υποκαθιστά στο ελάχιστο το αναρτημένο στην πλατφόρμα εκπαιδευτικό υλικό**, που πρέπει ο/η φοιτητής/ρια να διαβάσει με προσοχή και να αφομοιώσει, για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του προγράμματος και να ολοκληρώσει επιτυχώς τη Θ.Ε.

Τόσο οι δραστηριότητες όσο και η προτεινόμενη βιβλιογραφία θα εμπλουτίζονται διαρκώς από τον/τη συντονιστή/ρια και τους/τις διδάσκοντες/ουσες καθ' όλη την διάρκεια του εξαμήνου.

Δρ. Νικόλαος Αγγελόπουλος

Ερευνητής

Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Φιλολογίας.

Περίληψη

Το κεφάλαιο αυτό εξετάζει διάφορους γλωσσικούς μύθους για τη νέα ελληνική γλώσσα οι οποίοι έχουν αναπαραχθεί ευρέως και έχουν εδραιωθεί ως αυταπόδεικτες αλήθειες. Υπό το πρίσμα της γλωσσολογικής επιστήμης, θα διερευνηθούν απόψεις για τη γλωσσική φθορά και αλλαγή της γλώσσας, για πλούσιες και φτωχές γλώσσες, για την ιστορική ορθογραφία, για την αναγκαιότητα γνώσης της αρχαίας ελληνικής για την εκμάθηση της νέας κ.α. Οι μύθοι που θα εξεταστούν έχουν προκύψει μέσα από τη σύγκριση και τη σχέση της νέας με την αρχαία ελληνική γλώσσα.

Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με μια σύντομη ιστορική αναδρομή στις ρίζες της γραμματικής περιγραφής και ανάλυσης, μέσω της οποίας θα αναδειχθούν οι έννοιες της «περιγραφικής» και «ρυθμιστικής» προσέγγισης της γραμματικής.

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να γνωρίσουν οι φοιτητές/τριες τη γραμματική δομή της νέας ελληνικής και τη σχέση της με αυτή της αρχαίας ελληνικής καθώς και να εξοικειωθούν με τη διάκριση ανάμεσα στον «περιγραφικό» και «ρυθμιστικό» τρόπο προσέγγισης της γραμματικής. Απώτερος σκοπός είναι οι φοιτητές να δουν την χρησιμότητα αυτής της διάκρισης για την διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Αντιλαμβάνονται και να κατανοούν τη σχέση και τη γραμματική δομή της αρχαίας και νέας ελληνικής

- Διακρίνουν επιστημονικές και μη-επιστημονικές απόψεις αναφορικά με γλωσσικά ζητήματα
- Διατυπώνουν επιστημονικά τεκμηριωμένη άποψη για τη γλώσσα και τον τρόπο προσέγγισής της βασιζόμενοι/ες σε συγχρονικά και διαχρονικά γλωσσικά στοιχεία
- Αξιολογούν και να αναλύουν περιγραφικά γλωσσικά δεδομένα από τη σκοπιά της επιστήμης της γλωσσολογίας
- Χρησιμοποιούν την γνώση αυτού του κεφαλαίου στην διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ

Λέξεις-κλειδιά

Αρχαία, νέα ελληνική, ρύθμιση, περιγραφή

Βιβλιογραφία

- Holton, D., Mackridge, P., & Φιλιππάκη-Warburton, Ειρ. (2016). *Γραμματική της ελληνικής γλώσσας* (μτφρ. Β. Σπυρόπουλος, επιμ. Ειρ. Φιλιππάκη-Warburton). Αθήνα: Πατάκης
- Ιορδανίδου Α. (2013). *Είναι λάθος ή δεν είναι; Ιδού η απορία....* Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Κακριδη-Φερραρι Μ. (2008). Ορθογραφικές μεταρρυθμίσεις: στάσεις και αντιστάσεις. Στο Μ. Θεοδωροπούλου (επιστ. επιμ.), *Θέρμη και φως. Αφιερωματικός τόμος στη μνήμη του Α.-Φ. Χριστίδη*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, σελ. 365-383.
- Καραντζόλα, Ε. & Φλιάτουρας, Α. (2004). *Γλωσσική αλλαγή*. Αθήνα: Νήσος.
- Ξυδόπουλος, Γ. Ι. (2004). Τι είναι τελικά τα γλωσσικά λάθη; *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα*, 24: 519-30.
- Παναγιωτίδης, Φ. (2013). *Μίλα μου για γλώσσα: Μικρή εισαγωγή στη γλωσσολογία*. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

- Ρούσσου, Α. (2015). *Σύνταξη: Γραμματική και Μινιμαλισμός*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, σελ. 27-28.
- Φραγκουδάκη, Α. (1999). *Γλώσσα και Ιδεολογία. Κοινωνιολογική προσέγγιση της ελληνικής γλώσσας*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Χάρης, Γ. Η. (2003). *Η γλώσσα, τα λάθη και τα πάθη*. Αθήνα: Πόλις.
- Χάρης, Γ. Η. (2006). *Δέκα μύθοι για την ελληνική γλώσσα*. Πατάκης: Αθήνα.
- Χατζησαββίδης, Σ. (2012). *Νεοελληνική γραμματική: Θεωρητικές βάσεις και περιγραφή*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας

Ασκήσεις

Ερώτηση

Γνωρίζετε άλλους μύθους για την ελληνική γλώσσα; Ποια είναι η στάση σας απέναντι σε αυτούς;

Το ρηματικό σύστημα: χρόνος, όψη και ποιόν ενεργείας
(2^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Το υλικό αυτής της εβδομάδας εστιάζει στα χαρακτηριστικά που κωδικοποιούνται πάνω στο ρήμα. Ειδικότερα, γίνεται αναφορά στην μορφολογική κωδικοποίηση των χαρακτηριστικών του *χρόνου* ([+/-παρελθόν]) στο ρήμα, στις σημασιολογικές διακρίσεις της *όψης* ([+/- συνοπτικό]) και του *ποιον ενεργείας* ([+/- στατικό], [+/- διαρκές], [+/- τελικό]) καθώς και στην αλληλεπίδραση των χαρακτηριστικών *όψης-χρόνου* και *όψης-ποιόν ενεργείας*.

Μέσα από τη διερεύνηση των παραπάνω στοιχείων θα καταστεί σαφές ότι η περιγραφή των ρηματικών τύπων με παραδοσιακούς όρους είναι ανεπαρκής σε συγχρονικό επίπεδο.

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι να βοηθήσει τους/τις φοιτητές/ριες να κατανοήσουν τα στοιχεία και τις ιδιότητες του ρηματικού συστήματος της νέας ελληνικής ως προς τον χρόνο, την όψη και το ποιον-ενεργείας, να αποκτήσουν συνειδητή αντίληψη των διακρίσεων που αφορούν τη ρηματική κατηγορία στην ελληνική γλώσσα και να εξοικειωθούν με τις θεωρητικές προσεγγίσεις των γραμματικών και λεξικών κατηγοριών. Απώτερος σκοπός είναι να δουν οι φοιτητές την αξία αυτών των διακρίσεων για την διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Αντιλαμβάνονται τα προβλήματα που προκύπτουν από την παραδοσιακή περιγραφή των ρηματικών κατηγοριών

- Διακρίνουν τα χαρακτηριστικά που κωδικοποιούνται στο ρηματικό επίπεδο
- Περιγράφουν και να αναλύουν ρηματικά στοιχεία από τη σκοπιά της γλωσσολογίας χρησιμοποιώντας την κατάλληλη ορολογία
- Χρησιμοποιούν την γνώση αυτού του κεφαλαίου στην διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ

Λέξεις-κλειδιά

Όψη, χρόνος, ποιόν ενεργείας, λεξική κατηγορία, γραμματική κατηγορία

Βιβλιογραφία

- Δόση, Ι. (2016). Η ρηματική όψη σε δίγλωσσα παιδιά: η επίδραση γλωσσικών γνωστικών και περιβαλλοντικών παραγόντων. Διδακτορική Διατριβή. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, σελ. 29-49.
- Μόζερ, Α. (2009). *Άποψη και χρόνος στην ιστορία της ελληνικής*. Αθήνα: Περιοδικό Παρουσία, Παράρτημα 77.
- Ξυδόπουλος, Γ. Ι. & Α. Τσαγγαλίδης. (2007). Η ρηματική άποψη στην ελληνική και οι σχέσεις E, R, S. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 27:322-336.
- Ράλλη, Α. (2005). *Μορφολογία*. Αθήνα: Πατάκης.
- Ρούσσου, Α. (2015). *Σύνταξη: Γραμματική και Μινιμαλισμός*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Τσαγγαλίδης, Α. (2002). Για τους «χρόνους» του νεοελληνικού ρήματος. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 22: 647-658.
- Τσαγγαλίδης, Α. (2013). Το ρηματικό σύστημα της νέας ελληνικής: ζητήματα ορολογίας. Άρθρο στο πλαίσιο του προγράμματος *Διαδρομές στη διδασκαλία της νέας ελληνικής σε αλλόγλωσσους στην Ελλάδα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, σελ. 1-42.

- Τσαγγαλίδης, Α. (2014). Ποιο(τητα) της Ενέργειας και Ρηματική Όψη στις Σχολικές Γραμματικές της Ελληνικής Γλώσσας. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 34: 431– 443.
- Χατζησαββίδης, Σ. & Α. Χατζησαββίδου. (χ.χ.). *Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α', Β', Γ' Γυμνασίου*. Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Ανάδοχος Συγγραφής: Ελληνικά Γράμματα. Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2334/Grammatiki-Neas-Ellinikis-Glossas_A-B-GGymnasiou_html-apli/

Ασκήσεις

Ερώτηση

Με ποιόν τρόπο γίνεται η διάκριση του χρόνου του ρήματος στη σχολική γραμματική των Χατζησαββίδη και Χατζησαββίδου (χ.χ.); Η αναφορά τους στην όψη και το ποιον ενεργείας συμβαδίζει με όσα μελετήσατε στην παρούσα θεματική ενότητα; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας δίνοντας ενδεικτικά παραδείγματα μέσα από τη σχολική γραμματική.

Περίληψη

Η ενότητα αυτή επικεντρώνεται σε δύο συναφείς διακρίσεις που αφορούν το ρηματικό σύστημα, την *έγκλιση* και την *τροπικότητα*. Αρχικά, θα διασαφηνιστούν τα είδη των εγκλίσεων και οι τροπικότητες που αυτές εκφράζουν κάνοντας χρήση της κατάλληλης ορολογίας. Στην ενότητα αυτή, θα καταστεί σαφές ότι η έγκλιση αποτελεί μια γραμματική διάκριση η οποία μέσω της μορφολογίας και/ή της σύνταξης εκφράζει μια τροπική σημασία. Ακολούθως, θα γίνει αναφορά στον τρόπο ανάλυσης του εγκλιτικού συστήματος και των τροπικοτήτων της ελληνικής. Η ενότητα ολοκληρώνεται με μια μικρή εμβάθυνση σε περιπτώσεις όπου η υποτακτική απαντά σε συμπληρωματικές προτάσεις, εξετάζοντας την κατανομή της ως προς τη δήλωση του χρόνου και το είδος του υποκειμένου.

Σκοπός

Συνεχίζοντας στο ρηματικό επίπεδο, σκοπός της ενότητας αυτής είναι να μυήσει τους/τις φοιτητές/ριες στη σύγχρονη γλωσσολογική περιγραφή των ιδιοτήτων της έγκλισης και της τροπικότητας της νέας ελληνικής ώστε να αποκτήσουν συνειδητή αντίληψη των διακρίσεων που αφορούν τη ρηματική κατηγορία και να μπορούν να περιγράψουν και να επεξηγούν την έγκλιση και την τροπικότητα του ρηματικού συστήματος χρησιμοποιώντας την κατάλληλη ορολογία. Απώτερος σκοπός είναι οι φοιτητές να δουν την αξία αυτών των ιδιοτήτων και διακρίσεων για την διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Κατανοήσουν την απουσία μορφολογικής έκφρασης της τροπικότητας στη νέα ελληνική και την παρουσία της στην αρχαία ελληνική
- Κατανοούν τον τρόπο οργάνωσης του εγκλιτικού συστήματος της ελληνικής
- Αναγνωρίζουν τον τρόπο κωδικοποίησης και πραγμάτωσης των διαφόρων τροπικών σημασιών
- Αναγνωρίζουν τη μορφολογική και συντακτική κωδικοποίηση και πραγμάτωση των εγκλίσεων
- Αντιληφθούν τη σχέση ανάμεσα στην έγκλιση και την τροπικότητα
- Περιγράφουν και να επεξηγούν την έγκλιση και την τροπικότητα του ρηματικού συστήματος χρησιμοποιώντας την κατάλληλη ορολογία
- Χρησιμοποιούν την γνώση αυτού του κεφαλαίου στην διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ

Λέξεις-κλειδιά

Έγκλιση, τροπικότητα, οριστική, υποτακτική, προστακτική, δεοντική, επισημική

Βιβλιογραφία

- Τσαγγαλίδης, Α. (2000). Τι θα πει υποτακτική; Οι κατηγορίες του ρήματος στα λεξικά και τις γραμματικές της νέας ελληνικής. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 20: 543-554.
- Ρούσσου, Α. & Α. Τσαγγαλίδης. (2010). Περιγραφικές, θεωρητικές και ρυθμιστικές αναντιστοιχίες. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 30: 529-540.
- Φιλιππάκη-Warburton, Ει. & Β. Σπυρόπουλος. (2006). Το εγκλιτικό σύστημα της ελληνικής: Συγκριτική Θεώρηση με την τουρκική και διδακτικές προτάσεις. Στο Σ. Μοσχονάς (επιμ.) *Η Σύνταξη στη Μάθηση και στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Ξένης γλώσσας*. Αθήνα: Πατάκης, σελ. 117-170.

- Τσαγγαλίδης, Α. (2002). Χρόνοι και εγκλίσεις της νέας ελληνικής. Στο C. Clairis (επιμ.) *Recherches en linguistique grecque-Γλωσσολογικές έρευνες για την ελληνική: Πρακτικά του 5ου Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας*, τόμος II, (σελ. 263-266). Paris: L'Harmattan.
- Τσαγγαλίδης, Α. (2012). Ρηματικές κατηγορίες για την περιγραφή της Νέας Ελληνικής: Χρόνοι, εγκλίσεις και τι άλλο; Στο Z. Gavriilidou, A. Efthymiou, E. Thomadaki και P. Kambakis-Vougiouklis (επιμ.) *Selected Papers of the 10th International Conference in Greek Linguistics*: 1164-1169.

Ασκήσεις

- Να σχηματίσετε τέσσερις (4) προτάσεις στις οποίες η τροπικότητα θα εκφράζεται γραμματικά. Στη συνέχεια, να μετασχηματίσετε τις προτάσεις αυτές ώστε η τροπικότητα να μπορεί να εκφραστεί με άλλον τρόπο.
- Ποια/ες τροπικότητα/ες εκφράζουν οι παρακάτω προτάσεις;
 - α. Ο Γιώργος πρέπει να φύγει!
 - β. Ο Γιώργος πρέπει να φεύγει.

Το ρηματικό σύστημα: φωνή

(4^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζεται η τελευταία διάκριση μεταξύ μορφολογικής κωδικοποίησης (γραμματικής κατηγορίας) και σημασίας που απαντάται στο ρηματικό σύστημα. Ειδικότερα, θα περιγραφεί η μορφολογία της *φωνής* η οποία θα αντιδιασταλεί με τη σημασιολογική έννοια της *διάθεσης*. Ακολούθως, θα παρουσιαστούν οι διάφορες συντακτικές δομές σε σχέση με τη μορφολογία της φωνής καθώς και οι διαφορετικές σημασίες που μπορούν να λάβουν οι δομές αυτές.

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές/ριες τη γραμματική κατηγορία της φωνής και να αντιστοιχούν τις διάφορες δομές/μορφές με τη σημασία και την πραγματολογική χρήση που αντικατοπτρίζουν στη γλώσσα. Απώτερος σκοπός είναι οι φοιτητές να δουν την σκοπιμότητα αυτών των μορφολογικών διακρίσεων για την διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Αντιληφθούν τη σχέση ανάμεσα στη φωνή και τη διάθεση.
- Κατανοούν και να αναγνωρίζουν τη μορφολογία και κωδικοποίηση της ενεργητικής και της παθητικής δομής η οποία επηρεάζει τόσο τη σημασία του ρήματος, όσο και τη δήλωση των ορισμάτων του (υποκείμενο, αντικείμενο).

- Αντιληφθούν τις διάφορες δυνατότητες εναλλαγής μεταβατικότητας των κατηγορημάτων (εναλλαγές της δομής ορισμάτων) καθώς και τις διαφορές σημασίες-αμφισημίες που μπορεί να προκύψουν σε σχέση με τη μορφολογία της φωνής.
- Περιγράφουν και επεξηγούν την μορφολογία της φωνής και τις σημασίες που αυτή μπορεί να λάβει χρησιμοποιώντας την κατάλληλη ορολογία
- Χρησιμοποιούν την γνώση αυτού του κεφαλαίου στην διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ

Λέξεις-κλειδιά

Ενεργητική και παθητική φωνή, διάθεση, δομή ορισμάτων, θεματικοί ρόλοι, μεταβατικά ρήματα, εργαστικά ρήματα, αμετάβαρα ρήματα

Βιβλιογραφία

- Alexiadou, A. (2010). On the morphosyntax of (anti-)causative verbs. Στο H. Rappaport, E. Doron, Sichel I. (επιμ.) *Syntax, Lexical Semantics and Event Structure*. Oxford: Oxford University Press, 177-203.
- Alexiadou, A. (2014). Active, middle, and passive: the Morphosyntax of Voice. *Catalan Journal of Linguistics*: 1-26
- Alexiadou, A. & E., Anagnostopoulou. (1999). Tests for unaccusativity in a language without tests for unaccusativity. *Proceedings of the 3rd International Conference on the Greek Language*: 23-31.
- Alexiadou, A. & E. Anagnostopoulou. (2004). Voice morphology in the causative-inchoative alternation: Evidence for a non-unified structural analysis of unaccusatives. Στο A. Alexiadou, E. Anagnostopoulou, M. Everaert (επιμ.) *The Unaccusativity Puzzle*. Oxford: Oxford University Press, σελ. 114-136.
- Alexiadou, A., E., Anagnostopoulou & F., Schäfer. (2005). The properties of anticausatives crosslinguistically. Στο M. Frascarelli (επιμ.) *Phases of Interpretation*. Berlin: Mouton de Gruyter, σελ. 187-211.

- Θεοφανοπούλου-Κοντού, Δ. (2003). Ρήματα Κίνησης της Νέας Ελληνικής και η Μεταβιβαστική τους Χρήση. Στο Δ. Θεοφανοπούλου-Κοντού, Χ. Λασκαράτου, Μ. Σιφιανού, Μ. Γεωργιαφέντης & Β. Σπυρόπουλος (επιμ.) *Σύγχρονες Τάσεις στην Ελληνική Γλωσσολογία: Μελέτες Αφιερωμένες στην Ειρήνη Φιλιππάκη-Warburton*. Αθήνα: Πατάκης, σελ. 237-255.
- Λαβίδας, Ν. (2007). Μεταβολές στη Μεταβατικότητα του Ρήματος της Ελληνικής. Διδακτορική Διατριβή. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Roussou, A. (2008). Voice Morphology and Ergativity in Modern Greek. Στο M. Baltazani, G. Giannakis, T. Tsangalidis, G. Xydopoulos (επιμ.) *Proceedings of the 8th International Conference on Greek Linguistics (ICGL8)*: 406-418.

Ασκήσεις

Εξετάστε τα ακόλουθα παραδείγματα:

α. Το τραπεζομάντιλο λέρωσε (Ρούσσου 2015: 154)

β. Το τραπεζομάντιλο λερώθηκε (Ρούσσου 2015: 154)

γ. Ο υδραυλικός λερώθηκε

Τι παρατηρήσεις μπορείτε να κάνετε για τις παραπάνω δομές; Τα σημασιολογικά χαρακτηριστικά του υποκειμένου ([+/-έμψυχο]) παίζουν κάποιον ρόλο;

Το ονοματικό σύστημα: αριθμός, γένος και πτώση

(5^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Η ενότητα αυτή εστιάζει στις γραμματικές πληροφορίες που μας δίνει το ονοματικό σύστημα. Συγκεκριμένα, θα εξεταστούν οι κατηγορίες της πτώσης, του γένους και του αριθμού. Η ενότητα αυτή θα ξεκινήσει με μια αναφορά στην πτώση η οποία είναι άμεσα συνυφασμένη με τη συντακτική λειτουργία της ονοματικής φράσης (υποκείμενο, αντικείμενο, προσδιορισμός κτλ.). Ακολουθώντας, θα συζητηθεί η κατηγορία του αριθμού επισημαίνοντας τις κατηγορίες των ουσιαστικών που δεν εμφανίζουν ή δεν απαντούν στον πληθυντικό αριθμό. Η ενότητα θα ολοκληρωθεί με την αναφορά στο γένος των ονομάτων. Η κατηγορία του γένους έχει χρησιμοποιηθεί από διάφορες αναλύσεις ως κριτήριο διαίρεσης των ουσιαστικών σε κλιτικές τάξεις.

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι αναδείξει τις βασικές ιδιότητες του ονοματικού συστήματος της νέας ελληνικής εστιάζοντας στις κατηγορίες της πτώσης, του αριθμού και του γένους. Απώτερος σκοπός είναι οι φοιτητές να δουν την χρησιμότητα των ιδιοτήτων του ονοματικού συστήματος για την διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Περιγράφουν τις ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά του ονοματικού συστήματος εστιάζοντας στις κατηγορίες του αριθμού, του γένους και της πτώσης.

- Κατανοούν ότι η ονοματική κλίση της ελληνικής προσφέρει ένα σύνολο πληροφοριών για την πτώση, το γένος και τον αριθμό.
- Αντιληφθούν τα χαρακτηριστικά της ονοματικής μορφολογίας των ελληνικών και τις διαφορές που αυτή παρουσιάζει με άλλες γλώσσες (π.χ., απουσία μορφολογικής πτώσης στην περίπτωση της αγγλικής και συντακτικό μαρκάρισμα αυτής).
- Κατανοήσουν ότι το γένος είναι μια γραμματική κατηγορία η οποία σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να ταυτίζεται με το φυσικό γένος
- Κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται και οργανώνονται οι κλιτικές τάξεις της ελληνικής
- Χρησιμοποιούν την γνώση αυτού του κεφαλαίου στην διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ

Λέξεις-κλειδιά

Αριθμός, γένος, πτώση, γραμματική κατηγορία, όνομα, κλιτική τάξη

Βιβλιογραφία

- Baerman, M., D. Brown & G. G. Corbett. (2005). *The Syntax-Morphology Interface: A Study of Syncretism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Catsimali, G. (1990). Case in Modern Greek implications for clause structure. The University of Reading
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α. (2003). Η μορφολογική δομή της νέας ελληνικής και η διδακτική της. *Γλωσσολογία* 15: 25-34.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. & Δ. Χειλά Μαρκοπούλου. (2003). Συγχρονικές και διαχρονικές τάσεις στο γένος της ελληνικής: Μια θεωρητική πρόταση. Στο Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. Ράλλη και Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου (επιμ.) *Το Γένος*. Αθήνα: Πατάκης, σελ. 13-56.

- Ράλλη, Α. (2003). Ο καθορισμός του γραμματικού γένους στα ουσιαστικά της νέας ελληνικής. Στο Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. Ράλλη και Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου (επιμ.) *Το Γένος*. Αθήνα: Πατάκης, σελ. 57-99.
- Ράλλη, Α. (2005). *Μορφολογία*. Αθήνα: Πατάκης
- Ρούσσου, Α. (2015). *Σύνταξη: Γραμματική και Μινιμαλισμός*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, σελ. 37-49).
- Τσαμαδού-Jacoberger, Ει. & Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου. (2006). Τα προσδιοριστικά του ονόματος της Νέας Ελληνικής – Περιγραφική-συγκριτική και διδακτική προσέγγιση. Στο Σ. Μοσχονάς (επιμ.) *Η Σύνταξη στη Μάθηση και στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Ξένης γλώσσας*. Αθήνα: Πατάκης, σελ. 171-217.
- Χριστοφίδου, Α. (2003). Γένος και κλίση στην ελληνική: Μια φυσική προσέγγιση. Στο Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. Ράλλη και Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου (επιμ.) *Το Γένος*. Αθήνα: Πατάκης, σελ. 100-131.

Ασκήσεις

Ερώτηση

Στα αρχαία ελληνικά υπήρχαν πέντε πτώσεις (ονομαστική, γενική, δοτική, αιτιατική και κλητική) και τρεις αριθμοί (ενικός, πληθυντικός και δυικός). Στα νέα ελληνικά, η δοτική και ο δυικός αριθμός δεν χρησιμοποιούνται πια. Κάποια κατάλοιπα τους, όμως, υπάρχουν ακόμα, συνήθως σε στερεότυπες φράσεις. Να τρία (3) δώσετε ενδεικτικά παραδείγματα/φράσεις στα/ις οποία/ες επιβιώνει ακόμα ο δυικός αριθμός και παραδείγματα/φράσεις στα/ις οποία/ες εντοπίζεται η δοτική πτώση σε συγχρονικό επίπεδο. Με ποιον άλλον τρόπο θα μπορούσαμε να προσαρμόσουμε αυτές τις φράσεις στη νέα ελληνική;

Το ονοματικό σύστημα: η δομή της ονοματικής φράσης
(6^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Αυτό το κεφάλαιο εστιάζει στην εσωτερική δομή της ονοματικής φράσης καθώς και στα στοιχεία που μπορούν να φιλοξενηθούν στις διάφορες θέσεις της. Ειδικότερα, συζητιούνται οι περιπτώσεις όπου μια ονοματική φράση συσχετίζεται: α) με μια άλλη ονοματική φράση σε γενική, β) με επιθετικούς προσδιορισμούς και, γ) με προθετικές φράσεις. Εκτός από την κατανομή των παραπάνω στοιχείων, δίνεται έμφαση και στην ερμηνεία τους σε αυτές τις περιπτώσεις.

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/ριες με τα βασικά συστατικά μιας ονοματικής φράσης καθώς και με τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται η συμφωνία και η σύνδεση των συστατικών μέσα στην ονοματική φράση. Απώτερος σκοπός είναι οι φοιτητές να δουν την χρησιμότητα των ιδιοτήτων του ονοματικού συστήματος για την διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Αναγνωρίζουν και να αναλύουν τη δομή της ονοματικής φράσης
- Κατανοούν τον τρόπο σύνδεσης και εμφάνισης των συστατικών της ονοματικής φράσης

- Εντοπίζουν τα βασικά συστατικά μιας ονοματικής φράσης
- Χρησιμοποιούν την γνώση αυτού του κεφαλαίου στην διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΦ

Λέξεις-κλειδιά

Άρθρο, συμφωνία, δομή ονοματικής φράσης, συστατικό

Βιβλιογραφία

- Holton, D., P. Mackridge, I. Philippaki-Warbuton, and V. Spyropoulos. (2012). A Comprehensive Grammar of the Modern Greek Language. London: Routledge., σελ. 365-373, 424-427.
- Ρούσσου, Α. (2015). *Σύνταξη. Γραμματική και Μινιμαλισμός*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, σελ. 74-78.
- Τσαμαδού-Jacobberger, E. & Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου. (2006). Τα προσδιοριστικά του ονόματος της νέας ελληνικής: περιγραφική – συγκριτική και διδακτική προσέγγιση. Στο Σ. Μοσχονάς (επιμ.), *Η σύνταξη στη μάθηση και στη διδασκαλία της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας*. Αθήνα: Πατάκης, σελ. 171-217

Ασκήσεις

Η παρακάτω πρόταση είναι αμφίσημη, εμφανίζει δηλαδή δύο διαφορετικές δομές ανάλογα με την ερμηνεία που θα λάβει. Να δώσετε τις κατάλληλες παραφράσεις και να εξηγήσετε που οφείλεται η εμφάνιση της συγκεκριμένης αμφισημίας.

- Οι θεατές επιβράβευσαν την επιλογή του ηθοποιού.

Το ονοματικό σύστημα: οριστικότητα και ποσοδείκτες
(7^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Στη συγκεκριμένη ενότητα συνεχίζεται η παρουσίαση και η περιγραφή της δομής της ονοματικής φράσης της ελληνικής. Έμφαση θα δοθεί στους προσδιοριστικούς δείκτες, δηλαδή, σε στοιχεία όπως το άρθρο (οριστικό, αόριστο, απουσία άρθρου), οι αντωνυμίες και οι ποσοδείκτες τα οποία εισάγουν την ονοματική φράση. Περιγράφονται οι βασικές ιδιότητες των προσδιοριστικών δεικτών, οι συνθήκες και συντακτικές θέσεις στις οποίες οι ονοματικές φράσεις μπορούν να εμφανιστούν με ή χωρίς αυτούς, καθώς και η ερμηνεία τους σε αυτές τις περιπτώσεις.

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/ριες με τα βασικά συστατικά μιας ονοματικής φράσης καθώς και με τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται η συμφωνία και η σύνδεση των συστατικών μέσα στην ονοματική φράση. Απώτερος σκοπός είναι οι φοιτητές να δουν την χρησιμότητα των ιδιοτήτων του ονοματικού συστήματος για την διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Κατανοούν και να περιγράφουν τις λειτουργίες, την κατανομή και την χρήση του οριστικού και του αόριστου άρθρου στην ονοματική φράση

- Εντοπίζουν και να εξηγούν τις περιπτώσεις απουσίας ή παράλειψης του άρθρου σε μια ονοματική φράση
- Κατανοούν και να περιγράφουν τις θέσεις που καταλαμβάνουν τα αντωνυμικά στοιχεία στην ονοματική φράση
- Κατανοούν και να ερμηνεύουν τη διαφορά ανάμεσα στον υπαρκτικό και τον καθολικό ποσοδείκτη
- Χρησιμοποιούν την κατάλληλη ορολογία για την περιγραφή της δομής της ονοματικής φράσης
- Χρησιμοποιούν την γνώση αυτού του κεφαλαίου στην διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ

Λέξεις-κλειδιά

Οριστικό άρθρο, αόριστο άρθρο, αντωνυμικό στοιχείο, ποσοδείκτης, δείκτης πολικότητας

Βιβλιογραφία

- Chila-Markopoulou, D. (2000). The Indefinite Article in Greek. A Diachronic Approach. Στο *Γλωσσολογία* 11-12: 111-130.
- Holton, D., P. Mackridge, I. Philippaki-Warbuton, and V. Spyropoulos. (2012). A Comprehensive Grammar of the Modern Greek Language. London: Routledge, σελ. 353-361, 393-427.
- Βαλιούλη, Μ. & Α. Ψάλτου-Joycey (1995). Πάμε πλατεία; Χρήση ή απουσία του εμπρόθετου άρθρου». *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 15: 292- 303.
- Ρούσσου, Α. (2015). Σύνταξη. Γραμματική και Μινιμαλισμός. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, σελ. 74-78.
- Τσαμαδού-Jacobberger, E. & Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου. (2006). Τα προσδιοριστικά του ονόματος της νέας ελληνικής: περιγραφική – συγκριτική και διδακτική

προσέγγιση. Στο Σ. Μοσχονάς (επιμ.), *Η σύνταξη στη μάθηση και στη διδασκαλία της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας*. Αθήνα: Πατάκης, σελ. 171-217.

Ασκήσεις

«Βάσει των κανόνων της νέας ελληνικής, το επίθετο μπαίνει μπροστά από το ουσιαστικό, και το άρθρο προτάσσεται οποιουδήποτε άλλου προσδιορισμού που συνοδεύει το όνομα» (Κλαίρης & Μπαμπινιώτης 2005: 205). Στην ελληνική υπάρχουν περιπτώσεις όπου ένα έναρθρο επίθετο προηγείται ή έπεται ενός έναρθρου ουσιαστικού;

Να δώσετε ενδεικτικά παραδείγματα και να καταγράψετε τις παρατηρήσεις σας.

Το προτασιακό σύστημα: τα είδη των προτάσεων και ο Συμπληρωματικός Δείκτης (8^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Η ενότητα αυτή εστιάζει στην πρόταση και εξετάζει ορισμένα ζητήματα που αφορούν τόσο τις κύριες όσο και τις δευτερεύουσες προτάσεις της νέας ελληνικής. Στις κύριες προτάσεις (καταφατικές, επιφωνηματικές, προστακτικές) δίνεται έμφαση στα δομικά χαρακτηριστικά των προτάσεων αυτών και στις λειτουργίες που αυτές επιτελούν. Στις δευτερεύουσες προτάσεις το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στους συμπληρωματικούς δείκτες, στις προτάσεις που αυτοί εισάγουν, στη λειτουργία που επιτελούν και στη σχέση που έχουν με την κύρια πρόταση.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές/ριες με τις διαφορετικές περιοχές της προτασιακής δομής και τις ερμηνείες που έχουν δοθεί για αυτές σε συνάφεια πάντα με τις θεωρητικές προσεγγίσεις που έχουν αναπτυχθεί στον χώρο της γλωσσολογίας. Απώτερος σκοπός είναι οι φοιτητές να δουν την χρησιμότητα των ιδιοτήτων της προτασιακής δομής για την διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Εντοπίζουν, κατανοούν και να περιγράφουν τη διάκρισης μεταξύ κύριας και δευτερεύουσας πρότασης
- Περιγράφουν και να εξηγούν τους παράγοντες που επιδρούν στην επιλογή προτασιακού συμπληρώματος.
- Κατανοούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συμπληρωματικού δείκτη ανάλογα με το ρήμα που τον επιλέγει καθώς και τη σχέση του με αυτό
- Χρησιμοποιούν την γνώση αυτού του κεφαλαίου στην διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ

Λέξεις-κλειδιά

Συμπληρωματικός δείκτης, συμπλήρωμα, προσάρτημα, κύρια πρόταση

Βιβλιογραφία

- Holton, D., P. Mackridge, I. Philippaki-Warbuton, and V. Spyropoulos. (2012). A Comprehensive Grammar of the Modern Greek Language. London: Routledge., σελ. 500-517, 531-563.
- Ρούσσου, Α. (2006). *Συμπληρωματικοί Δείκτες*. Αθήνα: Πατάκης, σελ. 11-114.

Ασκήσεις

Εξηγείστε γιατί οι παρακάτω προτάσεις είναι αντιγραμματικές, με βάση τους περιορισμούς που επιβάλλουν τα ρήματα.

- *Ο Γιάννης χαίρεται ότι τα παιδιά του αρίστευσαν.
- *Ο Γιάννης ελπίζει τα παιδιά του (Holton et. al 2012: 233)
- *Οι μάρτυρες αναφέρουν εάν οι πυροτεχνουργοί εξουδετέρωσαν τη βόμβα.
- *Ο μάγειρας πιστεύει που οι μπανάνες σάπισαν
- *Τα παιδιά τσίριξαν τον αστυνομικό (Holton et. al 2012: 233)

Το προτασιακό σύστημα: η σειρά των όρων

(9^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Το κεφάλαιο αυτό παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη σειρά των όρων (υποκείμενο – ρήμα – αντικείμενο) στις δομές της ελληνικής. Ειδικότερα, το κεφάλαιο εστιάζει στη θέση των προτασιακών όρων στις δομές της ελληνικής καθώς και στις μεταξύ τους σχέσεις. Επίσης, θα παρουσιαστούν οι παράγοντες που καθορίζουν και επηρεάζουν τις διάφορες δυνατότητες εναλλαγής των προτασιακών όρων.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να παρέχει στους/στις φοιτητές/ριες τις κατάλληλες πληροφορίες ώστε να αναδειχθεί η ευελιξία της ελληνικής αναφορικά με τη σειρά των όρων και να τονιστεί η σημασία που προβάλλει κάθε σειρά η οποία σε μεγάλο βαθμό αντικατοπτρίζει την πληροφοριακή δομή. Απώτερος σκοπός είναι οι φοιτητές να δουν την χρησιμότητα των ιδιοτήτων της προτασιακής σύνταξης για την διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Περιγράφουν τα είδη των προτάσεων και τη σειρά των προτασιακών όρων.

- Αξιοποιούν την κατάλληλη ορολογία για να περιγράψουν τα διάφορα είδη της σειράς των όρων των προτάσεων
- Κατανοούν την ευελιξία που παρέχει η ελληνική γλώσσα για τη δήλωση διαφόρων πληροφοριών
- Κατανοούν την ύπαρξη γραμματικών και πραγματολογικών συνθηκών αναφορικά με τη διαμόρφωση της σειράς των όρων.
- Χρησιμοποιούν την γνώση αυτού του κεφαλαίου στην διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ

Λέξεις-κλειδιά

Σειρά όρων, πληροφοριακή δομή, εστίαση, θεματοποίηση

Βιβλιογραφία

- Λασκαράτου, Χρ. & Μ. Γεωργιαφέντης. (2006). Βασικά χαρακτηριστικά της σειράς των όρων στην ελληνική και στην τουρκική. Στο Σ. Μοσχονάς (επιμ.) *Η Σύνταξη στη Μάθηση και στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Ξένης γλώσσας*. Αθήνα: Πατάκης, σελ. 11-61.
- Τοπιντζή, Ν. (2021). *Τυπολογία Γλωσσών: Βασικές αρχές, θεωρητικές προσεγγίσεις και φαινόμενα*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, σελ. 253-258.
- Φιλιππάκη-Warburton, Ει. (1982). Η σημασία της σειράς ρήμα υποκείμενο αντικείμενο στα νέα ελληνικά. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 3: 135-158.
- Φιλιππάκη-Warburton, Ει. (2001). Γλωσσολογική θεωρία και σύνταξη της ελληνικής: Η ποικιλία στη σειρά των όρων και η ερμηνεία της. *Πρακτικά 4ου Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 217-231.

Ασκήσεις

Τα αγγλικά, σε αντίθεση με τα ελληνικά, έχουν μια πιο περιορισμένη δυνατότητα στη σειρά εμφάνισης των διαφόρων προτασιακών όρων. Αυτό καθιστά την αγγλική γλώσσα «χειρότερη» ή «φτωχότερη» από την ελληνική;

Εισαγωγή στην τυπολογία: φωνολογία

(10^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Το κεφάλαιο αυτό είναι το πρώτο από τα τρία κεφάλαια στα οποία θα γίνει αναφορά στη γραμματική της ελληνικής τυπολογικά. Το κεφάλαιο αυτό ξεκινά με μια σύντομη εισαγωγή στο αντικείμενο της τυπολογίας καθώς και στα βασικά μεθοδολογικά εργαλεία για την τυπολογική έρευνα. Στη συνέχεια, το ενδιαφέρον θα επικεντρωθεί στη φωνολογική τυπολογία της ελληνικής όπου θα εξεταστούν: α) η *συλλαβική δομή* της, δηλαδή οι συνδυασμοί των συλλαβικών τύπων που επιτρέπει (π.χ., ΣΦΣ, Φ, ΣΦ, ΣΣΦ κτλ.), β) το *συλλαβικό βάρος*, δηλαδή, εάν επιτρέπει τη διάκριση μεταξύ βαριών (συλλαβών

των οποίων ο πυρήνας καταλαμβάνεται από ένα μακρόχρονο φωνήεν) και ελαφριών συλλαβών (συλλαβών των οποίων ο πυρήνας καταλαμβάνεται από ένα βραχύχρονο φωνήεν) και, γ) το *τονικό σύστημα* της ελληνικής.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές/ριες τη βασική στόχευσή του κλάδου της τυπολογίας έτσι ώστε να μπορούν να συγκρίνουν και να κατηγοριοποιούν γλωσσικά δεδομένα με βάση κοινά χαρακτηριστικά που παρουσιάζουν. Επίσης, στόχευση της ενότητας αποτελεί και η εξοικείωση των φοιτητών/ριων με την

φωνολογική τυπολογία της ελληνικής. Απώτερος σκοπός είναι οι φοιτητές να δουν την χρησιμότητα των ιδιοτήτων της τυπολογίας για την διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν τις βασικές αρχές, τα εργαλεία και τη μεθοδολογία της γλωσσικής τυπολογίας
- Καταφεύγουν σε πηγές για συλλογή δεδομένων
- Εξοικειωθούν με τη συγκριτική μελέτη γλωσσών στο επίπεδο της φωνολογίας
- Κατανοούν σε τι τύπο γλώσσας ανήκει η ελληνική ως προς τη φωνολογική της δομή και να την εξηγούν
- Κατανοούν την σειρά εμφάνισης των φθόγγων καθώς και τους πιθανούς συνδυασμούς
- Αντιληφθούν το τονικό σύστημα της ελληνικής και της διαφοράς του από αυτό της αρχαίας ελληνικής
- Χρησιμοποιούν την γνώση αυτού του κεφαλαίου στην διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ

Λέξεις-κλειδιά

Τυπολογία, γενίκευση, βάσεις δεδομένων, συλλαβικό βάρος, συλλαβική δομή, τονισμός

Βιβλιογραφία

- Adaktylos, A-M. (2007). The accent of Ancient and Modern Greek from a typological perspective. Στο G. Tsoulas. *Proceedings of the 7th International Conference on Greek Linguistics*

- Armosti, S. (2011). Aspiration and germination in Modern Greek varieties: the case of Cypriot Greek. Στο *Νεοελληνική Διαλεκτολογία*. Athens: Athens Academy, 31-59.
- Comrie, B. (1981/1989). *Language Universals and Linguistic Typology*. Syntax and Morphology. Oxford: Blackwell.
- Comrie, B. et al. (2004). *Οι γλώσσες του κόσμου*. Εκδόσεις Σαββάλας.
- Croft, W. (1995). *Typology and Universals*. Cambridge: Cambridge University Press
- Fromkin, V. et al. (2008). *Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας*. Εκδόσεις Πατάκης
- Holton, D., P. Mackridge, I. Philippaki-Warbuton, and V. Spyropoulos. (2012). *A Comprehensive Grammar of the Modern Greek Language*. London: Routledge, σελ. 3-33
- Payne, E. & Eftychiou, E. (2006). Prosodic shaping of consonant gemination in Cypriot Greek. *Phonetica* 63: 175-198.
- Whaley, L. (1997). *An Introduction to Language Typology: The Unity and Diversity of Language*. Sage Publications.
- Τοπιντζή, Ν. (2021). *Τυπολογία Γλωσσών: Βασικές αρχές, θεωρητικές προσεγγίσεις και φαινόμενα*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, σελ. 23-76, 159-207, 260-267
- Σύνδεσμος για βάση τυπολογικών όρων: <https://www.greek-language.gr/linguisticterms/taxonomy/term/18>

Ασκήσεις

- Αφού ανατρέξετε στον Παγκόσμιο Άτλαντα Γλωσσικών Δομών (<https://wals.info/>), να καταγράψετε πέντε (5) τυπολογικά χαρακτηριστικά της ελληνικής.
- Στην κυπριακή επιβιώνουν τα διπλά σύμφωνα (geminales) των αρχαίων ελληνικών. Να καταγράψετε τρία (3) ενδεικτικά παραδείγματα. Τι παρατηρείται αν αφαιρέσετε τον συμφωνικό διπλασιασμό/δασύτητα από τα παραδείγματα αυτά; Η σημασία της λέξης επηρεάζεται;

Η τυπολογία της ελληνικής: μορφολογία

(11^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Η ενότητα εξετάζει την τυπολογία των γλωσσών ως προς τη μορφολογική δομή των λέξεων τους. Αρχικά, θα παρουσιαστούν οι δύο βασικές μορφολογικές κατηγοριοποιήσεις οι οποίες σχετίζονται: α) με την σχέση μορφήματος – λέξης, και β) με τα επιμέρους χαρακτηριστικά των μορφημάτων που χρησιμοποιούνται. Η κατηγοριοποίηση αυτή διακρίνει τους ακόλουθους τύπους γλωσσών: αναλυτικές, διαχυτικές, πολυσυνθετικές και συγκολλητικές. Αφού γίνει τοποθέτηση της ελληνικής στην τυπολογία των γλωσσών, θα γίνει αναφορά στο φαινόμενο του πτωτικού συγκρητισμού στις κλιτικές τάξεις της ελληνικής αλλά και στο φαινόμενο του αναδιπλασιασμού, τόσο σε επίπεδο λέξης όσο και σε επίπεδο συλλαβής και έκφρασης.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/ριες με τα τυπολογικά χαρακτηριστικά της ελληνικής στο επίπεδο της μορφολογίας προκειμένου να αποκτήσουν εξειδικευμένες γνώσεις σχετικά με τα μορφολογικά χαρακτηριστικά της ελληνικής. Απώτερος σκοπός είναι οι φοιτητές να δουν την χρησιμότητα των ιδιοτήτων της τυπολογίας για την διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Αναγνωρίζουν την τυπολογία κάθε γλώσσας ως προς τη μορφολογία των συστατικών της
- Εκπονούν συγκριτική μελέτη των γλωσσών στο επίπεδο της μορφολογίας.
- Χρησιμοποιούν την γνώση αυτού του κεφαλαίου στην διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ

Λέξεις-κλειδιά

Αναλυτικές, διαχυτικές, πολυσυνθετικές, συγκολλητικές, συγκρητισμός, αναδιπλασιασμός, μορφολογική τυπολογία

Βιβλιογραφία

- Caha, P. (2019). Syncretism in Morphology. Στο Mark Aronoff (επιμ.), *Oxford Research Encyclopedia of Linguistics*, Οξφόρδη: Oxford University Press, σ.1–26.
- Kallergi, H. & A. Tsangalidis. (2019). Evaluative Reduplication in Modern Greek: A Case of “Expletive Overwriting”. *Proceedings of ICGL13*, University of Westminster, σ. 408–416.
- Topintzi, N. (2002). *Prosodic Patterns in Greek Truncation and Reduplication: A Correspondence Approach*, Μεταπτυχιακή Διατριβή, UCL.
- Ράλλη, Α. (2005). *Μορφολογία*. Αθήνα: Πατάκης.

- Τοπιντζή, Ν. (2021). *Τυπολογία Γλωσσών: Βασικές αρχές, θεωρητικές προσεγγίσεις και φαινόμενα* (σελ. 79-89, 243-244, 249-253). Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης

Ασκήσεις

1. Οι λέξεις/φράσεις της παρακάτω λίστας προέρχονται από την τουρκική. Ποιο μόρφημα σημαίνει *προς*, ποιο *από*, ποιο *σε*;
deniz (θάλασσα)
denize (προς τη θάλασσα)
denizimde (στη θάλασσά μου)
denizden (από τη θάλασσα)
ev (σπίτι)
eve (προς το σπίτι)
evden (από το σπίτι)
evimden (από το σπίτι μου)
evde (στο σπίτι)
2. Βασιζόμενοι/ες στην ανάλυση της Ράλλη (2005: 119-121) για τις κλιτικές τάξεις της ελληνικής, να εντοπίσετε περιπτώσεις συγκρητισμού μέσα στο ίδιο το κλιτικό παράδειγμα αλλά και μεταξύ διαφορετικών κλιτικών παραδειγμάτων. Τι παρατηρήσεις μπορείτε να κάνετε;

Η τυπολογία της ελληνικής: σύνταξη και σημασιολογία (12^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Η τελευταία ενότητα του μαθήματος εστιάζει στην τυπολογική εξέταση της Ελληνικής από συντακτική και σημασιολογική σκοπιά με βάση κάποιους από τους άξονες που αναφέρθηκαν σε προηγούμενα κεφάλαια. Ειδικότερα, στο επίπεδο της σύνταξης, το ενδιαφέρον μας θα επικεντρωθεί στη σειρά των όρων και κυρίως στη σειρά των όρων που αφορά τη σχέση ρηματικής και ονοματικής φράσης. Στο επίπεδο της σημασιολογίας, θα γίνει αναφορά στην χρωματική ιεραρχία και στο φαινόμενο της οριστικότητας/αοριστικότητας και πολυοριστικότητας.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/ριες με τα τυπολογικά χαρακτηριστικά της ελληνικής στο επίπεδο της σύνταξης και της σημασιολογίας προκειμένου να αποκτήσουν εξειδικευμένες γνώσεις σχετικά με τις αντίστοιχες δομές της ελληνικής. Απώτερος σκοπός είναι οι φοιτητές να δουν την χρησιμότητα των ιδιοτήτων της σύνταξης και της σημασιολογίας για την διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Αναγνωρίζουν την τυπολογία κάθε γλώσσας ως προς τη σύνταξη των δομών
- Εκπονούν συγκριτική μελέτη των γλωσσών στο επίπεδο της σύνταξης και της σημασιολογίας
- Κατανοούν τον ρόλο της πολυοριστικότητας που χαρακτηρίζει την ελληνική και την σημασία της στον χάρτη της (α)οριστικότητας της γλώσσας
- Κατανοούν και να περιγράφουν τους περιορισμούς στη διάταξη των όρων της ρηματικής και της ονοματικής φράσης.
- Αντιληφθούν τη διαφορά των μονοοριστικών και των πολυοριστικών δομών τόσο σε μορφοσυντακτικό όσο και σε σημασιολογικό επίπεδο
- Χρησιμοποιούν την γνώση αυτού του κεφαλαίου στην διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ

Λέξεις-κλειδιά

Συντακτική τυπολογία, σημασιολογική τυπολογία, χρωματική ιεραρχία, πολυοριστικότητα, σειρά των όρων, περιορισμός προσώπου-πτώσης

Βιβλιογραφία

- Τοπιντζή, Ν. (2021). *Τυπολογία Γλωσσών: Βασικές αρχές, θεωρητικές προσεγγίσεις και φαινόμενα* (σελ. 253-258, 269-272, 274-278). Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης
- Anagnostopoulou, E. (2017). The Person Case Constraint. Στο Martin Everaert & Henk Riemsdijk (επιμ.), *The Wiley Blackwell Companion to Syntax*, 2η έκδ., Χόμπoken, Ν.Τζ., ΗΠΑ: John Wiley & Sons, σελ.1–47.

- Lekakou, M. (2017). Article Doubling. Στο M. Everaert & H.van Riemsdijk (επιμ.), *The Wiley Blackwell Companion to Syntax*, 2η έκδ., Χόμπoken, Ν.Τζ.: John Wiley & Sons, σελ.1–38.
- Tsangalidis, A. & A. Roussou. (2010). Reconsidering the “Modal Particles” in Modern Greek. *Journal of Greek Linguistics* 10(1), σελ. 45–73

Ασκήσεις

Ερώτηση

Με βάση τα ακόλουθα παραδείγματα, τι παρατηρήσεις μπορείτε να κάνετε για τη συντακτική ταξινόμηση της αγγλικής στο (α), της Ιαπωνικής στο (β) και της Ναντέμπ στο (γ);

α. John loves Mary

β. Taro ga inu o mita (Whaley 1997)

Τάρο σκύλος είδε

«Ο Τάρο είδε τον σκύλο»

γ. awad kalapée haráh (Dryer 2013)

ιαγουάρος παιδί βλέπω

«Το παιδί βλέπει τον ιαγουάρο»

UNIVERSITY
of NICOSIA

UNIVERSITY OF
PATRAS
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

TGSOL-610D: Μεθοδολογία Έρευνας

Δρ. Πολίνα Μακάη

Περιεχόμενα

Εισαγωγικό Σημείωμα

- Ενότητα 1 - Εισαγωγή
- Ενότητα 2 – Επιλογή Θέματος, Σκοπός και Στόχοι Έρευνας
- Ενότητα 3 – Βιβλιογραφική Αναζήτηση
- Ενότητα 4 – Βιβλιογραφική Ανασκόπηση
- Ενότητα 5 – Χαρακτηριστικά μιας Καλής Επιστημονικής Μελέτης – Ακαδημαϊκός Γραπτός Λόγος
- Ενότητα 6 – Σχεδιασμός Έρευνας
- Ενότητα 7 – Εθνογραφία & Έρευνα Δράσης
- Ενότητα 8 – Συλλογή Δεδομένων, Ερωτηματολόγια, Παρατήρηση
- Ενότητα 9 – Συλλογή Δεδομένων, Συνεντεύξεις
- Ενότητα 10 – Συγγραφή Ερευνητικής Πρότασης
- Ενότητα 11 – Ανάλυση Δεδομένων
- Ενότητα 12 – Παρουσίαση Ερευνητικών Αποτελεσμάτων

Πανεπιστήμιο	Πανεπιστήμιο Λευκωσίας/Πανεπιστήμιο Πατρών		
Πρόγραμμα Σπουδών	Μάστερ στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης		
Μάθημα	TGSOL-612D: Μεθοδολογία Έρευνας		
Επίπεδο	Προπτυχιακό ☐	Μεταπτυχιακό (Μάστερ) ☒	
Γλώσσα διδασκαλίας	Ελληνική		
Τρόπος διδασκαλίας	Εξ Αποστάσεως ☒	Συμβατικό ☐	
Τύπος μαθήματος	Υποχρεωτικό ☒	Επιλογής ☐	
Αριθμός τηλεδιασκέψεων/συναντήσεων	Σύνολο 3	Με φυσική παρουσία 0	Διαδικτυακά 3
Αριθμός εργασιών	1		
Αξιολόγηση	<ul style="list-style-type: none">Εργασία 1 (15%)Εργασία 2 (15%)Συμμετοχή (10%)Τελική Εξέταση (60%)		
Αριθμός ΠΜ	10		

Διδακτικό Προσωπικό

Καθ. Πολίνα Μακάη
Καθηγήτρια Λογοτεχνίας
mackay.p@unic.ac.cy
Γραφείο, 303B, Education Building
Τηλέφωνο: 00357 22842353
Ώρες Γραφείου: κατόπιν συνεννόησης

Μάθημα

Το μάθημα έχει σκοπό να διδάξει σχεδιασμό έρευνας και διαχείριση του ερευνητικού έργου. Θα μάθετε να συντάσσετε μια βιβλιογραφική ανασκόπηση σε καθορισμένο γνωστικό πεδίο, να διατυπώνετε κατάλληλα ερευνητικά ερωτήματα και υποθέσεις, να εξοικειωθείτε με ποιοτικές και ποσοτικές ερευνητικές τεχνικές, να αναπτύσσετε επαρκώς ερευνητικές στρατηγικές και μεθόδους και να συντάσσετε ποιοτικό συγγραφικό έργο σε επίπεδο μεμονωμένων εργασιών στο πλαίσιο των υποχρεώσεών σας σε συγκεκριμένα μαθήματα καθώς και, αργότερα, σε επίπεδο διπλωματικής εργασίας.

Αναμένεται ότι μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:

- Χρησιμοποιούν ποιοτικές και ποσοτικές ερευνητικές τεχνικές
- Αποτιμούν κριτικά την σπουδαιότητα των ποικίλων ερευνητικών μεθοδολογιών και τεχνικών
- Διεξάγουν μόνοι τους έρευνα πάνω σε ένα ερευνητικό θέμα
- Συγκεντρώνουν ερευνητικά δεδομένα για την ερευνητική μελέτη
- Σχεδιάζουν και να γράφουν μια ερευνητική πρόταση

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Αναρτημένο υλικό μελέτης

ΠΜ
10 ΠΜ

Διδακτικό χρονοδιάγραμμα

Στον Οδηγό Μελέτης που ακολουθεί υπάρχει λεπτομερής περιγραφή του εβδομαδιαίου χρονοδιαγράμματος και των σχετικών στόχων κάθε εβδομάδας. Επιπλέον, οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες τις οποίες πρέπει να γνωρίζουν οι φοιτητές/ριες θα αναρτηθούν στην πλατφόρμα Moodle.

Διδακτικές μέθοδοι

Αναρτημένο υλικό μελέτης και επιπρόσθετο υλικό, τηλεδιασκέψεις, συζήτηση στο φόρουμ, διαδραστικές δραστηριότητες, ερωτήσεις μέσω chat

Για κάθε εβδομάδα μελέτης υπάρχει στην πλατφόρμα η συνοπτική παρουσίαση του υλικού της εβδομάδας (με τη μορφή αρχείου PowerPoint). Είναι σημαντικό να ξεκινάτε τη μελέτη σας από το υλικό αυτό. Στη συνέχεια, πρέπει να μελετήσετε το γραπτό υλικό που δίνεται για μελέτη, είτε πρόκειται για αποσπάσματα από τα διδακτικά εγχειρίδια του μαθήματος είτε για άρθρα που έχουν αναρτηθεί στην πλατφόρμα. Επίσης, σε κάθε εβδομάδα υπάρχουν δραστηριότητες τις οποίες πρέπει να απαντήσετε στο φόρουμ της εκάστοτε εβδομάδας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εκπονεείτε τις εβδομαδιαίες δραστηριότητες, αφού θα σας βοηθήσουν να αντιληφθείτε πρακτικά τα όσα θεωρητικά μελετάτε μέσα στα πλαίσια του μαθήματος.

Μπορείτε να επικοινωνείτε απευθείας με τον/ην διδάσκοντα/ουσα για τυχόν απορίες χρησιμοποιώντας το chat της πλατφόρμας Moodle. Με την αποστολή του μηνύματος, θα λάβετε απάντηση μέσα σε 48 ώρες.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, θα πραγματοποιηθούν τρεις τρίωρες τηλεδιασκέψεις. Η συμμετοχή σας στις τηλεδιασκέψεις δεν είναι υποχρεωτική, συνιστάται όμως να προσπαθήσετε να τις παρακολουθήσετε. Σε περίπτωση που αδυνατείτε να παρακολουθήσετε κάποια τηλεδιάσκεψη, σας δίνεται η δυνατότητα να την παρακολουθήσετε αργότερα μαγνητοσκοπημένη στην πλατφόρμα. Κατά τις τηλεδιασκέψεις, γίνεται γνωριμία με τους φοιτητές/ριες και παρουσίαση ορισμένων βασικών πληροφοριών για το μάθημα. Επίσης, σχολιάζονται ζητήματα που σχετίζονται με το περιεχόμενο του μαθήματος, παρέχοντας τη δυνατότητα ανάπτυξης δημιουργικής συζήτησης. Τέλος, κατά τις τηλεδιασκέψεις, επιλύνονται απορίες, δίνονται πληροφορίες για τις εργασίες και τις τελικές εξετάσεις και γίνεται ανακεφαλαίωση των βασικών σημείων του μαθήματος.

Αξιολόγηση

- **Εργασίες μαθήματος** (2,000 – 2,500 λέξεις η κάθε μια). Οι φοιτητές/ριες μπορούν να επιλέξουν να διεξάγουν ομαδικές ή ατομικές εργασίες. Θα κληθούν να επιλέξουν ένα από τα θέματα που θα προταθούν και τα οποία θα περιλαμβάνουν τόσο κριτική ανάλυση όσο και διεξαγωγή μικρής έκτασης πρωτογενούς έρευνας. Η εργασία θα βαθμολογηθούν με άριστα το 100.
- **Συμμετοχή στις εβδομαδιαίες δραστηριότητες:** Αναμένεται να εκπονεείτε τις δραστηριότητες που βρίσκονται στο φόρουμ κάθε εβδομάδας. Κάποιες από αυτές λειτουργούν ως θέματα συζήτησης στο φόρουμ, για τα οποία είναι χρήσιμο να ανταλλάζετε απόψεις. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να μην αναρτάτε απλώς τις δικές σας απαντήσεις, αλλά να σχολιάζετε και να συμπληρώνετε τις απαντήσεις των συμφοιτητών/τριών σας. Αυτό που βαθμολογείται, στα εβδομαδιαία φόρουμ, είναι περισσότερο η συμμετοχή σας και λιγότερο η ορθότητα των απαντήσεών σας. Η συμμετοχή βαθμολογείται με άριστα το 10.
- **Τελική εξέταση:** Θα εστιάσει σε όλα τα θέματα που θα αναλυθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, τα οποία βρίσκονται τόσο στο υλικό μελέτης όσο και στο επιπρόσθετο υλικό στο Moodle. Περισσότερες λεπτομέρειες για τη διάρκειά της, τον τρόπο διεξαγωγής της και το είδος των ερωτήσεων που θα περιλαμβάνει θα δοθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. Ορισμένες από τις

ερωτήσεις θα πρέπει να απαντηθούν όχι μόνο με βάση τις γνώσεις σας αλλά και την κριτική σας ικανότητα. Η τελική εξέταση θα βαθμολογηθεί με άριστα το 100.

Οι φοιτητές/ριες θα πρέπει να παραδίδουν τις εργασίες τους κατά το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα. Μικρή χρονική παράταση μπορεί να δοθεί μετά από έγκριση του/ης διδάσκοντα/ουσας (και συνεννόηση με τον/ην συντονιστή/ρια του μαθήματος) σε εξαιρετικές περιπτώσεις συνοδευόμενη από σχετικό δικαιολογητικό.

Όλες οι εργασίες ελέγχονται για κειμενικές ταυτίσεις με εργασίες άλλων φοιτητών/ριών καθώς και με πηγές που υπάρχουν στο διαδίκτυο μέσω του λογισμικού Turnitin. Εξαπάτηση και λογοκλοπή, κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες, αποτελούν σοβαρό αδίκημα και τιμωρούνται. Αν διαπιστωθεί τέτοια περίπτωση, θα ληφθούν πειθαρχικά μέτρα και ενδέχεται να μηδενιστεί η εργασία και να μην επιτύχει ο φοιτητής/ρια στο μάθημα.

Υπολογίζεται ότι ο συνολικός χρόνος που θα χρειαστεί να αφιερωθεί στη μελέτη της κάθε ενότητας είναι περίπου 15-20 ώρες.

Πλήρης περιγραφή της αξιολόγησης και των κανόνων του Πανεπιστημίου παρέχονται στον Οδηγό Αξιολόγησης και στο Διάγραμμα Μαθήματος που βρίσκονται αναρτημένα στο Moodle.

Επικοινωνία

Οι παρακάτω ευκαιρίες επικοινωνίας παρέχονται στους/ις φοιτητές/ριες με σκοπό την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ: α) φοιτητών/ριών και καθηγητή/ριας, β) φοιτητών, και γ) φοιτητών/ριών και περιεχομένου.

- Εβδομαδιαίες δραστηριότητες, φόρουμ αναρτήσεων και chat
- Τηλεδιασκέψεις Webex (διάρκεια κάθε συνάντησης: περίπου 3 ώρες)
- Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο
- Τηλέφωνο
- Ωράριο Γραφείου

Εισαγωγικό Σημείωμα

Σκοπός του Οδηγού αυτού είναι να κατευθύνει τους/τις φοιτητές/τριες να προσπελάσουν το έντυπο και διαδικτυακό εκπαιδευτικό υλικό που δίδεται στο πλαίσιο του εν λόγω μαθήματος, και να τους παρέχει τη στήριξη που χρειάζονται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευσή τους.

Ο Οδηγός αυτός έχει σχεδιαστεί για να τον χρησιμοποιήσετε μαζί με τις βιβλιογραφικές πηγές που έχουν αναρτηθεί στη διαδικτυακή και διαδραστική πλατφόρμα του μαθήματος (Moodle). Ο Οδηγός περιλαμβάνει 12 ενότητες, η καθεμία από τις οποίες αποτελείται από τα ακόλουθα τμήματα: σκοπός, προσδοκώμενα αποτελέσματα, έννοιες-κλειδιά, βιβλιογραφία /συμπληρωματική βιβλιογραφία, δραστηριότητες και σύνοψη. Όσον αφορά στις προτεινόμενες δραστηριότητες, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να τις εκπονήσετε, δεδομένου ότι θα σας βοηθήσουν να αντιληφθείτε πρακτικά τα όσα θεωρητικά μελετάτε μέσα στο πλαίσιο του μαθήματος. Οι δραστηριότητες αυτές είναι και ένα είδος αυτό-αξιολόγησης κατά τη μαθησιακή σας πορεία.

Τόσο οι δραστηριότητες, όσο και η προτεινόμενη βιβλιογραφία θα εμπλουτίζονται διαρκώς από τους διδάσκοντες καθ' όλη τη διάρκεια του εξαμήνου.

Δρ. Πολίνα Μακάη
Συντονίστρια του μαθήματος
Τμήμα Γλωσσών και Λογοτεχνίας

ΕΝΟΤΗΤΑ 1 - Εισαγωγή

Σκοπός

Σκοπός της παρούσας ενότητας είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές/τριες με την έννοια της 'έρευνας' και του ερευνητικού προβλήματος και να αρχίσουν να ξεχωρίζουν τα διάφορα στάδια της έρευνας. Γίνεται και εισαγωγή σε άλλες βασικές έννοιες, όπως η 'ποιοτική έρευνα' και η 'ποσοτική έρευνα'.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα έχουν:

- ☐ κατανοήσει βασικές έννοιες, όπως 'έρευνα', 'ερευνητικό πρόβλημα', 'ποιοτική έρευνα' και 'ποσοτική έρευνα'.
- ☐ κατανοήσει συμπληρωματικές έννοιες που σχετίζονται με την έρευνα, όπως 'θεωρία', 'δεδομένα', 'εμπειρικά δεδομένα', 'ερευνητικά ερωτήματα' και 'ερευνητική υπόθεση'.
- ☐ συνειδητοποιήσει ότι τα αποτελέσματα βγαίνουν μέσα από έρευνα

Έννοιες Κλειδιά

Έρευνα, ερευνητικό πρόβλημα, ποιοτική έρευνα, ποσοτική έρευνα, θεωρία, δεδομένα, εμπειρικά δεδομένα, ερευνητικά ερωτήματα, ερευνητική υπόθεση

Βιβλιογραφία/Συμπληρωματική Βιβλιογραφία

Προσωπικές σημειώσεις διδάσκουσας

- Creswell, J.W. (2011). Η Έρευνα στην Εκπαίδευση: Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας. Έλλην. Όλο το βιβλίο.
- Παπαναστασίου Κ. & Παπαναστασίου Ε.Κ. (2014). Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας. Διαστάσεις, 1-54.

Παρουσίαση: PowerPoint με επεξηγήσεις

Δραστηριότητες

1. Καταγράψτε σε μορφή λίστας τους λόγους για τους οποίους εσείς πιστεύετε ότι η έρευνα είναι σημαντική και ποστάρτε τις ιδέες σας στο φόρουμ του μαθήματος

Σύνοψη

Με την ολοκλήρωση της ενότητας οι φοιτητές/τριες θα έχουν εξοικειωθεί με την έννοια της 'έρευνας' στη δεύτερη/ξένη γλώσσα (Γ2) και θα έχουν συνειδητοποιήσει πως τα διάφορα στάδια της έρευνας είναι πολύ σημαντικά.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 – Επιλογή Θέματος, Σκοπός και Μαθησιακά Αποτελέσματα

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας αυτής είναι να προσδιοριστούν σημαντικές έννοιες στο πεδίο της έρευνας και να παρουσιαστούν τρόποι και τεχνικές επιλογής θέματος με έμφαση το σκοπό και τα μαθησιακά αποτελέσματα.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:

- Είναι εξοικειωμένοι με τη βασική ορολογία σχετικά με την έρευνα και επιλογή θέματος
- Μπορούν να προσδιορίσουν τους βασικούς σκοπούς μιας έρευνας
- Αναγνωρίσουν τη σημασία των μαθησιακών αποτελεσμάτων στην έρευνα

Έννοιες Κλειδιά

Επιλογή θέματος, σκοπός έρευνας, μαθησιακά αποτελέσματα

Βιβλιογραφία/Συμπληρωματική Βιβλιογραφία

Προσωπικές σημειώσεις διδάσκουσας

- Creswell, J.W. (2011). Η Έρευνα στην Εκπαίδευση: Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας. Έλλην.
- Παπαναστασίου Κ. & Παπαναστασίου Ε.Κ. (2014). Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας. Διαστάσεις.

Παρουσίαση: PowerPoint με επεξηγήσεις
Δραστηριότητες

1. Καταγράψτε παραδείγματα μελετών που πιστεύετε ότι έχουν θέμα ενδιαφέρον, σημαντικό, πρωτότυπο, διερευνήσιμο, πραγματοποιήσιμο και δεοντολογικό.

Σύνοψη

Η ενότητα αυτή εισάγει τους φοιτητές/τριες στις έννοιες, 'σκοπός έρευνας' και μαθησιακά αποτελέσματα.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3 – Βιβλιογραφική Αναζήτηση

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές/τριες την έννοια της βιβλιογραφίας, πως να εντοπίζουν τις κατάλληλες πηγές για την έρευνα τους και πως να αξιολογούν και να προετοιμάζουν τις βιβλιογραφικές πηγές.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:

- Γνωρίζουν την έννοια της βιβλιογραφίας
- Εντοπίζουν κατάλληλες πηγές για την έρευνα τους
- Αξιολογούν βιβλιογραφικές πηγές
- Καταγράφουν τις πηγές στη βιβλιογραφία

Έννοιες Κλειδιά

Βιβλιογραφία, βιβλιογραφικές πηγές, πρωτογενείς πηγές, δευτερογενείς πηγές, βιβλιογραφική ανασκόπηση

Βιβλιογραφία/Συμπληρωματική Βιβλιογραφία

Προσωπικές σημειώσεις διδάσκουσας

- Creswell, J.W. (2011). Η Έρευνα στην Εκπαίδευση: Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας. Έλλην.
- Παπαναστασίου Κ. & Παπαναστασίου Ε.Κ. (2014). Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας. Διαστάσεις.

Παρουσίαση: PowerPoint με επεξηγήσεις

Δραστηριότητες

1. Στην ενότητα αυτή παρουσιάστηκαν οι βασικές αρχές της βιβλιογραφικής αναζήτησης. Σχεδιάστε μια λίστα με πηγές που πιστεύετε μπορούν να σας βοηθήσουν να ερευνήσετε ένα θέμα.

Σύνοψη

Η ενότητα αυτή καλύπτει θέματα που αφορούν τη βιβλιογραφική αναζήτηση, όπως οι βιβλιογραφικές πηγές (πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές), τη βιβλιογραφία και τη βιβλιογραφική ανασκόπηση.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4 – Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να βοηθήσει τους φοιτητές/τριες να συνειδητοποιήσουν ότι η βιβλιογραφική ανασκόπηση είναι πολύ σημαντική στην έρευνα. Η ενότητα πρώτα προσδιορίζει τι είναι η βιβλιογραφική ανασκόπηση και ποιοι είναι οι στόχοι της. Στη συνέχεια εξηγεί πως γίνεται η βιβλιογραφική ανασκόπηση και οι βιβλιογραφικές αναφορές και τι αποτελεί λογοκλοπή. Η ενότητα παρουσιάζει διάφορες τεχνικές που βοηθούν στην αποφυγή της λογοκλοπής.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν πως να γράφουν μια κριτική βιβλιογραφική ανασκόπηση
- Αναγνωρίζουν το σκοπό της βιβλιογραφικής ανασκόπησης
- Αναγνωρίζουν τι αποτελεί λογοκλοπή
- Αποφεύγουν τη λογοκλοπή στις εργασίες τους

Έννοιες Κλειδιά

Βιβλιογραφική ανασκόπηση, λογοκλοπή, παραπομπές, περίληψη, συνόψιση, βιβλιογραφική λίστα

Βιβλιογραφία/Συμπληρωματική Βιβλιογραφία

Προσωπικές σημειώσεις διδάσκουσας

Park, C 2003, 'In other (people's words): Plagiarism by university students – literature and lessons', *Assessment and Evaluation in Higher Education*, vol. 28, no. 5, pp. 471-488.

Παρουσίαση: PowerPoint με επεξηγήσεις

Δραστηριότητες

1. Ποιες είναι, κατά τη γνώμη σας, οι καλύτερες τεχνικές για την αποφυγή της λογοκλοπής; Καταγράψτε ενδεικτικά 3-4 από αυτές.

Σύνοψη

Σε αυτή την ενότητα οι φοιτητές/τριες εξοικειώνονται με τους παράγοντες που κάνουν μια καλή κριτική βιβλιογραφική ανασκόπηση.

ΕΝΟΤΗΤΑ 5 – Χαρακτηριστικά μιας καλής επιστημονικής μελέτης – Ακαδημαϊκός Γραπτός Λόγος

Σκοπός

Σε αυτή την ενότητα επιχειρείται η παρουσίαση των χαρακτηριστικών μιας καλής επιστημονικής μελέτης με επίκεντρο τον ακαδημαϊκό γραπτό λόγο.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:

- Αναγνωρίζουν τις διαφορές μεταξύ πρωτότυπης επιστημονικής εργασίας και πανεπιστημιακής εργασίας
- Γνωρίζουν τα βασικά σκέλη της δομής μιας εργασίας
- Εντοπίζουν τα χαρακτηριστικά μιας καλής μελέτης

Έννοιες Κλειδιά

Πρωτότυπη επιστημονική εργασία, πανεπιστημιακή εργασία, ακαδημαϊκός γραπτός λόγος (πρωτοτυπία, συνοχή, ύφος, αντικειμενικότητα, προφορικότητα, εισαγωγή και συμπεράσματα)

Βιβλιογραφία/Συμπληρωματική Βιβλιογραφία

Προσωπικές σημειώσεις διδάσκουσας

Ευδωρίδου, Ε. και Καρακασίδης Θ. (2014) *Ακαδημαϊκή Γραφή*. Θεσσαλονίκη: Τζιόλας.
Μπέλλας, Θ. (1998) *Δομή και γραφή της επιστημονικής έρευνας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Παρουσίαση: PowerPoint με επεξηγήσεις

Δραστηριότητες

1. Σχεδιάστε μια κάρτα με τα χαρακτηριστικά μιας καλής μελέτης και ποστάρτετε την στο φόρουμ του μαθήματος.

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά μιας καλής μελέτης και του ακαδημαϊκού γραπτού λόγου.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6 – Σχεδιασμός Έρευνας

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/τριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη και γνώση των τεχνικών σχεδιασμού έρευνας και να εξοικειωθούν μέσω παραδειγμάτων με τα χαρακτηριστικά μιας καλά σχεδιασμένης έρευνας.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:

- Γνωρίζουν τα τέσσερα πλαίσια της έρευνας: εννοιολογικό, θεωρητικό, μεθοδολογικό, αναλυτικό.
- Σχεδιάζουν μια έρευνα
- Αντιμετωπίζουν προβλήματα σχεδιασμού
- Γνωρίζουν τα χαρακτηριστικά των παρακάτω εννοιών: μελέτες περίπτωσης, συμμετοχική παρατήρηση

Έννοιες Κλειδιά

- Πλαίσια έρευνας (εννοιολογικό, θεωρητικό, μεθοδολογικό, αναλυτικό), σχεδιασμός έρευνας, μελέτες περίπτωσης, συμμετοχική παρατήρηση.

Βιβλιογραφία/Συμπληρωματική Βιβλιογραφία

Προσωπικές σημειώσεις διδάσκουσας

Ευδωρίδου, Ε. και Καρακασίδης Θ. (2014) *Ακαδημαϊκή Γραφή*. Θεσσαλονίκη: Τζιόλας.

Μπέλλας, Θ. (1998) *Δομή και γραφή της επιστημονικής έρευνας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Παρουσίαση: PowerPoint με επεξηγήσεις

Δραστηριότητες

1. Αναλύστε τα διάφορα προβλήματα σχεδιασμού έρευνας που έχετε αντιμετωπίσει στο παρελθόν και μοιραστείτε τα με τους συμφοιτητές/συμφοιτήτριες στο φόρουμ του μαθήματος. Πως νομίζετε θα μπορούσατε να λύσετε αυτά τα προβλήματα σήμερα;

Σύνοψη

Η ενότητα αυτή καλύπτει τις αρχές σχεδιασμού έρευνας που υιοθετούνται στις μελέτες και αναλύει τις διαφορές μεταξύ της μελέτης περίπτωσης και της συμμετοχικής παρατήρησης.

ΕΝΟΤΗΤΑ 7 - Εθνογραφία και Έρευνα Δράσης

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι η παρουσίαση στους/στις φοιτητές/τριες και η εξοικείωσή τους με την εθνογραφία στο πλαίσιο της έρευνας δράσης. Η ενότητα αναλύει τη συνεργατική, συμμετοχική και αυτο-αξιολογική έρευνα δράσης.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να

- Γνωρίζουν τι διάφορα είδη έρευνας δράσης
- Βάσει ποιων κριτηρίων επιλέγεται η έρευνα δράσης
- Γνωρίζουν τους στόχους και τα πλεονεκτήματα της έρευνας δράσης
- Αξιολογούν ποια θέματα είναι κατάλληλα για την έρευνα δράσης
- Αναγνωρίζουν τα διάφορα στάδια διεξαγωγής μιας μελέτης έρευνας-δράσης

Έννοιες Κλειδιά

Εθνογραφία, έρευνα δράσης, συνεργατική έρευνα δράσης, συμμετοχική έρευνα δράσης, αυτο-αξιολογική έρευνα δράσης, πρακτική έρευνα δράσης.

Βιβλιογραφία/Συμπληρωματική Βιβλιογραφία

Προσωπικές σημειώσεις διδάσκουσας

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2008) *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο

Creswell, J. W. (2011) *Η Έρευνα στην Εκπαίδευση: Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας*. (Επιμέλεια Τσομπартζούδης, Χ.) Αθήνα: Έλλην

Driscoll, P. (2011) “Κατακτώντας την εξειδίκευση: Μια εξερεύνηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών”. *Πρακτικά συνεδρίου Τέχνες και Εκπαίδευση: Δημιουργικοί τρόποι εκμάθησης των γλωσσών*. 6-8 Μαΐου 2011, Αθήνα

Παρουσίαση: PowerPoint με επεξηγήσεις

Δραστηριότητες

1. Συζητήστε στο φόρουμ του μαθήματος τα παραδείγματα έρευνας δράσης στην παρουσίαση αυτή την εβδομάδα και αναλύστε τα πλεονεκτήματα της έρευνας δράσης για το κάθε θέμα ξεχωριστά.

Σύνοψη

Η ενότητα αυτή καλύπτει τις αρχές της εθνογραφίας σε σχέση με την έρευνα δράσης και παρουσιάζει τα πλεονεκτήματα της έρευνας δράσης μέσα απο παραδείγματα.

ΕΝΟΤΗΤΑ 8 – Συλλογή Δεδομένων: Ερωτηματολόγια, Παρατήρηση

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι η παρουσίαση στους/στις φοιτητές/τριες και η εξοικείωσή τους με μία από τις πιο σημαντικές πτυχές της έρευνας που είναι η συλλογή δεδομένων. Η ενότητα επικεντρώνεται πάνω σε δύο κοινούς τρόπους συλλογής δεδομένων: τα ερωτηματολόγια και την παρατήρηση.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να

- Γνωρίζουν γιατί η συλλογή δεδομένων είναι απαραίτητη
- Βάσει ποιων κριτηρίων επιλέγονται οι τρόποι συλλογής δεδομένων
- Τι λαμβάνεται υπόψη κατά τη συλλογή δεδομένων
- Αξιολογούν τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των ερωτηματολογίων και της παρατήρησης

Έννοιες Κλειδιά:

Δεδομένα, ερωτηματολόγια (ερωτήσεις ανοικτού τύπου, ερωτήσεις κλειστού τύπου, διχοτομικές ερωτήσεις, ερωτήσεις με απαντήσεις πολλαπλής επιλογής), παρατήρηση (συμμετοχική, μη συμμετοχική, δομημένη, μη δομημένη/ελεύθερη), πρωτόκολλο παρατήρησης, συνέντευξη, ομάδες εστίασης.

Βιβλιογραφία/Συμπληρωματική Βιβλιογραφία

Προσωπικές σημειώσεις διδάσκουσας

Κουτσελίνη-Ιωαννίδου, Μ. (2003) *Εποικοδόμηση και Διαφοροποίηση Διδασκαλίας-Μάθησης σε τάξεις Μικτής Ικανότητας*. Λευκωσία

Παπαναστασίου, Κ. και Παπαναστασίου, Ε. Κ. (2014) *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Λευκωσία: Διαστάσεις

Τάντση, Αννέτα (2015) *Η εκμάθηση της ξένης γλώσσας (Γ3) στη Β/θμια Εκπαίδευση: μαθητές - τριες με μητρική γλώσσα (Γ1) άλλη από την Ελληνική (Γ2). Χαρακτηριστικά και δυνατότητες εκμάθησης σ' ένα διαπολιτισμικό περιβάλλον: απόψεις εκπαιδευτικών και συμπεριφορές μαθητών τάξεων ξένης και ελληνικής γλώσσας*. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

<http://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/35264>

Παρουσίαση: PowerPoint με επεξηγήσεις

Δραστηριότητες

1. Σχεδιάστε ένα ερωτηματολόγιο με 5 ερωτήσεις για ένα από τα παραδείγματα έρευνας που συζητήσαμε στην προηγούμενη ενότητα. Ανεβάστε το ερωτηματολόγιο στο φόρουμ για συζήτηση.

Σύνοψη

Η ενότητα αυτή καλύπτει τις αρχές της συλλογής δεδομένων και εστιάζεται πάνω στα ερωτηματολόγια και τη μέθοδο της παρατήρησης.

ΕΝΟΤΗΤΑ 9 – Συλλογή Δεδομένων: Συνεντεύξεις

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι η παρουσίαση στους/στις φοιτητές/τριες και η εξοικείωσή τους με μία από τις παραγωγικές μεθόδους συλλογής δεδομένων: τις συνεντεύξεις. Ο βασικός στόχος της ενότητας είναι να εξοικειωθούν με τους διάφορους τύπους συνέντευξης στην έρευνα.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:

- Γνωρίζουν τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της συνέντευξης στην έρευνα
- Βάσει ποιων κριτηρίων επιλέγεται η μέθοδος της συνέντευξης
- Τι λαμβάνεται υπόψη κατά τη συγγραφή των ερωτήσεων της συνέντευξης
- Πώς αξιολογούνται οι απαντήσεις

Έννοιες Κλειδιά:

Συνέντευξη (δομημένη, ημιδομημένη, μη δομημένη), ομάδες εστίασης, προσωπική συνέντευξη, εστιασμένη ομαδική συνέντευξη, ερωτήσεις συνέντευξης (περιγραφικές, αφηγηματικές, αντίθεσης, εκτίμησης, κυκλικές, συγκριτικές, προτροπής, διερεύνησης), ακατάλληλες ερωτήσεις (υπέρ-ενσυναίσθηση, χειριστικές, καθοδηγητικές, κλειστές)

Βιβλιογραφία/Συμπληρωματική Βιβλιογραφία

Προσωπικές σημειώσεις διδάσκουσας

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2008) *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο

Creswell, J. W. (2011) *Η Έρευνα στην Εκπαίδευση: Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας*. (Επιμέλεια Τσομπартζούδης, Χ.) Αθήνα: Έλλην

Παρουσίαση: PowerPoint με επεξηγήσεις

Δραστηριότητες

1. Σχεδιάστε μια σύντομη συνέντευξη (3 ερωτήσεις) για το θέμα που έχετε επιλέξει για την έρευνα σας. Ποιο είδος ερωτήσεων χρησιμοποιείσατε και γιατί;

Σύνοψη

Η ενότητα αυτή καλύπτει τις αρχές σχεδιασμού συνεντεύξεων στην έρευνα.

ΕΝΟΤΗΤΑ 10 – Συγγραφή Ερευνητικής Πρότασης

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι η παρουσίαση στους/στις φοιτητές/τριες και η εξοικείωσή τους με ένα από τα σημαντικότερα στάδια της έρευνας που είναι η συγγραφή της ερευνητικής πρότασης. Η ενότητα προσδιορίζει την ερευνητική πρόταση και εστιάζεται στο περιεχόμενο και στη δομή. Παρουσιάζει το σχεδιασμό και τη μεθοδολογία.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:

- Γνωρίζουν τι περιέχει η ερευνητική πρόταση
- Βάσει ποιων κριτηρίων επιλέγονται τα ερευνητικά ερωτήματα
- Τι λαμβάνεται υπόψη κατά τη συγγραφή της ερευνητικής πρότασης
- Να θέτουν στόχους για έρευνα
- Να γράφουν μια ολοκληρωμένη ερευνητική πρόταση

Έννοιες Κλειδιά:

Ερευνητική πρόταση, ανασκόπηση βιβλιογραφίας, σχεδιασμός και μεθοδολογία έρευνας, κατάλογος βιβλιογραφικών πηγών, χρονοδιάγραμμα.

Βιβλιογραφία/Συμπληρωματική Βιβλιογραφία

Προσωπικές σημειώσεις διδάσκουσας

Creswell, J.W. (2011). Η Έρευνα στην Εκπαίδευση: Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας. Έλλην.

Παπαναστασίου Κ. & Παπαναστασίου Ε.Κ. (2014). Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας. Διαστάσεις.

Bereiter, C. & Scardamalia, M. (1987). *The psychology of written composition*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Παρουσίαση: PowerPoint με επεξηγήσεις

Δραστηριότητες

1. Δείτε ξανά την ερευνητική σας πρόταση και δημιουργείστε το χρονοδιάγραμμα της έρευνας για τη συγκεκριμένη ερευνητική πρόταση.

Σύνοψη

Η ενότητα αυτή καλύπτει τις αρχές σχεδιασμού και παραγωγής ερευνητικής πρότασης.

ΕΝΟΤΗΤΑ 11 – Ανάλυση Δεδομένων

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να εστιάσει σε δύο από τα βασικά στάδια της έρευνας, όπως είναι η ανάλυση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων και η ανάλυση περιεχομένου. Η ενότητα εστιάζεται πάνω στα χαρακτηριστικά μιας καλής ανάλυσης δεδομένων και περιεχομένου.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:

- Γνωρίζουν τους τύπους δεδομένων (ποσοτικά και ποιοτικά)
- Είναι σε θέση να αναλύουν τα δεδομένα και το περιεχόμενό τους
- Αξιολογούν δεδομένα
- Οργανώνουν και να καταγράφουν δεδομένα
- Αναγνωρίζουν τις δυσκολίες στη συλλογή και ανάλυση δεδομένων

Έννοιες Κλειδιά:

Δεδομένα (ποσοτικά, ποιοτικά), ανάλυση περιεχομένου, αναλυτικό πλαίσιο, οργάνωση και καταγραφή δεδομένων, έλεγχος δεδομένων, κωδικοποίηση δεδομένων, ανάλυση δεδομένων, παρουσίαση αποτελεσμάτων, ερμηνεία αποτελεσμάτων.

Βιβλιογραφία/Συμπληρωματική Βιβλιογραφία

Προσωπικές σημειώσεις διδάσκουσας

Creswell, J.W. (2011). Η Έρευνα στην Εκπαίδευση: Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας. Έλλην.

Παπαναστασίου Κ. & Παπαναστασίου Ε.Κ. (2014). Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας. Διαστάσεις.

Παρουσίαση: PowerPoint με επεξηγήσεις

Δραστηριότητες

Τίθενται στο φόρουμ ζητήματα για τις δυσκολίες στη συλλογή και οργάνωση δεδομένων. Συζητούνται και επιλύονται σχετικά θέματα και ερωτήματα που έχουν κατατεθεί από τους φοιτητές/τριες.

Σύνοψη

Στη ενότητα αυτή καλύπτονται θέματα που αφορούν τη συλλογή ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων. Γίνεται αναφορά στις δυσκολίες στη συλλογή και οργάνωση δεδομένων και δίνονται τρόποι για αποφυγή των προβλημάτων. Γίνεται αναφορά στις τεχνικές καταγραφής, οργάνωσης και ανάλυσης δεδομένων.

ΕΝΟΤΗΤΑ 12 – Παρουσίαση Ερευνητικών Αποτελεσμάτων

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να εστιάσει στην παρουσίαση των ερευνητικών αποτελεσμάτων, στη συζήτηση, στα κριτήρια αξιολόγησης της ποιότητας της έρευνας, στα θέματα αξιοπιστίας και εγκυρότητας, στα θέματα δεοντολογίας και στις σημαντικές ιδιότητες ενός καλού ερευνητή.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:

- Γνωρίζουν πώς να παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της έρευνας
- Συζητούν τα αποτελέσματα
- Αξιολογούν την ποιότητα της έρευνας σε σχέση με θέματα αξιοπιστίας και εγκυρότητας
- Γνωρίζουν τις σημαντικές ιδιότητες ενός καλού ερευνητή

Έννοιες Κλειδιά:

Παρουσίαση ερευνητικών αποτελεσμάτων, κριτήρια αξιολόγησης ποιότητας έρευνας, αξιοπιστία, εγκυρότητα, δεοντολογία, καλός ερευνητής, συμπεράσματα, σύνοψη ευρημάτων, σύνθεση ευρημάτων, απάντηση στα αρχικά ερευνητικά ερωτήματα, αναγνώριση περιορισμών έρευνας, κριτική αποτίμηση, προτάσεις για περαιτέρω έρευνες, γενίκευση ευρημάτων.

Βιβλιογραφία/Συμπληρωματική Βιβλιογραφία

Creswell, J.W. (2011). *Η Έρευνα στην Εκπαίδευση: Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας*. Έλλην.

Παπαναστασίου Κ. & Παπαναστασίου Ε.Κ. (2014). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Διαστάσεις.

Τσοπάνογλου Α. (2010). *Μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας και εφαρμογές της στην αξιολόγηση της γλωσσικής κατάρτισης*. Εκδ. Ζήτη: Θεσσαλονίκη.

Παρουσίαση: PowerPoint με επεξηγήσεις

Δραστηριότητες

1. Περιηγηθείτε στο διαδίκτυο και εντοπίστε παραδείγματα απο παρουσιάσεις αποτελεσμάτων που πιστεύετε είναι αποτελεσματικά. Ποσάρετε ένα καλό παράδειγμα στο φόρουμ για συζήτηση.

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή γίνεται αναφορά στην παρουσίαση των ερευνητικών αποτελεσμάτων, στη συζήτηση των αποτελεσμάτων και στα συμπεράσματα. Γίνεται επίσης αναφορά στις ιδιότητες ενός καλού ερευνητή.

Συνιστώμενος χρόνος ενασχόλησης του φοιτητή

Υπολογίζεται ότι ο συνολικός χρόνος που θα χρειαστεί να αφιερώσετε στη μελέτη της κάθε ενότητας είναι περίπου 15-20 ώρες.

UNIVERSITY
of NICOSIA

UNIVERSITY OF
PATRAS
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ
ΔΕΥΤΕΡΗΣ/ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Εξ Αποστάσεως (MA-DL)

Οδηγός Μελέτης

TGSOL-620DL: Γλωσσική κατάρκτηση (Γ1) και
γλωσσική εκμάθηση (Γ2)

Δρ Ζαφειρούλα Παπαδοπούλου

2024

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

		Σελ.
	ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	3
1	ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ, ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ (1η Εβδομάδα)	4
2	ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΣΤΗ Γ1 (2η Εβδομάδα)	8
3	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΣΤΗ Γ1 – ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΔΟΜΗ (3η Εβδομάδα)	11
4	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ – ΝΟΗΤΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ (4η Εβδομάδα)	15
5	ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΜΙΑΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ/ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (5η Εβδομάδα)	18
6	ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΤΗΝ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΜΙΑΣ Γ2/ΞΓ (6η Εβδομάδα)	22
7	ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΜΙΑΣ Γ2/ΞΓ (7η Εβδομάδα)	25
8	ΟΙ ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΜΙΑΣ Γ2/ΞΓ (8η Εβδομάδα)	29
9	ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΦΘΟΓΓΩΝ ΚΑΙ ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΜΙΑΣ Γ2/ΞΓ (9η Εβδομάδα)	33
10	ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ – ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ ΔΟΜΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΜΙΑΣ Γ2/ΞΓ (10η Εβδομάδα)	36
11	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΜΙΑΣ Γ2/ΞΓ (11η Εβδομάδα)	39
12	ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΜΙΑΣ Γ2/ΞΓ (12η Εβδομάδα)	42

	Πατρών		
Πρόγραμμα Σπουδών	Μάστερ στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης		
Μάθημα	TGSOL:620DL: Γλωσσική κατάρκτηση (Γ1) και γλωσσική εκμάθηση (Γ2)		
Επίπεδο	Προπτυχιακό ☐	Μεταπτυχιακό (Μάστερ) ☒	
Γλώσσα διδασκαλίας	Ελληνική		
Τρόπος διδασκαλίας	Εξ Αποστάσεως ☒	Συμβατικό ☐	
Τύπος μαθήματος	Υποχρεωτικό ☒	Επιλογής ☐	
Αριθμός τηλεδιασκέψεων/συναντήσεων	Σύνολο 3	Με φυσική παρουσία 0	Διαδικτυακά 3
Αριθμός εργασιών	1		
Αξιολόγηση	<ul style="list-style-type: none">• Εργασία (30%)• Συμμετοχή (10%)• Τελική Εξέταση (60%)		
Αριθμός ΠΜ	10		

Διδακτικό Προσωπικό

Δρ Παπαδοπούλου Ζαφειρούλα
ΕΔΙΠ Τμήματος Φιλολογίας Πανεπιστημίου Πατρών - Ειδίκευση Γλωσσολογίας
zrapadop@upatras.gr
Τηλέφωνο: 0030 6945805582
Ωρες Γραφείου: κατόπιν συνεννόησης

Μάθημα

Στόχος του παρόντος μαθήματος είναι κατακτήσουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες τις βασικές αρχές της γλωσσικής ανάπτυξης της ελληνικής τόσο ως μητρικής γλώσσας (Γ1) όσο και ως δεύτερης-ξένης γλώσσας (Γ2). Στο μάθημα θα παρουσιαστούν τα βασικά θέματα που απασχολούν τη σχετική έρευνα και αφορούν κυρίως τα στάδια ανάπτυξης στα διάφορα γλωσσικά επίπεδα όσο και πιο ειδικά θέματα που αφορούν την τυπική και μη τυπική γλωσσική ανάπτυξη, τα γλωσσικά λάθη των μαθητών τόσο στη μητρική τους όσο και στη δεύτερη-ξένη γλώσσα και κάποια μοντέλα γλωσσικής ανάπτυξης.

Απώτερος σκοπός του μαθήματος είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες τις απαραίτητες γνώσεις για να μπορέσουν να διδάξουν την ελληνική ως Δεύτερη/Ξένη γλώσσα με επιτυχία.

Αναμένεται ότι μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση:

- Να γνωρίζουν τις βασικές θεωρίες σχετικά με τη γλωσσική κατάκτηση και θα είναι ενημερωμένοι σχετικά με τα βασικά ερωτήματα που απασχολούν τη σχετική βιβλιογραφία.
- Να γνωρίζουν τη θεωρία σχετικά με τη φωνολογική κατάκτηση στη Γ1 και να κάνουν σύνδεση με όσα έχουν μάθει σε προηγούμενες ενότητες του προγράμματος.
- Να μπορούν να αποτιμήσουν τις θεωρίες σχετικά με το σχηματισμό λέξεων και τη συντακτική δομή κατά την κατάκτηση της Γ1.
- Να μπορούν να αντιλαμβάνονται το ρόλο της σημασιολογίας και της πραγματολογίας κατά την κατάκτηση της Γ1.
- Να είναι εξοικειωμένοι με τις βασικές έννοιες που αφορούν την εκμάθηση μίας Γ2/ΞΓ.
- Να γνωρίζουν τις βασικές θεωρίες σχετικά με το ρόλο του γλωσσικού λάθους κατά την εκμάθηση μίας Γ2/ΞΓ.
- Να μπορούν να αντιλαμβάνονται το ρόλο το γλωσσικού περιβάλλοντος στην εκμάθηση μιας Γ2/ΞΓ.
- Να μπορούν να αποτιμήσουν τον τρόπο με τον οποίο οι ατομικές διαφορές ενός μαθητή επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά την εκμάθηση μιας Γ2/ΞΓ.
- Να γνωρίζουν τις θεωρίες σχετικά με τη φωνολογική εκμάθηση μίας Γ2/ΞΓ και να έχουν ενημερωθεί σχετικά με τις δυσκολίες σε επίπεδο φωνολογίας που αντιμετωπίζει ένας μαθητής ελληνικών ως Γ2/ΞΓ κατά τη φωνολογική ανάπτυξη.
- Να μπορούν να αντιλαμβάνονται τα βασικά ζητήματα γραμματικής κατά την εκμάθηση μίας Γ2/ΞΓ αλλά και να έχουν ενημερωθεί σχετικά με τις δυσκολίες σε επίπεδο γραμματικής κατά την εκμάθηση των ελληνικών ως Γ2/ΞΓ.

- Να έχουν εξοικειωθεί με όλες τις περιπτώσεις και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει στο πραγματολογικό επίπεδο ένας μαθητής Γ2/ΞΓ κατά την εκμάθηση αλλά και την επικοινωνία του στη γλώσσα-στόχο.
- Να έχουν το θεωρητικό υπόβαθρο με το οποίο θα μπορούν να αναπτύξουν τις δικές τους θεωρίες και τεχνικές ώστε να είναι αποτελεσματική η διδασκαλία των ελληνικών ως Γ2/ΞΓ.

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Αναρτημένο υλικό μελέτης

ΠΜ

10 ΠΜ

Διδακτικό χρονοδιάγραμμα

Στον Οδηγό Μελέτης που ακολουθεί υπάρχει λεπτομερής περιγραφή του εβδομαδιαίου χρονοδιαγράμματος και των σχετικών στόχων κάθε εβδομάδας. Επιπλέον, οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες τις οποίες πρέπει να γνωρίζουν οι φοιτητές/ριες θα αναρτηθούν στην πλατφόρμα Moodle.

Διδακτικές μέθοδοι

Αναρτημένο υλικό μελέτης και επιπρόσθετο υλικό, τηλεδιασκέψεις, συζήτηση στο φόρουμ, διαδραστικές δραστηριότητες, ερωτήσεις μέσω chat.

Αναρτημένο υλικό μελέτης και επιπρόσθετο υλικό, τηλεδιασκέψεις, συζήτηση στο φόρουμ, διαδραστικές δραστηριότητες, κουίζ, ερωτήσεις μέσω chat

Για κάθε εβδομάδα μελέτης υπάρχει στην πλατφόρμα η συνοπτική παρουσίαση του υλικού της εβδομάδας (με τη μορφή αρχείου PowerPoint). Είναι σημαντικό να ξεκινάτε τη μελέτη σας από το υλικό αυτό. Στη συνέχεια, πρέπει να μελετήσετε το γραπτό υλικό που δίνεται για μελέτη, είτε πρόκειται για αποσπάσματα από τα διδακτικά εγχειρίδια του μαθήματος είτε για άρθρα που έχουν αναρτηθεί στην πλατφόρμα. Επίσης, σε κάθε εβδομάδα υπάρχουν δραστηριότητες τις οποίες πρέπει να απαντήσετε στο φόρουμ της εκάστοτε εβδομάδας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εκπονεείτε τις εβδομαδιαίες δραστηριότητες, αφού θα σας βοηθήσουν να αντιληφθείτε πρακτικά τα όσα θεωρητικά μελετάτε μέσα στα πλαίσια του μαθήματος.

Μπορείτε να επικοινωνείτε απευθείας με τον/ην διδάσκοντα/ουσα για τυχόν απορίες χρησιμοποιώντας το chat της πλατφόρμας Moodle. Με την αποστολή του μηνύματος, θα λάβετε απάντηση μέσα σε 48 ώρες.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, θα πραγματοποιηθούν τρεις τρίωρες τηλεδιασκέψεις. Η συμμετοχή σας στις τηλεδιασκέψεις δεν είναι υποχρεωτική, συνιστάται όμως να προσπαθήσετε να τις παρακολουθήσετε. Σε περίπτωση που αδυνατείτε να παρακολουθήσετε κάποια τηλεδιάσκεψη, σας δίνεται η δυνατότητα να

την παρακολουθήσετε αργότερα μαγνητοσκοπημένη στην πλατφόρμα. Κατά τις τηλεδιασκέψεις, γίνεται γνωριμία με τους φοιτητές/ριες και παρουσίαση ορισμένων βασικών πληροφοριών για το μάθημα. Επίσης, σχολιάζονται ζητήματα που σχετίζονται με το περιεχόμενο του μαθήματος, παρέχοντας τη δυνατότητα ανάπτυξης δημιουργικής συζήτησης. Τέλος, κατά τις τηλεδιασκέψεις, επιλύνονται απορίες, δίνονται πληροφορίες για τις εργασίες και τις τελικές εξετάσεις και γίνεται ανακεφαλαίωση των βασικών σημείων του μαθήματος.

Αξιολόγηση

- **Εργασία μαθήματος** (3000-4000 λέξεις). Οι φοιτητές/ριες μπορούν να επιλέξουν να διεξάγουν ομαδικές ή ατομικές εργασίες. Θα κληθούν να επιλέξουν ένα από τα θέματα που θα προταθούν και τα οποία θα περιλαμβάνουν τόσο κριτική ανάλυση όσο και διεξαγωγή μικρής έκτασης πρωτογενούς έρευνας. Η εργασία θα βαθμολογηθεί με άριστα το 30.
- **Συμμετοχή στις εβδομαδιαίες δραστηριότητες:** Αναμένεται να εκπονείτε τις δραστηριότητες που βρίσκονται στο φόρουμ κάθε εβδομάδας. Κάποιες από αυτές λειτουργούν ως θέματα συζήτησης στο φόρουμ, για τα οποία είναι χρήσιμο να ανταλλάζετε απόψεις. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να μην αναρτάτε απλώς τις δικές σας απαντήσεις, αλλά να σχολιάζετε και να συμπληρώνετε τις απαντήσεις των συμφοιτητών/τριών σας. Αυτό που βαθμολογείται, στα εβδομαδιαία φόρουμ, είναι περισσότερο η συμμετοχή σας και λιγότερο η ορθότητα των απαντήσεών σας. Η συμμετοχή βαθμολογείται με άριστα το 10.
- **Τελική εξέταση:** Θα εστιάσει σε όλα τα θέματα που θα αναλυθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, τα οποία βρίσκονται τόσο στο υλικό μελέτης όσο και στο επιπρόσθετο υλικό στο Moodle. Περισσότερες λεπτομέρειες για τη διάρκειά της, τον τρόπο διεξαγωγής της και το είδος των ερωτήσεων που θα περιλαμβάνει θα δοθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. Ορισμένες από τις ερωτήσεις θα πρέπει να απαντηθούν όχι μόνο με βάση τις γνώσεις σας αλλά και την κριτική σας ικανότητα. Η τελική εξέταση θα βαθμολογηθεί με άριστα το 60.

Οι φοιτητές/ριες θα πρέπει να παραδίδουν τις εργασίες τους κατά το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα. Μικρή χρονική παράταση μπορεί να δοθεί μετά από έγκριση του/ης διδάσκοντα/ουσας (και συνεννόηση με τον/ην συντονιστή/ρια του μαθήματος) σε εξαιρετικές περιπτώσεις συνοδευόμενη από σχετικό δικαιολογητικό.

Όλες οι εργασίες ελέγχονται για κειμενικές ταυτίσεις με εργασίες άλλων φοιτητών/ριών καθώς και με πηγές που υπάρχουν στο διαδίκτυο μέσω του λογισμικού Turnitin. Εξαπάτηση και λογοκλοπή, κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες, αποτελούν σοβαρό αδίκημα και τιμωρούνται. Αν διαπιστωθεί τέτοια περίπτωση, θα ληφθούν πειθαρχικά μέτρα και ενδέχεται να μηδενιστεί η εργασία και να μην επιτύχει ο φοιτητής/ρια στο μάθημα.

Υπολογίζεται ότι ο συνολικός χρόνος που θα χρειαστεί να αφιερωθεί στη μελέτη της

κάθε ενότητας είναι περίπου 15-20 ώρες.

Πλήρης περιγραφή της αξιολόγησης και των κανόνων του Πανεπιστημίου παρέχονται στον Οδηγό Αξιολόγησης και στο Διάγραμμα Μαθήματος που βρίσκονται αναρτημένα στο Moodle.

Επικοινωνία

Οι παρακάτω ευκαιρίες επικοινωνίας παρέχονται στους/ις φοιτητές/ριες με σκοπό την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ: α) φοιτητών/ριών και καθηγητή/ριας, β) φοιτητών, και γ) φοιτητών/ριών και περιεχομένου.

- Εβδομαδιαίες δραστηριότητες, φόρουμ αναρτήσεων και chat
- Τηλεδιασκέψεις Webex (διάρκεια κάθε συνάντησης: περίπου 3 ώρες)
- Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο
- Τηλέφωνο
- Ωράριο Γραφείου

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Ο συγκεκριμένος Οδηγός Μελέτης για το εξ αποστάσεως μάθημα «Γλωσσική κατάρτιση και εκμάθηση» (TGSOL-511D), προσφέρεται στα πλαίσια του εξ αποστάσεως Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη «Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας» και αναθεωρείται και συμπληρώνεται κάθε χρόνο, με βάση τις αλλαγές που γίνονται στο αναρτημένο στην πλατφόρμα εκπαιδευτικό υλικό. Σκοπός του Οδηγού αυτού είναι να κατευθύνει τους φοιτητές/τις φοιτήτριες να προσπελάσουν το διαδικτυακό εκπαιδευτικό υλικό που δίνεται στα πλαίσια του εν λόγω μαθήματος, ούτως ώστε να τους παρέχει την στήριξη που χρειάζονται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευσή τους.

Ο Οδηγός αυτός έχει σχεδιαστεί για να τον χρησιμοποιήσετε μαζί με τις βιβλιογραφικές πηγές που έχουν αναρτηθεί στη διαδικτυακή και διαδραστική πλατφόρμα του μαθήματος (Moodle). Ο Οδηγός Μελέτης είναι δομημένος κατά εβδομάδα και θέμα, περιλαμβάνει 12 ενότητες καθεμία από τις οποίες περιλαμβάνει περίληψη, σκοπό και προσδοκώμενα αποτέλεσμα, λέξεις κλειδιά, βιβλιογραφία, ασκήσεις, και συνιστώμενο χρόνο ενασχόλησης του φοιτητή/της φοιτήτριας. Παρά το ότι είναι αυτονόητο, πρέπει να επισημανθεί ότι **ο οδηγός μελέτης δεν υποκαθιστά στο ελάχιστο το αναρτημένο στην πλατφόρμα εκπαιδευτικό υλικό**, που πρέπει ο φοιτητής/η φοιτήτρια να διαβάσει με προσοχή και να αφομοιώσει, για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του προγράμματος και να ολοκληρώσει επιτυχώς τη Θ.Ε.

Τόσο οι δραστηριότητες όσο και η προτεινόμενη βιβλιογραφία θα εμπλουτίζονται διαρκώς από τον συντονιστή και τους διδάσκοντες καθ' όλη την διάρκεια του εξαμήνου.

Δρ Ζαφειρούλα Παπαδοπούλου

Μέλος ΕΔΙΠ

Τμήμα Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Η πρώτη εβδομάδα του μαθήματος αφιερώνεται στις εισαγωγικές έννοιες της γλωσσικής κατάκτησης, τις θεωρητικές προσεγγίσεις της γλωσσικής κατάκτησης και τις μεθόδους συλλογής γλωσσικού υλικού. Συγκεκριμένα, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες εξοικειώνονται με την προσέγγιση η οποία υποστηρίζει ότι η γλωσσική κατάκτηση γίνεται μέσω της μίμησης των παιδιών του λόγου που ακούνε από το περιβάλλον τους (μιμητισμός), με την προσέγγιση η οποία υποστηρίζει ότι η γλωσσική κατάκτηση είναι μια έμφυτη ικανότητα όλων των ανθρώπων (θεωρία της Γενετικής Γραμματικής όπως αναπτύχθηκε από τον N. Chomsky), αλλά και με τη θεωρία του J. Piaget κατά την οποία η γλωσσική κατάκτηση συνδέθηκε με τα ευρύτερα γνωστικά αναπτυξιακά στάδια. Επίσης, εντρυφούν στις μεθόδους συλλογής υλικού στη μελέτη της γλωσσικής κατάκτησης. Η γλωσσική κατάκτηση και εκμάθηση θα συζητηθούν μέσα από το πρίσμα του ευρύτερου κλάδου της ψυχολinguολογίας. Επίσης, θα γίνει παρουσίαση των βασικών εργαλείων στην έρευνα της γλωσσικής κατάκτησης (όπως η βάση CHILDES).

Τα βασικά ερωτήματα που θα μας απασχολήσουν είναι τα εξής:

- (α) Τι σημαίνει κατάκτηση και κατ' επέκταση γνώση μιας γλώσσας;
- (β) Πώς συνδέεται η γλωσσική κατάκτηση με τη θεωρία της γραμματικής;
- (γ) Ποιος είναι ο λόγος για τον οποίο πρέπει να μελετούμε τη γλωσσική κατάκτηση;
- (δ) Πώς κατακτάται η γλώσσα από έναν φυσικό ομιλητή;
- (ε) Υπάρχουν συγκριμένες αρχές που διέπουν τη γλωσσική κατάκτηση όλων των γλωσσών;
- (στ) Ποια είναι τα στάδια και η κρίσιμη περίοδος της γλωσσικής κατάκτησης;
- (ζ) Ποια γνώση έχουν κατακτήσει τα παιδιά σε κάθε στάδιο;

(η) Ποιες μέθοδοι μπορούν να αξιοποιηθούν για συλλογή υλικού από παιδιά;

Σκοπός

Στο πλαίσιο αυτής της ενότητας ο σκοπός είναι:

- (α) Να ενημερωθούν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σχετικά με τις βασικές αρχές και τα ερωτήματα της ψυχολinguιστικής δίνοντας έμφαση στη γλωσσική κατάκτηση.
- (β) Να γίνει αντιληπτή η διαφορά μεταξύ του γλωσσικού συστήματος επικοινωνίας και άλλων συστημάτων επικοινωνίας τα οποία δεν έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά.
- (γ) Να ενημερωθούν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σχετικά με τις βασικές θεωρίες γλωσσικής κατάκτησης, για να μπορέσουν να πλαισιώσουν τις γνώσεις που θα οικοδομήσουν στις επόμενες εβδομάδες.
- (δ) Να ενημερωθούν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σχετικά με τις μεθόδους συλλογής γλωσσικού υλικού για ερευνητικούς σκοπούς κατά τη γλωσσική κατάκτηση.
- (ε) Να θέσουν τις βάσεις σχετικά με τις μεθόδους και τις προσεγγίσεις της γλωσσολογίας στο χώρο της γλωσσικής κατάκτησης υπό το πρίσμα της διδασκαλίας της ελληνικής ως πρώτης γλώσσας.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Σε αυτή την ενότητα, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται :

- (α) Να έχουν αναπτύξει προβληματισμό σχετικά με το τι προσφέρει η κάθε θεωρητική προσέγγιση στη μελέτη του γλωσσικού φαινομένου.
- (β) Να έχουν αναπτύξει προβληματισμό σχετικά με τις μεθόδους συλλογής υλικού στη γλωσσική κατάκτηση και τα πιθανά πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα που μπορεί να έχει η κάθε μία μέθοδος.
- (γ) Να έχουν αναπτύξει τα κατάλληλα ερωτήματα σε σχέση με τη γλωσσική κατάκτηση και εκμάθηση μίας πρώτης ή μίας δεύτερης/ξένης γλώσσας.
- (δ) Να είναι σε θέση να διαχωρίζουν τη διδασκαλία μίας πρώτης και μίας δεύτερης/ξένης γλώσσας.

(ε) Να έχουν θέσει τις βάσεις για την εξέταση των επιμέρους ζητημάτων κατά τη διάρκεια του εξαμήνου.

Λέξεις-κλειδιά

Θεωρίες γλωσσικής κατάκτησης, συλλογή υλικού, έμφυτη ικανότητα, γνωστικά στάδια, μιμητισμός ψυχολinguιστική, γλωσσική κατάκτηση, γλωσσική εκμάθηση

Βιβλιογραφία

Κύρια πηγή μελέτης:

- **Berko Gleason J. 2023.** Η ανάπτυξη της γλώσσας. Εισαγωγή και προεπισκόπηση, 23-68. Στο: **Berko Gleason, J. & N. Bernstein Ratner (επιμ.), Η ανάπτυξη της γλώσσας, (Μετ. Σ. Μπόμπολας, Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος).** Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- **Bohannon III N. J. & J. D. Bonvillian. 2023.** Θεωρητικές Προσεγγίσεις στη Γλωσσική Κατάκτηση, 320-392. Στο: **Berko Gleason, J. & N. Bernstein Ratner (επιμ.), Η ανάπτυξη της γλώσσας (Μετ. Σ. Μπόμπολας, Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος).** Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Stephany, U. 1997. The acquisition of Greek. In D. I. Slobin (Ed.), *The crosslinguistic study of language acquisition*, vol. 4: 183-333.
- Βαρλοκώστα, Σ. 2008. Η κατάκτηση της γλώσσας και η υπόθεση της καθολικής γραμματικής. Στο Α. Μόζερ, Α. Μπακάκου-Ορφανού, Χ. Χαραλαμπίδης, Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου (επιμ.), *Γλώσσας χάριν: τόμος αφιερωμένος από τον Τομέα Γλωσσολογίας στον καθηγητή Γεώργιο Μπαμπινιώτη.* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 503-518.
- Θεοφανοπούλου-Κοντού, Δ. 1979. Μικρή συμβολή στο πρόβλημα της κατάκτησης της γλώσσας. *Εποπτεία* 32: 226-230.
- Μπέλλα, Σ. (2007). *Η δεύτερη γλώσσα: κατάκτηση και διδασκαλία.* Αθήνα: Ελληνικά γράμματα (Αναθεωρημένη έκδοση 2018, εκδ. Πατάκη), 21-26.

- Παπαδοπούλου, Δ. & Ι. Μ. Τσιμπλή. Ψυχογλωσσολογία. Στο Μ. Λεκάκου & Ν. Τοπιντζή, *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία. Θεμελιώδεις έννοιες και βασικοί κλάδοι με έμφαση στην ελληνική γλώσσα*. Αθήνα: Gutenberg, 540-585.
- Τερζή, Α. 2000. Η συμβολή της γλωσσολογικής θεωρίας και των εμπειρικών δεδομένων στην κατανόηση της κατάκτησης της γλώσσας. *Γλώσσα* 50: 39-49.

Ασκήσεις

Ερώτηση

Μελετώντας τη σχετική βιβλιογραφία να παρουσιάσετε τα βασικά σημεία κάθε θεωρίας σχετικά με τη γλωσσική κατάκτηση και να εξηγήσετε ποιο είναι το βασικό επιχείρημα υπέρ της άποψης ότι η γλώσσα δεν κατακτάται μέσω μιμητισμού.

ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΣΤΗ Γ1

(2^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Στη δεύτερη εβδομάδα, οι φοιτητές θα εξοικειωθούν με βασικές έννοιες της φωνολογικής ανάπτυξης. Η φωνολογική ανάπτυξη αποτελεί έναν ιδιαίτερα μελετημένο τομέα της γλωσσικής ανάπτυξης. Σε αυτή την ενότητα, θα γίνει λόγος για την κατάκτηση του φωνολογικού συστήματος μιας γλώσσας το οποίο περιλαμβάνει τόσο τα τεμάχια με διαφοροποιητική αξία (φωνήματα) όσο και το συνδυασμό τους (φωνοτακτικοί περιορισμοί), αλλά και τις διαδικασίες που μπορεί να τα αλλάζουν (φωνολογικοί κανόνες). Παρά τις όποιες διαφορές μεταξύ των γλωσσών, θα διαφανεί ότι η φωνολογική ανάπτυξη σε όλες τις γλώσσες ακολουθεί εν πολλοίς τα ίδια αναπτυξιακά μονοπάτια γεγονός που θα συνδεθεί με τη γλωσσολογική θεωρία και της αρχές που διέπουν τα συστήματα καθολικά.

Τα ερωτήματα που θα τεθούν στο πλαίσιο της παρούσας ενότητας είναι τα εξής:

- (α) Πώς αναγνωρίζουν τα παιδιά τα φωνήματα μιας συγκεκριμένης γλώσσας και πώς χτίζουν το σύστημα των φωνημάτων της μητρικής τους γλώσσας;
- (β) Πώς γίνεται η πρόσληψη και η παραγωγή των φθόγγων στη μητρική γλώσσα;
- (γ) Ποια είναι τα στάδια της φωνολογικής ανάπτυξης ενός παιδιού;
- (δ) Ποια είναι η σύνδεση μεταξύ των διαφοροποιητικών χαρακτηριστικών των φθόγγων και της φωνολογικής ανάπτυξης;
- (ε) Υπάρχουν γενικεύσεις πίσω από τα λάθη που κάνουν τα παιδιά κατά τη φωνολογική ανάπτυξη;

Σκοπός

Στο πλαίσιο της παρούσας ενότητας ο σκοπός είναι:

- (α) Να συνδέσουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες τα όσα έχουν μάθει στα εισαγωγικά μαθήματα της γλωσσολογίας με τη θεωρία της γλωσσικής ανάπτυξης.

- (β) Να ενημερωθούν σχετικά με τα βασικά στάδια της φωνολογικής ανάπτυξης.
- (γ) Να προβληματιστούν σε σχέση με τα βασικά ερωτήματα που τίθενται στη σχετική φωνολογική έρευνα.
- (δ) Να έχουν αναπτύξει προβληματισμό σε σχέση με τη διδασκαλία της φωνολογίας της ελληνικής γλώσσας

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Στο πλαίσιο της παρούσας ενότητας, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται να:

- (α) Να έχουν αναπτύξει προβληματισμό σχετικά με τα βασικά ζητήματα της φωνολογικής ανάπτυξης.
- (β) Να είναι σε θέση να περιγράψουν τα βασικά στάδια που περνά ένα παιδί κατά τη φωνολογική ανάπτυξη.

Λέξεις-κλειδιά

Φωνολογικοί κανόνες, φωνήματα, φωνολογική ανάπτυξη, στάδια

Βιβλιογραφία

Κύρια πηγή μελέτης:

- **Stoel-Gammon, C. & L. Menn. 2023. Φωνολογική Ανάπτυξη. Μαθαίνοντας τους Φθόγγους και τα Φωνητικά Δομικά Σχήματα, 106-167. Στο: Berko Gleason, J. & N. Bernstein Ratner (επιμ.). 2023. *Η ανάπτυξη της γλώσσας* (Μετ. Σ. Μπόμπολας, Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.**

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Μαγουλά Ε. 2002. Φωνολογική ποικιλία κατά την κατάκτηση της νέας ελληνικής ως πρώτης γλώσσας. *ΜΕΓ 22. Πρακτικά της 22^{ης} Ετήσιας Συνάντησης* (Θεσσαλονίκη, 27-29/4/2001) Τόμος Ι, 400-408. Θεσσαλονίκη.
- Μαγουλά, Ε. 2010. Φωνολογία και φωνολογική επίγνωση στην ελληνική γλώσσα. *Πρακτικά του 1^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Επιστημών Εκπαίδευσης,*

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αθήνα: Σμυρνιωτάκης, Τόμος Β΄, 53-64.

- Μαγουλά, Ε. & Κουτουμάνου, Κ. 2009. Μορφολογική επίγνωση: η λειτουργία της κατά την κατάκτηση του γραμματισμού στην Ελληνική ως πρώτη γλώσσα. Στο Γιαννάκης Γ., Μπαλτατζάνη Μ., Ξυδόπουλος Γ., Τσαγγαλίδης Α. (Επιμ.), *Πρακτικά 8^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας (ICGL8)*. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (Έκδοση CD-Rom), 941-954.
- Τζακώστα, Μ. 2001. Η πραγμάτωση των συμφωνικών συμπλεγμάτων στον παιδικό λόγο. *ΜΕΓ 21. Πρακτικά της 21^{ης} ετήσιας συνάντησης* (Θεσσαλονίκη, 12-14/5/2000). Θεσσαλονίκη, 736-746.

Ασκήσεις

Άσκηση

Με βάση τη θεωρία και τα μεθοδολογικά εργαλεία που παρουσιάστηκαν στην Ενότητα 1, να προσπαθήσετε να σχεδιάσετε ένα πείραμα συλλογής υλικού από κάποιο παιδί το οποίο βρίσκεται στη γλωσσική κατάκτηση. Η συλλογή υλικού πρέπει να έχει διάρκεια τουλάχιστον μία ώρα. Εναλλακτικά, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε υλικό από τη βάση Child Language Data Exchange System (CHILDES) (<https://chilides.talkbank.org/browser/index.php?url=Clinical-MOR/>). Με βάση το υλικό που θα έχετε διαθέσιμο, προσπαθήστε να κάνετε παρατηρήσεις σχετικά με τους φθόγγους και τη δομή της συλλαβής των λέξεων που παρήγαγε το παιδί.

Ανάπτυξη κανόνων της γραμματικής στη Γ1 – Σχηματισμός λέξεων και Συντακτική δομή

(3^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Την τρίτη εβδομάδα, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα ενημερωθούν σχετικά με την ανάπτυξη των κανόνων της γραμματικής, ήτοι του σχηματισμού λέξεων και φράσεων/προτάσεων. Θα γίνει αναφορά στα στάδια ανάπτυξης της γραμματικής με βάση την ηλικία των παιδιών. Τα συγκεκριμένα στάδια θα συνδεθούν με την κατάκτηση της ελληνικής και θα δοθεί έμφαση σε συγκεκριμένα ζητήματα που σχετίζονται με την ανάπτυξη των γραμματικών κανόνων του συγκεκριμένου συστήματος. Για παράδειγμα, θα δοθεί έμφαση στη γλωσσική κατάκτηση της κλιτικής μορφολογίας της ελληνικής, στο σχηματισμό νέων λέξεων (παραγωγή και σύνθεση) και στην τηλεγραφική σύνταξη κατά την κατάκτηση της ελληνικής. Επίσης, στη συγκεκριμένη ενότητα θα γίνει λόγος για την έννοια της Καθολικής Γραμματικής (Universal Grammar) όπως αναπτύχθηκε στο μοντέλο της *Γενετικής Γραμματικής* (Generative Grammar), αλλά και της έννοιας των κανόνων και των περιορισμών οι οποίοι είναι πολύ βασικοί μέσα στο γλωσσικό σύστημα. Κατά τη διάρκεια αυτής της ενότητας, θα γίνει λόγος και για τα γλωσσικά λάθη των παιδιών κατά τη γλωσσική κατάκτηση τα οποία δείχνουν τους μηχανισμούς δημιουργίας των γραμματικών δομών και τον ρόλο της αναλογίας μέσα στη γλωσσική ανάπτυξη. Τα βασικά ερωτήματα που θα μας απασχολήσουν την 4^η εβδομάδα είναι τα εξής:

- (α) Η έννοια της καθολικής γραμματικής και η σχέση της με τη γλωσσική κατάκτηση,
- (β) Τα ορόσημα στην κατάκτηση της γραμματικής μιας γλώσσας,
- (γ) Η καθολικότητα των σταδίων της γλωσσικής κατάκτησης,
- (δ) Η κατάκτηση των κανόνων και των περιορισμών μιας γλώσσας,
- (ε) Η έννοια της ένδειας του γλωσσικού ερεθίσματος (poverty of stimulus).

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι:

- (α) Να παρουσιαστούν τα βασικά στοιχεία που αφορούν την κατάκτηση της ελληνικής.
- (β) Να γίνει σύνδεση των ζητημάτων που αφορούν την ελληνική με την ευρύτερη θεωρία της γλωσσικής κατάκτησης.
- (γ) Να γίνει αναφορά στο γλωσσικό λάθος κατά τη γλωσσική κατάκτηση.
- (δ) Να αναδειχθεί ο ρόλος των σταδίων ανάπτυξης της γραμματικής με βάση την ηλικία των παιδιών σε σχέση με τη διδασκαλία της ελληνικής.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας αναμένεται να:

- (α) Να έχουν τονιστεί τα στοιχεία της γραμματικής τα οποία παρουσιάζουν ενδιαφέρον κατά τη γλωσσική κατάκτηση της ελληνικής.
- (β) Να έχει γίνει εμφανής ο ρόλος της μελέτης του γλωσσικού λάθους κατά τη γλωσσική κατάκτηση για την ευρύτερη θεωρία.
- (γ) Να έχει τεθεί ο προβληματισμός σε σχέση με τα στάδια ανάπτυξης και τη διδασκαλία μίας γλώσσας.

Λέξεις-κλειδιά

Γραμματικές δομές, γραμματική, γλωσσικό λάθος

Βιβλιογραφία

Κύρια πηγή μελέτης:

- **Zukowski., A. 2023. Συνδυάζοντας Λέξεις Η Κατανόηση και η Παραγωγή της Μορφολογίας και της Σύνταξης στην Προσχολική Ηλικία, 219-277. Στο: Berko Gleason, J. & N. Bernstein Ratner (επιμ.). *Η ανάπτυξη της γλώσσας* (Μετ. Σ. Μπόμπολας, Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.**

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Drachman, G. 1998. The syntax of early Greek. *The Linguistic Review* 15 (2-3): 135-158. <https://doi.org/10.1515/tlir.1998.15.2-3.135>
- Stephany U. & E. Thomadaki. 2017. Compounding in early Greek language acquisition. Στο W. U. Dressler, F. Nihan Ketrez & M. Kilani-Schoch (Επιμ.), *Nominal Compound Acquisition* [Language Acquisition and Language Disorders 61]. Amsterdam: John Benjamins, 119-143.
- Βαρλοκώστα, Σ. 1998. Η κατάκτηση των αναφορικών προτάσεων. *ΜΕΓ* 18. *Πρακτικά της 18^{ης} Ετήσιας Συνάντησης* (Θεσσαλονίκη, 2-4/5/1997): 98-108.
- Βρασσάς, Σ. 2003. Η κατάκτηση της γενικής: μορφολογικές παρατηρήσεις. Στο *Πρακτικά της 1^{ης} Συνάντησης Εργασίας Μεταπτυχιακών Φοιτητών Γλωσσολογίας* (Αθήνα, 12-13/5/2001). Αθήνα: 21-30.
- Ευθυμίου Α. & Ζ. Γαβριηλίδου. 2003. Η κατάκτηση του γένους της ελληνικής από παιδιά προσχολικής ηλικίας. Στο Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., Α. Ράλλη, Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου (επιμ.), *Το γένος*. Αθήνα: Πατάκης, 190-207.
- Τερζή, Α. 2000. Η κατάκτηση του κενού υποκειμένου PRO στις παρεμφατικές συμπληρωματικές προτάσεις της ελληνικής. *Γλωσσολογία* 11/12: 279-288.

Ασκήσεις

Ασκήσεις

Με βάση τη θεωρία και τα μεθοδολογικά εργαλεία που παρουσιάστηκαν στην Ενότητα 1, να προσπαθήσετε να σχεδιάσετε ένα πείραμα συλλογής υλικού από κάποιο παιδί το οποίο βρίσκεται στη γλωσσική κατάκτηση μεταξύ 2.5 και 5 ετών. Η συλλογή υλικού πρέπει να έχει διάρκεια τουλάχιστον μία ώρα. Εναλλακτικά, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε υλικό από τη βάση Child Language Data Exchange System (CHILDES) (<https://childes.talkbank.org/browser/index.php?url=Clinical-MOR/>). Με βάση το υλικό που θα έχετε διαθέσιμο, προσπαθήστε να κάνετε παρατηρήσεις σχετικά

με το μήκος των λέξεων που παράγει το παιδί, τις λεξικές κατηγορίες που χρησιμοποιεί και τον τύπο των προτάσεων που παράγει.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ – ΝΟΗΤΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ

(4^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Την 4^η εβδομάδα, θα παρουσιαστούν τα βασικά στάδια στην ανάπτυξη των σημασιολογικών σχέσεων. Ο όρος σημασιολογική ανάπτυξη αναφέρεται στη διαμόρφωση του λεξιλογίου ενός παιδιού που κατακτά τη γλώσσα. Η διαμόρφωση του λεξιλογίου γίνεται στο Νοητικό Λεξικό, το οποίο περιλαμβάνει τόσο την ταξινόμηση των διαφόρων στοιχείων βάσει των σημασιολογικών χαρακτηριστικών τους όσο και τις σημασιολογικές σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους (Ξυδόπουλος, 2008). Η ανάπτυξη της σημασιολογικής ικανότητας συνοδεύεται και από την ανάπτυξη της πραγματολογικής ικανότητας, δηλαδή της ενημερότητας (awareness) σχετικά με το σε ποιες περιστάσεις χρησιμοποιείται μια δομή. Σε αυτή την ενότητα, θα συζητηθούν βασικά ζητήματα που αφορούν την ανάπτυξη της πραγματολογικής ικανότητας, όπως τα στάδια πραγματολογικής ενημερότητας, η δείξη (deixis) και η επικοινωνιακή ικανότητα (conversational skill).

Τα βασικά ερωτήματα που θα μας απασχολήσουν σε αυτή την ενότητα είναι τα εξής:

- Ποιες σημασιολογικές ομάδες αναπτύσσονται στο νοητικό λεξικό;
- Ποια στάδια περνά ένα παιδί κατά τη σημασιολογική ανάπτυξη;
- Πόσες λέξεις μπορεί να παραγάγει αλλά και να αντιληφθεί ένα παιδί σε κάθε στάδιο της σημασιολογικής ανάπτυξης;
- Ποιες είναι οι βασικές διαδικασίες κατά τη διαμόρφωση των σημασιολογικών κατηγοριών;
- Ποιες λεξικές κατηγορίες αναπτύσσονται νωρίτερα;
- Ποια είναι τα στάδια της πραγματολογικής κατάκτησης;

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι

- (α) Να τεθούν τα βασικά ζητήματα που υπάρχουν στη σχετική βιβλιογραφία σχετικά με τη σημασιολογική και πραγματολογική ανάπτυξη.
- (β) Να γίνει σύνδεση των πορισμάτων της θεωρίας, όπως έχουν παρουσιαστεί σε προηγούμενες ενότητες/μαθήματα, με τη θεωρία της γλωσσικής ανάπτυξης.
- (γ) Να τονιστεί ο ρόλος της σημασιολογικής και πραγματολογικής ανάπτυξης κατά τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας αναμένεται να:

- Να έχει αναπτυχθεί στους φοιτητές και τις φοιτήτριες ο προβληματισμός σχετικά με τη σημασιολογική και πραγματολογική ανάπτυξη και το ρόλο που παίζει η ανάπτυξη κατά τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας.
- Να έχουν ενημερωθεί σε σχέση με τα βασικά ζητήματα της σχετικής βιβλιογραφίας.

Λέξεις-κλειδιά

Σημασιολογική ανάπτυξη, πραγματολογική ανάπτυξη, νοητικό λεξικό, σημασιολογικές σχέσεις, σημασιολογικές κατηγορίες

Βιβλιογραφία

Κύρια πηγή μελέτης:

- **Uccelli P., Rowe M. L. & Pan B. A.. 2023. Σημασιολογική Ανάπτυξη Μαθαίνοντας τις Σημασίες των Λέξεων, 168-217. Berko Gleason, J. & N. Bernstein Ratner (επιμ.). 2023. *Η ανάπτυξη της γλώσσας (Μετ. Σ. Μπόμπουλας, Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος)*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.**

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Clark, E. 1995. Η κατασκευή ενός λεξιλογίου: Λέξεις για αντικείμενα, πράξεις και σχέσεις. Στο Σ. Βοσνιάδου (επιμ.), *Κείμενα εξελικτικής ψυχολογίας. Τόμος Α: Γλώσσα*. Αθήνα: Gutenberg, 48-71.
- Papafragou A. & J. Musolino. 2002. Investigation in the acquisition of pragmatics. Στο C. Clairis (επιμ.), *Recherches en linguistique grecque: Actes du 5e Colloque internationale de linguistique grecque* (Sorbonne, 13-16/9/2001) Vol. II, Paris: Harmattan, 151-154.
- Αϊδίνης Α. 2003. Ανάπτυξη μεταγλωσσικών ικανοτήτων και κατάκτηση της εγγραματοσύνης. *Φιλολόγος* 111: 93-110.

Ασκήσεις

Άσκηση

Με βάση τη θεωρία και τα μεθοδολογικά εργαλεία που παρουσιάστηκαν στην Ενότητα 1, να προσπαθήσετε να σχεδιάσετε ένα πείραμα συλλογής υλικού από κάποιο παιδί το οποίο βρίσκεται στη γλωσσική κατάκτηση αλλά όχι σε πρώιμο στάδιο. Η συλλογή υλικού πρέπει να έχει διάρκεια τουλάχιστον μία ώρα. Προσπαθήστε να κατευθύνετε το παιδί προς κάποια αφήγηση. Εναλλακτικά, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε υλικό από τη βάση Child Language Data Exchange System (CHILDES) (<https://chilDES.talkbank.org/browser/index.php?url=Clinical-MOR/>). Με βάση το υλικό που θα έχετε διαθέσιμο, προσπαθήστε να κάνετε παρατηρήσεις σχετικά με τις έννοιες που χρησιμοποιεί, αν υπάρχουν *ad hoc* γλωσσικά σημεία για το παιδί και αν μπορεί να εκφράσει σύνθετες έννοιες (όπως η κτήση).

Περίληψη

Αυτή την εβδομάδα οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα εισαχθούν στο τομέα της εκμάθησης μίας Δεύτερης ή Ξένης Γλώσσας. Η εκμάθηση γλώσσας αναφέρεται στη διαδικασία απόκτησης των γλωσσικών ικανοτήτων και γνώσης για μια ξένη γλώσσα. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την κατανόηση της γραμματικής, της προφοράς, του λεξιλογίου και των δομών της γλώσσας, καθώς και την ικανότητα να επικοινωνεί κανείς στην εν λόγω γλώσσα. Για να διευκολυνθεί η κατανόηση όσων θα ακολουθήσουν τις επόμενες εβδομάδες, είναι απαραίτητη η αποσαφήνιση βασικών όρων: Δεύτερη και Ξένη γλώσσα, Κατάκτηση και Εκμάθηση, Γλωσσική ικανότητα και Γλωσσική πραγμάτωση, Γλωσσικό εισαγόμενο, Γλωσσικό εξαγόμενο, Διαγλώσσα μαθητή. Ως *διαγλώσσα* ορίζουμε το ενδιάμεσο στάδιο του συστήματος της γλώσσας-στόχου, η οποία συνιστά ένα σύνολο μεταβαλλόμενων αλλά συστηματικών κωδικών, που χρησιμοποιεί ένας μαθητής για τους κανόνες της γλώσσας-στόχου, η ορθότητα ή μη των οποίων επαληθεύεται μόνο εάν συγκριθούν με τους κώδικες της γλώσσας-στόχου. Η διαγλώσσα, η γλώσσα ενός μαθητή Γ2, (Selinker 1972) έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, τα οποία οι ερευνητές μέσω των θεωριών προσπαθούν αρχικά να ερμηνεύσουν και στη συνέχεια να συστηματοποιήσουν. Τα χαρακτηριστικά αυτά επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τα εξής φαινόμενα:

- Παρεμβολή: η εκδήλωση γλωσσικών δομών, τύπων και ιδιοτήτων της μητρικής γλώσσα κατά την κατάκτηση της Γ2. Οι παρεμβολές επηρεάζουν όλα τα γλωσσικά επίπεδα αλλά είναι ιδιαιτέρως εμφανείς στο φωνολογικό επίπεδο. Η αρνητική παρεμβολή, η θετική παρεμβολή, η αποφυγή και η υπερβάλλουσα χρήση συνιστούν τα είδη των παρεμβολών (Ellis 1994 • Saville-Troike 2006),
- Σταδιακή ανάπτυξη: η γλωσσική συμπεριφορά του μαθητή διέρχεται από μεταβατικά στάδια με την έννοια ότι ακολουθεί μία φυσική και προβλέψιμη πορεία με τέτοιο

τρόπο που κάθε στάδιο εμπεριέχει νέα γλωσσικά στοιχεία αλλά και κάποια που αποτελούν κατάλοιπα των προηγούμενων.

- **Ποικιλότητα:** ο μαθητής μιας Γ2 χρησιμοποιεί δύο ή περισσότερους γλωσσικούς τύπους για να πραγματώσει γλωσσικά φαινόμενα τα οποία στη γλώσσα-στόχο έχουν μία και μοναδική πραγμάτωση (Tarone 1983, Ellis 1994).
- **Απολίθωση:** ο Selinker (1972) εισήγαγε τον όρο όταν παρατήρησε ότι πολλοί μαθητές Γ2 αποτυγχάνουν να φτάσουν στη γλωσσική επάρκεια των φυσικών ομιλητών. Η απολίθωση, επομένως, επέρχεται όταν η διαγλώσσα των μαθητών σταματάει να αναπτύσσει κανόνες της γλώσσας-στόχου παρά τη συνεχιζόμενη έκθεση σε γλωσσικό εισαγόμενο και τις παρεχόμενες ευκαιρίες για πρακτική εξάσκηση και χρήση της Γ2 (Han 2003: 96).
- **Λάθη:** Τα λάθη σχετίζονται με όλα τα υπόλοιπα διαγλωσσικά φαινόμενα και γι' αυτό συνιστούν ίσως το κύριο διαγλωσσικό χαρακτηριστικό. Συνδέεται με την παρεμβολή από τη Γ1, είναι το αποτέλεσμα της ποικιλότητας και της σταδιακής ανάπτυξης και είναι η πλέον εμφανής ένδειξη της απολίθωσης (Ellis 1994).

Σκοπός

Στο πλαίσιο αυτής της εβδομάδας ο σκοπός είναι:

- (α) Να παρουσιαστούν οι βασικές έννοιες που σχετίζονται με την εκμάθηση μίας Γ2/ΞΓ.
- (β) Να ενημερωθούν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σχετικά με τη διαγλώσσα και τα χαρακτηριστικά της.
- (γ) Να παρουσιαστούν τα φαινόμενα που αφορούν τη διαγλώσσα κατά την κατάκτηση μιας Γ2.
- (δ) Να έχουν αναπτύξει τα κατάλληλα ερωτήματα σε σχέση με τη διδασκαλία μίας δεύτερης/ξένης γλώσσας.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα που αναμένονται μετά το πέρας αυτής της διδακτικής ενότητας είναι οι φοιτητές/τριες:

- (α) Να είναι εξοικειωμένοι με τις βασικές έννοιες που αφορούν την εκμάθηση μίας Γ2/ΞΓ
- (β) Να έχουν γίνει κατανοητά τα φαινόμενα που χαρακτηρίζουν τη διαγλώσσα του μαθητή μιας Γ2
- (γ) Να έχουν κατανοήσει οι φοιτητές και οι φοιτήτριες πως τα φαινόμενα που χαρακτηρίζουν τη διαγλώσσα επηρεάζουν τις διαγλώσσες όλων των μαθητών οποιασδήποτε Γ2.
- (δ) Να έχει αναπτυχθεί η σύνδεση του θεωρητικού πλαισίου με τη δυνατότητα διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.

Λέξεις-κλειδιά

Δεύτερη γλώσσα, ξένη γλώσσα, κατάκτηση, εκμάθηση, γλωσσική ικανότητα, γλωσσική πραγμάτωση, διαγλώσσα, παρεμβολή, μεταφορά, σταδιακή ανάπτυξη, ποικιλότητα, απολίθωση, λάθη

Βιβλιογραφία

Κύρια πηγή μελέτης:

- Dixon., L.Q. & Zhao., J. 2023. Διπλόγλωσση Γλωσσική Ανάπτυξη, 563-606. Στο: Berko Gleason, J. & N. Bernstein Ratner (επιμ.). *Η ανάπτυξη της γλώσσας* (Μετ. Σ. Μπόμπολας, Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Ellis, R. (1994). *The study of second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press, 293-346
- Han, Z. H. (2003). Fossilization: From simplicity to complexity. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 6(2), 95-128.
- Μπέλλα, Σ. (2007). *Η δεύτερη γλώσσα: κατάκτηση και διδασκαλία*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα (Αναθεωρημένη έκδοση 2018, εκδ. Πατάκη), 27-43

- Selinker, L. (1972). Interlanguage. Product Information. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 10, 209-241.

Ασκήσεις

Άσκηση

Επιλέξτε τη σωστή απάντηση

1.	Η ελληνική γλώσσα για τα παιδιά των μειονοτικών ομάδων (πχ. των τουρκόφωνων πληθυσμών της Θράκης) είναι :	1 2 3	Μητρική γλώσσα Δεύτερη γλώσσα Ξένη γλώσσα
2.	Η αγγλική γλώσσα που διδάσκονται οι Έλληνες μαθητές στο δημοτικό είναι:	1 2 3	Μητρική γλώσσα Δεύτερη γλώσσα Ξένη γλώσσα
3.	Η γλώσσα με την οποία έρχεται σε επαφή το παιδί μετά τη γέννησή του και την οποία μαθαίνει φυσικά και αβίαστα με την έκθεσή του στο γλωσσικό περιβάλλον είναι:	1 2 3	Μητρική γλώσσα Δεύτερη γλώσσα Ξένη γλώσσα
4.	Η διαδικασία η οποία γίνεται φυσικά, αβίαστα, χωρίς συστηματική διδασκαλία ως φυσικό επακόλουθο της έκθεσης και της δραστηριοποίησης των ατόμων στο περιβάλλον στο οποίο χρησιμοποιείται η γλώσσα.	1 2	Κατάκτηση γλώσσας Εκμάθηση γλώσσας
5.	Η διαδικασία κατά την οποία η γλώσσα μελετάται συστηματικά και οι τύποι και οι δομές της βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος.	1 2	Κατάκτηση γλώσσας Εκμάθηση γλώσσας
6.	Η διαδικασία και το αποτέλεσμα της χρήσης της γλώσσας, ως η ίδια η γλωσσική συμπεριφορά, που υπαγορεύεται και οργανώνεται με βάση μια υποκείμενη γραμματική γνώση ή ένα αφηρημένο γλωσσικό σύστημα αλλά επηρεάζεται και από άλλους εξωτερικούς παράγοντες.	1 2	Γλωσσική ικανότητα Γλωσσική πραγμάτωση
7.	Οι νοητικές αναπαραστάσεις γλωσσικών κανόνων που διαμορφώνουν την εσωτερική γραμματική του ομιλητή και η οποία του επιτρέπει να παράγει και να κατανοεί.	1 2	Γλωσσική ικανότητα Γλωσσική πραγμάτωση

Γλωσσικό λάθος στην εκμάθηση μιας Γ2/ΞΓ

(6^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Η έκτη εβδομάδα του μαθήματος αφιερώνεται στο γλωσσικό λάθος και την ανάλυσή του. Οι θεωρίες σχετικά με το λάθος δίνουν έμφαση σε δύο θέματα: την αναζήτηση της πηγής των λαθών τα οποία χαρακτηρίζουν τη διαγλώσσα (Ellis 1994, White 2003, Sharwood Smith & Kellerman 1989) και το είδος της διορθωτικής ανατροφοδότησης (Leeman 2003, Mackey & McDonough 2006).

Η μελέτη των λαθών είναι ιδιαίτερως σημαντική τόσο για τον διδάσκοντα όσο και για το μαθητή καθώς:

- παρέχει σε αμφότερους πληροφορίες σχετικές με το εξελικτικό στάδιο στο οποίο βρίσκονται οι μαθητές,
- βοηθά τον διδάσκοντα να εντοπίσει την αποτελεσματικότητα των διδακτικών του μεθόδων ώστε να προσαρμοστεί ανάλογα με το εκάστοτε μαθησιακό πληθυσμό ή να ανακαλύψει σε ποιο επίπεδο ανάλυσης της γλώσσας εντοπίζονται τα περισσότερα λάθη,
- βοηθούν το μαθητή να ανακαλύψει τους κανόνες της Γ2/ΞΓ.

Τα βασικά ερωτήματα που θα διερευνηθούν την 6^η εβδομάδα είναι τα εξής:

(α) Ποια η χρησιμότητα της μελέτης των λαθών;

(β) Ποιες είναι οι κατηγορίες των λαθών;

(γ) Ποιοι είναι οι τρόποι ανατροφοδότησης των λαθών; Διαφέρουν ανάλογα με το είδος του λάθους;

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι

- (α) Να παρουσιαστούν οι θεωρίες σχετικά με το γλωσσικό λάθος.
- (β) Να τονιστεί η χρησιμότητα μελέτης των λαθών καθώς και η αξιοποίησή τους.
- (γ) Να παρουσιαστούν οι διάφοροι τύποι λαθών καθώς και η κατάλληλη ανατροφοδότησή τους κατά τη διάρκεια μίας διδασκαλίας της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας αναμένεται να:

- (α) Να έχει γίνει αντιληπτό ότι τα λάθη είναι μέρος της μαθησιακής διαδικασίας και δεν χρειάζεται να διορθώνονται όλα ή αμέσως ή απαραιτήτως με τον ίδιο τρόπο.
- (β) Να έχει δοθεί έμφαση στο ρόλο και στις πληροφορίες που μπορούν να παράσχουν τα λάθη στον διδάσκοντα της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Λέξεις-κλειδιά

Ανάλυση λαθών, διαγλώσσα, διορθωτική ανατροφοδότηση

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Dixon., L.Q. & Zhao., J. 2023. Διπλόγλωσση Γλωσσική Ανάπτυξη, 563-606. Στο: Berko Gleason, J. & N. Bernstein Ratner (επιμ.). *Η ανάπτυξη της γλώσσας* (Μετ. Σ. Μπόμπολας, Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Ellis, R. 1994. *The Study of Second Language Acquisition*. Oxford: OUP, 47-72
- Kellerman, E. 1989. The imperfect conditional. In Hyltenstam, K. and Obler, L. (eds.) *Bilingualism across the lifespan*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 87-115.
- Leeman, Y. A. M. 2003. School Leadership for Intercultural Education. *Intercultural Education*, 14, 31-45.
- McDonough, K. & Mackey, A. 2006. Responses to recasts: Repetitions, primed production, and linguistic development. *Language learning*, 56(4), 693-720.
- Μπέλλα, Σ. 2007. *Η δεύτερη γλώσσα: κατάκτηση και διδασκαλία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα (Αναθεωρημένη έκδοση 2018, εκδ. Πατάκη), 44-53.
- Sharwood, Smith M. and Kellerman, E. 1986. Crosslinguistic influence in second language acquisition: An introduction. In Kellerman, E. and Smith, M. Sharwood (eds.) *Crosslinguistic influence in second language acquisition*. Oxford: Pergamon Press, 1-9.

Ασκήσεις

Άσκηση

Πως μπορεί να αξιοποιήσει ένας καθηγητής/μία καθηγήτρια τα λάθη των μαθητών του/της σε σχέση με την αποτελεσματικότητα της μεθόδου διδασκαλίας του/της;

Περίληψη

Η εβδομάδα αυτή αφορά στον ρόλο του περιβάλλοντος. Οι γλώσσες μαθαίνονται σχεδόν πάντα μαζί και για άλλους ομιλητές. Αυτοί οι συνομιλητές είναι που αποδεικνύουν, λίγο ή πολύ, το βαθμό κατάκτησης μιας γλώσσας. Γι' αυτό το λόγο οι ερευνητές τη δεκαετία του 1980 μελέτησαν ποια είναι τα στοιχεία αυτά τα οποία θα οδηγήσουν ένα μαθητή στη κατάκτηση μιας ξένης γλώσσας καταλήγοντας ότι αυτά είναι:

- Η συμπεριφορά τους απέναντι στη Γ2. Η θεωρία της Πολιτισμικής ενσωμάτωσης (acculturation model) όπως διατυπώθηκε από τον Schumann (1978, 1986) περιγράφει πόσο ουσιαστικό ρόλο παίζει στην επιτυχία ενός μαθητή μιας Γ2, ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζει την κοινωνία και τους φυσικούς ομιλητές της γλώσσα-στόχου, πόσο πρόθυμος είναι να ενταχθεί στη συγκεκριμένη κοινωνία και πόσο εφικτό είναι να αφομοιώσει τα νέα πολιτισμικά στοιχεία, περιορίζοντας την ψυχολογική διάσταση κάποιων παλαιότερων.
- Το Γλωσσικό εισαγόμενο. Οι έρευνες για το γλωσσικό εισαγόμενο στη Γ2 ξεκίνησαν από την υπόθεση ότι τα χαρακτηριστικά στο λόγο των ενηλίκων, όταν απευθύνονται στα παιδιά (κατά την κατάκτηση της Γ1), θα παρατηρηθούν και στη γλώσσα των φυσικών ομιλητών, όταν απευθύνονται σε ξένους. Τα είδη γλωσσικού εισαγόμενου που δέχονται οι μαθητές μίας Γ2 από τους φυσικούς ομιλητές είναι το γραμματικό και το αντιγραμματικό γλωσσικό εισαγόμενο (μέσω παράλειψης στοιχείων, επέκτασης και αντικατάστασης). Η θεωρία του Εποπτικού Μηχανισμού (ευρύτερα γνωστή ως *Υπόθεση του Γλωσσικού Εισαγόμενου*) διαμορφώθηκε από τον Krashen (1985), εξελίχθηκε σε μία γενική θεωρία κατάκτησης της Γ2 και βασίζεται σε πέντε υποθέσεις (Διάκριση μεταξύ κατάκτησης και εκμάθησης, Εποπτικού Μηχανισμού, Φυσικής σειράς κατάκτησης, Γλωσσικού εισαγόμενου και Συναισθηματικού Φίλτρου).

- Η Διεπίδραση. Σε συνέχεια των ευρημάτων του Krashen, η Υπόθεση της Διεπίδρασης του Long (1985) υποστηρίζει ότι το τροποποιημένο γλωσσικό εισαγόμενο, το οποίο προκύπτει από την απλοποίηση και το περικείμενο είναι αποφασιστικής σημασίας αλλά αν απομακρύνουμε όλες τις δυσνόητες δομές και λέξεις από το γλωσσικό εισαγόμενο, πως θα μάθουν την Γ2 οι μαθητές; Για αυτό το λόγο η *Υπόθεση της Διεπίδρασης* υποστηρίζει ότι η εκμάθηση της γλώσσας επέρχεται μέσα από την επικοινωνία και τη διαπραγμάτευση της σημασίας.
- Το Γλωσσικό εξαγόμενο. Η υπόθεση της Διεπίδρασης οδήγησε τους ερευνητές προς το γλωσσικό εξαγόμενο καθώς παρέχει ευκαιρίες όχι μόνο για κατανόηση αλλά και για παραγωγή λόγου. Η *Υπόθεση του Κατανοητού Γλωσσικού Εξαγομένου* της Swain (1985) αναφέρει ότι οι μαθητές κατακτούν τη γλώσσα όταν προσπαθούν να εκφράσουν ένα μήνυμα, αποτυγχάνουν και πρέπει να ξαναπροσπαθήσουν. Όταν το μήνυμα είναι σωστό και γίνεται κατανοητό από τον συνομιλητή, η νέα δομή που χρησιμοποιήθηκε παραγωγικά κατακτάται.
- Η Συνειδητότητα. Η υπόθεση του Εντοπισμού (Schmidt 1990) υποστηρίζει ότι κατά την εκμάθηση της γραμματικής μίας Γ2, οι μαθητές θα πρέπει να παρατηρήσουν συνειδητά και να εντοπίσουν τα γραμματικά χαρακτηριστικά του γλωσσικού εισαγόμενου στο οποίο εκτίθενται. Η θετική στάση προς τη Γ2 αλλά και το ιδανικό γλωσσολογικό περιβάλλον μπορούν να προσφέρουν τα απαραίτητα δεδομένα για μάθηση αλλά η κατάκτηση της γλώσσας δεν θα συμβεί αν δεν επεξεργαστεί συνειδητά ο μαθητής τα δεδομένα αυτά.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας αυτής είναι:

- (α) Να παρουσιαστούν οι θεωρίες σχετικά με το ρόλο του γλωσσικού περιβάλλοντος.
- (β) Να τονιστεί ο τρόπος με τον οποίο τα στοιχεία του γλωσσικού περιβάλλοντος επηρεάζουν την εκμάθηση, άρα και τη διδασκαλία, μίας δεύτερης/ ξένης γλώσσας.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής αναμένεται οι φοιτητές και οι φοιτήτριες:

- (α) Να ενημερωθούν σχετικά με τους επιμέρους παράγοντες του γλωσσικού περιβάλλοντος και ειδικότερα σχετικά με τη θεωρία της πολιτισμικής ενσωμάτωσης, το γλωσσικό εισαγόμενο και εξαγόμενο, τη Διεπίδραση και τη Συνειδητότητα.
- (β) Να είναι σε θέση να διακρίνουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των στοιχείων του γλωσσικού περιβάλλοντος.
- (γ) Να έχουν αναπτύξει τα κατάλληλα ερωτήματα σε σχέση με την επιρροή του περιβάλλοντος στην εκμάθηση και τη διδασκαλία μίας γλώσσας δεύτερης ή ξένης.

Λέξεις-κλειδιά

Γλωσσικό περιβάλλον, θεωρία Πολιτισμικής Ενσωμάτωσης, θεωρία του Εποπτικού Μηχανισμού, γλωσσικό εισαγόμενο, γλωσσικό εξαγόμενο, φυσική σειρά κατάκτησης, συναισθηματικό φίλτρο, διεπίδραση, συνειδητότητα

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Dixon., L.Q. & Zhao., J. 2023. Διπλόγλωσση Γλωσσική Ανάπτυξη, 563-606. Στο: Berko Gleason, J. & N. Bernstein Ratner (επιμ.). *Η ανάπτυξη της γλώσσας* (Μετ. Σ. Μπόμπολας, Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Krashen, S. & Seliger H. 1976. The role of formal and informal linguistic environments in adult second language learning. *International Journal of Psycholinguistics*, 3, 15-21.
- Long, M.H. 1985. Input and second language acquisition theory. In S.M. Gass & C.G. Madden (επιμ.), *Input in second language acquisition*. Rowley, MA: Newbury House, 377-393.
- Long, M.H. 1996. The role of the linguistic environment in second language acquisition. Στο W.C. Ritchie & T.K. Batia (επιμ.), *Handbook of Second Language Acquisition*. San Diego: Academic Press, 413-468.

- Μπέλλα, Σ. 2007. *Η δεύτερη γλώσσα: κατάκτηση και διδασκαλία*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα (Αναθεωρημένη έκδοση 2018, εκδ. Πατάκη), 143-199.
- Schumann J. 1986. An Acculturation Model for Second Language Acquisition. *Journal of Multilingual & Multicultural Development*, 7, 379-392.
- Schmidt, R. 1990. The role of consciousness in second language learning. *Applied linguistics*, 11, 129 -158.
- Swain, M. 1985. Communicative competence: Some roles of comprehensible input and comprehensible output in its development. Στο S. Gass & G. Madden (επιμ.), *Input in Second Language Acquisition*. Cambridge: Newbury House, 235-253.

Ασκήσεις

Άσκηση

Ποιες οι ομοιότητες και οι διαφορές μεταξύ γλωσσικού εισαγόμενου, διεπίδρασης και γλωσσικού εξαγόμενου;

ΟΙ ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΜΙΑΣ Γ2/ΞΓ

(8^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Έχει ήδη γίνει αναφορά στο ρόλο της μητρικής γλώσσας μέσω της παρεμβολής (αρνητική ή θετική μεταφορά, αποφυγή, υπερβολική χρήση) κατά την εκμάθηση μιας Γ2. Μία άλλη πτυχή που επηρεάζει την εκμάθηση μίας γλώσσας είναι οι ατομικές διαφορές των μαθητών. Συνεπώς, η όγδοη εβδομάδα αφορά στους παράγοντες, γνωστικούς αλλά και συναισθηματικούς, που επηρεάζουν την εξέλιξη, την ταχύτητα αλλά και την επιτυχία εκμάθησης μιας Γ2. Οι κυριότεροι παράγοντες αφορούν τα εξής:

- Ηλικία του μαθητή: ο ρόλος της ηλικίας κατά την εκμάθηση μίας Γ2 ήταν το αντικείμενο πολλών ερευνών. Η πλέον διαδεδομένη αντίληψη είναι ότι τα παιδιά μαθαίνουν πιο γρήγορα σε σχέση με τους εφήβους και τους ενήλικες (έννοια της κρίσιμης ηλικίας, Lenneberg 1967).
- Προδιάθεση-Έφεση ως προς την εκμάθηση μιας Γ2: υπήρξε ιδιαίτερο ερευνητικό ενδιαφέρον για τη σχέση της έμφυτης κλίσης και της εκμάθησης ενός δεύτερου κώδικα επικοινωνίας κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του '50 και του '60. Δημιουργήθηκαν εργαλεία μέτρησης της κλίσης ενός μαθητή («Σύγχρονο Τεστ Γλωσσικής Προδιάθεσης» Carroll & Sapon 1959 και «Μπαταρία Γλωσσικής Προδιάθεσης» Pimsleur 1966) τα οποία όμως αμφισβητήθηκαν καθώς έδιναν έμφαση στη γνώση γραμματικών και φωνολογικών στοιχείων και περιθωριοποιούσαν την επικοινωνιακή διάσταση.
- Κίνητρα: παίζουν ιδιαιτέρως σημαντικό ρόλο στο ρυθμό αλλά και στο επίπεδο ικανότητας που θα επιτευχθεί. Ένα κίνητρο που θα ωθήσει τον μαθητή στην εκμάθηση μίας Γ2 μπορεί να είναι κίνητρο ενσωμάτωσης, οργανικό ή εγγενές (Gardner & Lambert 1972, Ellis 1997).
- Στάση προς τη Γ2: η άποψη που έχει ένας μαθητής απέναντι στο γλωσσικό σύστημα ως σύνολο, στους χρήστες της γλώσσας-στόχου, στα θέματα σχετικά με το

γλωσσικό προγραμματισμό, τη γλωσσική μετατόπιση ή τη διατήρηση. Οι παράγοντες που διαμορφώνουν τη στάση του μαθητή απέναντι στη γλώσσα-στόχο είναι η γεωγραφική απόσταση, ο βαθμός ανεκτικότητας απέναντι στη διαφορετικότητα, ο τρόπος αντιμετώπισης της επιτυχίας και του διδάσκοντα και ο βαθμός αποδοχής των ατομικών στοιχείων αυτοπροσδιορισμού και ταυτότητας.

- Προσωπικότητα: ένα από τα στοιχεία προσωπικότητας που έγινε αντικείμενο έρευνας ήταν οι εξωστρεφείς και οι εσωστρεφείς μαθητές. Οι εξωστρεφείς είναι οι μαθητές που έχουν σταθερή τάση να εκφράζονται, να βρίσκονται σε διαρκή επικοινωνία με το περιβάλλον τους, ενώ οι εσωστρεφείς κλείνονται στον εαυτό τους και αποφεύγουν την επαφή (Μήτσης 2003). Σημαντικό ρόλο παίζει επίσης η αυτοεπιδοκιμασία αλλά και το άγχος ως κατάσταση ανησυχίας, ως ασαφής φόβος (Scovel 1978).
- Στρατηγικές μάθησης: οι μέθοδοι που αναπτύσσει ο μαθητής προκειμένου να επικοινωνήσει ή να εξελίξει τη γνώση του για τη Γ2. Υπάρχουν δύο είδη στρατηγικών, οι επικοινωνιακές (π.χ. η παράφραση) και οι μαθησιακές (π.χ. οι σημειώσεις ή η μετάφραση).

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι:

- (α) Να εξοικειωθούν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες με τους τρόπους με τους οποίους η ηλικία, η προδιάθεση, το κίνητρο, η στάση προς τη Γ2 και οι στρατηγικές μάθησης συμβάλλουν στην εκμάθηση μίας γλώσσας.
- (β) Να παρουσιαστούν οι βασικοί ατομικοί παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν την εκμάθηση και τη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Στο πλαίσιο της παρούσας ενότητας, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται :

- (α) Να έχουν αντιληφθεί τη διαφορά μεταξύ γνωστικών και συναισθηματικών παραγόντων κατά την εκμάθηση μιας Γ2/ΞΓ.

(β) Να έχουν θέσει τα κατάλληλα ερωτήματα ώστε να αντιλαμβάνονται πώς ή/και πότε οι ατομικές διαφορές ενός μαθητή επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά την εκμάθηση, ώστε να είναι σε θέση να παρέχουν αποτελεσματική διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Λέξεις-κλειδιά

Ατομικές διαφορές, ηλικία, προδιάθεση, κίνητρο, στάσεις προς τη Γ2, προσωπικότητα, στρατηγικές μάθησης

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Dixon., L.Q. & Zhao., J. 2023. Διπλόγλωσση Γλωσσική Ανάπτυξη, 563-606. Στο: Berko Gleason, J. & N. Bernstein Ratner (επιμ.). *Η ανάπτυξη της γλώσσας* (Μετ. Σ. Μπόμπολας, Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Ellis, R. 1997. *Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press, 471-528.
- Μπέλλα, Σ. (2007). *Η δεύτερη γλώσσα: κατάκτηση και διδασκαλία*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα (Αναθεωρημένη έκδοση 2018, εκδ. Πατάκη), 24-26.
- Scovel, T. 1978. The effect of affect on foreign language learning: A review of the anxiety research. *Language Learning*, 28, 129- 142.

Ασκήσεις

Άσκηση

Από τους ατομικούς παράγοντες, γνωστικούς αλλά και συναισθηματικούς, που επηρεάζουν την εξέλιξη, την ταχύτητα αλλά και την επιτυχία εκμάθησης μιας Γ2, ποιον θεωρείτε τον πιο σημαντικό και γιατί;

ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΦΘΟΓΓΩΝ ΚΑΙ ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΜΙΑΣ Γ2/ΞΓ

(9^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Αυτή η εβδομάδα εστιάζει στην εκμάθηση των φθόγγων και των φωνολογικών κανόνων υπό το πρίσμα της Γ2/ΞΓ. Ο φυσικός ομιλητής δεν συνειδητοποιεί ποιους ήχους (φθόγγους) προφέρει φωνητικά, καθώς οι ήχοι της γλώσσας γίνονται αντιληπτοί φωνολογικά. Η μετέπειτα μεταγραφή της προφορικής ομιλίας σε γραπτή με σύμβολα από τα αντίστοιχα αλφάβητα (π.χ. λατινικό, κυριλλικό, ελληνικό κ.α.) είναι ένας καθολικός τρόπος αναπαράστασης. Στην περίπτωση, όμως, της εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας, η εκμάθηση του φωνολογικού και ορθογραφικού συστήματος της μητρικής γλώσσας (ως αφετηρία) επηρεάζει τις αντίστοιχες περιοχές της δεύτερης γλώσσας (Σελλά-Μάζη 1997). Ως εκ τούτου, η εστίαση στη φωνολογική ενημερότητα κατά τη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης είναι κομβική, γιατί σε αυτή βασίζεται και η κατάκτηση της ανάγνωσης και της γραφής. Φως στο τομέα της εκμάθησης της φωνολογίας σε μία Γ2/ΞΓ ρίχνει το Μοντέλο Εκμάθησης Λόγου (Speech Learning Model - SLM), μία θεωρία που πρότεινε ο Flege (1992, 1995). Σύμφωνα με τον Flege, οι ήχοι μίας Γ2 διακρίνονται σε νέους και παρόμοιους. Αναλυτικότερα, νέοι ήχοι είναι τα φωνήματα που διαφέρουν ακουστικά από εκείνα της Γ2, ενώ παρόμοιοι ήχοι είναι τα φωνήματα που διαφοροποιούνται σε κάποιο βαθμό από εκείνα της Γ2. Εφόσον λοιπόν οι νέοι ήχοι δεν αντιστοιχούν στη Γ2 είναι μία νέα φωνητική κατηγορία, η οποία δεν θα δυσκολέψει το μαθητή. Όταν όμως ο μαθητής έχει να αντιμετωπίσει έναν ήχο που φέρει ακουστική ομοιότητα με έναν ήδη υπάρχοντα ήχο στη μητρική του δυσκολεύεται να τους διαχωρίσει. Αυτή η σύγκριση με τη μητρική πολλές φορές οδηγεί σε αρνητική μεταφορά (negative transfer). Ο Flege (1987) κάνει λόγο και για περιορισμό στην ικανότητα ενός ενήλικα να διαμορφώσει νέες φωνητικές κατηγορίες σε μια ξένη γλώσσα (equivalence classification). Σε αυτούς τους περιορισμούς αποδίδεται η δυσκολία στην προφορά (Flege 1987).

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι:

- (α) Να παρουσιαστούν οι θεωρίες σχετικά με την εκμάθηση φθόγγων και φωνολογικών κανόνων κατά την εκμάθηση μιας Γ2/ΞΓ.
- (β) Να γίνει αναφορά σε μελέτες που έχουν ήδη διεξαχθεί για την εκμάθηση φωνολογίας από μαθητές Ελληνικών ως Γ2/ΞΓ
- (γ) Να τονιστούν οι ιδιαιτερότητες στη φωνολογία της ελληνικής γλώσσας κατά την εκμάθησή της και τη διδασκαλία της ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Στο πλαίσιο της παρούσας ενότητας, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται να:

- (α) Να έχουν αναπτύξει προβληματισμό σχετικά με τα βασικά ζητήματα της φωνολογικής εκμάθησης μίας Γ2/ΞΓ.
- (β) Να έχουν ενημερωθεί σχετικά με τις δυσκολίες σε επίπεδο φωνολογίας που αντιμετωπίζει ένας μαθητής ελληνικών ως Γ2/ΞΓ κατά τη φωνολογική ανάπτυξη, ώστε να εφαρμόζουν σωστές μεθόδους και προσεγγίσεις κατά τη διδασκαλία της γλώσσας.

Λέξεις-κλειδιά

Φθόγγοι, φωνολογικοί κανόνες, μοντέλο εκμάθησης λόγου, διαγλώσσα

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Dixon., L.Q. & Zhao., J. 2023. Διπλόγλωσση Γλωσσική Ανάπτυξη, 563-606. Στο: Berko Gleason, J. & N. Bernstein Ratner (επιμ.). *Η ανάπτυξη της γλώσσας* (Μετ. Σ. Μπόμπολας, Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Flege, E.J. 1987. The production of "new" and "similar" phones in a foreign language: evidence for the effect of equivalence classification. *Journal of Phonetics*, Vol. 15, pp. 47-65.
- Flege, E.J. 1992. "Speech learning in a second language." In Charles Ferguson, Lise Menn and Carrol Stoel-Cammon (Eds.), *Phonological development: Models, research and application*, Timonium, MD: York Press, pp. 565-604.
- Σελλά-Μάζη, Ε. 1997, Διγλωσσία και ολιγότερο ομιλούμενες γλώσσες στην Ελλάδα. Κ. Τσιτσελίκης & Δ. Χριστόπουλος (επιστ. επιμ.), *Το μειονοτικό φαινόμενο στην Ελλάδα, Μια συμβολή των κοινωνικών επιστημών*, Αθήνα: ΚΕΜΟ/Εκδόσεις Κριτική ΑΕ, 351- 413.

Ασκήσεις

Άσκηση:

Ποιες είναι οι ιδιαιτερότητες της γλώσσας με τις οποίες θα βρεθεί αντιμέτωπος ένας μαθητής ελληνικών ως δεύτερης/ξένης γλώσσας σε επίπεδο φωνητικής-φωνολογίας;

ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ – ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ ΔΟΜΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΜΙΑΣ Γ2/ΞΓ

(10^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Η δέκατη εβδομάδα αφορά στην εκμάθηση της γραμματικής, το σχηματισμό των λέξεων και των δομών. Η γραμματική είναι σημαντικό εργαλείο για την ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων και την πρακτική και λειτουργική χρήση της γλώσσας. Ο βασικός στόχος των γλωσσικών μαθημάτων στην εποχή μας είναι να καταστούν οι μαθητές επαρκείς χρήστες της γλώσσας. Κατά συνέπεια και η διδασκαλία της γραμματικής πρέπει να υπηρετεί τον ίδιο σκοπό. Είναι το μέσο με το οποίο καλλιεργείται και ενισχύεται η γλωσσική ικανότητα του μαθητή και όχι ο αυτοσκοπός. Το επικοινωνιακό μοντέλο, το οποίο έχει επικρατήσει ως μέθοδος διδασκαλίας, φαίνεται να έχει παραγκωνίσει τη σημασία της διδασκαλίας της γραμματικής δομής στον επικοινωνιακό λόγο και στην αυθεντική επικοινωνία. Στη πραγματικότητα όμως, σύμφωνα με το *Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς* για τις γλώσσες (2008) κατά την εκμάθηση μιας Γ2/ΞΓ οι μαθητές πρέπει να αναπτύξουν τη γραμματική τους ικανότητα επαγωγικά με την έκθεση τους σε νέο γραμματικό υλικό σε αυθεντικά κείμενα καθώς το συναντούν μέσα σε αυτά, αλλά και με την ενσωμάτωση νέων γραμματικών στοιχείων σε κείμενα που συντάσσονται ειδικά για να επιδείξουν τον τύπο, τη λειτουργία και το νόημά τους.

Σε ότι αφορά την εκμάθηση της Ελληνικής γραμματικής θα αναφερθούμε στις δυσκολίες που αυτή περιέχει για έναν μαθητή Ελληνικών ως Γ2/ΞΓ μελετώντας έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στο τομέα της γραμματικής και επισημαίνοντας ποια σημεία της ελληνικής γραμματικής μπορούν να θεωρηθούν προβληματικά για έναν μαθητή.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι:

- (α) Να παρουσιαστούν οι θεωρίες σχετικά με την εκμάθηση γραμματικής και το σχηματισμό λέξεων και δομών κατά την εκμάθηση μιας Γ2/ΞΓ.

(β) Να γίνει αναφορά σε μελέτες που έχουν ήδη διεξαχθεί σε σχέση με τη γραμματική των Ελληνικών ως Γ2/ΞΓ

(γ) Να τονιστούν οι ιδιαιτερότητες της Ελληνικής γραμματικής και πώς αυτές επηρεάζουν την εκμάθηση και τη διδασκαλία των Ελληνικών ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Στο πλαίσιο της παρούσας ενότητας, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται να:

(α) Να έχουν αναπτύξει προβληματισμό σχετικά με τα βασικά ζητήματα της γραμματικής εκμάθησης μίας Γ2/ΞΓ

(β) Να έχουν ενημερωθεί σχετικά με τις δυσκολίες σε επίπεδο γραμματικής, σχηματισμού λέξεων και δομών που αντιμετωπίζει ένας μαθητής ελληνικών ως Γ2/ΞΓ, ώστε να εφαρμόζουν σωστές μεθόδους και προσεγγίσεις κατά τη διδασκαλία της γλώσσας.

Λέξεις-κλειδιά

Γραμματικές δομές, γραμματική, επικοινωνιακό μοντέλο, διαγλώσσα.

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Dixon., L.Q. & Zhao., J. 2023. Διπλόγλωσση Γλωσσική Ανάπτυξη, 563-606. Στο: Berko Gleason, J. & N. Bernstein Ratner (επιμ.). *Η ανάπτυξη της γλώσσας* (Μετ. Σ. Μπόμπολας, Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α., Βλέτση, Ε., Μητσιάκη, Μ., Μποζονέλος, Β. & Χούμα, Β. 2009. «Τα γλωσσικά λάθη των μαθητών της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας και ο ρόλος της Γ1 στις πολυπολυτισμικές τάξεις του γυμνασίου». Στο Α.

Αναστασιάδη-Συμεωνίδη & Ν. Χριστίδου (Επιμ.), 2008 *Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου: Συνομιλώντας με τις Γλώσσες-Πολιτισμούς*, 12 – 14 Δεκεμβρίου 2008. Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 597-612.

- Παπαδοπούλου, Δ. & Τζιμώκας, Δ. 2015. Λάθη. Είδη και αντιμετώπισή τους. Στο *Διαδρομές για τη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης/δεύτερης γλώσσας*. 1-39. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο http://elearning.greek-language.gr/pluginfile.php/4100/mod_resource/content/4/Eidi_kai_antimetopisi_lathon_Papadopoulou_Tzimokas.pdf

Ασκήσεις

Άσκηση

Ποιες πτυχές της ελληνικής γραμματικής θεωρείτε ότι θα είναι δυσνόητες για έναν μαθητή ελληνικών ως δεύτερη/ξένη γλώσσα;

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΜΙΑΣ Γ2/ΞΓ

(11^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Την ενδέκατη εβδομάδα οι φοιτητές/φοιτήτριες θα διερευνήσουν την ανάπτυξη της πραγματολογικής ικανότητας κατά την εκμάθηση μίας Γ2/ΞΓ, δηλαδή πώς ο μαθητής καταλαβαίνει και πραγματώνει μια γλωσσική πράξη στη γλώσσα-στόχο σε συνάρτηση με την εκάστοτε επικοινωνιακή κατάσταση. Η ικανότητα των μαθητών μιας Γ2/ΞΓ να κάνουν χρήση των κατάλληλων στρατηγικών για την παραγωγή λόγου και αιτημάτων είναι πολύ βασική στη πραγματολογία της διαγλώσσας. Στη περίπτωση εκμάθησης μίας Γ2/ΞΓ πρέπει να μελετηθεί πως οι μαθητές κάνουν χρήση ή πόσο επηρεάζονται από τη πραγματολογική τους ικανότητα στη μητρική για να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά στη γλώσσα-στόχο. Ειδικότερα η κατάκτηση των πραγματολογικών στοιχείων είναι μία διαδικασία ιδιαίτερος απαιτητική για τους μαθητές μια ξένης/δεύτερης γλώσσας καθώς η πρόσβασή τους σε αυθεντικό πραγματολογικό γλωσσικό εισαγόμενο περιορίζεται στη γλωσσική τάξη (Bardovi-Harlig & Dörnyei 1999, Martínez-Flor & Usó-Juan 2006, Hendriks 2010). Μελετώντας έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στο τομέα της πραγματολογίας, θα αναζητήσουμε ποια είναι τα κυρίαρχα προβλήματα κατά την εκμάθηση των ελληνικών ως Δεύτερη/Ξένη γλώσσα (Καρακατσάνης, Καραφύλλης, Κανακίδου, 2002, Bella, 2012).

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι:

- (α) Να παρουσιαστούν οι θεωρίες σχετικά με την ανάπτυξη της πραγματολογίας κατά την εκμάθηση μίας Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας.
- (β) Να τονιστούν οι διαφορές στην ανάπτυξη της πραγματολογίας μεταξύ της Γ1 και Γ2/ΞΓ υπό το πρίσμα της διδασκαλίας των ελληνικών.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές αναμένεται :

- (α) Να έχουν ενημερωθεί σχετικά με τις διαφορές μεταξύ της ανάπτυξης της πραγματολογίας στη Μητρική και στη Δεύτερη/Ξένη Γλώσσα.
- (β) Να έχουν εξοικειωθεί με όλες τις περιπτώσεις και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει στο πραγματολογικό επίπεδο ένας μαθητής Γ2/ΞΓ κατά την εκμάθηση αλλά και την επικοινωνία του στη γλώσσα-στόχο, ώστε να εφαρμόζουν σωστές μεθόδους και προσεγγίσεις κατά τη διδασκαλία της γλώσσας.

Λέξεις-κλειδιά

Πραγματολογία, διαγλώσσα

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Dixon., L.Q. & Zhao., J. 2023. Διπλόγλωσση Γλωσσική Ανάπτυξη, 563-606. Στο: Berko Gleason, J. & N. Bernstein Ratner (επιμ.). *Η ανάπτυξη της γλώσσας* (Μετ. Σ. Μπόμπολας, Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Bella S. 2012. Pragmatic development in a foreign language: A study of Greek FL requests, *Journal of Pragmatics*, Volume 44, Issue 13, 1917-1947
- Καρακατσάνης, Π., Καραφύλλης, Α. & Κανακίδου, Ε. (2002). Μουσουλμανική Α/βαθμια εκπαίδευση: Εμπειρία και προοπτικές. Στο Γ. Καψάλης & Ν. Κατσίκης (Επιμ.), *Σχολική γνώση και διδασκαλία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση*, 396-403
-

Ασκήσεις

Άσκηση

Προτείνετε μία άσκηση ή μία δραστηριότητα που να δίνει έμφαση στη ανάπτυξη της πραγματολογικής δεξιότητας στους μαθητές/ στις μαθήτριες και δικαιολογείστε την επιλογή σας.

Περίληψη

Η τελευταία εβδομάδα αφορά στις μεθόδους και τις προσεγγίσεις για τη διδασκαλία μίας Γ2/ΞΓ. Διαχρονικά, έχουν προταθεί από ερευνητές μέθοδοι και προσεγγίσεις διδασκαλίας με διαφορετικά χαρακτηριστικά είτε σε σχέση με τη δομή είτε σε σχέση με τη χρηστική αξιοποίηση της γλώσσας. Η διαφοροποίηση της μεθόδου από την προσέγγιση έγκειται στο γεγονός ότι η πρώτη έχει σαφή και συγκεκριμένο προσδιορισμό του περιεχομένου και των τεχνικών για τη διδασκαλία, ενώ η δεύτερη είναι ένα σύνολο πεπειθεισών και αρχών που μπορούν να είναι η βάση διδασκαλίας μιας γλώσσας (Richard & Rodgers 2001). Οι μέθοδοι και οι προσεγγίσεις που θα εξεταστούν είναι η Μέθοδος Γραμματικής και Μετάφρασης, η Ακουστικό-Προφορική Μέθοδος, η Φυσική Μέθοδος, η Επικοινωνιακή Προσέγγιση, η Εστίαση στον Τύπο και οι Διεκπεραιωτικές δραστηριότητες. Θα εξερευνηθούν τα θετικά και τα αρνητικά στοιχεία των μεθόδων και των προσεγγίσεων.

Σκοπός

Ο σκοπός στο πλαίσιο αυτής της εβδομάδας είναι:

- (α) Να παρουσιαστούν οι μέθοδοι και οι προσεγγίσεις που αφορούν τη διδασκαλία μίας Δεύτερης/Ξένης γλώσσας.
- (β) Να εντοπιστούν τα δυνατά σημεία αλλά και τα μειονεκτήματα των μεθόδων και των προσεγγίσεων ώστε να είναι σε θέση ως διδάσκοντες/ουσες να επιλέγουν την κατάλληλη μέθοδο ή προσέγγιση για τη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα που αναμένονται μετά το πέρας αυτής της διδακτικής ενότητας είναι:

- (α) Να γίνει αντιληπτό ότι δεν υπάρχει μία υπερ-μέθοδος η οποία θα δώσει λύση σε οποιοδήποτε πρόβλημα ή σε οποιαδήποτε κατάσταση στη διδασκαλία μιας Γ2/ΞΓ, αλλά μία διδακτική διαδικασία μπορεί να βασιστεί στο συνδυασμό των θεωριών, των μεθόδων και των προσεγγίσεων.
- (β) Να δημιουργηθεί το θεωρητικό υπόβαθρο με το οποίο οι φοιτητές και οι φοιτήτριες, οι μελλοντικοί διδάσκοντες/διδάσκουσες, θα μπορούν να αναπτύξουν τις δικές τους θεωρίες και τεχνικές ώστε να είναι αποτελεσματική η διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Λέξεις-κλειδιά

Μέθοδοι, προσεγγίσεις διδασκαλίας, Μέθοδος Γραμματικής και Μετάφρασης, Ακουστικό-Προφορική Μέθοδος, Φυσική Μέθοδος, Επικοινωνιακή Προσέγγιση, Εστίαση στον Τύπο, Διεκπεραιωτικές δραστηριότητες

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Dixon., L.Q. & Zhao., J. 2023. Διπλόγλωσση Γλωσσική Ανάπτυξη, 563-606. Στο: Berko Gleason, J. & N. Bernstein Ratner (επιμ.). *Η ανάπτυξη της γλώσσας* (Μετ. Σ. Μπόμπολας, Επιμ. Γ. Ι. Ξυδόπουλος). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Μπέλλα, Σ. 2007. *Η δεύτερη γλώσσα: κατάκτηση και διδασκαλία*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα (Αναθεωρημένη έκδοση 2018, εκδ. Πατάκη), 200-230.
- Richards, J., & Rodgers, T. 2001. *Approaches and Methods in Language Teaching*. New York: Cambridge University Press, 18-244

Ασκήσεις

Άσκηση

Αντιστοιχίστε την προσέγγιση/μέθοδο με τη πρόταση που την χαρακτηρίζει :

Ακουστικό-Προφορική Μέθοδος	• •	Σημαντικό ρόλο παίζει η διεπίδραση και η επικοινωνία (μεταξύ των διδασκόντων και των μαθητών αλλά και των μαθητών μεταξύ τους). Δίνεται σημασία στις γραμματικές δομές μόνο για αποσαφήνιση της σημασίας.
Φυσική Μέθοδος	• •	Οι μαθητές πρέπει να δώσουν προσοχή στη σημασία, να χρησιμοποιήσουν τα κατάλληλα γλωσσικά μέσα και να επεξεργαστούν τη γλώσσα πραγματολογικά για να επιτύχουν τον επικοινωνιακό τους στόχο.
Επικοινωνιακή Προσέγγιση	• •	Βασικές μαθησιακές τεχνικές είναι η μίμηση και η αποστήθιση.
Εστίαση στον Τύπο	• •	Οι μαθητές μαθαίνουν τη γλώσσα μέσα από τη διδασκαλία γραμματικών στοιχείων στο πλαίσιο πάντα δραστηριοτήτων επικοινωνιακών.
Διεκπεραιωτικές δραστηριότητες	• •	Δίνεται προτεραιότητα στην κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου. Η παραγωγή θα προκύψει μέσα από δραστηριότητες.

UNIVERSITY
of NICOSIA

UNIVERSITY OF
PATRAS
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ
ΔΕΥΤΕΡΗΣ/ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Οδηγός Μελέτης

TGSOL-621D: Διδακτική μεθοδολογία, διαχείριση τάξης
και αξιολόγηση

Δρ Γιώργος Γεωργίου

2024

Περιεχόμενα

Εισαγωγικά.....	7
Εβδομάδα 1: Διδακτικές προσεγγίσεις και μέθοδοι για τη διδασκαλία δεύτερης/ξένης γλώσσας.....	8
Εβδομάδα 2: Αναλυτικά Προγράμματα	10
Εβδομάδα 3: Αναλυτικά Προγράμματα και Διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.....	12
Εβδομάδα 4: Ανάλυση αναγκών και χαρακτηριστικά μαθητών της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης	14
Εβδομάδα 5: Διδακτικοί σκοποί και στόχοι.....	16
Εβδομάδα 6: Σχεδιασμός ενός ξενόγλωσσου μαθήματος και διδακτικές τεχνικές	18
Εβδομάδα 7: Οργάνωση της διδασκαλίας με βάση τα μοντέλα σχεδιασμού Δραστηριοκεντρικής εκμάθησης (ΔΕ) και Παρουσίασης-Εξάσκησης-Παραγωγής (ΠΕΠ).	19
Εβδομάδα 8: Η αξιολόγηση στη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ξένης	21
Εβδομάδα 9: Εναλλακτική αξιολόγηση.....	23
Εβδομάδα 10: Τα λάθη των μαθητών κατά τη διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας	24
Εβδομάδα 11: Διαχείριση τάξης, διάταξη θρανίων και ομαδοσυνεργατική μάθηση	26
Εβδομάδα 12: Πειθαρχία, διαπροσωπικές σχέσεις και κινητοποίηση του ενδιαφέροντος των μαθητών	28

	Πατρών		
Πρόγραμμα Σπουδών	Μάστερ στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης		
Μάθημα	TGSOL-621D: Διδακτική μεθοδολογία, διαχείριση τάξης και αξιολόγηση		
Επίπεδο	Προπτυχιακό ☐	Μεταπτυχιακό (Μάστερ) ☒	
Γλώσσα διδασκαλίας	Ελληνική		
Τρόπος διδασκαλίας	Εξ Αποστάσεως ☒	Συμβατικό ☐	
Τύπος μαθήματος	Υποχρεωτικό ☒	Επιλογής ☐	
Αριθμός τηλεδιασκέψεων/συναντήσεων	Σύνολο 3	Με φυσική παρουσία 0	Διαδικτυακά 3
Αριθμός εργασιών	1		
Αξιολόγηση	<ul style="list-style-type: none">• Εργασία (30%)• Συμμετοχή (10%)• Τελική Εξέταση (60%)		
Αριθμός ΠΜ	10		

Δρ Γιώργος Γεωργίου
Επίκουρος Καθηγητής Γλωσσολογίας
georgiou.georg@unic.ac.cy
Γραφείο, 305c, Education Building
Τηλέφωνο: 00357 22842349
Ωρες Γραφείου: κατόπιν συνεννόησης

Μάθημα

Το μάθημα ασχολείται με τη διδακτική μεθοδολογία, τη διαχείριση τάξης και την αξιολόγηση με ιδιαίτερη έμφαση στην ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα. Στόχος του μαθήματος είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές/ριες όλα τα στάδια που πρέπει να ακολουθηθούν προκειμένου να σχεδιαστεί ένα μάθημα που να είναι αποτελεσματικό και να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών/ριών τους. Στο πλαίσιο του μαθήματος, γίνεται αναφορά στις διδακτικές προσεγγίσεις και μεθόδους που έχουν αναπτυχθεί για τη διδασκαλία της δεύτερης/ξένης γλώσσας με ιδιαίτερη έμφαση στην επικοινωνιακή προσέγγιση. Γίνεται αναφορά στην ανάπτυξη αναλυτικών προγραμμάτων που σχετίζονται με την ελληνική ως δεύτερη/ξένη, τα επίπεδα ελληνομάθειας καθώς και στη σημασία της ανάλυσης αναγκών των μαθητών/ριών. Εξετάζεται επίσης ο καταρτισμός σχεδίων μαθήματος καθώς και η χρήση συγκεκριμένων μοντέλων διδασκαλίας στην τάξη. Επιπλέον, το μάθημα εστιάζει σε μια σειρά από ζητήματα που συνδέονται με τη διαχείριση της τάξης όπως η διάταξη των θέσεων του εκπαιδευτικού και των μαθητών/ριών στην τάξη, η κινητοποίηση του ενδιαφέροντος των μαθητών/ριών, η δημιουργία θετικού κλίματος και η διαχείριση προβλημάτων συμπεριφοράς στην τάξη. Τέλος, το μάθημα εξετάζει ζητήματα παραδοσιακής και εναλλακτικής αξιολόγησης στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης, δίνοντας έμφαση στα είδη, τους τύπους και τα εργαλεία αξιολόγησης καθώς και τα είδη των γλωσσικών δοκιμασιών.

Αναμένεται ότι μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:

- Κατανοούν τις παλαιότερες και τις σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις και μεθόδους για τη διδασκαλία της δεύτερης/ξένης γλώσσας.
- Κατανοούν τον τρόπο σχεδιασμού του αναλυτικού εξεταστικού προγράμματος πιστοποίησης ελληνομάθειας του ΚΕΓ και τη διαβάθμιση των απαιτήσεων για κάθε επίπεδο
- Σχεδιάζουν και να αναθεωρούν με κριτικό τρόπο γλωσσικά μαθήματα σύμφωνα με τις ανάγκες και το επίπεδο των διδασκομένων.
- Κάνουν ένα σχέδιο μαθήματος για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης ενταγμένο στο επικοινωνιακό πλαίσιο.
- Κατασκευάζουν μια γλωσσική δοκιμασία στα πλαίσια της γλωσσικής αξιολόγησης της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης
- Εφαρμόζουν μεθόδους εναλλακτικής γλωσσικής αξιολόγησης στο πλαίσιο της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας
- Διατάσσουν κατάλληλα τους μαθητές μέσα στην τάξη (χωροπαιδαγωγική) αναλόγως των επιδιώξεών τους.

- Κινητοποιούν το ενδιαφέρον των μαθητών.
- Διαχειρίζονται προβλήματα συμπεριφοράς στην τάξη.

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Αναρτημένο υλικό μελέτης

ΠΜ

10 ΠΜ

Διδακτικό χρονοδιάγραμμα

Στον Οδηγό Μελέτης που ακολουθεί υπάρχει λεπτομερής περιγραφή του εβδομαδιαίου χρονοδιαγράμματος και των σχετικών στόχων κάθε εβδομάδας. Επιπλέον, οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες τις οποίες πρέπει να γνωρίζουν οι φοιτητές/ριες θα αναρτηθούν στην πλατφόρμα Moodle.

Διδακτικές μέθοδοι

Αναρτημένο υλικό μελέτης και επιπρόσθετο υλικό, τηλεδιασκέψεις, συζήτηση στο φόρουμ, διαδραστικές δραστηριότητες, κουίζ, ερωτήσεις μέσω chat

Για κάθε εβδομάδα μελέτης υπάρχει στην πλατφόρμα η συνοπτική παρουσίαση του υλικού της εβδομάδας (με τη μορφή αρχείου PowerPoint). Είναι σημαντικό να ξεκινάτε τη μελέτη σας από το υλικό αυτό. Στη συνέχεια, πρέπει να μελετήσετε το γραπτό υλικό που δίνεται για μελέτη, είτε πρόκειται για αποσπάσματα από τα διδακτικά εγχειρίδια του μαθήματος είτε για άρθρα που έχουν αναρτηθεί στην πλατφόρμα. Επίσης, σε κάθε εβδομάδα υπάρχουν δραστηριότητες τις οποίες πρέπει να απαντήσετε στο φόρουμ της εκάστοτε εβδομάδας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εκπονείτε τις εβδομαδιαίες δραστηριότητες, αφού θα σας βοηθήσουν να αντιληφθείτε πρακτικά τα όσα θεωρητικά μελετάτε μέσα στα πλαίσια του μαθήματος.

Μπορείτε να επικοινωνείτε απευθείας με τον/ην διδάσκοντα/ουσα για τυχόν απορίες χρησιμοποιώντας το chat της πλατφόρμας Moodle. Με την αποστολή του μηνύματος, θα λάβετε απάντηση μέσα σε 48 ώρες.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, θα πραγματοποιηθούν τρεις τρίωρες τηλεδιασκέψεις. Η συμμετοχή σας στις τηλεδιασκέψεις δεν είναι υποχρεωτική, συνιστάται όμως να προσπαθήσετε να τις παρακολουθήσετε. Σε περίπτωση που αδυνατείτε να παρακολουθήσετε κάποια τηλεδιάσκεψη, σας δίνεται η δυνατότητα να την παρακολουθήσετε αργότερα μαγνητοσκοπημένη στην πλατφόρμα. Κατά τις τηλεδιασκέψεις, γίνεται γνωριμία με τους φοιτητές/ριες και παρουσίαση ορισμένων βασικών πληροφοριών για το μάθημα. Επίσης, σχολιάζονται ζητήματα που σχετίζονται με το περιεχόμενο του μαθήματος, παρέχοντας τη δυνατότητα ανάπτυξης δημιουργικής συζήτησης. Τέλος, κατά τις τηλεδιασκέψεις, επιλύονται απορίες, δίνονται πληροφορίες για τις εργασίες και τις τελικές εξετάσεις και γίνεται ανακεφαλαίωση των βασικών σημείων του μαθήματος.

Αξιολόγηση

- **Ομαδική Εργασία μαθήματος** (3000 λέξεις). Θα πρέπει να σχεδιάσετε ένα μάθημα στο πλαίσιο της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας για διδασκαλία λεξιλογίου ή κάποιας γλωσσικής δομής, λαμβάνοντας υπόψη το υλικό το οποίο έχουμε καλύψει στο μάθημα αλλά και τις δικές σας εμπειρίες. Ειδικότερα, θα πρέπει να δώσετε λεπτομέρειες για το προφίλ της τάξης καθώς και να επιλέξετε και να αιτιολογήσετε το μοντέλο και τον τρόπο διδασκαλίας. Θα επεξηγήσετε με λεπτομέρεια τα στάδια του μοντέλου διδασκαλίας και θα εντάξετε ποικίλου τύπου δραστηριότητες για εξάσκηση του φαινομένου. Θα πρέπει επίσης να αναφέρετε τις εμπλεκόμενες δεξιότητες σε κάθε δραστηριότητα. Οι επιλογές σας θα αιτιολογηθούν με βάση το θεωρητικό υπόβαθρο όσον αφορά στις μεθοδολογικές προσεγγίσεις διδασκαλίας της ξένης γλώσσας. Η εργασία θα είναι ομαδική ανά τρία (3) άτομα (δεν θα επιτραπούν οι ατομικές εργασίες). Τα μέλη της ομάδας θα συγκροτηθούν με βάση τις δικές σας προτιμήσεις ή εάν δεν έχετε κάποια προτίμηση, αυτό θα γίνει τυχαία από τον διδάσκοντα. Σημειώνεται η σημασία χρήσης βιβλιογραφικών πηγών, οι οποίες θα πρέπει να ενσωματωθούν κατάλληλα στο κείμενο και να συμπεριληφθούν ως πλήρεις αναφορές στη βιβλιογραφική λίστα στο τέλος της εργασίας. Η εργασία θα βαθμολογηθεί με άριστα το 30.
- **Συμμετοχή στις εβδομαδιαίες δραστηριότητες:** Αναμένεται να εκπονείτε τις δραστηριότητες που βρίσκονται στο φόρουμ κάθε εβδομάδας. Οι περισσότερες λειτουργούν ως θέματα συζήτησης στο φόρουμ, για τα οποία είναι χρήσιμο να ανταλλάζετε απόψεις. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να μην αναρτάτε απλώς τις δικές σας απαντήσεις, αλλά να σχολιάζετε και να συμπληρώνετε τις απαντήσεις των συμφοιτητών/τριών σας. Αυτό που βαθμολογείται, στα εβδομαδιαία φόρουμ, είναι περισσότερο η συμμετοχή σας και λιγότερο η ορθότητα των απαντήσεών σας. Η συμμετοχή βαθμολογείται με άριστα το 10.
- **Τελική εξέταση:** Θα εστιάσει σε όλα τα θέματα που θα αναλυθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, τα οποία βρίσκονται τόσο στο υλικό μελέτης όσο και στο επιπρόσθετο υλικό στο Moodle. Περισσότερες λεπτομέρειες για τη διάρκειά της, τον τρόπο διεξαγωγής της και το είδος των ερωτήσεων που θα περιλαμβάνει θα δοθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. Ορισμένες από τις ερωτήσεις θα πρέπει να απαντηθούν όχι μόνο με βάση τις γνώσεις σας αλλά και την κριτική σας ικανότητα. Η τελική εξέταση θα βαθμολογηθεί με άριστα το 60.

Οι φοιτητές/ριες θα πρέπει να παραδίδουν τις εργασίες τους κατά το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα. Μικρή χρονική παράταση μπορεί να δοθεί μετά από έγκριση του/ης διδάσκοντα/ουσας (και συνεννόηση με τον/ην συντονιστή/ρια του μαθήματος) σε εξαιρετικές περιπτώσεις συνοδευόμενη από σχετικό δικαιολογητικό.

Όλες οι εργασίες ελέγχονται για κειμενικές ταυτίσεις με εργασίες άλλων φοιτητών/ριών καθώς και με πηγές που υπάρχουν στο διαδίκτυο μέσω του λογισμικού Turnitin. Εξαπάτηση και λογοκλοπή, κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες, αποτελούν σοβαρό αδίκημα και τιμωρούνται. Αν διαπιστωθεί τέτοια περίπτωση, θα ληφθούν πειθαρχικά μέτρα και ενδέχεται να μηδενιστεί η εργασία και να μην επιτύχει ο φοιτητής/ρια στο μάθημα.

Υπολογίζεται ότι ο συνολικός χρόνος που θα χρειαστεί να αφιερωθεί στη μελέτη της κάθε ενότητας είναι περίπου 15-20 ώρες.

Πλήρης περιγραφή της αξιολόγησης και των κανόνων του Πανεπιστημίου παρέχονται στον Οδηγό Αξιολόγησης και στο Διάγραμμα Μαθήματος που βρίσκονται αναρτημένα στο Moodle.

Επικοινωνία

Οι παρακάτω ευκαιρίες επικοινωνίας παρέχονται στους/ις φοιτητές/ριες με σκοπό την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ: α) φοιτητών/ριών και καθηγητή/ριας, β) φοιτητών, και γ) φοιτητών/ριών και περιεχομένου.

- Εβδομαδιαίες δραστηριότητες, φόρουμ αναρτήσεων και chat
- Τηλεδιασκέψεις Webex (διάρκεια κάθε συνάντησης: περίπου 3 ώρες)
- Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο
- Τηλέφωνο
- Ωράριο Γραφείου

Εισαγωγικά

Ο συγκεκριμένος Οδηγός Μελέτης για το εξ αποστάσεως μάθημα «TGSOL-621D: Διδακτική μεθοδολογία, διαχείριση τάξης και αξιολόγηση», προσφέρεται στα πλαίσια του εξ αποστάσεως Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας και αναθεωρείται και συμπληρώνεται κάθε χρόνο, με βάση τις αλλαγές που γίνονται στο αναρτημένο στην πλατφόρμα εκπαιδευτικό υλικό. Σκοπός του Οδηγού αυτού είναι να κατευθύνει τους/τις φοιτητές/ριες να προσπελάσουν το διαδικτυακό εκπαιδευτικό υλικό που δίδεται στα πλαίσια του εν λόγω μαθήματος, ούτως ώστε να τους παρέχει την στήριξη που χρειάζονται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευσή τους.

Ο Οδηγός αυτός έχει σχεδιαστεί για να τον χρησιμοποιήσετε μαζί με τις βιβλιογραφικές πηγές που έχουν αναρτηθεί στη διαδικτυακή και διαδραστική πλατφόρμα του μαθήματος (Moodle). Ο Οδηγός Μελέτης είναι δομημένος κατά εβδομάδα και θέμα, περιλαμβάνει 12 ενότητες καθεμία από τις οποίες περιλαμβάνει περίληψη, σκοπό και προσδοκώμενα αποτέλεσμα, λέξεις κλειδιά, βιβλιογραφία, ασκήσεις, και συνιστώμενο χρόνο ενασχόλησης του/της φοιτητή/ριας. Παρά το ότι είναι αυτονόητο, πρέπει να επισημανθεί ότι ο οδηγός μελέτης **δεν υποκαθιστά στο ελάχιστο το αναρτημένο στην πλατφόρμα εκπαιδευτικό υλικό**, που πρέπει ο/η φοιτητής/ρια να διαβάσει με προσοχή και να αφομοιώσει, για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του προγράμματος και να ολοκληρώσει επιτυχώς τη Θ.Ε.

Τόσο οι δραστηριότητες όσο και η προτεινόμενη βιβλιογραφία θα εμπλουτίζονται διαρκώς από τον συντονιστή και τους διδάσκοντες καθ' όλη την διάρκεια του εξαμήνου.

Δρ Γιώργος Γεωργίου

Επίκουρος Καθηγητής Γλωσσολογίας,

Τμήμα Γλωσσών και Λογοτεχνίας, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Εβδομάδα 1: Διδακτικές προσεγγίσεις και μέθοδοι για τη διδασκαλία δεύτερης/ξένης γλώσσας

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να εισαγάγει τους φοιτητές στις διδακτικές προσεγγίσεις και μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν στη διδασκαλία ξένων γλωσσών μέσα στο χρόνο που ήταν βασισμένες σε συγκεκριμένες γλωσσικές θεωρίες και θεωρίες εκμάθησης γλωσσών

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας θα πρέπει να μπορείτε:

- να αναφέρεστε στις βασικές αρχές της διδασκαλίας της δεύτερης/ξένης γλώσσας.
- να εκτιμήσετε τα χαρακτηριστικά της Επικοινωνιακής Προσέγγισης σε σχέση με τις υπόλοιπες παιδαγωγικές προσεγγίσεις.
- να αναγνωρίζετε τις βασικές αρχές της Επικοινωνιακής Προσέγγισης (ΕΠ) και της Επικοινωνιακής Γλωσσικής Διδασκαλίας (ΕΓΔ).
- να εκτιμήσετε τον ρόλο του δασκάλου και τον ρόλο και την αυτονομία του μαθητή στο πλαίσιο της Επικοινωνιακής Προσέγγισης.

Έννοιες-Κλειδιά

Αρχές διδασκαλίας δεύτερης/ ξένης γλώσσας, Βασικές Διαπροσωπικές Δεξιότητες (BICS) Επικοινωνιακή Γλωσσική Διδασκαλία (ΕΓΔ), Γνωστική Ακαδημαϊκή Γλωσσική Επάρκεια/ικανότητα (CALP), Αρχές Επικοινωνιακής Προσέγγισης (ΕΠ)

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Σημειώσεις πρώτης εβδομάδας

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Αγαθοπούλου, Ε. (2012). *Το γλωσσικό εισαγόμενο στην κατάκτηση και την εκμάθηση Γ2. Διαδρομές στη διδασκαλία της νέας ελληνικής γλώσσας*. Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
<http://elearning.greeklanguage.gr/mod/resource/view.php?id=312>.
- Ματθαίουδάκη, Μ. (χ.χ.). Ο σχεδιασμός του ξενόγλωσσου μαθήματος: προτάσεις στα πλαίσια των σύγχρονων προσεγγίσεων. Διαδρομές στη διδασκαλία της νέας ελληνικής γλώσσας. Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
http://elearning.greek-language.gr/pluginfile.php/1137/mod_resource/content/4/sxediasmos.mathimato_s.pdf

- Ζάγκα, Ε. (χ.χ.). *Τα μοντέλα διδασκαλίας της γλώσσας «με βάση το περιεχόμενο» και η αξιοποίησή τους στη διδασκαλία της δεύτερης και ξένης γλώσσας. Διαδρομές στη διδασκαλία της νέας ελληνικής γλώσσας. Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.*

Δραστηριότητες

Άσκηση

Ξεκινώντας τη μελέτη σας από την 1η ενότητα, θα συναντήσετε διδακτικές προσεγγίσεις και μεθόδους που χρονολογούνται αιώνες πριν και άλλες πιο σύγχρονες και καινοτόμες. Βασιζόμενες/-οι στην εμπειρία σας, είτε ως διδάσκουσες/διδάσκοντες είτε ακόμη κι ως μαθήτριες/μαθητές, διακρίνετε στοιχεία της διδακτικής διαδικασίας που να σας είναι οικεία; Θεωρείτε κάποια από αυτά ξεπερασμένα και αναποτελεσματικά ή νομίζετε ότι στη διδασκαλία δεν υπάρχει χώρος για δογματισμούς;

Εβδομάδα 2: Αναλυτικά Προγράμματα

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι να βοηθήσει τους φοιτητές να αντιληφθούν τη σημασία των Α.Π. στο σχεδιασμό ενός μαθήματος και στη διδακτική διαδικασία ευρύτερα.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας θα πρέπει να μπορείτε:

- να προσδιορίζετε έννοιες και όρους που σχετίζονται με τα Α.Π. και το σχεδιασμό τους (ορισμός Α.Π., ταξινομήσεις και διαχρονική εξέλιξη).
- να εξηγείτε το στόχο και τη σημασία των Α.Π. στο σχεδιασμό ενός μαθήματος και ευρύτερα στη διδακτική διαδικασία.
- να αναγνωρίζετε τα κριτήρια σχεδιασμού Α.Π. (επιλογή στοιχείων και σειρά εμφάνισης).
- να αναγνωρίζετε τα διάφορα είδη Α.Π., τις κατηγοριοποιήσεις τους ανάλογα με τη φιλοσοφία τους και την οργάνωση της ύλης τους.
- να αποφασίζετε ποια στοιχεία και κυρίως με ποια σειρά αυτά θα διδαχθούν στις τάξεις για τις οποίες προορίζεται το Α.Π. που σχεδιάζετε.

Έννοιες-Κλειδιά

Αναλυτικό Πρόγραμμα, είδη αναλυτικού προγράμματος, κριτήρια

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Σημειώσεις μαθήματος δεύτερης εβδομάδας

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Richards, J. C. (2001). *Curriculum Development in Language Teaching*. Cambridge University Press.

Δραστηριότητες

Άσκηση

Αφού μελετήσετε το υλικό της εβδομάδας πείτε λίγα λόγια για το αναλυτικό πρόγραμμα που χρησιμοποιείτε. Σας δίνεται κάποιο αναλυτικό πρόγραμμα από το σχολείο/τη δομή όπου εργάζεστε ή είστε ελεύθεροι να σχεδιάσετε μόνοι σας την ύλη σας; Δίνει περισσότερη έμφαση σε κάποιον τομέα (π.χ. γραμματική, λεξιλόγιο, επικοινωνιακές περιστάσεις) ή κάνει συνδυασμό περισσότερων;

Δείτε για παράδειγμα τα αναλυτικά προγράμματα που έχουν εκπονηθεί από το Υπουργείο Παιδείας της Κύπρου για όλα τα αντικείμενα:

http://www.moec.gov.cy/analytika_programmata/programmata_spoudon.html

Εβδομάδα 3: Αναλυτικά Προγράμματα και Διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι να εισαγάγει τους φοιτητές στο Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για την Εκμάθηση, τη Διδασκαλία και την Αξιολόγηση των Γλωσσών (ΚΕΠΑ) και στο Νέο Αναλυτικό Εξεταστικό Πρόγραμμα πιστοποιητικού επάρκειας της ελληνομάθειας που αποτελούν βασικά εγχειρίδια για τους διδάσκοντες της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας θα πρέπει να μπορείτε:

- να διακρίνετε τις γλωσσικές ικανότητες που πρέπει να διαθέτει ο χρήστης μιας δεύτερης/ξένης γλώσσας σε κάθε ένα από έξι επίπεδα γλωσσομάθειας.
- να αντιστοιχείτε γλωσσικές ικανότητες και επιδιωκόμενα αποτελέσματα με κάθε ένα από τα έξι επίπεδα γλωσσομάθειας.
- να κατανοείτε τα μαθησιακά αποτελέσματα της εκμάθησης της γλώσσας σε συνάρτηση με τη χρήση της.
- να αξιολογείτε τις κλίμακες του ΚΕΠΑ ώστε να τις προσαρμόζετε σε παιδιά και εφήβους.

Έννοιες-Κλειδιά

ΚΕΠΑ, Προσληπτικές Δεξιότητες, Παραγωγικές Δεξιότητες, Γλωσσικό επίπεδο, Γλωσσικό υποεπίπεδο, Ακαδημαϊκή επάρκεια

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Σημειώσεις τρίτης εβδομάδας
- ΚΕΠΑ συνοπτική παρουσίαση
- ΑΠ Σχολείου Νέας ελληνικής Γλώσσας - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
- Αυτοαξιολόγηση: Δήλωση γλωσσικών ικανοτήτων ΜΠΟΡΩ ΝΑ
- Κοινά Επίπεδα Αναφοράς: σφαιρική κλίμακα

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Ιακώβου, Μ. (2014). *Επιμορφωτικός Οδηγός. Βασικές Αρχές για τη Διδασκαλία της ελληνικής ως Δεύτερης/ Ξένης Γλώσσας Επίπεδα Α1-B2*.
- Ιακώβου, Μ. (2015). *Η έννοια της διαβάθμισης στην κατασκευή ΑΠ για τη διδασκαλία της ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας*

http://elearning.greek-language.gr/pluginfile.php/4127/mod_resource/content/3/Diavathmisi_AP_Iakovo_u.pdf

- Ιακώβου, Μ. & Ρουσουλιώτη, Θ. (2017). Βασικές αρχές σχεδιασμού και ανάπτυξης του νέου μοντέλου αναλυτικών προγραμμάτων για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης ξένης γλώσσας. *Πρακτικά του 12ου συνεδρίου ελληνικής γλωσσολογίας*. Romiosini/CeMoG, Freie Universität Berlin.
- Κάντζου, Β. & Σταμούλη Σ. (2014). Το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για την Εκμάθηση, τη Διδασκαλία και την Αξιολόγηση των Γλωσσών: Συνοπτική Παρουσίαση. *Επιμορφωτικός Οδηγός*.

Δραστηριότητες

Άσκηση

Στην ενότητα αυτή γίνεται λόγος για δύο βασικά εγχειρίδια για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Ποια η εμπειρία σας; Τα έχετε χρησιμοποιήσει/συμβουλευτεί; Θεωρείτε πως είναι σημαντικό ένας διδάσκων/μία διδάσκουσα της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης να είναι εξοικειωμένος με τα εγχειρίδια αυτά; Για ποιον λόγο;

Εβδομάδα 4: Ανάλυση αναγκών και χαρακτηριστικά μαθητών της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας αυτής είναι οι φοιτητές να αποκτήσουν μια ολοκληρωμένη αντίληψη για τη διαδικασία της ανάλυσης αναγκών η οποία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του σχεδιασμού ενός γλωσσικού προγράμματος σπουδών και κατ' επέκταση ενός γλωσσικού μαθήματος.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας θα πρέπει να μπορείτε να:

- επιλέγετε την κατάλληλη μέθοδο ανάλυσης αναγκών λαμβάνοντας υπόψη διάφορους παράγοντες.
- αναγνωρίσετε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των μεθόδων διεξαγωγής ανάλυσης αναγκών.
- ακολουθήσετε μια σειρά από στάδια προκειμένου να διεξαγάγετε μια ανάλυση αναγκών που να είναι έγκυρη, ολοκληρωμένη και να ανταποκρίνεται στους στόχους της
- να κατανοείτε τις ιδιαίτερες ανάγκες/ ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που έχουν μαθητές διαφορετικών προφίλ που μαθαίνουν την ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα.

Έννοιες-Κλειδιά

Ανάλυση Αναγκών, Διαγνωστικά τεστ, Ατομικοί παράγοντες, Γλωσσικοί παράγοντες

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Σημειώσεις τέταρτης εβδομάδας
- Γεωργιάδου, Ι. Φάκελος μαθητή/ριας
- Γεωργιάδου, Ι. Προφίλ μαθητών
- Γεωργιάδου, Ι. Πιθανές απαντήσεις στην ερώτηση: «Γιατί μαθαίνετε ελληνικά;»
- Ερωτηματολόγιο ανάλυσης αναγκών

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Αντωνοπούλου, Ν. & Μανάβη, Δ. (2001). *Σχεδιασμός Γλωσσικών Μαθημάτων*. Πύλη για την ελληνική Γλώσσα.
- Υψηλάντης, Γ. & Μούτη, Α. (2015). *Ατομικές Διαφορές στην Απόκτηση/Εκμάθηση Δεύτερης Γλώσσας: Στιλ και στρατηγικές μάθησης* (σελ. 54-84). Kallipos.
- Richards, J.C. (2001). *Curriculum Development in Language Teaching*. Cambridge University Press.

Δραστηριότητες

Άσκηση

Πρόκειται να διεξάγετε μία διαδικτυακή ανάλυση αναγκών για τους/τις μαθητές/ριές σας. Χρησιμοποιήστε το λογισμικό Google Forms (<https://www.google.com/forms/about/>) για να δημιουργήσετε ένα σύντομο ερωτηματολόγιο, ώστε να συλλέξετε πληροφορίες για τους/τις μαθητές/ριές σας. Ακολουθώντας, ανεβάστε τον σύνδεσμο στην πλατφόρμα.

Ανάλυση αναγκών

Form description

Ηλικία *

Short answer text

Γιατί μαθαίνετε ελληνικά;

Short answer text

Short answer

Εβδομάδα 5: Διδακτικοί σκοποί και στόχοι

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές μια ολοκληρωμένη αντίληψη για τις διαφορές μεταξύ σκοπού και στόχων διδασκαλίας και να είναι σε θέση να ταξινομούν διδακτικούς σκοπούς και στόχους σε κατηγορίες.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας θα πρέπει να μπορείτε:

- να διακρίνετε μεταξύ σκοπών και στόχων διδασκαλίας.
- να αναγνωρίζετε τα βασικά χαρακτηριστικά της ταξινόμησης στόχων του Bloom.
- να ταξινομείτε διδακτικούς στόχους σε κατηγορίες.
- να διατυπώνετε αποτελεσματικούς στόχους.
- να επιλέγετε κατάλληλο υλικό και αποτελεσματικές δραστηριότητες αναλόγως του επιπέδου γλωσσομάθειας των μαθητών σας.

Έννοιες-Κλειδιά

Διδακτικός σκοπός, Bloom, Mager, Γενικοί στόχοι, Ειδικοί στόχοι

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Σημειώσεις πέμπτου μαθήματος
- Ματσαγγούρας, Η. *Διδακτική Στοχοθεσία*.
- Κατάλογος ρημάτων για διατύπωση στόχων.
- Bloom's taxonomy

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Ματσαγγούρας, Η. (2005). *Θεωρία & Πράξη της Διδασκαλίας*. Gutenberg.
- Τσοπάνογλου, Α. (2000). *Οι στόχοι ως πυρήνας εκπαιδευτικού προγράμματος*. Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
<http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/glossika/print/tsopanoglou/index.htm>
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching and assessing: A revision of Bloom's Taxonomy of educational objectives*. Longman.
- Bloom, B. S. (Ed.) (1956). *Taxonomy of educational objectives: Handbook I, cognitive domain*. David McKay Company.

Δραστηριότητες

Άσκηση

Σε τι διαφέρει ο διδακτικός σκοπός από τον στόχο; Γράψετε παραδείγματα διδακτικών σκοπών και στόχων για ένα ξενόγλωσσο μάθημα και σχολιάστε μεταξύ σας πώς θα μπορούσε ενδεχομένως να βελτιωθεί η διατύπωσή τους.

Εβδομάδα 6: Σχεδιασμός ενός ξενόγλωσσου μαθήματος και διδακτικές τεχνικές

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές μια ολοκληρωμένη αντίληψη για τον σχεδιασμό ενός ξενόγλωσσου μαθήματος στα πλαίσια σύγχρονων προσεγγίσεων.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας θα πρέπει να μπορείτε:

- να αναγνωρίζετε τα διάφορα είδη σχεδίων μαθήματος που υπάρχουν και να είστε σε θέση να επιλέξετε το καταλληλότερο για τη διδασκαλία σας.
- να κατανοείτε όλα τα στάδια που πρέπει να ακολουθήσετε προκειμένου να σχεδιάσετε ένα μάθημα διδακτικά άρτιο και αποτελεσματικό που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών σας.

Έννοιες-Κλειδιά

Σχέδιο μαθήματος, σχεδιασμός μαθήματος, διδακτικές τεχνικές/τεχνικές διδασκαλίας

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Σημειώσεις έκτης εβδομάδας

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Ματθαιουδάκη, Μ. (χ.χ.). *Ο σχεδιασμός του ξενόγλωσσου μαθήματος, προτάσεις στα πλαίσια των σύγχρονων προσεγγίσεων. Διαδρομές στη Διδασκαλία της ελληνικής Γλώσσας.*
<http://elearning.greek-language.gr/mod/resource/view.php?id=274>

Δραστηριότητες

Δημιουργήστε ένα σχέδιο μαθήματος για τη διδασκαλία ενός συγκεκριμένου γραμματικού φαινομένου σε μορφή πίνακα. Έπειτα, ανεβάστε το ως εικόνα στην πλατφόρμα. Αξιολογήστε τα σχέδια μαθήματος των συμφοιτητριών/ών σας, καταθέτοντας τα δικά σας σχόλια κάτω από την ανάρτησή τους.

Εβδομάδα 7: Οργάνωση της διδασκαλίας με βάση τα μοντέλα σχεδιασμού Δραστηριοκεντρικής εκμάθησης (ΔΕ) και Παρουσίασης-Εξάσκησης-Παραγωγής (ΠΕΠ).

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/ριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη για τον σχεδιασμό ενός ξενόγλωσσου μαθήματος στη βάση των σύγχρονων μοντέλων Δραστηριοκεντρικής Εκμάθησης (ΔΕ) και Παρουσίασης-Εξάσκησης-Παραγωγής (ΠΕΠ).

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας θα πρέπει να μπορείτε:

- να αντιπαραβάλλετε τα δύο μοντέλα σχεδιασμού ΠΕΠ και ΔΕ και να είστε σε θέση να σχεδιάσετε το ίδιο μάθημα και με τα δύο πλάνα σχεδιασμού.
- να κατανοείτε και να εξηγείτε τους διαφορετικούς τρόπους οργάνωσης της διδασκαλίας (επαγωγικός-απαγωγικός) και να δίνετε παραδείγματα.
- να γνωρίζετε τους διάφορους τύπους δραστηριοτήτων που υπάρχουν, να εξηγείτε τις διαφορές τους και να δίνετε παραδείγματα (ελεγχόμενες, καθοδηγούμενες, επικοινωνιακές).
- να αναγνωρίζετε τα βασικά χαρακτηριστικά μιας διεκπεραιωτικής δραστηριότητας και πώς διαφοροποιείται από μια άσκηση.

Έννοιες-Κλειδιά

Μοντέλα σχεδιασμού μαθήματος, τύποι δραστηριοτήτων, τρόπος διδασκαλίας, διεκπεραιωτική δραστηριότητα

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Σημειώσεις έβδομης εβδομάδας

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Μπέλλα, Σ. (2007). *Η δεύτερη γλώσσα: Κατάκτηση και Διδασκαλία*. Ελληνικά Γράμματα.
- Κυριακίδη, Ε. (2014). *Διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας σε ενήλικες: στρατηγικές αποτελεσματικής διδασκαλίας στη θεωρία και στην πράξη*. http://www.moec.gov.cy/epimorfotika/synedria/2014_synedrio/eisigisi_kyriakides.pdf
- Μάρκου, Β. (χ.χ.). *Πρακτικές προτάσεις: Σχεδιασμός μαθήματος*. Διαδρομές στη Διδασκαλία της ελληνικής Γλώσσας.

http://elearning.greek-language.gr/pluginfile.php/4061/mod_resource/content/9/%CE%A3%CF%87%CE%B5%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82%20%CE%BC%CE%B1%CE%B8%CE%AE%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%82.pdf

- Γραμματική: Διδακτικές προτάσεις με βάση το ΠΕΠ
- Λεξιλόγιο: Διδακτικές προτάσεις με βάση το ΠΕΠ
- Γραμματική: Διδακτικές προτάσεις με βάση το ΔΕ
- Λεξιλόγιο: Διδακτικές προτάσεις με βάση το ΔΕ

Κουίζ

Κουίζ Εβδομάδας 7 για αυτοαξιολόγηση.

Δραστηριότητες

Άσκηση 7.1

Ακολουθείτε κάποιο συγκεκριμένο μοντέλο στη διδασκαλία σας; Μιλήστε για τις εμπειρίες σας σε περιβάλλοντα διδασκαλίας της ελληνικής ως ξένης/δεύτερης γλώσσας.

Άσκηση 7.2.

Θεωρείτε εφικτή την εφαρμογή του μοντέλου ΔΕ με αρχάριους μαθητές; Υποστηρίξετε την απάντησή σας με παραδείγματα από εφαρμογή του μοντέλου στις τάξεις σας.

Εβδομάδα 8: Η αξιολόγηση στη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2/ξένης

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να εξοικειώσει τους/ις φοιτητές/ριες με την έννοια της αξιολόγησης, τα είδη, τους τύπους και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται στην αξιολόγηση και τα είδη γλωσσικών δοκιμασιών με έμφαση σε αυτά της ελληνικής ως Γ2/ξένης.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας θα πρέπει να μπορείτε:

- να γνωρίζετε τα είδη, τους τύπους και τα εργαλεία αξιολόγησης
- να αναγνωρίζετε τα είδη των γλωσσικών δοκιμασιών ως προς το περιεχόμενο-στόχευση και τη μορφή
- να είστε εξοικειωμένοι με τα κριτήρια κατασκευής γλωσσικών δοκιμασιών
- να κατασκευάζετε μια γλωσσική δοκιμασία στα πλαίσια της γλωσσικής αξιολόγησης της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης
- να αποτιμάτε τη σημασία της γλωσσικής αξιολόγησης

Έννοιες-Κλειδιά

Γλωσσική αξιολόγηση, τύποι αξιολόγησης, είδη γλωσσικών δοκιμασιών κριτήρια κατασκευής γλωσσικών δοκιμασιών

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Σημειώσεις όγδοης εβδομάδας

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Αξιολόγηση.
http://kea.schools.ac.cy/data/uploads/syllabus/6_axiolgese_m.pdf
- Βαρλοκώστα, Σ., & Τριανταφυλλίδου, Λ. (2003). *Η Ελληνική ως Δεύτερη Γλώσσα: Καθορισμός Επιπέδων Γλωσσομάθειας του Προφορικού Λόγου Αλλοδαπών Μαθητών*. Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Αθηνών. (Κεφάλαιο: Γλωσσική Αξιολόγηση)
- Μητσιάκη, Μ. (2014). *Η αξιολόγηση των μαθητών*. Επιμορφωτικό Σεμινάριο.
<https://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/entaxi/parousiasiMitsiaki.pdf>
- Η αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών/ριών (2012). Σεμινάρια Επιθεωρητών.
https://fyskm.schools.ac.cy/archeia/arthra_erevnes_meletes/axiologisi_mathiton.pdf

- Η αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών
- <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/PPP242/%CE%9C%CE%BF%CF%81%CF%86%CE%AD%CF%82%20%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82.pdf>

Δραστηριότητες

Συζητήστε τα είδη αξιολόγησης που χρησιμοποιείτε στην τάξη σας (διαγνωστική, τελική, συνεχής). Ποια είδη γλωσσικών δοκιμασιών επιλέγετε για τα γραπτά σας. Αν δεν είστε εκπαιδευτικός, μπορείτε να σκεφτείτε ποια είδη θα προτιμούσατε καθώς προετοιμάζατε την αξιολόγηση στο γλωσσικό μάθημα.

Εβδομάδα 9: Εναλλακτική αξιολόγηση

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές/ριες με την εναλλακτική αξιολόγηση, τις μορφές της και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να εφαρμοστεί στο πλαίσιο της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας θα πρέπει να μπορείτε:

- να κατανοείτε την έννοια και την τυπολογία της εναλλακτικής αξιολόγησης στο πλαίσιο της γλωσσικής διδασκαλίας και εκμάθησης
- να γνωρίζετε τα σημαντικότερα είδη εναλλακτικών μεθόδων γλωσσικής αξιολόγησης
- να αξιολογείτε τα πλεονεκτήματα της εναλλακτικής αξιολόγησης αλλά και τις δυσκολίες που μπορεί να παρουσιάσει η εφαρμογή της
- να προσδιορίζετε τις διαφορές της εναλλακτικής αξιολόγησης από την παραδοσιακή αξιολόγηση
- να εφαρμόζετε μεθόδους εναλλακτικής γλωσσικής αξιολόγησης στο πλαίσιο της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας

Έννοιες-Κλειδιά

Εναλλακτική αξιολόγηση, διαμορφωτική αξιολόγηση, μορφές εναλλακτικής γλωσσικής αξιολόγησης

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Σημειώσεις ένατης εβδομάδας

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Γρίβα, Ε. & Κωφού, Ι. (2019). *Η εναλλακτική αξιολόγηση στο σύγχρονο εκπαιδευτικό περιβάλλον*. Εκδόσεις Κυριακίδη.
- Ρουσουλιώτη, Θ. (2015). Εναλλακτική αξιολόγηση. Στο Θ. Ρουσουλιώτη & Β. Παναγιωτίδου (επιμ.), *Μοντέλα Αναλυτικών Προγραμμάτων για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας* (σσ. 87-100), Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Τσαγγαρή, Ν. (2011). *Εναλλακτικές μορφές γλωσσικής αξιολόγησης*. http://rcel.enl.uoa.gr/periodical/articles/Article5_Dina_Tsagari_periodical.pdf

Εβδομάδα 10: Τα λάθη των μαθητών κατά τη διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας αυτής είναι οι φοιτητές να ενημερωθούν για τα διάφορα θεωρητικά πλαίσια που υπάρχουν και ασχολούνται με την ανάλυση των λαθών των μαθητών καθώς και με τις πληροφορίες που παρέχουν τα λάθη σχετικά με τους μηχανισμούς μάθησης και τα στάδια ανάπτυξης της γλώσσας.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας θα πρέπει να μπορείτε:

- να κατανοείτε τη σημασία των λαθών για τη διαδικασία μάθησης και διδασκαλίας δεύτερης/ξένης γλώσσας.
- να αναφέρετε εν συντομία τα συχνότερα λάθη που κάνουν οι ενήλικες μαθητές της ελληνικής ως δεύτερης.
- να είστε σε θέση να προτείνετε παιδαγωγικούς τρόπους αξιοποίησης των λαθών των μαθητών για την ενίσχυση της γλωσσικής γνώσης τους.

Έννοιες-Κλειδιά

Γλωσσικό λάθος, Διαγλώσσα, Ενδογλωσσικά λάθη, Διαγλωσσικά λάθη, Διορθωτική ανατροφοδότηση

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Σημειώσεις δέκατης εβδομάδας
- Παπαδοπούλου, Δ. & Δ. Τζιμώκας (2015). *Λάθη: είδη και αντιμετώπισή τους*. <http://elearning.greek-language.gr/mod/resource/view.php?id=612>

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

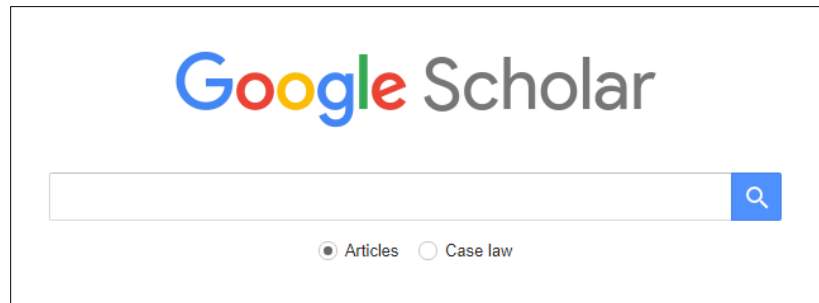
- Τζιμώκας, Δ. (χ.χ.). *Ανάλυση Λαθών. Διδακτική πρόταση*. <http://elearning.greek-language.gr/mod/resource/view.php?id=612>.

Δραστηριότητες

Άσκηση

Περιηγηθείτε στη μηχανή αναζήτησης Google Scholars (<https://scholar.google.com/>) και αναζητήστε μελέτες που ασχολούνται με προφορικά ή γραπτά λάθη των μαθητών της

ελληνικής ως δεύτερης ξένης γλώσσας. Παραθέστε με συντομία αυτά τα λάθη και σχολιάστε τα.

Εβδομάδα 11: Διαχείριση τάξης, διάταξη θρανίων και ομαδοσυνεργατική μάθηση

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές μια ολοκληρωμένη αντίληψη για την έννοια διαχείριση τάξης και τι ακριβώς περιλαμβάνει. Επίσης να ενημερωθούν για ζητήματα που αφορούν στην οργάνωση του χώρου της τάξης και πώς αυτό επηρεάζει τη διδασκαλία καθώς και για την ομοσυνεργατική μάθηση.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας θα πρέπει να μπορείτε:

- να προσδιορίζετε τον όρο 'διαχείριση τάξης' και να εξηγείτε τι περιλαμβάνει.
- να κατανοείτε τον ρόλο του εκπαιδευτικού στη διαχείριση της τάξης.
- να γνωρίζετε τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους διευθέτησης των θέσεων εκπαιδευτικού και μαθητών στην τάξη ώστε να επιτυγχάνετε ευκολότερα την προώθηση της μάθησης.
- να προσδιορίζετε τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ομαδοσυνεργατικού σχήματος.
- να εφαρμόζετε αποτελεσματικά την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία σε ένα μάθημα διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.

Έννοιες-Κλειδιά

Διαχείριση τάξης, διάταξη θρανίων, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Σημειώσεις εντέκατης εβδομάδας

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Γερμανός, Δ. (χ.χ.). Αλλαγές στο χώρο της τάξης και αναβάθμιση του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος.
<http://users.sch.gr/kliapis/GermanF.pdf>
- Ματσαγγούρας, Η. (2000) «Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: «Γιατί», «Πώς», «Πότε» και «για Ποιους». *Διήμερο Επιστημονικό Συμπόσιο: Η εφαρμογή της ομαδοκεντρικής διδασκαλίας-Τάσεις και εφαρμογές*. Θεσσαλονίκη.
- Ματσαγγούρας, Η. (2008). *Η σχολική τάξη: χώρος, ομάδα, πειθαρχία, μέθοδος*. Γρηγόρης (σελ 89-97).
- Μπουμπούλη, Χ (2015). Διαχείριση σχολικής τάξης σε τάξεις συνεκπαίδευσης μαθητών με και χωρίς αναπηρία.

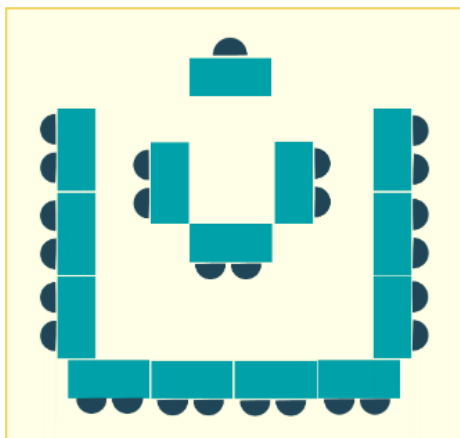
http://www.greeklanguage.gr/certification/files/document/amea_content/114/diaxeirisiA.pdf

- Τσαούσης, Δ. (2005). *Διαχείριση Τάξης*.

Δραστηριότητες

Άσκηση

Παρατηρήστε την παρακάτω εικόνα και εξηγήστε πώς αυτή η διάταξη των θρανίων επηρεάζει τη σχέση εκπαιδευτικού – μαθητών και ποια πλεονεκτήματα παρουσιάζει.

Εβδομάδα 12: Πειθαρχία, διαπροσωπικές σχέσεις και κινητοποίηση του ενδιαφέροντος των μαθητών

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές μια ολοκληρωμένη αντίληψη για το θεωρητικό πλαίσιο της πειθαρχίας στην εκπαίδευση και να αντιληφθούν τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει ο εκπαιδευτικός σε ζητήματα πειθαρχίας και απειθαρχίας.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, θα είστε σε θέση:

- να αναλύετε τον ρόλο του εκπαιδευτικού σε ζητήματα πειθαρχίας και απειθαρχίας.
- να διακρίνετε τους τρόπους πρόληψης απείθαρχης συμπεριφοράς.
- να περιγράφετε την επίδραση των κανόνων στην τάξη και τους παράγοντες που ορίζουν την αποτελεσματικότητά τους.
- να αξιολογείτε το θέμα της διαχείρισης της σχολικής τάξης, τα μοντέλα διαχείρισης της τάξης και το βαθμό στον οποίο ο εκπαιδευτικός μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη αποτελεσματικών διαπροσωπικών σχέσεων στην τάξη.
- να ορίζετε τα χαρακτηριστικά της θετικής διαπροσωπικής σχέσης μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή και πως αυτή ενεργοποιεί τα εσωτερικά κίνητρα στους μαθητές για επιτυχία και σχετίζεται με την έλλειψη προβλημάτων συμπεριφοράς.
- να ανιχνεύετε τους παράγοντες που κινητοποιούν τους μαθητές και τις τεχνικές που προσελκύουν και διατηρούν την προσοχή τους.

Έννοιες-Κλειδιά

Πειθαρχία, απειθαρχία, κανόνες, συμπεριφορές, σχολική τάξη, τεχνικές διατήρησης προσοχής

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Σημειώσεις δωδέκατης εβδομάδας [Κοκκινίδου, Α. & Δημητρακοπούλου, Μ. (2015). *Διαχείριση σχολικής τάξης σε τάξεις συνεκπαίδευσης μαθητών με και χωρίς αναπηρία. Μέρος 3ο: Διαχείριση της συμπεριφοράς των μαθητών.* http://www.greek-language.gr/certification/files/document/amea_content/19/class_management_1.pdf]
- Ρεβάνογλου, Α. (χ.χ.). *Τρόποι ενεργοποίησης της μαθητικής προσοχής κατά τη διδακτική διαδικασία*

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Παπαναστασίου, Φ. (χ.χ.). *Τρόποι για να ξεκλειδώσετε τον μαθητή με ΔΕΠΥ*. <https://www.adhdhellas.org/ekpaidefsi/ekpaideftikoi/item/410-tropoi-gia-na-ksekleidoseteton-mathiti-me-depy>
- Χατζηγιάννογλου, Θ. (2007). Τρόποι στήριξης μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες. Στο Ε. Μ. Μπότσαρη (επιμ.), *Διαχείριση Προβλημάτων Σχολικής Τάξης* (σσ. 84-91). ΥΠΕΠΘ – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Δραστηριότητες

Άσκηση

Συγκεκριμένα, σε τάξεις ενηλίκων που διδάσκονται την ελληνική ως δεύτερη έτυχε ποτέ να αντιμετωπίσετε θέματα συμπεριφοράς ή και παρεμβατικότητας στο έργο σας; Ποια ήταν αυτά και πώς τα αντιμετωπίσατε;

UNIVERSITY
of NICOSIA

UNIVERSITY OF
PATRAS
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ
ΔΕΥΤΕΡΗΣ/ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Εξ Αποστάσεως (MA-DL)

Οδηγός Μελέτης

TGSOL-622D: Καλές πρακτικές στη διδασκαλία της
Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας

Δρ Παναγιώτης Παναγόπουλος

2024

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

		Σελ.
	ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	3
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΑΚΡΟΑΣΗΣ, ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ, ΟΜΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗΣ (1η Εβδομάδα)	4
2	ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ (2η Εβδομάδα)	6
3	ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ (3η Εβδομάδα)	9
4	ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΑΚΡΟΑΣΗΣ & ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ) (4η Εβδομάδα)	12
5	ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΟΜΙΛΙΑΣ & ΓΡΑΦΗΣ) (5η Εβδομάδα)	14
6	ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ (6η Εβδομάδα)	17
7	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΤΑΞΗΣ: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ (7η Εβδομάδα)	19
8	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΤΑΞΗΣ: ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ/ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ (8η Εβδομάδα)	21
9	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΤΑΞΗΣ: ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ/ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (9η Εβδομάδα)	23
10	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΤΑΞΗΣ: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (10η Εβδομάδα)	24
11	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ (11η Εβδομάδα)	26
12	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ (12η Εβδομάδα)	28

Πανεπιστήμιο	Πανεπιστήμιο Λευκωσίας/Πανεπιστήμιο Πατρών		
Πρόγραμμα Σπουδών	Μάστερ στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης		
Μάθημα	TGSOL-622: Καλές πρακτικές στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας		
Επίπεδο	Προπτυχιακό ☐	Μεταπτυχιακό (Μάστερ) ☒	
Γλώσσα διδασκαλίας	Ελληνική		
Τρόπος διδασκαλίας	Εξ Αποστάσεως ☒	Συμβατικό ☐	
Τύπος μαθήματος	Υποχρεωτικό ☒	Επιλογής ☐	
Αριθμός τηλεδιασκέψεων/συναντήσεων	Σύνολο 3	Με φυσική παρουσία 0	Διαδικτυακά 3
Αριθμός εργασιών	1		
Αξιολόγηση	<ul style="list-style-type: none">• Εργασία (30%)• Συμμετοχή (10%)• Τελική Εξέταση/Εργασία (60%)		
Αριθμός ΠΜ	10		

Διδακτικό Προσωπικό

Παναγιώτης Παναγόπουλος
Διδάκτωρ Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας
Εργαστήριο Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού
Πανεπιστήμιο Πατρών
panagopoulosp26@gmail.com
Ωρες Γραφείου: κατόπιν συνεννόησης

Μάθημα

Στόχος του μαθήματος είναι η εισαγωγή στο πεδίο των καλών πρακτικών διδασκαλίας της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας μέσω αυθεντικού διδακτικού υλικού, σωμάτων κειμένου και τεκμηρίων που παρέχονται από το Εργαστήριο Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού του Πανεπιστημίου Πατρών. Αρχικά, το μάθημα θα εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες με τις δεξιότητες της κατανόησης και παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου (ακρόαση, ανάγνωση, ομιλία, γραφή). Έπειτα, θα παρουσιαστούν εκτενώς καλές πρακτικές διδασκαλίας της γραμματικής και του λεξιλογίου καθώς και στρατηγικές διδασκαλίας των τεσσάρων δεξιοτήτων της ακρόασης, της ανάγνωσης, της ομιλίας και της γραφής. Θα συζητηθούν, επίσης, θέματα που αφορούν την αξιολόγηση και την επιλογή του κατάλληλου διδακτικού εγχειριδίου και υλικού. Στη συνέχεια, το μάθημα βασίζεται στη μεθοδολογία της παρατήρησης τάξης. Οι φοιτητές/φοιτήτριες θα κληθούν να παρατηρήσουν αποσπάσματα μαθημάτων που αφορούν τη διδασκαλία της γραμματικής και του λεξιλογίου και των τεσσάρων δεξιοτήτων της ακρόασης, της ανάγνωσης, της ομιλίας και της γραφής. Επίσης, θα συζητηθούν ορισμένες διδακτικές προκλήσεις στο μάθημα της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Τέλος, θα παρουσιαστεί ο τρόπος σχεδίασης μίας διδακτικής παρέμβασης στο πλαίσιο της τάξης της δεύτερης/ξένης γλώσσας.

Αναμένεται ότι μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:

- Διακρίνουν τις δεξιότητες κατανόησης και παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου.
- Εφαρμόζουν στρατηγικές ανάπτυξης και διδασκαλίας των τεσσάρων δεξιοτήτων της ακρόασης, της ανάγνωσης, της ομιλίας και της γραφής.
- Αναπτύσσουν καλές πρακτικές διδασκαλίας της γραμματικής και του λεξιλογίου.
- Αξιοποιούν τα αναλυτικά προγράμματα συγκριτικά με τα επίπεδα γλωσσομάθειας.
- Εφαρμόζουν τις τεχνικές της μεθοδολογίας της παρατήρησης τάξης.
- Αξιολογούν τα διδακτικά εγχειρίδια και το διδακτικό υλικό που προορίζονται για την Ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα.
- Αντιμετωπίζουν διδακτικές προκλήσεις στο πλαίσιο της τάξης της δεύτερης/ξένης γλώσσας.
- Σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν μία εκπαιδευτική παρέμβαση στη τάξη της δεύτερης/ξένης γλώσσας.

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Αναρτημένο υλικό μελέτης

ΠΜ

10 ΠΜ

Διδακτικό χρονοδιάγραμμα

Στον Οδηγό Μελέτης που ακολουθεί υπάρχει λεπτομερής περιγραφή του εβδομαδιαίου χρονοδιαγράμματος και των σχετικών στόχων κάθε εβδομάδας. Επιπλέον, οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες τις οποίες πρέπει να γνωρίζουν οι φοιτητές/ριες θα αναρτηθούν στην πλατφόρμα Moodle.

Διδακτικές μέθοδοι

Αναρτημένο υλικό μελέτης και επιπρόσθετο υλικό, τηλεδιασκέψεις, συζήτηση στο φόρουμ, διαδραστικές δραστηριότητες, ερωτήσεις μέσω chat

Για κάθε εβδομάδα μελέτης υπάρχει στην πλατφόρμα η συνοπτική παρουσίαση του υλικού της εβδομάδας (με τη μορφή αρχείου PowerPoint). Είναι σημαντικό να ξεκινάτε τη μελέτη σας από το υλικό αυτό. Στη συνέχεια, πρέπει να μελετήσετε το γραπτό υλικό που δίνεται για μελέτη, είτε πρόκειται για αποσπάσματα από τα διδακτικά εγχειρίδια του μαθήματος είτε για άρθρα που έχουν αναρτηθεί στην πλατφόρμα. Επίσης, σε κάθε εβδομάδα υπάρχουν δραστηριότητες τις οποίες πρέπει να απαντήσετε στο φόρουμ της εκάστοτε εβδομάδας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εκπονείτε τις εβδομαδιαίες δραστηριότητες, αφού θα σας βοηθήσουν να αντιληφθείτε πρακτικά τα όσα θεωρητικά μελετάτε μέσα στα πλαίσια του μαθήματος.

Μπορείτε να επικοινωνείτε απευθείας με τον/ην διδάσκοντα/ουσα για τυχόν απορίες χρησιμοποιώντας το chat της πλατφόρμας Moodle. Με την αποστολή του μηνύματος, θα λάβετε απάντηση μέσα σε 48 ώρες.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, θα πραγματοποιηθούν τρεις τρίωρες τηλεδιασκέψεις. Η συμμετοχή σας στις τηλεδιασκέψεις δεν είναι υποχρεωτική, συνιστάται όμως να προσπαθήσετε να τις παρακολουθήσετε. Σε περίπτωση που αδυνατείτε να παρακολουθήσετε κάποια τηλεδιάσκεψη, σας δίνεται η δυνατότητα να την παρακολουθήσετε αργότερα μαγνητοσκοπημένη στην πλατφόρμα. Κατά τις τηλεδιασκέψεις, γίνεται γνωριμία με τους φοιτητές/ριες και παρουσίαση ορισμένων βασικών πληροφοριών για το μάθημα. Επίσης, σχολιάζονται ζητήματα που σχετίζονται με το περιεχόμενο του μαθήματος, παρέχοντας τη δυνατότητα ανάπτυξης δημιουργικής συζήτησης. Τέλος, κατά τις τηλεδιασκέψεις, επιλύνονται απορίες, δίνονται πληροφορίες για τις εργασίες και τις τελικές εξετάσεις και γίνεται ανακεφαλαίωση των βασικών σημείων του μαθήματος.

Αξιολόγηση

- **Εργασία μαθήματος** (3000-4000 λέξεις). Οι φοιτητές/ριες μπορούν να

επιλέξουν να διεξάγουν ομαδικές ή ατομικές εργασίες. Θα κληθούν να επιλέξουν ένα από τα θέματα που θα προταθούν και τα οποία θα περιλαμβάνουν τόσο κριτική ανάλυση όσο και διεξαγωγή μικρής έκτασης πρωτογενούς έρευνας. Η εργασία θα βαθμολογηθεί με άριστα το 30.

- **Συμμετοχή στις εβδομαδιαίες δραστηριότητες:** Αναμένεται να εκπονείτε τις δραστηριότητες που βρίσκονται στο φόρουμ κάθε εβδομάδας. Κάποιες από αυτές λειτουργούν ως θέματα συζήτησης στο φόρουμ, για τα οποία είναι χρήσιμο να ανταλλάζετε απόψεις. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να μην αναρτάτε απλώς τις δικές σας απαντήσεις, αλλά να σχολιάζετε και να συμπληρώνετε τις απαντήσεις των συμφοιτητών/τριών σας. Αυτό που βαθμολογείται, στα εβδομαδιαία φόρουμ, είναι περισσότερο η συμμετοχή σας και λιγότερο η ορθότητα των απαντήσεών σας. Η συμμετοχή βαθμολογείται με άριστα το 10.
- **Τελική εξέταση/εργασία:** Θα εστιάσει σε όλα τα θέματα που θα αναλυθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, τα οποία βρίσκονται τόσο στο υλικό μελέτης όσο και στο επιπρόσθετο υλικό στο Moodle. Περισσότερες λεπτομέρειες για τη διάρκειά της, τον τρόπο διεξαγωγής της και το είδος των θεμάτων που θα περιλαμβάνει θα δοθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου.

Οι φοιτητές/ριες θα πρέπει να παραδίδουν τις εργασίες τους κατά το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα. Μικρή χρονική παράταση μπορεί να δοθεί μετά από έγκριση του/ης διδάσκοντα/ουσας (και συνεννόηση με τον/ην συντονιστή/ρια του μαθήματος) σε εξαιρετικές περιπτώσεις συνοδευόμενη από σχετικό δικαιολογητικό.

Όλες οι εργασίες ελέγχονται για κειμενικές ταυτίσεις με εργασίες άλλων φοιτητών/ριών καθώς και με πηγές που υπάρχουν στο διαδίκτυο μέσω του λογισμικού Turnitin. Εξαπάτηση και λογοκλοπή, κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, αποτελούν σοβαρό αδίκημα και τιμωρούνται. Αν διαπιστωθεί τέτοια περίπτωση, θα ληφθούν πειθαρχικά μέτρα και ενδέχεται να μηδενιστεί η εργασία και να μην επιτύχει ο φοιτητής/ρια στο μάθημα.

Υπολογίζεται ότι ο συνολικός χρόνος που θα χρειαστεί να αφιερωθεί στη μελέτη της κάθε ενότητας είναι περίπου 15-20 ώρες.

Πλήρης περιγραφή της αξιολόγησης και των κανόνων του Πανεπιστημίου παρέχονται στον Οδηγό Αξιολόγησης και στο Διάγραμμα Μαθήματος που βρίσκονται αναρτημένα στο Moodle.

Επικοινωνία

Οι παρακάτω ευκαιρίες επικοινωνίας παρέχονται στους/ις φοιτητές/ριες με σκοπό την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ: α) φοιτητών/ριών και καθηγητή/ριας, β) φοιτητών, και γ) φοιτητών/ριών και περιεχομένου.

- Εβδομαδιαίες δραστηριότητες, φόρουμ αναρτήσεων και chat
- Τηλεδιασκέψεις Webex (διάρκεια κάθε συνάντησης: περίπου 3 ώρες)
- Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο

- Τηλέφωνο
- Ωράριο Γραφείου

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Ο συγκεκριμένος Οδηγός Μελέτης για το εξ αποστάσεως μάθημα «Καλές πρακτικές στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας» (TGSOL-622), προσφέρεται στα πλαίσια του εξ αποστάσεως Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας και αναθεωρείται και συμπληρώνεται κάθε χρόνο, με βάση τις αλλαγές που γίνονται στο αναρτημένο στην πλατφόρμα εκπαιδευτικό υλικό. Σκοπός του Οδηγού αυτού είναι να κατευθύνει τους/τις φοιτητές/ριες να προσπελάσουν το διαδικτυακό εκπαιδευτικό υλικό που δίδεται στα πλαίσια του εν λόγω μαθήματος, ούτως ώστε να τους παρέχει την στήριξη που χρειάζονται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευσή τους.

Ο Οδηγός αυτός έχει σχεδιαστεί για να τον χρησιμοποιήσετε μαζί με τις βιβλιογραφικές πηγές που έχουν αναρτηθεί στη διαδικτυακή και διαδραστική πλατφόρμα του μαθήματος (Moodle). Ο Οδηγός Μελέτης είναι δομημένος κατά εβδομάδα και θέμα, περιλαμβάνει 12 ενότητες καθεμία από τις οποίες περιλαμβάνει περίληψη, σκοπό και προσδοκώμενα αποτέλεσμα, λέξεις κλειδιά, βιβλιογραφία, ασκήσεις, και συνιστώμενο χρόνο ενασχόλησης του/της φοιτητή/ριας. Παρά το ότι είναι αυτονόητο, πρέπει να επισημανθεί ότι **ο οδηγός μελέτης δεν υποκαθιστά στο ελάχιστο το αναρτημένο στην πλατφόρμα εκπαιδευτικό υλικό**, που πρέπει ο/η φοιτητής/ρια να διαβάσει με προσοχή και να αφομοιώσει, για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του προγράμματος και να ολοκληρώσει επιτυχώς τη Θ.Ε.

Τόσο οι δραστηριότητες όσο και η προτεινόμενη βιβλιογραφία θα εμπλουτίζονται διαρκώς από τον συντονιστή και τους διδάσκοντες καθ' όλη την διάρκεια του εξαμήνου.

Δρ Παναγιώτης Παναγόπουλος

Διδάσκων, Ερευνητής

Εργαστήριο Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού, Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Η ενότητα αυτή αποτελεί μια εισαγωγή στο πεδίο των καλών πρακτικών διδασκαλίας της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας (στο εξής: Γ2). Η διάλεξη αρχίζει με μία αναφορά στα επίπεδα γλωσσομάθειας και τα χαρακτηριστικά τους. Γίνεται στη συνέχεια μία εκτενή αναφορά στις τέσσερις δεξιότητες εκμάθησης παραγωγής και κατανόησης προφορικού και γραπτού λόγου (ακρόαση, ανάγνωση, ομιλία, γραφή) και ακολουθούν μία σύντομη παρουσίαση των αναλυτικών προγραμμάτων. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται αναλυτικά οι στρατηγικές διδασκαλίας των τεσσάρων δεξιοτήτων. Στο τέλος της διάλεξης, παρουσιάζεται ο ρόλος της Διδασκαλίας της Γλώσσας με βάση το Περιεχόμενο (Ολιστική Εκμάθηση Περιεχομένου και Γλώσσας) και αναφέρονται ορισμένες εφαρμογές της συγκεκριμένης μεθόδου συγκριτικά με τις δεξιότητες της ακρόασης, της ανάγνωσης, της ομιλίας και της γραφής.

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να εισαγάγει τους φοιτητές σε ένα σύνολο καλών πρακτικών που μπορούν να αξιοποιηθούν για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Γ2, να τους εξοικειώσει με τις δεξιότητες της ακρόασης, της ανάγνωσης, της ομιλίας και της γραφής και τις στρατηγικές διδασκαλίας τους, να τους φέρει σε επαφή με τα αναλυτικά προγράμματα διδασκαλίας και με τις σύγχρονες μεθοδολογικές και διδακτικές προσεγγίσεις.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- αναγνωρίζουν και να διακρίνουν τις δεξιότητες της ακρόασης, της ανάγνωσης, της ομιλίας και της γραφής στην εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας.
- αναπτύσσουν στρατηγικές διδασκαλίας των δεξιοτήτων της ακρόασης, της ανάγνωσης, της ομιλίας και της γραφής.

- διακρίνουν τα επίπεδα γλωσσομάθειας.
- χρησιμοποιούν τα αναλυτικά προγράμματα για τον σχεδιασμό του γλωσσικού μαθήματος συγκριτικά με τις τέσσερις δεξιότητες.
- γνωρίζουν τον ρόλο της Διδασκαλίας της Γλώσσας με βάση το Περιεχόμενο και της Ολιστικής Εκμάθησης Περιεχομένου και Γλώσσας (Ολ.Εκ.Πε.Γ.).

Λέξεις-κλειδιά

Πρακτικές διδασκαλίας δεύτερης/ξένης γλώσσας, Δεξιότητες Ακρόασης, Ανάγνωσης, Ομιλίας, Γραφής, Αναλυτικά Προγράμματα, Ολιστική Εκμάθηση Περιεχομένου και Γλώσσας (CLIL)

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Κάντζου, Β. & Σταμούλη, Σ. (2014). «Το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για την Εκμάθηση, τη Διδασκαλία και την Αξιολόγηση των Γλωσσών: Συνοπτική παρουσίαση». Στο Μ. Ιακώβου (επιμ.), *Επιμορφωτικός οδηγός: Γενικές αρχές διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας*. (σσ. 14-20). Θεσσαλονίκη: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.
http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi1/Epimorfotikos_odigos.pdf
- Ματθαιουδάκη, Μ. «Προτάσεις διδασκαλίας: Σύγχρονες Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις - Η μέθοδος CLIL και σχετικές διδακτικές προτάσεις». Διαδρομές στη διδασκαλία της νέας ελληνικής.
http://elearning.greek-language.gr/pluginfile.php/1144/mod_resource/content/3/montela.didaskalias.me.basi.periexomeno.pdf

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Αντωνοπούλου, Ν., Βογιατζίδου, Σ., Τσαγγαλίδης, Τ., (2013). *Πιστοποίηση επάρκειας της ελληνομάθειας. Νέο αναλυτικό εξεταστικό πρόγραμμα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 1-14. ISBN 978-960-7779-55-7.
- Μπέλλα, Σ. (2011). *Η δεύτερη γλώσσα*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη, 200-228.
- Συλλογικό έργο (2014). *Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 1-53. ISBN: 978-960-7779-46-5.

Ασκήσεις

Ερώτηση 1

Στη συγκεκριμένη ενότητα έγινε αναφορά στον ρόλο των αναλυτικών προγραμμάτων για τη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος. Σε ποιες περιπτώσεις θα συμβουλευόσασταν τα αναλυτικά προγράμματα;

Ερώτηση 2

Αφού μελετήσετε την τεχνική της Διδασκαλίας της Γλώσσας με βάση το Περιεχόμενο, σε ποια περιβάλλοντα μάθησης πιστεύετε ότι μπορεί να εφαρμοστεί;

Περίληψη

Το υλικό αυτής της ενότητας επικεντρώνεται στο πεδίο της διδασκαλίας της γραμματικής. Αρχικά, στη συγκεκριμένη ενότητα θα γίνει συζήτηση για τη σημασία της διδασκαλίας της γραμματικής στο γλωσσικό μάθημα. Στη συνέχεια, θα γίνει μία διάκριση ανάμεσα σε παραδοσιακές και σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας της γραμματικής. Στο πλαίσιο αυτής της διάκρισης, θα παρουσιαστεί η Δραστηριοκεντρική μέθοδος και θα ακολουθήσει η παρουσίαση της τεχνικής «Παρουσίαση – Πρακτική Εξάσκηση – Παραγωγή». Έπειτα, θα γίνει αναφορά στις τεχνικές διδασκαλίας «εστίαση στον τύπο» και «εστίαση στους τύπους». Στο τέλος θα παρουσιαστούν αναλυτικά παραδείγματα δραστηριοτήτων διδασκαλίας γραμματικής βάσει των πρακτικών διδασκαλίας που παρουσιάστηκαν.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας αυτής είναι να βοηθήσει τους φοιτητές/φοιτήτριες να εξοικειωθούν με ένα σύνολο καλών πρακτικών που αφορούν τη διδασκαλία της γραμματικής στη δεύτερη γλώσσα.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- αναγνωρίζουν τον ρόλο της διδασκαλίας της γραμματικής.
- διακρίνουν παραδοσιακές και σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας της γραμματικής.
- αναγνωρίζουν και να εφαρμόζουν τα χαρακτηριστικά της Δραστηριοκεντρικής Εκμάθησης και τα χαρακτηριστικά της μεθόδου «Παρουσίαση, Πρακτική, Παραγωγή (ΠΠΠ)» (επαγωγικός και απαγωγικός τρόπος οργάνωσης).

- διακρίνουν τεχνικές διδασκαλίες με «εστίαση στους τύπους» ή «εστίαση στον τύπο».
- χρησιμοποιούν κατάλληλες πρακτικές διδασκαλίας γραμματικής ανάλογα με το επίπεδο γλωσσομάθειας.

Λέξεις-κλειδιά

Διδασκαλία της γραμματικής, Δραστηριοκεντρική μέθοδος, Παρουσίαση-Πρακτική-Παραγωγή, Εστίαση στους τύπους, Εστίαση στον τύπο

Βιβλιογραφία

Κύρια πηγή μελέτης:

- Ιακώβου, Μ. & Μαγγανά, Α. (2014). «Γραμματική». Στο Μ. Ιακώβου (επιμ.), *Επιμορφωτικός οδηγός: Γενικές αρχές διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας*. (σσ. 197-216). Θεσσαλονίκη: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.
http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi1/Epimorfotikos_odigos.pdf
- Παπαδοπούλου, Δ., & Αγαθοπούλου, Ε. (2014). *Σύγχρονες προσεγγίσεις στη διδασκαλία της γραμματικής της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας*. [Εκπαιδευτικό υλικό για την Εκπαίδευση αλλοδαπών & παλιννοστούντων μαθητών].
http://www.diapolis.auth.gr/epimorfotiko_uliko/images/pdf/keimena/yliko/enotita_b/papadopoulou.pdf

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Αγαθοπούλου, Ε. «Το γλωσσικό εισαγόμενο στην κατάκτηση και την εκμάθηση Γ2». Διαδρομές στη διδασκαλία της νέας ελληνικής.
http://elearning.greek-language.gr/pluginfile.php/4063/mod_resource/content/4/glossiko%20eisagomeno-Agathopoulou.pdf

- Τζεβελέκου, Μ., Τσαγγαλίδης, Α., Ψάλτου-Joycey, Α. (2012). *Το χρονικό σύστημα της νέας ελληνικής: Μελέτες από τη σκοπιά της ελληνικής ως ξένης γλώσσας*. Εκδόσεις Πατάκη,
- Παναγόπουλος, Π. (2022). «Διδακτικές προσεγγίσεις και τεχνικές διδασκαλίας γραμματικής στην Ελληνική ως Γ2: η “εστίαση στον τύπο” και “η εστίαση στους τύπους”». Στο Δ. Κοτοπούλης (επίμ.). *Πρακτικά 10ου Συνεδρίου Μεταπτυχιακών Φοιτητών & Διδασκόντων του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, 8-11/10/2019*. (σσ. 169-176). Σύλλογος Μεταπτυχιακών Φοιτητών και Υποψηφίων Διδασκόντων του Τμήματος Φιλολογίας ΕΚΠΑ. ISBN 978-618-85131-4-3
https://www.academia.edu/99509653/Διδακτικές_προσεγγίσεις_και_τεχνικές_διδασκαλίας_γραμματικής_στην_Ελληνική_ως_Γ2_η_εστίαση_στον_τύπο_και_η_εστίαση_στους_τύπους
- Παναγόπουλος, Π. (2020). Η εκμάθηση του ρηματικού συστήματος από αρχάριους μαθητές της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας υπό το πρίσμα της ακρίβειας. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα*, 40, 359-370.
https://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_40_359_370.pdf

Ασκήσεις

Άσκηση 1

Στη συγκεκριμένη ενότητα έγινε αναφορά σε δύο βασικές μεθόδους διδασκαλίας της γραμματικής, στη Δραστηριοκεντρική μέθοδο και στη μέθοδο Παρουσίαση – Πρακτική Εξάσκηση – Παραγωγή. Σχεδίασε μία θεματική ενότητα διδασκαλίας ενός γραμματικού φαινομένου για το αρχάριο επίπεδο γλωσσομάθειας, επιλέγοντας μία από τις παραπάνω μεθόδους (μία με δύο δραστηριότητες). Εάν επέλεγες να διδάξεις ένα γραμματικό φαινόμενο σε ένα πιο προχωρημένο επίπεδο θα επέλεγες την ίδια τεχνική;

Περίληψη

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται πρακτικές διδασκαλίας λεξιλογίου. Γίνεται αρχικά αναφορά στη σημασία της διδασκαλίας του λεξιλογίου στο γλωσσικό μάθημα και σε ορισμένες λεξιλογικές έννοιες (σημασιολογικές σχέσεις, συμφράσεις κ.ά.). Στη συνέχεια, παρουσιάζονται πρακτικές διδασκαλίας λεξιλογίου (μετάφραση, κατανόηση από τα συμφραζόμενα, συνειρμοί, σημασιολογικές σχέσεις, μίμηση κ.ά.). Έπειτα, προκύπτει συζήτηση για την κατάλληλη επιλογή λεξιλογίου ανάλογα με το επίπεδο γλωσσομάθειας και παρουσιάζονται παραδείγματα λεξιλογικά προσαρμοσμένων κειμένων. Ακολούθως, γίνεται αναφορά στα σώματα κειμένων και στη χρήση λεξικών ως εργαλεία διδασκαλίας λεξιλογίου. Τέλος, παρουσιάζονται παραδείγματα λεξιλογικών δραστηριοτήτων βάσει των πρακτικών διδασκαλίας που παρουσιάστηκαν.

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι να εισαγάγει τους φοιτητές σε πρακτικές διδασκαλίας του λεξιλογίου τις οποίες μπορούν να εφαρμόσουν για την ανάπτυξη της λεξιλογικής ικανότητας των μαθητών.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- κατανοούν τη σημασία της διδασκαλίας του λεξιλογίου.
- χρησιμοποιούν τρόπους διδασκαλίας του λεξιλογίου για παιδιά και ενήλικες.
- επιλέγουν το κατάλληλο λεξιλόγιο ανάλογα με τα επίπεδα γλωσσομάθειας.
- προσαρμόζουν λεξιλογικά ένα κείμενο βάσει των επιπέδων γλωσσομάθειας.
- αξιοποιούν τα σώματα κειμένων και τα λεξικά για τη διδασκαλία του λεξιλογίου.

Λέξεις-κλειδιά

Διδασκαλία λεξιλογίου, Επίπεδα γλωσσομάθειας, Σώματα κειμένων, Λεξικά, Λεξιλογική προσαρμογή

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Αντωνίου, Μ. & Κατσαλήρου, Α. (2014). «Λεξιλόγιο». Στο Μ. Ιακώβου (επιμ.), *Επιμορφωτικός οδηγός: Γενικές αρχές διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας*. (σσ. 158-196). Θεσσαλονίκη: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.
http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi1/Epimorfotikos_odigos.pdf
- Αντωνίου, Μ. (2008). «Εκμάθηση του λεξιλογίου της νέας ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας: άμεση και έμμεση διδασκαλία – στρατηγικές κατάκτησης». Στο Δ. Κ. Μαυροσκούφης (Επιμ.), *Οδηγός Επιμόρφωσης. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Αγωγή*. [Εκπαιδευτικό υλικό για την Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο (γυμνάσιο)]. ΥΠ.Ε.Π.Θ, 177-195.
http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi9/ypodراسi9.2b_2013/1_Επιμ_ορφωτικό_Υλικό_ΕΠΠΑΣ/1.1_Γλώσσα_-_Λογοτεχνία/3_Εκμάθηση_ελληνικής_ως_δεύτερης_Αντωνίου.pdf

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Διδακτική πρόταση: «Αξιοποίηση σωμάτων κειμένων». Διαδρομές στη διδασκαλία της νέας ελληνικής.
https://www.greek-language.gr/certification/files/document/teach_content/20/ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ_ΣΩΜΑΤΩΝ_ΚΕΙΜΕΝΩΝ.pdf
- Ιορδανίου, Α. (2007). *Λεξικό της ελληνικής ως ξένης γλώσσας*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών/Υπουργείο Παιδείας.

Ασκήσεις

Άσκηση 1

Μία βασική αρχή για τη διδασκαλία του λεξιλογίου είναι η επιλογή των κατάλληλων λέξεων ανάλογα με το επίπεδο γλωσσομάθειας. Με βάση τα αναλυτικά προγράμματα, βρείτε ένα αυθεντικό κείμενο και προσαρμόστε για το μεσαίο επίπεδο (B2).

Άσκηση 2

Αφού έχετε προσαρμόσει το κείμενο της επιλογής σας ανάλογα με το επίπεδο γλωσσομάθειας, δημιουργείστε δύο λεξιλογικές δραστηριότητες. Ποια τεχνική χρησιμοποιήσατε για να αναπτύξετε τις συγκεκριμένες δραστηριότητες;

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΑΚΡΟΑΣΗΣ & ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ) (4^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται ορισμένες πρακτικές ανάπτυξης της κατανόησης του προφορικού και του γραπτού λόγου (δεξιότητες ακρόασης και ανάγνωσης). Αρχικά, γίνεται μία διάκριση ανάμεσα στα δύο είδη λόγου (προφορικός και γραπτός), γίνεται αναφορά στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της δεξιότητας και τονίζονται οι διαφορές μεταξύ των δύο ειδών κατανόησης. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται εκτενώς οι στρατηγικές διδασκαλίας των δεξιοτήτων της ακρόασης και της ανάγνωσης (εντοπισμός, αξιοποίηση συμφραζομένων κ.ά.). Τέλος, ακολουθεί η παρουσίαση σχετικών παραδειγμάτων δραστηριοτήτων.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας αυτής είναι να εισαγάγει τους φοιτητές/τις φοιτήτριες σε διάφορες πρακτικές διδασκαλίας κατανόησης προφορικού και γραπτού λόγου (δεξιότητες ακρόασης και ανάγνωσης) και να τους/τις εξοικειώσει με τις ανάλογες στρατηγικές διδασκαλίας τις οποίες μπορούν να εφαρμόσουν στο πλαίσιο της τάξης.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- διακρίνουν τα χαρακτηριστικά των δεξιοτήτων κατανόησης.
- διακρίνουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ της κατανόησης του γραπτού και της κατανόησης του προφορικού λόγου.
- εφαρμόζουν τεχνικές διδασκαλίες κατανόησης του λόγου.
- αναπτύξουν στρατηγικές κατανόησης λόγου στους μαθητές/μαθήτριες της Γ2.

Λέξεις-κλειδιά

Τεχνικές διδασκαλίας κατανόησης λόγου, Στρατηγικές, Προφορικός και γραπτός λόγος,

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Παντελόγλου, Ε. (2014). «Κατανόηση Προφορικού Λόγου». Στο Μ. Ιακώβου (επιμ.), *Επιμορφωτικός οδηγός: Γενικές αρχές διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας*. (σσ. 44-70). Θεσσαλονίκη: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.
http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi1/Epimorfotikos_odigos.pdf
- Αντωνίου, Μ. & Λιβιέρη, Α. (2014). «Κατανόηση Γραπτού Λόγου». Στο Μ. Ιακώβου (επιμ.), *Επιμορφωτικός οδηγός: Γενικές αρχές διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας*. (σσ. 102-133). Θεσσαλονίκη: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.
http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi1/Epimorfotikos_odigos.pdf

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Γούτσος, Δ., Σηφianού, Μ. & Γεωργακοπούλου, Α. (2018). *Η ελληνική ως ξένη γλώσσα: Από τις λέξεις στα κείμενα*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Παναγιωτίδου, Β. «Προτάσεις διδασκαλίας: Κατανόηση προφορικού Λόγου». Διαδρομές στη διδασκαλία της νέας ελληνικής.
http://elearning.greek-language.gr/pluginfile.php/1143/mod_resource/content/6/katanoisi.proforikou.logou.pdf
- Πιστοποίηση ελληνομάθειας. «Διδακτικές προτάσεις κατανόησης προφορικού λόγου». Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
<https://www.greek-language.gr/certification/teaching/index.html?id=126>
- Πολίτης, Π. (2001). «Προφορικός και γραπτός λόγος». Πύλη για την ελληνική γλώσσα.
https://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_a10/index.html

Ασκήσεις

Άσκηση

Σας δίνετε μία τράπεζα θεμάτων με γραπτά κείμενα προσαρμοσμένα ανάλογα με το επίπεδο γλωσσομάθειας. Επιλέξτε ένα γραπτό κείμενο για ένα επίπεδο γλωσσομάθειας της επιλογή σας και σχεδιάστε δύο δραστηριότητες κατανόησης γραπτού λόγου. Εάν το συγκεκριμένο κείμενο προοριζόταν για κατανόηση προφορικού λόγου θα κάνατε κάποιες αλλαγές;

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΟΜΙΛΙΑΣ & ΓΡΑΦΗΣ)

(5^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Η ενότητα αυτή βασίζεται στην παρουσίαση καλών πρακτικών που αφορούν την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου (δεξιότητες ομιλίας και γραφής). Αρχικά, γίνεται αναφορά στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε δεξιότητας και τονίζονται οι διαφορετικές μαθησιακές ανάγκες που απαιτεί η κάθε μία. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται στρατηγικές ανάπτυξης ομιλίας και γραφής καθώς και ορισμένες τεχνικές διδασκαλίας. Δίνεται, επίσης, έμφαση σε τεχνικές γραπτής και προφορικής ανατροφοδότησης. Στο τέλος παρουσιάζονται ορισμένα κριτήρια αξιολόγησης της προφορικής και γραπτής παραγωγής που βασίζονται στο τρίπτυχο της πολυπλοκότητας, της ακρίβειας και της ευχέρειας λόγου.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας αυτού είναι να παρέχει τις απαραίτητες γνώσεις στους/στις φοιτητές/ριες σχετικά με τις καλές πρακτικές διδασκαλίας παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου (δεξιότητες ομιλίας και γραφής) και να τους/τις εξοικειώσει με τις ανάλογες στρατηγικές διδασκαλίας.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- διακρίνουν τα χαρακτηριστικά των δεξιοτήτων παραγωγής.
- διακρίνουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ της παραγωγής του γραπτού και της παραγωγής του προφορικού λόγου.
- εφαρμόζουν τεχνικές διδασκαλίας παραγωγής λόγου.
- αναπτύξουν στρατηγικές παραγωγής λόγου (ομιλία και γραφή) στους μαθητές/μαθήτριες της Γ2.

- αξιολογούν τη γραπτή και προφορική παραγωγή των μαθητών βάσει των επιπέδων γλωσσομάθειας.
- χρησιμοποιούν τη τεχνική της ανατροφοδότησης.
- αξιολογούν μια προφορική και γραπτή παραγωγή (με βάση την πολυπλοκότητα, την ακρίβεια και την ευχέρεια λόγου).

Λέξεις-κλειδιά

Παραγωγή λόγου, Στρατηγικές, Τεχνικές διδασκαλίας, Προφορικός και γραπτός λόγος, Ανατροφοδότηση

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Αστάρα, Β. & Βασιλάκη, Ε. (2014). Στο Μ. Ιακώβου (επιμ.), *Επιμορφωτικός οδηγός: Γενικές αρχές διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας*. (σσ. 134-157). Θεσσαλονίκη: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi1/Epimorfotikos_odigos.pdf
- Κάντζου, Β. & Σταμούλη, Σ. (2014). «Παραγωγή Προφορικού Λόγου». Στο Μ. Ιακώβου (επιμ.), *Επιμορφωτικός οδηγός: Γενικές αρχές διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας*. (σσ. 71-101). Θεσσαλονίκη: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi1/Epimorfotikos_odigos.pdf

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Νικολαΐδου, Κ. «Προτάσεις διδασκαλίας: Παραγωγή Προφορικού Λόγου». Διαδρομές στη διδασκαλία της νέας ελληνικής. http://elearning.greek-language.gr/pluginfile.php/1145/mod_resource/content/3/paragogi.proforikou.logou.pdf
- Παναγόπουλος, Π (2022). «Η γραπτή παραγωγή στην Ελληνική ως Γ2: Ένα θεωρητικό μοντέλο ανάλυσης και αξιολόγησης». Στο *Πρακτικά Διεθνές Συνεδρίου «Γλωσσική Διδασκαλία και Μάθηση στο Σύγχρονο Εκπαιδευτικό και Κοινωνικό*

Περιβάλλον» 2-4 Ιουλίου 2021. (σσ. 125-135). Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

<https://urc.uowm.gr/book/glossiki-didaskalia-kai-mathisi-sto-sygchrono-ekpaideftiko-kai-koinoniko-perivallon-a-tomos/>

- Πιστοποίηση ελληνομάθειας. «Διδακτικές προτάσεις παραγωγής γραπτού λόγου». Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

<https://www.greek-language.gr/certification/teaching/index.html?id=127>

- Πιστοποίηση ελληνομάθειας. «Διδακτικές προτάσεις παραγωγής προφορικού λόγου». Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

<https://www.greek-language.gr/certification/teaching/index.html?id=130>

Ασκήσεις

Επιλέξτε μία από τις παρακάτω:

Άσκηση 1

Με βάση τις στρατηγικές ανάπτυξης του γραπτού λόγου που παρουσιάστηκαν, αναπτύξτε μία δραστηριότητα γραπτής παραγωγής για το επίπεδο A2 που να τονίζει τις διαφορές ανάμεσα στο επίσημο (π.χ. επιστολή στο διευθυντή) και ανεπίσημο λόγο (π.χ. γράμμα σε φίλο).

Άσκηση 2

Βασική τεχνική διδασκαλίας παραγωγής προφορικού λόγου είναι το παιχνίδι ρόλων. Δημιουργείστε μία δραστηριότητα που βασίζεται σε αυτή την τεχνική και προσαρμόστε τη θεματική της στα επίπεδα γλωσσομάθειας (αρχάριο, μεσαίο, προχωρημένο).

Άσκηση 3

Σας δίνονται δύο γραπτές παραγωγές μαθητών της ελληνικής ως ξένης γλώσσας. Σε ποιο επίπεδο γλωσσομάθειας θα τους κατατάσσατε; Αξιολογήστε την επίδοσή τους με βάση το τρίπτυχο της Πολυπλοκότητας, της Ακρίβειας και της Ευχέρειας.

Περίληψη

Η ενότητα αυτή βασίζεται στα διδακτικά εγχειρίδια της Ελληνικής ως Γ2. Αρχικά, παρουσιάζονται τα διδακτικά εγχειρίδια που κυκλοφορούν για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Γ2. Γίνεται στη συνέχεια αναφορά σε ορισμένα κριτήρια αξιολόγησης διδακτικού υλικού και εγχειριδίων. Στο τέλος του μαθήματος, προκύπτει συζήτηση για την αναγκαιότητα της κατάλληλης επιλογής διδακτικού εγχειριδίου και τη δημιουργία αντίστοιχου διδακτικού υλικού.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι οι φοιτητές/ριες να αποκτήσουν μια ολοκληρωμένη αντίληψη για τη χρήση και την επιλογή των κατάλληλων διδακτικών εγχειριδίων για την Ελληνική ως Γ2.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- εντοπίζουν και να αξιολογούν μεθόδους διδασκαλίας γραμματικής, λεξιλογίου και δεξιοτήτων που χρησιμοποιούνται στα διδακτικά εγχειρίδια.
- αξιολογούν ένα διδακτικό εγχειρίδιο ανάλογα με το επίπεδο γλωσσομάθειας.
- επιλέγουν το κατάλληλο διδακτικό εγχειρίδιο και διδακτικό υλικό ανάλογα με το μαθητικό κοινό στο οποίο απευθύνονται την εκάστοτε φορά.

Λέξεις-κλειδιά

Διδακτικά εγχειρίδια, Διδακτικό υλικό, Αξιολόγηση

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Σπυρόπουλος, Β. & Τσαγκαλίδης, Α. (2005). *Η γραμματική στη διδασκαλία. Σύγκριση εγχειριδίων για τη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη, 1-360. ISBN: 9789601614328.

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Παναγόπουλος, Π. (2018). Οι συνοπτικοί παρελθοντικοί τύποι στα εγχειρίδια της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. *Μελέτες για την Ελληνικής Γλώσσα*, 38, 335-344.
http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_38_335_344.pdf
- Πιστοποίηση Ελληνομάθειας «Ελληνόγλωσσο εκπαιδευτικό και υποστηρικτικό υλικό για τη διδακτική της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας». Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
<https://www.greek-language.gr/certification/node/115.html>

Ασκήσεις

Άσκηση

Σας δίνετε μία ενότητα από διδακτικό εγχειρίδιο ελεύθερα προσβάσιμο στο διαδίκτυο. Εντοπίστε και αξιολογήστε στο συγκεκριμένο υλικό τις τεχνικές διδασκαλίας που ακολουθεί. Η ανάπτυξη του υλικού ακολουθεί τα αναλυτικά προγράμματα;

Περίληψη

Η συγκεκριμένη ενότητα βασίζεται στη μεθοδολογία της παρατήρησης τάξης (classroom observation). Αρχικά, παρουσιάζεται η σημασία της διαδικασίας της παρατήρησης, η οποία μπορεί να λειτουργήσει ως ένας τρόπος εντοπισμού καλών διδακτικών πρακτικών. Γίνεται αναφορά σε ορισμένα κριτήρια παρατήρησης και αξιολόγησης του προς παρακολούθηση γλωσσικού μαθήματος. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται ένα δελτίο αναφοράς υπό τη μορφή ερωτήσεων, στο οποίο μπορεί να βασιστεί η παρατήρηση τάξης. Τέλος, αναφέρεται το ημερολόγιο διδασκαλίας ως εργαλείο οργάνωσης και αυτοπαρατήρησης του γλωσσικού μαθήματος.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας αυτής είναι να εισαγάγει τους/τις φοιτητές/ριες στη μεθοδολογία της παρατήρησης τάξης, η οποία θα λειτουργήσει ως εργαλείο τόσο διδακτικής έρευνας όσο και διδακτικής αυτοβελτίωσης.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- χρησιμοποιούν τη μεθοδολογία της παρατήρησης τάξης για τη βελτίωση του γλωσσικού μαθήματος.
- διακρίνουν και να αξιολογείτε τις τεχνικές διδασκαλίας που εφαρμόζονται στη διδακτική πράξη.
- τηρούν ημερολόγιο διδασκαλίας και δελτίων αναφορών διδακτικών παρεμβάσεων.

Λέξεις-κλειδιά

Παρατήρηση τάξης, Δελτία αναφοράς, Ημερολόγια διδασκαλίας

Βιβλιογραφία

Κύρια πηγή μελέτης:

- Ιακονου, Μ. (2020). “Classroom observation in second language classrooms: Bridging the gap between theory and practice for pre-service and service teachers of Greek as an L2.” *CLIL Journal of Innovation and Research in Plurilingual and Pluricultural Education* 3(2),15-36.

<https://raco.cat/index.php/clil/article/view/10.5565-rev-clil.45/466268>

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Ανδριά, Μ. & Ιακώβου, Μ. (2020). «Δεύτερη ή Ξένη: Επαναπροσδιορίζοντας τους όρους στη διδασκαλία της Ελληνικής σε διαφορετικά περιβάλλοντα μάθησης». Στο Θ. Μαρκόπουλος, Χ. Βλάχος, Α. Αρχάκης, Δ. Παπαζαχαρίου, Γ. Ι. Ξυδόπουλος, Α. Ρούσσου (επιμ.) *Πρακτικά 14ου Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας, 5-8/09/2019, Πανεπιστήμιο Πατρών*. (σσ.60-69). Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών.

<https://pwpl.library.upatras.gr/icgl/article/view/3646/3691>

Ασκήσεις

Ασκήσεις

Άσκηση 1

Σας δίνετε δελτίο παρατήρησης τάξης. Σε κάθε θεματική ερωτήσεων προσθέστε στο αντίστοιχο κενό μία με δύο ερωτήσεις που συμβάλουν στην καλύτερη παρατήρηση και αξιολόγηση του μαθήματος.

Άσκηση 2

Σημαντικό μέρος της διδακτικής διαδικασίας είναι η τήρηση ημερολογίου. Δημιουργείστε μία δομή ημερολογίου που θα ανταποκρίνεται στους δικούς σας στόχους και στις δικές σας διδακτικές επιλογές.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΤΑΞΗΣ: ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ/ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ

(8^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Η ενότητα αυτή ασχολείται με την παρατήρηση ενός μαθήματος διδασκαλίας γραμματικής και λεξιλογίου. Αρχικά, παρουσιάζονται δελτία αναφοράς που βασίζονται στην παρατήρηση τάξης γραμματικής και λεξιλογίου. Στη συνέχεια, οι μαθητές καλούνται να παρατηρήσουν ένα μέρος ενός μαθήματος διδασκαλίας με βασική οργανωτική τη διδασκαλία της γραμματικής και ένα μέρος ενός δεύτερου μαθήματος διδασκαλίας λεξιλογίου. Στο τέλος, με βάση την παρατήρηση και τα δελτία αναφοράς προκύπτει σχετική συζήτηση για τις πρακτικές διδασκαλίας που παρατηρήθηκαν.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι η εξοικείωση των φοιτητών/ριών με τεχνικές διδασκαλίας γραμματικής και λεξιλογίου μέσα από την παρατήρηση πραγματικών συνθηκών διδασκαλίας.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- εντοπίζουν τεχνικές διδασκαλίας γραμματικής και λεξιλογίου.
- διακρίνουν μεθόδους Δραστηριοκεντρικής Εκμάθησης ή/και της τεχνικής Παρουσίασης-Πρακτικής-Παραγωγής σε πραγματικές συνθήκες διδασκαλίας.
- αναγνωρίζουν τεχνικές διαχείρισης λάθους και τρόπους ανατροφοδότησης.
- αξιολογούν γλωσσικές διδακτικές τεχνικές.

Λέξεις-κλειδιά

Παρατήρηση τάξης, Διδασκαλία γραμματικής και λεξιλογίου, Δραστηριοκεντρική Εκμάθηση, Παρουσίαση-Πρακτική-Παραγωγή

Βιβλιογραφία

*Η σχετική βιβλιογραφία από τις θεματικές της 2^{ης} και 3^{ης} εβδομάδας.

Ασκήσεις

Άσκηση

Δίνονται βιντεοσκοπημένα αποσπάσματα διδασκαλίας γραμματικής και λεξιλογίου σε πραγματικές συνθήκες (τάξη). Παρατηρώντας τα συγκεκριμένα αποσπάσματα, συμπληρώστε το δελτίο παρατήρησης που σας δίνεται. Καταγράψτε στο αντίστοιχο πεδίο τις τεχνικές διδασκαλίας που σημειώνονται.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΤΑΞΗΣ: ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ/ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

(9^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Στην ενότητα αυτή αντικείμενο παρατήρησης αποτελεί η ανάπτυξη δεξιοτήτων κατανόησης και παραγωγής λόγου. Αρχικά, δίνεται δελτίο αναφοράς με βασικές ερωτήσεις παρατήρησης των δεξιοτήτων της κατανόησης και της παραγωγής λόγου. Στη συνέχεια, οι φοιτητές/ριες καλούνται να παρακολουθήσουν ένα μέρος ενός μαθήματος κατανόησης/παραγωγής προφορικού λόγου και ένα αντίστοιχο κατανόησης/παραγωγής γραπτού λόγου. Στο τέλος, με βάση την παρατήρηση και τα δελτία αναφοράς προκύπτει σχετική συζήτηση για τις πρακτικές διδασκαλίας που παρατηρήθηκαν.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι η εξοικείωση των φοιτητών/φοιτητριών με τεχνικές καλλιέργειας κατανόησης και παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου μέσα από την παρατήρηση πραγματικών συνθηκών διδασκαλίας.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- εντοπίζουν τις στρατηγικές ανάπτυξης κατανόησης παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου σε πραγματικές συνθήκες.
- αναγνωρίζουν τις τεχνικές διαχείρισης λάθους και τους τρόπους ανατροφοδότησης (άμεση, έμμεση).
- αξιολογούν τον τρόπο διδασκαλίας των δεξιοτήτων κατανόησης και παραγωγής.

Λέξεις-κλειδιά

Παρατήρηση τάξης, Στρατηγικές κατανόησης και παραγωγής λόγου, Αξιολόγηση ανατροφοδότησης

Βιβλιογραφία

*Η σχετική βιβλιογραφία από τη θεματική της 5^{ης} εβδομάδας.

Ασκήσεις

Δίνονται βιντεοσκοπημένα αποσπάσματα διδασκαλίας παραγωγής προφορικού/γραφτού λόγου σε πραγματικές συνθήκες (τάξη). Παρατηρώντας τα συγκεκριμένα αποσπάσματα, συμπληρώστε το δελτίο παρατήρησης που σας δίνεται. Καταγράψτε στο αντίστοιχο πεδίο τις τεχνικές διδασκαλίας που σημειώνονται. Εντοπίζετε κάποια τεχνική προφορικής ανατροφοδότησης στο αντίστοιχο απόσπασμα;

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΤΑΞΗΣ: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

(10^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Στην ενότητα αυτή το ενδιαφέρον επικεντρώνεται σε μια γενικότερη αποτίμηση της διαδικασίας της παρατήρησης. Παρουσιάζονται ορισμένα διδακτικά συμπεράσματα, όπως προκύπτουν από την παρατήρηση τάξης. Στη συνέχεια, αναφέρονται ορισμένες διδακτικές προεκτάσεις. Στο τέλος, γίνεται μία ευρύτερη αξιολόγηση των πρακτικών διδασκαλίας που παρατηρήθηκαν.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας αυτής είναι η εξοικείωση των φοιτητών/ριών με την ευρύτερη αξιολόγηση του γλωσσικού μαθήματος όπως προέκυψε από τη μεθοδολογία της παρατήρησης τάξης.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- αξιολογούν το γλωσσικό μάθημα και τη διαχείριση τάξης.
- συγκρίνουν διαφορετικές τεχνικές διδασκαλίας.
- είναι σε θέση να εντοπίζουν πιθανές διδακτικές αστοχίες.
- είναι σε θέση να προτείνουν διαφορετικούς τρόπους διδασκαλίας και διαχείρισης τάξης.

Λέξεις-κλειδιά

Αξιολόγηση, Διαχείριση τάξης, Προτάσεις διδασκαλίας, Εντοπισμός διδακτικών αστοχιών

Βιβλιογραφία

Κύρια πηγή μελέτης:

- **Malderez, A. (2003). Observation. *ELT journal*, 57(2), 179-181.**

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- McKay, P. (2009). Assessing Young Language Learners. *ELT journal*, 63(1), 91-94.

Ασκήσεις

Άσκηση

Με βάση τα αποσπάσματα που παρακολουθήσατε στις προηγούμενες ενότητες, αξιολογείστε τις τεχνικές διδασκαλίας του διδάσκοντα/της διδάσκουσας. Μπορείτε να προτείνετε κάποιους διαφορετικούς τρόπους διδασκαλίας; Πώς αξιολογείτε την επίδοση των μαθητών/μαθητριών; Ανταποκρίνονται στους στόχους του μαθήματος;

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

(11^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Στην ενότητα αυτή συζητούνται ζητήματα που σχετίζονται τη διαχείριση τάξης. Αναφέρονται ορισμένες διδακτικές προκλήσεις με τις οποίες μπορούν να έρθουν αντιμέτωποι οι μελλοντικοί/ές διδάσκοντες/διδάσκουσες. Γίνεται αναφορά σε περιπτώσεις που η τάξη αντιμετωπίζει διαφορετικές γλωσσικές επιδόσεις (ετερογένεια – επιδόσεις δύο ταχυτήτων). Στη συνέχεια, προκύπτει συζήτηση για ορισμένες δυσκολίες μάθησης που μπορούν να αντιμετωπίζουν οι μαθητές/ριες. Ακολουθώς, παρουσιάζονται ορισμένες πρακτικές διαχείρισης. Τέλος, σχολιάζονται ορισμένες στάσεις, αντιλήψεις και πεποιθήσεις των διδασκομένων απέναντι στη γλώσσα-στόχο, ενώ γίνεται αναφορά σε συνθήκες σύγκρουσης και πώς μπορούν αυτές να αντιμετωπιστούν.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας αυτής είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/ριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη για τις διδακτικές προκλήσεις που μπορούν να έρθουν αντιμέτωποι (ετερογένεια εντός του ίδιου γλωσσικού επιπέδου, στάσεις και αντιστάσεις απέναντι στη γλώσσα-στόχο, δυσκολίες μάθησης, διαφωνίες και συγκρούσεις μεταξύ συμμαθητών κ.ά.) και πώς μπορούν να τις αντιμετωπίσουν και να τις διαχειριστούν.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- διαχειρίζονται ζητήματα ετερογένειας που αφορούν τη γλωσσική επίδοση.
- ανιχνεύουν τις στάσεις και κίνητρα των μαθητών/ριών για τη γλώσσα-στόχο.

- εντοπίζουν πιθανές δυσκολίες μάθησης και να ενισχύουν τους μαθητές με το κατάλληλο διδακτικό υλικό.
- ανιχνεύουν και να διαχειρίζονται πιθανές συγκρούσεις που προκύπτουν από την πολιτισμική-εθνική ετερογένεια.

Λέξεις-κλειδιά

Διδακτικές προκλήσεις, Ετερογένεια, Συγκρούσεις, Δυσκολίες μάθησης, Κίνητρα, Στάσεις

Βιβλιογραφία

Κύριες πηγές μελέτης:

- Μαλιγκούδη, Χ. «Η διάσταση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας». Διαδρομές στη διδασκαλία της νέας ελληνικής.
http://elearning.greek-language.gr/pluginfile.php/1141/mod_resource/content/6/%5Bπ2β4%5DΔιαπολ.Εκπ. v0.7 MA.XP. KBA_gia_anartisi_OK.pdf

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Ιωαννίδου-Κουτσελίνη Μ. (2020). Διαφοροποίηση της διδασκαλίας και της μάθησης: Δυσκολίες και παρανοήσεις. Διάλογοι! Θεωρία και πράξη στις επιστήμες αγωγής και εκπαίδευσης, 6, 12–29.
<https://doi.org/10.12681/dial.25544>

Ασκήσεις

Άσκηση

Έστω ότι στο πλαίσιο της τάξης σας ένας/μία μαθητής/ρια παρουσιάζει μία αρνητική στάση απέναντι στη γλώσσα (π.χ. βαθμός δυσκολίας) ή/και στον τρόπο γλωσσικής διδασκαλίας. Πώς θα αντιμετωπίζατε μία τέτοια κατάσταση; Τι θα του/της προτείνατε;

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

(12^η Εβδομάδα)

Περίληψη

Η συγκεκριμένη ενότητα βασίζεται στον σχεδιασμό μίας εκπαιδευτικής παρέμβασης. Παρουσιάζονται, αρχικά, οι βασικοί άξονες ενός σχεδίου μαθήματος (πλαίσιο, διάρκεια, βασική οργανωτική αρχή, θεματική ενότητα κ.ά.). Στο τέλος, υπό μορφή τελικής ανασκόπησης του μαθήματος, γίνεται αναφορά στο σύνολο των καλών πρακτικών διδασκαλίας της Ελληνικής ως Γ2, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο του σχεδιασμού της διδακτικής παρέμβασης.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας αυτής είναι εξοικείωση των φοιτητών/φοιτητριών με τη διαδικασία σχεδίασης ενός γλωσσικού μαθήματος που προορίζεται για κάποια μελλοντική διδακτική παρέμβαση.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- σχεδιάζουν ένα διδακτικό μάθημα με βάση κάποια οργανωτική αρχή (π.χ. λεξιλόγιο, γραμματική κ.λπ.).
- τεκμηριώνουν την επιλογή δραστηριοτήτων βάσει των τεχνικών διδασκαλίας.
- αυτοαξιολογούν τη διδακτική παρέμβαση την οποία σχεδίασαν.

Λέξεις-κλειδιά

Σχέδιο μαθήματος, Διδακτική παρέμβαση, Αξιολόγηση, Αυτοαξιολόγηση, Επιλογή δραστηριοτήτων.

Βιβλιογραφία

Κύρια πηγή μελέτης:

- Μάρκου, Β. «Πρακτικές προτάσεις: Σχεδιασμός Μαθήματος». Διαδρομές στη διδασκαλία της νέας ελληνικής.
http://elearning.greek-language.gr/pluginfile.php/4061/mod_resource/content/9/Σχεδιασμός_μαθήματος.pdf

Δευτερεύουσες πηγές μελέτης:

- Διδακτικές προτάσεις δεξιοτήτων
Διαθέσιμες στο: Πιστοποίηση Ελληνομάθειας, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας
<https://www.greek-language.gr/certification/teaching/index.html?id=159>
- Διδακτικές προτάσεις γραμματικής και λεξιλογίου
Διαθέσιμες στο: Πιστοποίηση Ελληνομάθειας, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας
<https://www.greek-language.gr/certification/teaching/index.html?id=1>

Ασκήσεις

Αξιοποιώντας το υλικό που έχετε σχεδιάσει σε προηγούμενες ενότητες και τα δελτία παρατήρησης τάξης που έχετε συμπληρώσει, σχεδιάστε μία ολοκληρωμένη θεματική ενότητα βάσει μίας οργανωτικής αρχής της επιλογής σας. Εντάξτε στο σχέδιο μαθήματος αντίστοιχες δραστηριότητες και ενσωματώστε σενάρια αντιμετώπισης διδακτικών προκλήσεων. Στη συνέχεια, τεκμηριώστε σε ένα σύντομο κείμενο την επιλογή των δραστηριοτήτων και την ανάπτυξη του σχεδίου/σεναρίου.

UNIVERSITY
of NICOSIA

UNIVERSITY OF
PATRAS
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Οδηγός Μελέτης

TGSOL-630D: Αξιοποίηση της Λογοτεχνίας στη
Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης
Γλώσσας

Δρ Πολίνα Μακάη

Περιεχόμενα

		Σελ.
1	Εισαγωγικό σημείωμα	5
2	Το μάθημα «Αξιοποίηση της Λογοτεχνίας»	6
3	Εβδομαδιαία διάρθρωση του μαθήματος	10
3.1	Εβδομάδα 1: Εισαγωγή	10
3.2	Εβδομάδα 2: Η θέση της λογοτεχνικής θεωρίας στα εννοιολογικά συστήματα της παιδαγωγικής	12
3.3	Εβδομάδα 3: Κοινωνικές και σχολικές χρήσεις της λογοτεχνίας	14
3.4	Εβδομάδα 4: Ο ρόλος της λογοτεχνικής θεωρίας. Το αντικείμενο της γνώσης: κείμενο και ανάγνωση	16
3.5	Εβδομάδα 5: Θεωρητικές σχολές και διδακτικές προοπτικές (Νέα Κριτική, ρωσικός Φορμαλισμός, Δορισμός – τσεχικός δορισμός, ειδολογική θεωρία του Frye, δομική αφηγηματολογία (Μέρος Α')	18
3.6	Εβδομάδα 6: θεωρητικές σχολές και διδακτικές προοπτικές (Νέα Κριτική, ρωσικός Φορμαλισμός, Δορισμός – τσεχικός δορισμός, ειδολογική θεωρία του Frye, δομική αφηγηματολογία (Μέρος Β')	20
3.7	Εβδομάδα 7: Διαλογικότητα, φαινομενολογία και αναγνωστικές θεωρίες στην πολιτισμική θεωρία και τη λογοτεχνική θεωρία εν σχέσει με την εκπαίδευση των καθηγητών	22
3.8	Εβδομάδα 8: Μέθοδοι διδασκαλίας λογοτεχνικών κειμένων: ποίηση, δράμα.	24
3.9	Εβδομάδα 9: Χρήση των νέων τεχνολογιών (ΤΠΕ)	26
3.10	Εβδομάδα 10: Τι προβλέπει το ισχύον ΠΣ για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο δημοτικό.	28

3.11	Εβδομάδα 11: Τι προβλέπει το ισχύον ΠΣ για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο γυμνάσιο	30
3.12	Εβδομάδα 12: Σύνοψη - Ανακεφαλαίωση	32

Πανεπιστήμιο	Πανεπιστήμιο Λευκωσίας/Πανεπιστήμιο Πατρών		
Πρόγραμμα Σπουδών	Μάστερ στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης		
Μάθημα	TGSOL-630D: Η αξιοποίηση της λογοτεχνίας		
Επίπεδο	Προπτυχιακό ☐	Μεταπτυχιακό (Μάστερ) ☒	
Γλώσσα διδασκαλίας	Ελληνική		
Τρόπος διδασκαλίας	Εξ Αποστάσεως ☒	Συμβατικό ☐	
Τύπος μαθήματος	Υποχρεωτικό ☐	Επιλογής ☒	
Αριθμός τηλεδιασκέψεων/συναντήσεων	Σύνολο 3	Με φυσική παρουσία 0	Διαδικτυακά 3
Αριθμός εργασιών	1		
Αξιολόγηση	<ul style="list-style-type: none">Εργασία (30%)Συμμετοχή (10%)Τελική Εξέταση (60%)		
Αριθμός ΠΜ	10		

Διδακτικό Προσωπικό

Καθ. Πολίνα Μακάη
Καθηγήτρια Λογοτεχνίας
mackay.p@unic.ac.cy
Γραφείο, 303B, Education Building
Τηλέφωνο: 00357 22842353
Ώρες Γραφείου: κατόπιν συνεννόησης

Μάθημα

Το μάθημα έχει σκοπό να αναδείξει τη λογοτεχνία ως ένα πολυδιάστατο φορέα εκμάθησης της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Ο ρόλος του μαθήματος είναι ιδιαίτερα σημαντικός καθώς θα αναγνωρίζει τις διαπολιτισμικές αξίες δίνοντας το πρόσφορο βήμα για την αξιοποίηση της διδασκαλίας της λογοτεχνίας στην πολυπολιτισμική τάξη. Οι δραστηριότητες και η αξιολόγηση του μαθήματος δίνουν έμφαση στην αξιοποίηση λογοτεχνικών κείμενων που θα βοηθήσουν στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος αποδοχής, κατανόησης του άλλου και συμπερίληψης στη τάξη.

Αναμένεται ότι μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:

- Οργανώνουν ένα μάθημα λογοτεχνίας ορίζοντας συγκεκριμένους διδακτικούς στόχους και τρόπους επίτευξής τους.
- Επιλέγουν πρακτικές προσέγγισης του λογοτεχνικού κειμένου και να προσδιορίζουν τους λόγους των επιλογών τους.
- Αξιοποιούν νέα ψηφιακά μέσα για την επίτευξη των διδακτικών τους στόχων με προστιθέμενη μαθησιακή αξία.
- Συνδυάζουν τη διδασκαλία της λογοτεχνίας με γλωσσικούς διδακτικούς στόχους.
- Αναγνωρίζουν, σχολιάζουν και αξιολογούν επιλογές ως προς τις μεθόδους, τις πρακτικές, τους στόχους της διδασκαλίας σε εφαρμοσμένα ή προτεινόμενα προς διδασκαλία παραδείγματα μαθημάτων.

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Αναρτημένο υλικό μελέτης

ΠΜ

10 ΠΜ

Διδακτικό χρονοδιάγραμμα

Στον Οδηγό Μελέτης που ακολουθεί υπάρχει λεπτομερής περιγραφή του εβδομαδιαίου χρονοδιαγράμματος και των σχετικών στόχων κάθε εβδομάδας. Επιπλέον, οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες τις οποίες πρέπει να γνωρίζουν οι φοιτητές/ριες θα αναρτηθούν στην πλατφόρμα Moodle.

Διδακτικές μέθοδοι

Αναρτημένο υλικό μελέτης και επιπρόσθετο υλικό, τηλεδιασκέψεις, συζήτηση στο

φόρουμ, διαδραστικές δραστηριότητες, ερωτήσεις μέσω chat

Για κάθε εβδομάδα μελέτης υπάρχει στην πλατφόρμα η συνοπτική παρουσίαση του υλικού της εβδομάδας (με τη μορφή αρχείου PowerPoint). Είναι σημαντικό να ξεκινάτε τη μελέτη σας από το υλικό αυτό. Στη συνέχεια, πρέπει να μελετήσετε το γραπτό υλικό που δίνεται για μελέτη, είτε πρόκειται για αποσπάσματα από τα διδακτικά εγχειρίδια του μαθήματος είτε για άρθρα που έχουν αναρτηθεί στην πλατφόρμα. Επίσης, σε κάθε εβδομάδα υπάρχουν δραστηριότητες τις οποίες πρέπει να απαντήσετε στο φόρουμ της εκάστοτε εβδομάδας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εκπονεείτε τις εβδομαδιαίες δραστηριότητες, αφού θα σας βοηθήσουν να αντιληφθείτε πρακτικά τα όσα θεωρητικά μελετάτε μέσα στα πλαίσια του μαθήματος.

Μπορείτε να επικοινωνείτε απευθείας με τον/ην διδάσκοντα/ουσα για τυχόν απορίες χρησιμοποιώντας το chat της πλατφόρμας Moodle. Με την αποστολή του μηνύματος, θα λάβετε απάντηση μέσα σε 48 ώρες.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, θα πραγματοποιηθούν τρεις τρίωρες τηλεδιασκέψεις. Η συμμετοχή σας στις τηλεδιασκέψεις δεν είναι υποχρεωτική, συνιστάται όμως να προσπαθήσετε να τις παρακολουθήσετε. Σε περίπτωση που αδυνατείτε να παρακολουθήσετε κάποια τηλεδιάσκεψη, σας δίνεται η δυνατότητα να την παρακολουθήσετε αργότερα μαγνητοσκοπημένη στην πλατφόρμα. Κατά τις τηλεδιασκέψεις, γίνεται γνωριμία με τους φοιτητές/ριες και παρουσίαση ορισμένων βασικών πληροφοριών για το μάθημα. Επίσης, σχολιάζονται ζητήματα που σχετίζονται με το περιεχόμενο του μαθήματος, παρέχοντας τη δυνατότητα ανάπτυξης δημιουργικής συζήτησης. Τέλος, κατά τις τηλεδιασκέψεις, επιλύνονται απορίες, δίνονται πληροφορίες για τις εργασίες και τις τελικές εξετάσεις και γίνεται ανακεφαλαίωση των βασικών σημείων του μαθήματος.

Αξιολόγηση

- **Εργασία μαθήματος** (5000 λέξεις). Οι φοιτητές/ριες μπορούν να επιλέξουν να διεξάγουν ομαδικές ή ατομικές εργασίες. Θα κληθούν να επιλέξουν ένα από τα θέματα που θα προταθούν και τα οποία θα περιλαμβάνουν τόσο κριτική ανάλυση όσο και διεξαγωγή μικρής έκτασης πρωτογενούς έρευνας. Η εργασία θα βαθμολογηθεί με άριστα το 100.
- **Συμμετοχή στις εβδομαδιαίες δραστηριότητες:** Αναμένεται να εκπονεείτε τις δραστηριότητες που βρίσκονται στο φόρουμ κάθε εβδομάδας. Κάποιες από αυτές λειτουργούν ως θέματα συζήτησης στο φόρουμ, για τα οποία είναι χρήσιμο να ανταλλάζετε απόψεις. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να μην αναρτάτε απλώς τις δικές σας απαντήσεις, αλλά να σχολιάζετε και να συμπληρώνετε τις απαντήσεις των συμφοιτητών/τριών σας. Αυτό που βαθμολογείται, στα εβδομαδιαία φόρουμ, είναι περισσότερο η συμμετοχή σας και λιγότερο η ορθότητα των απαντήσεών σας. Η συμμετοχή βαθμολογείται με άριστα το 10.
- **Τελική εξέταση:** Θα εστιάσει σε όλα τα θέματα που θα αναλυθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, τα οποία βρίσκονται τόσο στο υλικό μελέτης όσο και

στο επιπρόσθετο υλικό στο Moodle. Περισσότερες λεπτομέρειες για τη διάρκεια της, τον τρόπο διεξαγωγής της και το είδος των ερωτήσεων που θα περιλαμβάνει θα δοθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. Ορισμένες από τις ερωτήσεις θα πρέπει να απαντηθούν όχι μόνο με βάση τις γνώσεις σας αλλά και την κριτική σας ικανότητα. Η τελική εξέταση θα βαθμολογηθεί με άριστα το 100.

Οι φοιτητές/ριες θα πρέπει να παραδίδουν τις εργασίες τους κατά το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα. Μικρή χρονική παράταση μπορεί να δοθεί μετά από έγκριση του/ης διδάσκοντα/ουσας (και συνεννόηση με τον/ην συντονιστή/ρια του μαθήματος) σε εξαιρετικές περιπτώσεις συνοδευόμενη από σχετικό δικαιολογητικό.

Όλες οι εργασίες ελέγχονται για κειμενικές ταυτίσεις με εργασίες άλλων φοιτητών/ριών καθώς και με πηγές που υπάρχουν στο διαδίκτυο μέσω του λογισμικού Turnitin. Εξαπάτηση και λογοκλοπή, κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, αποτελούν σοβαρό αδίκημα και τιμωρούνται. Αν διαπιστωθεί τέτοια περίπτωση, θα ληφθούν πειθαρχικά μέτρα και ενδέχεται να μηδενιστεί η εργασία και να μην επιτύχει ο φοιτητής/ρια στο μάθημα.

Υπολογίζεται ότι ο συνολικός χρόνος που θα χρειαστεί να αφιερωθεί στη μελέτη της κάθε ενότητας είναι περίπου 15-20 ώρες.

Πλήρης περιγραφή της αξιολόγησης και των κανόνων του Πανεπιστημίου παρέχονται στον Οδηγό Αξιολόγησης και στο Διάγραμμα Μαθήματος που βρίσκονται αναρτημένα στο Moodle.

Επικοινωνία

Οι παρακάτω ευκαιρίες επικοινωνίας παρέχονται στους/ις φοιτητές/ριες με σκοπό την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ: α) φοιτητών/ριών και καθηγητή/ριας, β) φοιτητών, και γ) φοιτητών/ριών και περιεχομένου.

- Εβδομαδιαίες δραστηριότητες, φόρουμ αναρτήσεων και chat
- Τηλεδιασκέψεις Webex (διάρκεια κάθε συνάντησης: περίπου 3 ώρες)
- Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο
- Τηλέφωνο
- Ωράριο Γραφείου

1. Εισαγωγικό Σημείωμα

Σκοπός του Οδηγού αυτού είναι να κατευθύνει τους φοιτητές/τριες να προσπελάσουν το έντυπο και διαδικτυακό εκπαιδευτικό υλικό που δίδεται στο πλαίσιο του εν λόγω μαθήματος, ούτως ώστε να τους παρέχει τη στήριξη που χρειάζονται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευσή τους.

Ο Οδηγός αυτός έχει σχεδιαστεί για να τον χρησιμοποιήσετε μαζί με το υλικό που έχει αναρτηθεί στη διαδικτυακή και διαδραστική πλατφόρμα του μαθήματος (Moodle). Περιλαμβάνει πληροφορίες για τη δομή του μαθήματος και τη διάρθρωσή του ανά εβδομάδα μελέτης καθώς και για τους τρόπους με τους οποίους γίνεται η διδασκαλία και η αξιολόγησή σας. Παρακάτω, γίνεται μια σύντομη περιγραφή του μαθήματος, της διάρθρωσής του σε υποενότητες, των στόχων του και των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων. Ακολουθεί, η αναφορά στην ύλη που πρέπει να μελετήσετε κάθε εβδομάδα. Πιο συγκεκριμένα, για κάθε εβδομάδα μελέτης, αναφέρονται ο σκοπός, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, ορισμένες έννοιες-κλειδιά, το εκπαιδευτικό υλικό που θα έχετε στη διάθεσή σας (βιβλιογραφία αλλά και ψηφιακό υλικό σε κάποιες περιπτώσεις), ενώ, στο τέλος, γίνεται σύνοψη του περιεχομένου της και δίνονται ορισμένες πληροφορίες για το θέμα των εβδομαδιαίων δραστηριοτήτων. Μεταξύ άλλων, αναφέρονται οι τρόποι με τους οποίους θα γίνεται η διδασκαλία και η επαφή των φοιτητών μεταξύ τους αλλά και με τον διδάσκοντα, με έμφαση στις τηλεδιασκέψεις, ενώ, στο τελευταίο μέρος του εν λόγω οδηγού, υπάρχει η αναλυτική περιγραφή του τρόπου αξιολόγησής σας.

Δρ Πολίνα Μακάη
Συντονίστρια του μαθήματος

2. Το μάθημα «Αξιοποίηση της λογοτεχνίας»

Αδιαμφισβήτητα, ο ρόλος της λογοτεχνίας ως βασικού στοιχείου στο μάθημα εκμάθησης μίας γλώσσας, ως δεύτερης/ξένης, είναι καίριος, ιδιαίτερα στο πλαίσιο ενός διαπολιτισμικού σχολείου. Ένα ορθά δομημένο διαπολιτισμικό μοντέλο εκπαίδευσης, το οποίο θα σέβεται την ετερότητα και θα δίνει φωνή σε όλους τους μαθητές, θα πρέπει, ακραιφνώς να στηρίζεται στη λογοτεχνία η οποία μπορεί να αποτελέσει μία βάση αλληλογνωριμίας των μελών της τάξης, δεδομένης της συμπερίληψης ατόμων με διαφορετική καταγωγή/μεταναστευτική βιογραφία. Και, βάσει αυτού, η διδασκαλία της λογοτεχνίας μπορεί, σαφώς, να διευρύνει τις δυνατότητες εκμάθησης της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

Μέσα από το εν λόγω μάθημα θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε τη λογοτεχνία, αφενός, ως έναν πολύπλευρο και πολυδιάστατο φορέα εκμάθησης της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης και, αφετέρου, ως ένα σύνθετο πολιτισμικό φαινόμενο το οποίο χαρακτηρίζεται από την ιστορικότητα του συγγραφέα, αλλά και του κειμένου, καθώς και της εποχής κατά την οποία συνετάχθη. Παράλληλα, η αρχική επιλογή και μετέπειτα μελέτη του εκάστοτε κειμένου προς διδασκαλία προσδίδει τα εργαλεία τα οποία θα μας βοηθήσουν στο να κατανοήσουμε τον κόσμο και να συγκροτήσουμε την υποκειμενικότητά μας. Να κατανοήσουμε, δηλαδή, τη θέση μας και να (αυτο)τοποθετηθούμε χωροχρονικά. Πρωταρχική αξία του μαθήματος είναι η απόκτηση ή η διεύρυνση της κριτικής μας στάσης απέναντι στις (πολύ)πολιτισμικές παραδόσεις, αξίες και μηνύματα από όπου κι αν προέρχονται.

Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο ρόλος της λογοτεχνίας, καθώς καθορίζει αξιακές προτεραιότητες, αναγνωρίζει τις διαπολιτισμικές αξίες, δίνοντας το πρόσφορο βήμα για την αξιοποίηση της διδασκαλίας της στην πολυπολιτισμική τάξη. Ως εκ τούτου, η δημιουργία ενός περιβάλλοντος αποδοχής, κατανόησης και συμπερίληψης, ενισχύει στον αλλόγλωσσο μαθητή το αίσθημα της θέλησης για εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης καταπολεμώντας οποιαδήποτε ψήγματα απροθυμίας. Η λογοτεχνία, εν γένει, αποτελεί ένα πολυσύστημα αξιών, γλωσσικών, ιδεολογικών και πολιτισμικών το οποίο υποβοηθά, παράλληλα, τις περιθωριοποιημένες ομάδες να ενταχθούν και τους εκπαιδευτικούς να βρουν τα ερείσματα να υποστηρίξουν την αναγκαιότητα της λογοτεχνίας στη σχολική διδασκαλία.

Επιπλέον η λογοτεχνία μέσα από ένα πνεύμα σεβασμού λειτουργεί καταλυτικά στην αποδοχή της διαφορετικότητας, στην αποδόμηση στερεοτύπων, στην ενδυνάμωση της αυτοεκτίμησης των μαθητών με μεταναστευτική καταγωγή, προσφέροντας τη δυνατότητα να εκτιμήσουν τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ των πολιτισμών.

Αυτά, ως προς το θέμα συμβολής στη διαμόρφωση θετικής στάσης για τους άλλους πολιτισμούς. Παράλληλα όμως, μέσα από τη λογοτεχνία, ως γλωσσικό φορέα, οι μαθητεύοντες εντοπίζουν και μαθαίνουν περί της χρήσης λέξεων και εκφράσεων στο

εκάστοτε λογοτεχνικό συγκείμενο, ενώ μέσα από την κειμενική παραστατικότητα και εικονοποιία μπορούν να συνδέσουν δύο ή περισσότερα ερεθίσματα (εικόνας – λέξης ή έκφρασης), με αποτέλεσμα να επιταχυνθεί η εκμάθηση και να συγκεκριμενοποιηθεί η σημασία λέξεων και εκφράσεων.

Όπως συνάγεται από τα παραπάνω, τα λογοτεχνικά κείμενα συμβάλλουν στην ανάπτυξη της φιλιαναγνωσίας, αλλά και στην εξοικείωση με τη γλώσσα, προκειμένου ο αλλόγλωσσος μαθητής να αποκτήσει γλωσσικές εμπειρίες. Η λογοτεχνία επιδρά θετικά επ' αυτού και, συγκεκριμένα, στην κατάκτηση της γλωσσικής και επικοινωνιακής ικανότητας και στην κατανόηση της δομής της γλώσσας. Παράλληλα, η διδασκαλία των λογοτεχνικών κειμένων μπορεί να βοηθήσει και τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς στο να αντιληφθούν τη γλώσσα ως κοινωνικό φαινόμενο και όχι ως απόλυτο μέρος της διδασκαλίας και με αυτό τον τρόπο να μεταμορφωθούν οι αίθουσες διδασκαλίας σε ένα χώρο αληθινής άσκησης στην επικοινωνιακή γλώσσα.

Επιπλέον, στους σκοπούς του μαθήματος περιλαμβάνονται:

- Η συνειδητοποίηση, η διερεύνηση και η κριτική κατανόηση του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε την κοινωνική, ιστορική και πολιτισμική μας εμπειρία και συγκροτούμε την ταυτότητά μας.
- Η ανασύσταση της σχολικής τάξης ως μιας κοινότητας αναγνωστών, η οποία θα διέπεται από τις αξίες της δημοκρατίας, της ισότητας, του σεβασμού της διαφοράς, του πλουραλισμού, του διαλόγου, της κριτικής εγρήγορσης και αυτογνωσίας, της διαπολιτισμικής συνείδησης.
- Η δημιουργία ενός μεγάλου δείγματος και συνόλου αναγνωστών. Η (επι)στροφή της νεότερης γενιάς στην ανάγνωση και, δη στην κριτική ανάγνωση, των λογοτεχνικών κειμένων. Ως εκ τούτου, το μάθημα μπορεί να βοηθήσει στην προώθηση της φιλιαναγνωσίας, τη δημιουργία, δηλαδή, συστηματικών και ανεξάρτητων αναγνωστών, οι οποίοι αισθάνονται την ανάγνωση ως βασική τους ανάγκη και είναι ικανοί να επιλέγουν και να αξιοποιούν τα αναγνώσματά τους.
- Η συνειδητοποίηση της σχέσης της λογοτεχνίας με την ανθρώπινη εμπειρία και, επομένως, της σημασίας της για την κατανόηση του κόσμου στον οποίο ζούμε, αλλά, εν τέλει, και του ίδιου μας του εαυτού.
- Η καλλιέργεια μιας ποικιλίας αναγνωστικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων, μέσα από την αξιοποίηση κειμένων από όλο το φάσμα της πολιτισμικής παραγωγής, από όλα δηλαδή τα διαφορετικά είδη της εικονικής, θεατρικής και μαζικής επικοινωνίας. Μέσα από αυτή τη διευρυμένη ποικιλία κειμένων ο ρόλος της λογοτεχνίας αναδεικνύεται στρατηγικός, καθώς αυτή έχει αναπτύξει ένα ρεπερτόριο συμβολικών μορφών, τρόπων και συμβάσεων που διευκολύνουν την αναλυτική προσέγγιση και των άλλων ειδών επικοινωνίας.
- Η αναγνώριση ότι η λογοτεχνία είναι ένας κατεξοχήν διαπολιτισμικός τόπος όπου ο διάλογος ανάμεσα στους πολιτισμούς γίνεται πράξη μέσα από τη μετάφραση,

τη διασκευή και την επανερμηνεία και όπου η ετερότητα αναγνωρίζεται και ενσωματώνεται ως αναγκαίος όρος της ζωτικότητας και της δυναμικής της.

- Η απόκτηση, μέσα από τη λογοτεχνία, πολλαπλών γλωσσικών εμπειριών και η εξοικείωση με τη μεταφορική λειτουργία της γλώσσας, απαραίτητη για τη φιλοσοφία, την έρευνα και το στοχασμό.

Αναμένεται ότι μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες θα αποκτήσουν τις εξής δεξιότητες:

- Ανάπτυξη αιτιολογημένης και τεκμηριωμένης προσωπικής άποψης για τα κείμενα που διαβάζουν.
- Αναγνώριση των πολιτισμικών στοιχείων που υπάρχουν σε κάθε κείμενο και προσδιορισμός της ιστορικότητάς τους. Αναγνώριση και περιγραφή ιστορικού πλαισίου: χρόνος, χώρος, ιστορικά γεγονότα που ορίζουν την εξέλιξη της πλοκής, τους χαρακτήρες, καθώς και την οπτική γωνία του συγγραφέα.
- Ανίχνευση της μυθοπλαστικής επέμβασης της λογοτεχνίας, μετά από σύγκριση των γνώσεων και των πληροφοριών που μας παρέχουν τα λογοτεχνικά κείμενα με ανάλογες από ιστορικά βιβλία ή δημοσιογραφικές πηγές. Διάκριση φανταστικών από πραγματικά γεγονότα.
- Επισήμανση των συγκρουόμενων κωδίκων συμπεριφοράς ανάμεσα π.χ. σε ήρωες διαφορετικής ηλικίας ή φύλου.
- Μετουσίωση και μεταφορά των συναισθημάτων που τους προκαλεί μια λογοτεχνική ανάγνωση σε νέο κείμενο κάθε είδους: πεζό, ποιητικό, δοκιμιακό, ζωγραφικό, μουσικό, δραματικό.

Ειδικότερα η ύλη του μαθήματος διαρθρώνεται ως εξής: Την πρώτη εβδομάδα γίνεται μια εισαγωγή στη διδασκαλία της λογοτεχνίας. Τη δεύτερη εβδομάδα, γίνεται αναφορά στη θέση της θεωρίας στα εννοιολογικά συστήματα της παιδαγωγικής καθώς και στις παραδειγματικές θεωρήσεις της λογοτεχνίας (μίμηση – μάθηση, έκφραση, γλώσσα – σημείωση, κοινωνική πρακτική – διάδραση με τον αναγνώστη). Την τρίτη εβδομάδα εστιάζουμε στις κοινωνικές και σχολικές χρήσεις της λογοτεχνίας (λογοτεχνία και αναγνωστικό κοινό, διδακτικοί σκοποί και στόχοι, το ελληνικό ΠΣ). Την τέταρτη εβδομάδα εστιάζουμε στον ρόλο της θεωρίας εν σχέσει με το κείμενο και τον τρόπο ανάγνωσής. Την πέμπτη και έκτη εβδομάδα παρουσιάζονται οι θεωρητικές σχολές και διδακτικές προοπτικές (Νέα Κριτική, ρωσικός Φορμαλισμός, Δορισμός – τσεχικός δορισμός, ειδολογική θεωρία του Frye, δομική αφηγηματολογία). Την έβδομη εβδομάδα θα αναφερθούμε στη διαλογικότητα, στη φαινομενολογία και τις αναγνωστικές θεωρίες, στην πολιτισμική θεωρία και τη λογοτεχνική θεωρία εν σχέσει με την εκπαίδευση των καθηγητών. Από την όγδοη εβδομάδα μέχρι την εντέκατη το μάθημα εστιάζει στις μεθόδους διδασκαλίας λογοτεχνικών κειμένων (ποίηση, πεζογραφία, δράμα) στη χρήση

των νέων τεχνολογιών (ΤΠΕ) αλλά και στη παρουσίαση του ΠΣ για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο δημοτικό και στο γυμνάσιο. Τέλος, τη δωδέκατη εβδομάδα επιχειρείται μια ανακεφαλαίωση της ύλης του μαθήματος.

3. Εβδομαδιαία διάρθρωση του μαθήματος

3.1. Διδασκαλία της λογοτεχνίας: εισαγωγικό μάθημα (1^η εβδομάδα)

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/τριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη για το πεδίο της διδασκαλίας της λογοτεχνίας: που αποσκοπεί το μάθημα, ποια η δυναμική του, σε ποιες βαθμίδες της εκπαίδευσης διαφοροποιείται και, το σημαντικότερο, σε ποιο επίπεδο δρα ενισχυτικά ως προς την εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:

- Κατανοούν αρχικά τη συμβολή της λογοτεχνίας στην εκμάθηση μιας γλώσσας ως δεύτερης/ξένης και, δη, της ελληνικής.
- Αιτιολογούν και να τεκμηριώνουν την προσωπική τους άποψη για τα κείμενα που διαβάζουν.
- Αναγνωρίζουν τα πολιτισμικά στοιχεία που υπάρχουν σε κάθε κείμενο προσδιορίζοντας παράλληλα την ιστορικότητά του. Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν το ιστορικό πλαίσιο: χρόνος, χώρος, ιστορικά γεγονότα που ορίζουν την εξέλιξη της πλοκής, τους χαρακτήρες, καθώς και την οπτική γωνία του συγγραφέα.
- Να ανιχνεύουν τη μυθοπλαστική επέμβαση της λογοτεχνίας, μετά από σύγκριση των γνώσεων και των πληροφοριών που μας παρέχουν τα λογοτεχνικά κείμενα με ανάλογες από ιστορικά βιβλία ή δημοσιογραφικές πηγές. Να διακρίνουν τα φανταστικά από τα πραγματικά γεγονότα.
- Να επισημαίνουν τους συγκρουόμενους κώδικες συμπεριφοράς (επί παραδείγματι, ανάμεσα σε ήρωες διαφορετικής ηλικίας ή φύλου).
- Να μετουσιώνουν και να μεταφέρουν τα συναισθήματα που τους προκαλεί μια λογοτεχνική ανάγνωση σε νέο κείμενο κάθε είδους: πεζό, ποιητικό, δοκιμιακό, ζωγραφικό, μουσικό, δραματικό.

Έννοιες Κλειδιά

Διδασκαλία της λογοτεχνίας, προσωπική άποψη, ιστορικότητα, χρονολογικός προσδιορισμός, κώδικας συμπεριφοράς, λογοτεχνική ανάγνωση.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Αποστολίδου, Β., Κόκορης, Δ., Μπακογιάννης, Μιχ., Χοντολίδου, Ε. (2018). *Λογοτεχνική ανάγνωση στο σχολείο και στην κοινωνία*. Αθήνα: Gutenberg.

Γεωργιάδου, Αγ., Μπίκος, Γ. επιμ. (2017). *Διδακτική της λογοτεχνίας: βιωματική και κριτική διδασκαλία μέσω τεχνικών δημιουργικής γραφής και αναγνωστικής ανταπόκρισης, σύγχρονες προσεγγίσεις για γυμνάσιο και λύκειο*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Πασχαλίδης, Γρ. (2018) «Σύγχρονες απολογίες της λογοτεχνικής εκπαίδευσης». Στο Αποστολίδου, Β., Κόκορης, Δ., Μπακογιάννης, Μιχ., Χοντολίδου, Ε. (επιμ.). *Λογοτεχνική ανάγνωση στο σχολείο και στην κοινωνία*. Αθήνα: Gutenberg, σ. 37-48.

Ροδοσθένους-Μπαλάφα, Μ., επιμ. (2017). *Δημιουργική διδασκαλία της λογοτεχνίας: εισηγήσεις και πρακτικές εφαρμογές στη δημοτική εκπαίδευση*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Φρυδάκη, Ευ. (2003). *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική.

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή γίνεται λόγος για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας, ως μέσου εκμάθησης (ή ενίσχυσης της εκμάθησης) μιας γλώσσας, ως δεύτερης/ξένης. Θα αναφερθούμε επίσης στη διαφοροποίηση της διδασκαλίας της λογοτεχνίας, βάσει του διδασκόμενου δείγματος (εποχή συγγραφής, κοινωνικά δεδομένα, ιδιοσυγκρασία, ήθη-έθιμα που το χαρακτηρίζουν).

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να εκφράσουν στην πλατφόρμα την άποψή τους για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας σε γενικό επίπεδο. Να καταγράψουν τις απόψεις τους αναφορικά με τη μέχρι στιγμής εμπειρία τους, είτε ως διδασκόμενοι είτε ως διδάσκοντες.

3.2. Η θέση της θεωρίας στα εννοιολογικά συστήματα της παιδαγωγικής καθώς και στις παραδειγματικές θεωρήσεις της λογοτεχνίας (μίμηση – μάθηση, έκφραση, γλώσσα – σημείωση, κοινωνική πρακτική – διάδραση με τον αναγνώστη) (2^η εβδομάδα)

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να διακρίνουν οι φοιτητές/τριες τις πολλαπλές σημασιοδοτήσεις της έννοιας της θεωρίας, εν σχέσει με τη λογοτεχνία, και να λάβουν γνώσεις αναφορικά με τα τρία βασικά εννοιολογικά συστήματα της παιδαγωγικής. Επίσης, οι φοιτητές/τριες θα έρθουν σε επαφή με παραδειγματικές θεωρήσεις της λογοτεχνίας.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/τριες:

- Θα αποκτήσουν μια ολοκληρωμένη γνώση γύρω από τον άξονα της θεωρίας. Τι καλείται «αντικειμενική» και «υποκειμενική» θεωρία και σε ποιο επίπεδο διαφέρει από τη θεωρία η οποία βρίσκεται σε διαλεκτική αλληλεπίδραση με την πράξη
- Θα κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί: (α) το εννοιολογικό σύστημα της Εμπειρικής Παιδαγωγικής, (β) το εννοιολογικό σύστημα της Ερμηνευτικής Παιδαγωγικής και (γ) το εννοιολογικό σύστημα της Κριτικής Παιδαγωγικής
- Θα ενημερωθούν σχετικά με τη μίμηση – μάθηση, την έκφραση, τη γλώσσα – σημείωση, την κοινωνική πρακτική και τη διάδραση με τον αναγνώστη

Έννοιες Κλειδιά

Εννοιολογικά συστήματα, Εμπειρική, Ερμηνευτική, Κριτική Παιδαγωγική, μίμηση, μάθηση, έκφραση, γλώσσα – σημείωση.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Γεωργιάδου, Αγ., Μπίκος, Γ. επιμ. (2017). *Διδακτική της λογοτεχνίας: βιωματική και κριτική διδασκαλία μέσω τεχνικών δημιουργικής γραφής και αναγνωστικής ανταπόκρισης, σύγχρονες προσεγγίσεις για γυμνάσιο και λύκειο*. Αθήνα: Γρηγόρης, κεφ. 2.

Τσάκρης, Π. (2007). *Διδασκαλία της λογοτεχνίας: εφαρμοσμένη διδακτική μεθοδολογία*. Αθήνα: Λιβάνης. κεφ. 1.

Φρυδάκη, Ευ. (2003). *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική, σ. 23-49.

Σύνοψη

Κατά τη δεύτερη εβδομάδα οι φοιτητές/τριες θα αποκτήσουν την αναγκαία γνώση προκειμένου να διαχωρίζουν και να αντιλαμβάνονται τα είδη της θεωρίας καθώς και τα συστήματα της παιδαγωγικής.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να απαντήσουν στο φόρουμ όσον αφορά το πως αντιλαμβάνονται τα τρία εννοιολογικά συστήματα της παιδαγωγικής και ποιο εξ αυτών φαίνεται να ακολουθείται στην ελληνική εκπαίδευση.

3.3. Κοινωνικές και σχολικές χρήσεις της λογοτεχνίας (λογοτεχνία και αναγνωστικό κοινό, διδακτικοί σκοποί και στόχοι, το ελληνικό ΠΣ) (3^η εβδομάδα)

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/τριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη για τη χρήση της λογοτεχνίας στο σχολικό περιβάλλον και την κοινωνία γενικότερα. Θα εστιάσουμε, ιδιαίτερα, στη διαπολιτισμική διάσταση της λογοτεχνίας.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες:

- Θα αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με τη λογοτεχνία και το αναγνωστικό της κοινό σε μία ιστορικό – εξελεγκτική βάση
- Θα ενημερωθούν για τη λογική της κατασκευής εικονικών κειμένων τα οποία προωθούνται μέσω των ΜΜΕ
- Θα ενημερωθούν για το ισχύον Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΣ) και τους σκοπούς αυτού.
- Θα αποκτήσουν γνώση των σκοπών του ΠΣ (αξιακός – πολιτισμικός, αναγνωστικός, καλλιέργεια της αναγνωστικής κλίσης και προσωπικής ανάπτυξης). Πού κινείται το ελληνικό ΠΣ και πώς αυτό εξελιχθεί χρονολογικά.
- Θα είναι σε θέση να διακρίνουν τη διαπολιτισμική διάσταση της λογοτεχνίας

Έννοιες Κλειδιά

Εικονικά κείμενα, Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΣ), διαπολιτισμικότητα

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Πασχαλίδης, Γρ. (2018) «Σύγχρονες απολογίες της λογοτεχνικής εκπαίδευσης». Στο Αποστολίδου, Β., Κόκορης, Δ., Μπακογιάννης, Μιχ., Χοντολίδου, Ε. (επιμ.). *Λογοτεχνική ανάγνωση στο σχολείο και στην κοινωνία*. Αθήνα: Gutenberg, σ. 37-48.

Πρόγραμμα Σπουδών για τη Διδασκαλία της Λογοτεχνίας στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση: Οδηγός για τον εκπαιδευτικό. Διαθέσιμο στον παρακάτω σύνδεσμο:

<http://ebooks.edu.gr/info/newps/%CE%93%CE%BB%CF%8E%CF%83%CF%83%CE%B1%20-%20%CE%9B%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%AF%CE%B1/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82%20%CE%9B%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%AF%CE>

[%B1%CF%82%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1%20%CE%94%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%93%CF%85%CE%BC%CE%BD%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BF.pdf](#)

Φρυδάκη, Ευ. (2003). *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική, σ. 50-74.

Σύνοψη

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/τριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη για τις κοινωνικές και σχολικές χρήσεις της λογοτεχνίας, ιδιαίτερα στη διαπολιτισμική πτυχή της λογοτεχνίας. Για τη μετάπλαση του λογοτεχνικού υλικού ανάλογα με το κοινό. Για τη χρονολογική εξέλιξη της λογοτεχνίας και για τη δομή τους σκοπούς και στόχους του ελληνικού ΠΣ, μέσα στο οποίο προωθείται η εκμάθηση της ελληνικής ως Γ2.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να επιλέξουν και να αναλύσουν στο φόρουμ έναν (εκ των τριών) σκοπό του ισχύοντος ΠΣ.

3.4. Ο ρόλος της θεωρίας. Το αντικείμενο της γνώσης: κείμενο και ανάγνωση (4^η εβδομάδα)

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/τριες μια ολοκληρωμένη γνώση αναφορικά με τον ρόλο της θεωρίας στη λογοτεχνία και της προβληματικής για τον ρόλο της θεωρίας ως πηγής στοχασμού και ως εργαλείου αναμόχλευσης ερωτημάτων για τη φύση, τη λειτουργία, τους σκοπούς και τους τρόπους μελέτης της λογοτεχνίας. Επίσης θα κατανοήσουν το «κείμενο» ως μορφή και αντικείμενο λογοτεχνικής γνώσης και θα μάθουν σε ποιο βαθμό διαμεσολαβεί ο καθηγητής με στόχο την εξομάλυνση και κατανόησή του.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση:

- Να αντιλαμβάνονται τον ρόλο της θεωρίας
- Να γνωρίζουν τις τρεις όψεις του αντικειμένου της λογοτεχνικής γνώσης
- Να θέτει στόχους στη διδασκαλία του μαθήματος
- Να γνωρίζει και να επιλέγει τον βαθμό διαμεσολάβησής του: τον τρόπο που θέτονται οι ερωτήσεις, τον βαθμό δυσκολίας του κειμένου/μαθήματος, την επιλογή υποστηρικτικού υλικού και την καθιέρωση μίας «επικοινωνιακής ηθικής»

Έννοιες Κλειδιά

λογοτεχνική γνώση, διδασκαλία μαθήματος, διαμεσολάβηση, επικοινωνιακή ηθική.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Φρυδάκη, Ευ. (2003). *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική, σ. 74-114.

Ψηφιακό Υλικό

Κατά τη διάρκεια της εβδομάδας αυτής πραγματοποιείται η πρώτη τηλεδιάσκεψη

Σύνοψη

Κατά τη διάρκεια αυτής της εβδομάδας, οι φοιτητές/τριες θα λάβουν επιπλέον γνώσεις αναφορικά με τη θεωρία στη λογοτεχνία και θα έρθουν σε θεωρητική επαφή με το κείμενο, ως λογοτεχνικό σώμα. Θα πληροφορηθούν για τον βαθμό διαμεσολάβησης του καθηγητή και την προσπάθεια δημιουργίας μίας «επικοινωνιακής ηθικής»

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να καταγράψουν στο φόρουμ τη δική τους άποψη (αιτιολογημένα και με παραδείγματα ει δυνατόν) αναφορικά με τον όρο «επικοινωνιακή ηθική» και πως αυτή επιτυγχάνεται ή προωθείται.

3.5. Θεωρητικές σχολές και διδακτικές προοπτικές (Νέα Κριτική, ρωσικός Φορμαλισμός, Δομισμός – τσεχικός δομισμός, ειδολογική θεωρία του Frye, δομική αφηγηματολογία (Μέρος Α') (5^η εβδομάδα)

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/τριες μια ολοκληρωμένη γνώση αναφορικά με τις υπάρχουσες θεωρητικές σχολές καθώς και τα χαρακτηριστικά τους προκειμένου να οδηγηθούν σε κριτική διδακτική χρήση τους.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση:

- Να παρακολουθούν τις δυνατότητες που παρέχει η καθεμιά από τις θεωρητικές σχολές για επαναπροσδιορισμούς και συνειδητοποιημένες διδακτικές επιλογές.
- Να αποκτήσουν μία κριτική διδακτική χρήση της λογοτεχνικής θεωρίας.
- Να αναστοχαστούν σχετικά με τις αναπαραστάσεις στη λογοτεχνία και σχετικά με τους γενικούς σκοπούς της διδασκαλίας του μαθήματος, καθώς και τις διδακτικές του επιδιώξεις.

Έννοιες Κλειδιά

Νέα κριτική, Ρωσικός Φορμαλισμός, Δομισμός, Τσεχικός Δομισμός, Ειδολογική Θεωρία του Northrop Frye, Δομική Αφηγηματολογία.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Καψωμένος, Ε. (2003). *Αφηγηματολογία. Αφηγηματική Θεωρία και μέθοδοι ανάλυσης της αφηγηματικής πεζογραφίας*. Αθήνα: Πατάκης.

Μπενάτσης, Απ. (2010). *Θεωρία λογοτεχνίας: δομισμός και σημειωτική*. Αθήνα: Καλέντης.

Φρυδάκη, Ευ. (2003). *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική, σ. 115-152.

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή προσφέρεται στους φοιτητές/τριες μια ολοκληρωμένη γνώση αναφορικά με τις υπάρχουσες θεωρητικές σχολές καθώς και τα χαρακτηριστικά τους προκειμένου να οδηγηθούν σε κριτική διδακτική χρήση τους. Πληροφορίες για τις

σχολές: Νέα κριτική, Ρωσικός Φορμαλισμός, Δορισμός, Τσεχικός Δορισμός, Ειδολογική Θεωρία του Northrop Frye, Δομική Αφηγηματολογία.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να απαντήσουν στο φόρουμ και να εκθέσουν την άποψή τους αναφορικά με τις θεωρητικές σχολές και που αυτές θα μπορούσαν να συμβάλουν στην εκπαίδευση των καθηγητών: πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.

3.6. Θεωρητικές σχολές και διδακτικές προοπτικές (Νέα Κριτική, ρωσικός Φορμαλισμός, Δομισμός – τσεχικός δομισμός, ειδολογική θεωρία του Frye, δομική αφηγηματολογία (Μέρος Β') (6^η εβδομάδα)

Σκοπός

(Συνέχεια της προηγούμενης εβδομάδας)

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/τριες μια ολοκληρωμένη γνώση αναφορικά με τις υπάρχουσες θεωρητικές σχολές καθώς και τα χαρακτηριστικά τους προκειμένου να οδηγηθούν σε κριτική διδακτική χρήση τους.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση:

- Να παρακολουθούν τις δυνατότητες που παρέχει η καθεμιά από τις θεωρητικές σχολές για επαναπροσδιορισμούς και συνειδητοποιημένες διδακτικές επιλογές.
- Να αποκτήσουν μία κριτική διδακτική χρήση της λογοτεχνικής θεωρίας.
- Να αναστοχαστούν σχετικά με τις αναπαραστάσεις στη λογοτεχνία και σχετικά με τους γενικούς σκοπούς της διδασκαλίας του μαθήματος, καθώς και τις διδακτικές του επιδιώξεις.

Έννοιες Κλειδιά

Νέα κριτική, Ρωσικός Φορμαλισμός, Δομισμός, Τσεχικός Δομισμός, Ειδολογική Θεωρία του Northrop Frye, Δομική Αφηγηματολογία.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Καψωμένος, Ε. (2003). *Αφηγηματολογία. Αφηγηματική Θεωρία και μέθοδοι ανάλυσης της αφηγηματικής πεζογραφίας*. Αθήνα: Πατάκης

Μπενάτσης, Απ. (2010). *Θεωρία λογοτεχνίας: δομισμός και σημειωτική*. Αθήνα: Καλέντης.

Φρυδάκη, Ευ. (2003). *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική, σ. 115-152.

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή προσφέρεται στους φοιτητές/τριες μια ολοκληρωμένη γνώση αναφορικά με τις υπάρχουσες θεωρητικές σχολές καθώς και τα χαρακτηριστικά τους προκειμένου να οδηγηθούν σε κριτική διδακτική χρήση τους. Πληροφορίες για τις σχολές: Νέα κριτική, Ρωσικός Φορμαλισμός, Δομισμός, Τσεχικός Δομισμός, Ειδολογική Θεωρία του Northrop Frye, Δομική Αφηγηματολογία.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να απαντήσουν στο φόρουμ και να εκθέσουν την άποψή τους αναφορικά με συγκεκριμένες θεωρητικές σχολές: Δομισμός, Δομική Αφηγηματολογία κ.ά..

3.7. Διαλογικότητα, φαινομενολογία και αναγνωστικές θεωρίες στην πολιτισμική θεωρία και τη λογοτεχνική θεωρία εν σχέσει με την εκπαίδευση των καθηγητών (7^η εβδομάδα)

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/τριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη αναφορικά με τις αναγνωστικές θεωρίες στην πολιτισμική θεωρία και τη λογοτεχνική θεωρία (διακειμενικότητα, διαλογικότητα, φαινομενολογία).

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση:

- Να γνωρίζουν περί της αρχής της διαλογικότητας του Bakhtin
- Να γνωρίζουν περί της θεωρίας της διακειμενικότητας της Kristeva
- Να γνωρίζουν περί της αισθητικής της πρόσληψης του Jauss
- Να γνωρίζουν περί της πολιτισμικής θεωρίας του Culler

Έννοιες Κλειδιά

Διακειμενικότητα, Θεωρία Kristeva, αρχή της διαλογικότητας του Bakhtin, αισθητική της πρόσληψης του Jauss.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Wolton. M., Still. J. edd. (1990). *Intertextuality: Theories and Practices*. Manchester: Manchester University Press.

Graham, A. (2000). *Intertextuality*. New York: Routledge, pp. 8-55

Φρυδάκη, Ευ. (2003). *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική, σ. 153-187.

Ψηφιακό Υλικό

Κατά τη διάρκεια της εβδομάδας αυτής πραγματοποιείται η δεύτερη τηλεδιάσκεψη

Σύνοψη

Στην έβδομη εβδομάδα, οι φοιτητές/τριες θα αποκτήσουν μια ολοκληρωμένη γνώση αναφορικά με τις αναγνωστικές θεωρίες στην πολιτισμική θεωρία και τη λογοτεχνική θεωρία και θα εστιάσουν στην αρχή της διαλογικότητας του Bakhtin, στη θεωρία της διακειμενικότητας της Kristeva, στην αισθητική της πρόσληψης του Jauss, αλλά και τη θεωρία του Culler. Θα κατανοήσουν και θα είναι ικανοί να εντοπίζουν σημεία διαλογικότητας των κειμένων ανεξαρτήτου χρονικής περιόδου κατά την οποία συντάχθηκαν, με αποτέλεσμα να εντοπίζουν τα σημεία στα οποία υπάρχουν διακειμενικές ομοιότητες ή διαφορές ή ακόμη και μετουσίωση του δάνειου λογοτεχνικού υλικού, όπως εντοπίζεται στη σφαίρα της πρόσληψης.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να απαντήσουν στο φόρουμ αναφορικά με τις αναγνωστικές θεωρίες και να καταγράψουν τα σημεία στα οποία διαφέρουν ή ομοιάζουν, δεδομένου ότι κάποιες εξ αυτών αποτελούν μετεξέλιξη μία ή περισσότερων προηγούμενων.

3.8. Μέθοδοι διδασκαλίας λογοτεχνικών κειμένων: ποίηση, πεζογραφία, δράμα (8^η εβδομάδα)

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/τριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη για τον τρόπο διδασκαλίας της ποίησης (κυρίως), της πεζογραφίας και του δράματος με σκοπό τη φιλιανγνωσία και, μέσω αυτής, τη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2. Θα μάθουν για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των λογοτεχνικών αυτών ειδών και, ως εκ τούτου, για τους διαφορετικούς παιδαγωγικούς και διδακτικούς χειρισμούς.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση:

- Να προσεγγίσουν με τον ορθό παιδαγωγικό χειρισμό την ποίηση (μεταφορική γλώσσα, ποιητικότητα, ποιητική εικονοποιία)
- Να εντοπίζουν στα ποιήματα τις λέξεις, τα αισθήματα, τις αισθήσεις, τους ήχους, τις μελωδίες, τις αναμνήσεις κ.ά.
- Να αποκτήσουν αγάπη για την ποίηση
- Να κατανοήσουν τη μουσικότητά της και τον ρυθμό της
- Να εξοικειωθούν με τη μεταφορική χρήση της γλώσσας
- Να απομυθοποιήσουν τις «δυσκολίες» της ποίησης
- Να εξοικειωθούν με διαφορετικά είδη ποίησης (δημώδης, έντεχνη, αφηγηματική, λυρική, ποίησης για παιδιά, ποίησης για ενήλικους)
- Να εντοπίζουν τα εκπορευόμενα μηνύματα πεζογραφικών κειμένων
- Να διδάξουν με δημιουργικό τρόπο θεατρικά κείμενα

Έννοιες Κλειδιά

Ποιητικότητα, ποιητική εικονοποιία, μεταφορική γλώσσα, δημώδης ποίηση, αφηγηματική ποίηση

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Αποστολίδου Β., Χοντολίδου Ε. επιμ. (1999). *Λογοτεχνία και εκπαίδευση*, Αθήνα: Τυπωθήτω Γ. Δαρδανός.

Βασιλάκη, Ασπ., Γιαννακουδάκης, Λ. (2009). *Η δημιουργική γραφή στο Δημοτικό σχολείο. Δραστηριότητες δημιουργικής γραφής*. Αθήνα: Κέδρος.

Καρακίτσος, Α. (2008). *Ποίηση για παιδιά και νέους. Αναθεωρήσεις και προοπτικές*. Θεσσαλονίκη: Ζυγός.

Καρακίτσος, Α. (2013). *Διδασκαλία της λογοτεχνίας και δημιουργική γραφή*. Θεσσαλονίκη: Ζυγός.

Κατσαρίδου, Μ. (2014). *Η θεατροπαιδαγωγική μέθοδος: μια πρόταση για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας σε διαπολιτισμική τάξη*. Αθήνα: Εκδ. Σταμούλη.

Κόκορης, Δ. (2007). *Μεταφρασμένη ποίηση. Διδακτικές και κριτικές προτάσεις*. Θεσσαλονίκη: Α.Π.Θ.-Εργαστήριο Συγκριτικής Γραμματολογίας.

Μπράϊαν, Γ. (2009). *Teaching of drama in the primary school*. Μτφ. Ε. Κανήρα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Σουλιώτης, Μ. (2010). *Αλφαβητάριο για την ποίηση*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Τριβιλά, Σ. Ξαρλή, Π. Σπινθάκη, Αγγ. (επιμ.) (2012). *Πλάθοντας ταυτότητες. Από τη μαθητεία στη διδασκαλία – βιωματικά εργαστήρια ενδυνάμωσης του ρόλου των εκπαιδευτικών, μέσα από τις τεχνικές του εκπαιδευτικού δράματος*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή οι φοιτητές/τριες αποκτούν μία ολοκληρωμένη αντίληψη για τον τρόπο διδασκαλίας της ποίησης (κυρίως), της πεζογραφίας και του δράματος. Μαθαίνουν για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και ως εκ τούτου για τους διαφορετικούς παιδαγωγικούς και διδακτικούς χειρισμούς.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να απαντήσουν στο φόρουμ σε συγκεκριμένες ερωτήσεις επί ενός ποιήματος ή πεζογραφήματος: ανεύρεση ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και στοιχείων.

3.9. Χρήση των νέων τεχνολογιών (ΤΠΕ) (9^η εβδομάδα)

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/τριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία, επισημαίνοντας την ειδική χρήση τους σε κάθε γνωστικό αντικείμενο. Επίσης, παρατίθενται σενάρια διδασκαλίας στα οποία προτείνονται δραστηριότητες για τους μαθητές που εμπλέκουν τις ΤΠΕ. Ιδιαίτερη μνεία θα γίνει στη χρήση των ΤΠΕ στη λογοτεχνία για τη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες:

- Θα γνωρίζουν για τη χρήση των e-books και της κυβερνολογοτεχνίας ή υπερλογοτεχνίας (cyberliterature ή hyperliterature), καθώς και τις διαφορές τους
- Θα διακρίνουν την ψηφιοποιημένη από την ψηφιακή λογοτεχνία
- Θα γνωρίζουν για την επίδραση των ηλεκτρονικών μέσων και του νέου ψηφιακού περιβάλλοντος στην ίδια τη συγγραφή και τη διάδοση της λογοτεχνίας, την εμφάνιση δηλαδή ενός νέου είδους, της κυβερνολογοτεχνίας ή υπερλογοτεχνίας

Επιμέρους Στόχοι

- Να ενδυναμώσει την αυτοπεποίθηση του/της εκπαιδευτικού προσφέροντάς του/της ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο διδασκαλίας της λογοτεχνίας στο οποίο θα εντάσσεται ομαλά και με συνέπεια η χρήση των ΤΠΕ.
- Να ενδυναμώσει την αυτοπεποίθηση του μαθητή και της μαθήτριας στην κατεύθυνση της διαμόρφωσης, έκφρασης και επικοινωνίας των προσωπικών του ερμηνειών για τα λογοτεχνικά κείμενα.
- Να διευρύνει το πολιτισμικό υπόβαθρο του μαθητή και της μαθήτριας προσφέροντας γνώσεις, πληροφορίες, εικόνες, ακούσματα, με άλλα λόγια, εμπειρίες που θα τον βοηθήσουν να διαμορφώσει προσωπικές ερμηνείες για το λογοτεχνικό κείμενο.
- Να φέρει σε επαφή το μαθητικό κοινό με πολύ περισσότερα λογοτεχνικά κείμενα από αυτά που είναι διαθέσιμα στα σχολικά ανθολόγια.
- Να αναπτύξει τις συνθετικές και κριτικές ικανότητες των μαθητών και μαθητριών με διαθεματικές εργασίες, πολυμεσικά παρουσιασμένες

Έννοιες Κλειδιά

Δραστηριοκεντρική e-books, κυβερνολογοτεχνία, υπερλογοτεχνία, ψηφιοποιημένη, ψηφιακή λογοτεχνία

Ενδεικτική-βοηθητική βιβλιογραφία

Γεωργιάδου, Αγ., Μπίκος, Γ. επιμ. (2017). *Διδακτική της λογοτεχνίας: βιωματική και κριτική διδασκαλία μέσω τεχνικών δημιουργικής γραφής και αναγνωστικής ανταπόκρισης, σύγχρονες προσεγγίσεις για γυμνάσιο και λύκειο*. Αθήνα: Γρηγόρης, κεφ. 7.

Πρόγραμμα Σπουδών για τη Διδασκαλία της Λογοτεχνίας στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση: Οδηγός για τον εκπαιδευτικό. σ. 10-12.

Διαθέσιμο στον παρακάτω σύνδεσμο:

<https://tinyurl.com/2p8br6f3>

Σύνοψη

Στην εν λόγω ενότητα οι φοιτητές/τριες θα πληροφορηθούν για τον εκσυγχρονισμό του μαθήματος προς την κατεύθυνση της ενσωμάτωσης και δημιουργικής χρήσης των ΤΠΕ με απώτερο στόχο να επαναπροσδιοριστούν οι στόχοι και οι μέθοδοι της διδασκαλίας της λογοτεχνίας.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να εκθέσουν στο φόρουμ την άποψή τους για τη χρήση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας (πλεονεκτήματα – μειονεκτήματα) και να προτείνουν ένα δικό τους τρόπο διδασκαλίας ενός κειμένου με την βοήθεια των ΤΠΕ.

3.10.Τι προβλέπει το ισχύον ΠΣ για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο δημοτικό (10^η εβδομάδα)

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/τριες μια ολοκληρωμένη γνώση για το περιεχόμενο και τις κατευθυντήριες γραμμές του ισχύοντος ΠΣ αναφορικά με τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο δημοτικό, εστιάζοντας, επίσης, στη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2 και τη 'διαχείριση' της αλλόγλωσσης τάξης.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση:

- Να αντιλαμβάνονται τη σύνδεση λογοτεχνικών κειμένων με το διακείμενο και το περικείμενό τους, καθώς και μελέτη στοιχείων μορφής και δομής
- Να αντιλαμβάνονται τη διαθεματική προσέγγιση – σύνδεση Λογοτεχνίας με άλλα γνωστικά αντικείμενα (κυρίως με Τέχνη, Μουσική, Θέατρο).
- Να αντιλαμβάνονται τη σύνδεση Λογοτεχνίας με παιγνιώδεις δραστηριότητες φιλιαναγνωσίας και με καλλιέργεια συναισθημάτων

Επιμέρους Στόχοι

- Εξοικείωση των διδασκόντων με λογοτεχνικά κείμενα και άσκηση της ευαισθησίας και της κρίσης τους
- Ενημέρωση των διδασκόντων σχετικά με βασικά ζητήματα Θεωρίας της Λογοτεχνίας και της Ιστορίας της ΝΕ λογοτεχνίας
- Επιλογή προσέγγισης ανάλογα με το κείμενο, τους μαθητές, τον διδακτικό χρόνο

Έννοιες Κλειδιά

Λογοτεχνικότητα, υφολογικές επιλογές, μεθοδολογία, ερμηνεία κειμένου, ιστορικο-κοινωνική, κειμενικοκεντρική προσέγγιση, διακειμενική συνανάγνωση

Βοηθητική βιβλιογραφία

Αποστολίδου, Β., Καπλάνη, Β., Χοντολίδου, Ελ. (επιμ.) (2000). *Διαβάζοντας λογοτεχνία στο σχολείο: μία νέα πρόταση διδασκαλίας*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Πρόγραμμα Σπουδών για τη Διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας & της Λογοτεχνίας στο Δημοτικό Σχολείο. Αθήνα 2011. σ. 21-30, 102-126.

Διαθέσιμο στον παρακάτω σύνδεσμο:

<https://tinyurl.com/3krhn44w>

Πρόγραμμα Σπουδών για τη Διδασκαλία της Λογοτεχνίας στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση: Οδηγός για τον εκπαιδευτικό. σ. 4-68.

Διαθέσιμο στον παρακάτω σύνδεσμο:

<https://tinyurl.com/2p8br6f3>

Σύνοψη

Στην παρούσα ενότητα οι φοιτητές/τριες θα εστιάσουν στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο δημοτικό, σε μία ηλικία όπου προτείνεται η φιλιαναγνωσία και, γενικότερα, οι τίθενται οι βάσεις μελέτης της λογοτεχνίας για τη θεμελίωση της σχέσης του παιδιού με την ανάγνωση και το βιβλίο.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να αναρτήσουν στο φόρουμ την άποψή τους αναφορικά με τα προβλήματα στη διδασκαλία της λογοτεχνίας σε μαθητές δημοτικής εκπαίδευσης και να αιτιολογήσουν τη γνώμη τους, προτείνοντας παράλληλα λύσεις και βελτιώσεις.

3.11.Τι προβλέπει το ισχύον ΠΣ για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο γυμνάσιο (11^η εβδομάδα)

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/τριες μια ολοκληρωμένη γνώση για το περιεχόμενο και τις κατευθυντήριες γραμμές του ισχύοντος ΠΣ αναφορικά με τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο γυμνάσιο, εστιάζοντας, επίσης, στη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2 και τη 'διαχείριση' της αλλόγλωσσης τάξης.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση:

- Να γνωρίζουν τις δυσκολίες που ανακύπτουν κατά τη διδασκαλία του μαθήματος και τις οποίες θα χρειαστεί να αντιμετωπίσουν ως διδάσκοντες
- Να γνωρίζουν τρόπους για να αντιμετωπιστούν αυτές οι δυσκολίες και αφετέρου για να αποκτήσει η διδασκαλία του μαθήματος ενδιαφέρον
- Να κατανοήσουν και να αποδεχτούν τη σχετικότητα και την πολλαπλότητα των ερμηνευτικών προσεγγίσεων καθώς και να αντιμετωπίζουν κριτικά και τις δικές τους ερμηνευτικές προτάσεις
- Να διερευνούν όλους τους συντελεστές και τους αναγκαίους παράγοντες που συμβάλλουν στην παραγωγή και στην πρόσληψη των λογοτεχνικών κειμένων
- Να εξοικειωθούν με διαφορετικά λογοτεχνικά είδη και να κατανοήσουν ότι αυτά ανταποκρίνονται σε διαφορετικούς σκοπούς και ιστορικές ανάγκες. Να συνειδητοποιήσουν ότι τα λογοτεχνικά είδη διακρίνονται στη βάση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών και κειμενικών συμβάσεων.

Έννοιες Κλειδιά

Μέθοδος σχεδίων εργασίας (project), ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, μέθοδος δραματοποίησης, λογοτεχνικότητα, υφολογικές επιλογές, μεθοδολογία, ερμηνεία κειμένου, ιστορικο-κοινωνική, κειμενικοκεντρική προσέγγιση, διακειμενική συνανάντηση.

Βοηθητική βιβλιογραφία

Δρακόπουλος, Α. (2004). *Η διδασκαλία της νεοελληνικής λογοτεχνίας στο γυμνάσιο και στο ενιαίο λύκειο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Αποστολίδου, Β., Χοντολίδου, Ε. *Διδάσκοντας λογοτεχνία στο γυμνάσιο: προτάσεις για την αξιοποίηση του διδακτικού υλικού*. Διαθέσιμο στον παρακάτω σύνδεσμο:

http://museduc.gr/docs/epimorfosi/book1_logotexnia_230507_1.pdf

Πρόγραμμα Σπουδών για τη Διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας & της Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο. Αθήνα 2011. σ. 22-34, 76-89.

Διαθέσιμο στον παρακάτω σύνδεσμο:

<https://tinyurl.com/3w9efzt5>

Ψηφιακό Υλικό

Κατά τη διάρκεια της εβδομάδας αυτής πραγματοποιείται η τρίτη τηλεδιάσκεψη

Σύνοψη

Στην ενότητα οι φοιτητές/τριες θα εστιάσουν στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο γυμνάσιο και στις μεθόδους που θα μπορούσαν να επιλέξουν και να εφαρμόσουν ως διδάσκοντες στο μέλλον, ενώ παράλληλα θα ενημερωθούν για τις δυσκολίες που ενδεχομένως θα συναντήσουν και τρόπους αντιμετώπισης/επίλυσής τους.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να αναρτήσουν στο φόρουμ την άποψή τους αναφορικά με τα προβλήματα στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο γυμνάσιο και να αιτιολογήσουν τη γνώμη τους, προτείνοντας παράλληλα λύσεις και βελτιώσεις

3.12.Σύνοψη - Ανακεφαλαίωση (12^η εβδομάδα)

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να γίνει μία σύνοψη των όσων παρουσιάστηκαν στις προηγούμενες εβδομάδες, προκειμένου οι φοιτητές/τριες να κατανοήσουν την εξέλιξη της λογοτεχνίας από τη θεωρία στην πράξη και να προετοιμαστούν για τις τελικές εξετάσεις.

Παράλληλα, στο τέλος της εβδομάδας οι φοιτητές/τριες καλούνται **να καταθέσουν την εργασία του μαθήματος** (έκτασης 4000 λέξεων) αναφορικά με το θέμα το οποίο επέλεξαν, βάσει των προτεινόμενων, μετά από συνεννόηση με τον διδάσκοντα.

UNIVERSITY
of NICOSIA

UNIVERSITY OF
PATRAS
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ
ΔΕΥΤΕΡΗΣ/ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Εξ Αποστάσεως (MA-DL)

Οδηγός Μελέτης

TGSOL-631: Διαπολιτισμική Διδακτική & Εκπαίδευση

Δρ. Αρετούσα Γιαννακού

2024

Περιεχόμενα

		Σελ.
1	Εισαγωγικό σημείωμα	7
2	Το μάθημα Διαπολιτισμική Διδακτική και Εκπαίδευση	8
3	Εβδομαδιαία διάρθρωση του μαθήματος	10
3.1	Εβδομάδα 1: Διαπολιτισμική εκπαίδευση - Εισαγωγή	10
3.2	Εβδομάδα 2: Διαπολιτισμική επικοινωνία	12
3.3	Εβδομάδα 3: Η διαπολιτισμική διδασκαλία	15
3.4	Εβδομάδα 4: Διγλωσσία	17
3.5	Εβδομάδα 5: Η 'αόρατη' διγλωσσία	20
3.6	Εβδομάδα 6: Διαγλωσσικότητα	22
3.7	Εβδομάδα 7: Διαπολιτισμική εκπαίδευση και σχολική επίδοση	25
3.8	Εβδομάδα 8: Αντιλήψεις εκπαιδευτικών	28
3.9	Εβδομάδα 9: Η διαπολιτισμική ικανότητα των εκπαιδευτικών	30
3.10	Εβδομάδα 10: ΤΠΕ και ανάπτυξη γραμματισμού σε μαθητές με μεταναστευτική βιογραφία	32
3.11	Εβδομάδα 11: Λογοτεχνία και διαπολιτισμική διδακτική	34
3.12	Εβδομάδα 12: Διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα: διδακτικές προτάσεις	36

Ίδρυμα	Πανεπιστήμιο Λευκωσίας		
Πρόγραμμα Σπουδών	Μεταπτυχιακό στη Διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας		
Μάθημα	Διαπολιτισμική Διδακτική & Εκπαίδευση		
Επίπεδο	Προπτυχιακό ☐	Μεταπτυχιακό (μάστερ) ☒	
Γλώσσα Διδασκαλίας	Ελληνικά		
Τύπος Διδασκαλίας	Εξ αποστάσεως ☒	Συμβατική ☐	
Τύπος Μαθήματος	Υποχρεωτικό ☐	Επιλογής ☒	
Αριθμός Ομαδικών Συμβουλευτικών Συναντήσεων/Τηλεσυναντήσεων/Διαλέξεων	Συνολικά: 3	Με φυσική παρουσία: -	Διαδίκτυακά: 3
Αριθμός Εργασιών	1		
Υπολογισμός Τελικής Βαθμολογίας	<ul style="list-style-type: none">Εβδομαδιαίες εκπαιδευτικές δραστηριότητες (10%)Εργασία (30%)Εξετάσεις (60%)		
Αριθμός Πιστωτικών Μονάδων ECTS	10		

Διδακτικό Προσωπικό

Δρ Αρετούσα Γιαννακού
Λέκτορας Γλωσσολογίας
giannakou.a@unic.ac.cy
Γραφείο, 301, Education Building
Τηλέφωνο: +357 22 842346
Ώρες Γραφείου: κατόπιν συνεννόησης

Μάθημα

Οι βασικοί στόχοι του μαθήματος είναι οι φοιτητές:

- Να γνωρίσουν οι φοιτητές/τριες τις βασικές αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και της διαχείρισης της γλωσσικής και πολιτισμικής πολυμορφίας στο πλαίσιο της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας
- Να καταρτίσει τους/τις φοιτητές/ριες σε σημαντικά ζητήματα διαπολιτισμικής διδακτικής με στόχο τη συμπερίληψη της γλωσσικής και πολιτισμικής ετερότητας στην εκπαίδευση
- Να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/ριες με σημαντικά ζητήματα θεωρίας και μεθοδολογίας της διαπολιτισμικής και διαγλωσσικής διδακτικής και εκπαίδευσης
- Να αποσαφηνίσει τις κύριες έννοιες που χρησιμοποιούνται στην περιγραφή πτυχών της πολυγλωσσίας, όπως διγλωσσία και διαγλωσσικότητα, και να καταστήσει σαφή την ανάγκη και σημασία αξιοποίησής τους στη διαπολιτισμική διδακτική
- Να αναγνωρίζουν και να αναλύουν οι φοιτητές/ριες καίρια προβλήματα που άπτονται της διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας και των δυσκολιών που αντιμετωπίζει η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα
- Να ερευνούν τρόπους διαπολιτισμικής ευαισθητοποίησης των διδασκόντων και διδασκομένων της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσα

Αναμένεται ότι μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση:

- Να χρησιμοποιούν βασική ορολογία (συμπεριλαμβανομένων των όρων διαπολιτισμική επικοινωνία, διαγλωσσικότητα, διαπολιτισμική επικοινωνιακή δεξιότητα, διγλωσσία) με στόχο να θέσουν την διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας ως πεδίο διαπολιτισμικής πρακτικής
- Να κατανοούν τον ρόλο του κοινωνικοπολιτισμικού πλαισίου στην εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας
- Να εξοικειωθούν με ζητήματα διγλωσσίας και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που αφορούν την ελληνική κοινωνία και το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα
- Να αξιοποιούν κατάλληλες παιδαγωγικές πρακτικές στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα
- Να συζητούν κριτικά τρόπους με τους οποίους μπορεί να αναπτυχθεί αποτελεσματικά η διαπολιτισμική ικανότητα ή ετοιμότητα των εκπαιδευτικών
- Να κατανοούν τις σύγχρονες θεωρίες που αποσκοπούν στη διδασκαλία του διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας στην τάξη της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας
- Να αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες για την ανάπτυξη της ακαδημαϊκής γλωσσικής ικανότητας σε μαθητές με μεταναστευτικό/προσφυγικό υπόβαθρο
- Να αναπτύσσουν στρατηγικές διδασκαλίας της διαπολιτισμικής ικανότητας και

σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού και προγραμμάτων με διαπολιτισμικό περιεχόμενο

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Αναρτημένο υλικό μελέτης

ΠΜ

10 ΠΜ

Διδακτικό χρονοδιάγραμμα

Στον Οδηγό Μελέτης που ακολουθεί υπάρχει λεπτομερής περιγραφή του εβδομαδιαίου χρονοδιαγράμματος και των σχετικών στόχων κάθε εβδομάδας. Επιπλέον, οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες τις οποίες πρέπει να γνωρίζουν οι φοιτητές/ριες θα αναρτηθούν στην πλατφόρμα Moodle.

Διδακτικές μέθοδοι

Αναρτημένο υλικό μελέτης και επιπρόσθετο υλικό, τηλεδιασκέψεις, συζήτηση στο φόρουμ, διαδραστικές δραστηριότητες, ερωτήσεις μέσω chat

Για κάθε εβδομάδα μελέτης υπάρχει στην πλατφόρμα η συνοπτική παρουσίαση του υλικού της εβδομάδας (με τη μορφή αρχείου PowerPoint). Είναι σημαντικό να ξεκινάτε τη μελέτη σας από το υλικό αυτό. Στη συνέχεια, πρέπει να μελετήσετε το γραπτό υλικό που δίνεται για μελέτη, είτε πρόκειται για αποσπάσματα από τα διδακτικά εγχειρίδια του μαθήματος είτε για άρθρα που έχουν αναρτηθεί στην πλατφόρμα. Επίσης, σε κάθε εβδομάδα υπάρχουν δραστηριότητες τις οποίες πρέπει να απαντήσετε στο φόρουμ της εκάστοτε εβδομάδας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εκπονείτε τις εβδομαδιαίες δραστηριότητες, αφού θα σας βοηθήσουν να αντιληφθείτε πρακτικά τα όσα θεωρητικά μελετάτε μέσα στα πλαίσια του μαθήματος.

Μπορείτε να επικοινωνείτε απευθείας με τον/ην διδάσκοντα/ουσα για τυχόν απορίες χρησιμοποιώντας το chat της πλατφόρμας Moodle. Με την αποστολή του μηνύματος, θα λάβετε απάντηση μέσα σε 48 ώρες.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, θα πραγματοποιηθούν τρεις τρίωρες τηλεδιασκέψεις. Η συμμετοχή σας στις τηλεδιασκέψεις δεν είναι υποχρεωτική, συνιστάται όμως να προσπαθήσετε να τις παρακολουθήσετε. Σε περίπτωση που αδυνατείτε να παρακολουθήσετε κάποια τηλεδιάσκεψη, σας δίνεται η δυνατότητα να την παρακολουθήσετε αργότερα μαγνητοσκοπημένη στην πλατφόρμα. Κατά τις τηλεδιασκέψεις, γίνεται γνωριμία με τους φοιτητές/ριες και παρουσίαση ορισμένων βασικών πληροφοριών για το μάθημα. Επίσης, σχολιάζονται ζητήματα που σχετίζονται με το περιεχόμενο του μαθήματος, παρέχοντας τη δυνατότητα ανάπτυξης δημιουργικής συζήτησης. Τέλος, κατά τις τηλεδιασκέψεις, επιλύονται απορίες, δίνονται πληροφορίες για τις εργασίες και τις τελικές εξετάσεις και γίνεται ανακεφαλαίωση των βασικών σημείων του μαθήματος.

Αξιολόγηση

- **Εργασία μαθήματος** (περίπου 4000 λέξεις). Η εργασία έχει βαρύτητα 30% επί της τελικής βαθμολογίας και αξιολογείται με άριστα το 100. Οι φοιτητές/ριες μπορούν να επιλέξουν να διεξάγουν ομαδικές ή ατομικές εργασίες. Θα κληθούν να επιλέξουν ένα από τα θέματα που θα προταθούν και τα οποία θα περιλαμβάνουν τόσο κριτική ανάλυση όσο και διεξαγωγή μικρής έκτασης πρωτογενούς έρευνας.
- **Συμμετοχή στις εβδομαδιαίες δραστηριότητες:** Η συμμετοχή στο μάθημα έχει βαρύτητα 10% επί της τελικής βαθμολογίας. Αξιολογείται κυρίως η συμμετοχή στο φόρουμ αλλά λαμβάνεται υπόψη και η συμμετοχή στις τηλεδιασκέψεις. Αναμένεται οι φοιτητές/ριες να συμμετέχουν στις σχετικές συζητήσεις στο φόρουμ κάθε εβδομάδας. Οι περισσότερες δραστηριότητες λειτουργούν ως θέματα συζήτησης, για τα οποία είναι χρήσιμο να ανταλλάσσονται απόψεις. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να σχολιάζουν και να συμπληρώνουν τις απαντήσεις των συμφοιτητών/τριών. Το χρονικό περιθώριο για τις εβδομαδιαίες δραστηριότητες είναι δύο εβδομάδες. Αυτό που βαθμολογείται είναι περισσότερο η συμμετοχή και λιγότερο η ορθότητα των απαντήσεων, η οποία λειτουργεί ως ένα είδος αυτό-αξιολόγησης κατά τη μαθησιακή πορεία.
- **Τελική εξέταση:** Η τελική εξέταση έχει βαρύτητα 60% επί της τελικής βαθμολογίας. Η συμμετοχή στις τελικές εξετάσεις είναι υποχρεωτική. Η αξιολόγηση γίνεται με άριστα το 100. Η εξέταση θα περιλαμβάνει ερωτήσεις ανοικτού τύπου, οι οποίες θα πρέπει να απαντηθούν όχι μόνο με βάση τις γνώσεις αλλά και την κριτική ικανότητα των φοιτητών/τριών.

Οι φοιτητές/ριες θα πρέπει να παραδίδουν τις εργασίες τους κατά το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα. Μικρή χρονική παράταση μπορεί να δοθεί μετά από έγκριση του/ης διδάσκοντα/ουσας (και συνεννόηση με τον/ην συντονιστή/ρια του μαθήματος) σε εξαιρετικές περιπτώσεις συνοδευόμενη από σχετικό δικαιολογητικό.

Όλες οι εργασίες ελέγχονται για κειμενικές ταυτίσεις με εργασίες άλλων φοιτητών/ριών καθώς και με πηγές που υπάρχουν στο διαδίκτυο μέσω του λογισμικού Turnitin. Εξαπάτηση και λογοκλοπή, κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, αποτελούν σοβαρό αδίκημα και τιμωρούνται. Αν διαπιστωθεί τέτοια περίπτωση, θα ληφθούν πειθαρχικά μέτρα και ενδέχεται να μηδενιστεί η εργασία και να μην επιτύχει ο φοιτητής/ρια στο μάθημα.

Υπολογίζεται ότι ο συνολικός χρόνος που θα χρειαστεί να αφιερωθεί στη μελέτη της κάθε ενότητας είναι περίπου 15-20 ώρες.

Πλήρης περιγραφή της αξιολόγησης και των κανόνων του Πανεπιστημίου παρέχονται στον Οδηγό Αξιολόγησης και στο Διάγραμμα Μαθήματος που βρίσκονται αναρτημένα στο Moodle..

Επικοινωνία

Οι παρακάτω ευκαιρίες επικοινωνίας παρέχονται στους/ις φοιτητές/ριες με σκοπό την

ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ: α) φοιτητών/ριών και καθηγητή/ριας, β) φοιτητών/ριών, και γ) φοιτητών/ριών και περιεχομένου.

- Εβδομαδιαίες δραστηριότητες, φόρουμ αναρτήσεων και chat
- Τηλεδιασκέψεις Webex (διάρκεια κάθε συνάντησης: περίπου 3 ώρες)
- Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο
- Τηλέφωνο
- Ωράριο γραφείου

1. Εισαγωγικό Σημείωμα

Ο παρών Οδηγός Μελέτης αποτελεί ένα βασικό βοήθημα του εξ αποστάσεως μαθήματος «Διαπολιτισμική Διδακτική και Εκπαίδευση» (xxx-xxx), το οποίο προσφέρεται στο πλαίσιο του εξ αποστάσεως Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας. Σκοπός του Οδηγού αυτού είναι να κατευθύνει τους φοιτητές/ριες να προσπελάσουν το έντυπο και διαδικτυακό εκπαιδευτικό υλικό που δίδεται στο πλαίσιο του εν λόγω μαθήματος, ούτως ώστε να τους παρέχει τη στήριξη που χρειάζονται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευσή τους.

Ο Οδηγός αυτός έχει σχεδιαστεί για να τον χρησιμοποιήσετε μαζί με το υλικό που έχει αναρτηθεί στη διαδικτυακή και διαδραστική πλατφόρμα του μαθήματος (Moodle). Περιλαμβάνει πληροφορίες για τη δομή του μαθήματος και τη διάρθρωσή του ανά εβδομάδα μελέτης καθώς και για τους τρόπους με τους οποίους γίνεται η διδασκαλία και η αξιολόγησή σας. Ειδικότερα, στην ενότητα 2 γίνεται μια σύντομη περιγραφή του μαθήματος, της διάρθρωσής του σε υποενότητες, των στόχων του και των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων. Ακολουθεί, στην ενότητα 3, η αναφορά στην ύλη που πρέπει να μελετηθεί κάθε εβδομάδα. Πιο συγκεκριμένα, για κάθε εβδομάδα μελέτης, αναφέρονται ο σκοπός, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, ορισμένες έννοιες-κλειδιά, το εκπαιδευτικό υλικό που θα έχετε στη διάθεσή σας (βιβλιογραφία αλλά και ψηφιακό υλικό), γίνεται σύνοψη του περιεχομένου της και δίνονται ορισμένες πληροφορίες για τις εβδομαδιαίων δραστηριοτήτων. Στην ενότητα 4 αναφέρονται οι τρόποι με τους οποίους θα γίνεται η διδασκαλία και η επαφή των φοιτητών μεταξύ τους αλλά και με τον διδάσκοντα, με έμφαση στις τηλεδιασκέψεις, ενώ στην ενότητα 5 υπάρχει η αναλυτική περιγραφή του τρόπου αξιολόγησης των φοιτητών.

Δρ. Αρετούσα Γιαννακού

Συντονίστρια του μαθήματος TGSOL-xxx στο εξ αποστάσεως μεταπτυχιακό πρόγραμμα στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας

2. Το μάθημα «Διαπολιτισμική Διδακτική και Εκπαίδευση»

Βασικός στόχος του μαθήματος είναι να καταρτιστούν οι φοιτητές/ριες στη διαπολιτισμική προσέγγιση στη διδακτική και εκπαίδευση στο πλαίσιο της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Πιο αναλυτικά, οι στόχοι του μαθήματος είναι:

- Να γνωρίσουν οι φοιτητές/ριες τις βασικές αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και της διαχείρισης της γλωσσικής και πολιτισμικής πολυμορφίας στο πλαίσιο της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας
- Να καταρτίσει τους/τις φοιτητές/ριες σε σημαντικά ζητήματα διαπολιτισμικής διδακτικής με στόχο τη συμπερίληψη της γλωσσικής και πολιτισμικής ετερότητας στην εκπαίδευση
- Να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/ριες με σημαντικά ζητήματα θεωρίας και μεθοδολογίας της διαπολιτισμικής και διαγλωσσικής διδακτικής και εκπαίδευσης
- Να αποσαφηνίσει τις κύριες έννοιες που χρησιμοποιούνται στην περιγραφή πτυχών της πολυγλωσσίας, όπως διγλωσσία και διαγλωσσικότητα, και να καταστήσει σαφή την ανάγκη και σημασία αξιοποίησής τους στη διαπολιτισμική διδακτική
- Να αναγνωρίζουν και να αναλύουν οι φοιτητές/ριες καίρια προβλήματα που άπτονται της διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας και των δυσκολιών που αντιμετωπίζει η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα
- Να ερευνούν τρόπους διαπολιτισμικής ευαισθητοποίησης των διδασκόντων και διδασκομένων της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσα

Σε όλη τη διάρκεια του μαθήματος δίνεται έμφαση στην ελληνική γλώσσα και τη διδασκαλία της, κυρίως στην Ελλάδα αλλά και στην Κύπρο, εστιάζοντας στους τρόπους με τους οποίους μπορεί να γίνει η γλωσσική εκμάθηση αποτελεσματικότερη μέσα από τη διαπολιτισμικότητα. Επιπρόσθετα, δίνεται έμφαση σε προβλήματα, δυσκολίες και προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα η διαπολιτισμική εκπαίδευση σε κοινωνίες όπως η ελληνική και συζητούνται πιθανοί τρόποι αντιμετώπισης.

Αναμένεται ότι μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση:

- Να χρησιμοποιούν βασική ορολογία (συμπεριλαμβανομένων των όρων διαπολιτισμική επικοινωνία, διαγλωσσικότητα, διαπολιτισμική επικοινωνιακή δεξιότητα, διγλωσσία) με στόχο να θέσουν την διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας ως πεδίο διαπολιτισμικής πρακτικής
- Να κατανοούν τον ρόλο του κοινωνικοπολιτισμικού πλαισίου στην εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας
- Να εξοικειωθούν με ζητήματα διγλωσσίας και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που αφορούν την ελληνική κοινωνία και το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα
- Να αξιοποιούν κατάλληλες παιδαγωγικές πρακτικές στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα
- Να συζητούν κριτικά τρόπους με τους οποίους μπορεί να αναπτυχθεί αποτελεσματικά η διαπολιτισμική ικανότητα ή ετοιμότητα των εκπαιδευτικών
- Να κατανοούν τις σύγχρονες θεωρίες που αποσκοπούν στη διδασκαλία του διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας στην τάξη της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας
- Να αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες για την ανάπτυξη της ακαδημαϊκής γλωσσικής ικανότητας σε μαθητές με μεταναστευτικό/προσφυγικό υπόβαθρο
- Να αναπτύσσουν στρατηγικές διδασκαλίας της διαπολιτισμικής ικανότητας και σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού και προγραμμάτων με διαπολιτισμικό περιεχόμενο

3. Εβδομαδιαία διάρθρωση του μαθήματος

3.1. Διαπολιτισμική εκπαίδευση - Εισαγωγή (1^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/τριες μια πρώτη αντίληψη για τα βασικά ζητήματα που άπτονται της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και διδακτικής στη σύγχρονη κοινωνία και να στοχαστούν πάνω σε αυτά.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοήσουν την έννοια, το περιεχόμενο και τους στόχους της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης
- Να γνωρίσουν τα μοντέλα διαχείρισης του πολιτισμικού πλουραλισμού στην εκπαίδευση
- Να αντιληφθούν ότι η πολιτισμική και γλωσσική ετερογένεια είναι βασικά στοιχεία της σύγχρονης κοινωνίας και εκπαίδευσης, τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να αντιμετωπίζονται με διαπολιτισμική ευαισθησία
- Να εξοικειωθούν με τις βασικές αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και να προσεγγίσουν σχετικές πρακτικές στη διδακτική μεθοδολογία
- Να κάνουν μια πρώτη σύνδεση ανάμεσα στη διαπολιτισμική εκπαίδευση και τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας
- Να κατανοήσουν τη σημασία του πολιτισμικού στοιχείου στη διαπολιτισμική διδακτική της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας

Έννοιες Κλειδιά

διαπολιτισμική εκπαίδευση, διαπολιτισμική διδακτική, πολιτισμικός πλουραλισμός, πολιτισμικό στοιχείο, πολιτισμική διαφορά, επαφή πολιτισμών, αρχές διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, μοντέλα διαχείρισης πολιτισμικού πλουραλισμού

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Μαλιγκούδη, Χ. (2008).** Βασικές αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Στο Π. Ξωχέλλης (επιμ.), *Μεθοδολογικός Οδηγός για τη χρήση σχολικών βιβλίων του Γυμνασίου: Η διαπολιτισμική διάσταση στη διδασκαλία* (σ.σ. 57–60). Θεσσαλονίκη, ΥΠΕΠΘ.
- Κεσίδου, Α. (2008).** Διαπολιτισμική εκπαίδευση: Μια εισαγωγή. Στο Ζ. Παπαναούμ (επιμ.), *Οδηγός επιμόρφωσης: Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Αγωγή* (σ.σ. 21–36). Θεσσαλονίκη, ΥΠΕΠΘ.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Γκόβαρης Χ. (2011).** *Εισαγωγή στη διαπολιτισμική εκπαίδευση*. Εκδόσεις Διάδραση

Σύνοψη

Στην πρώτη και εισαγωγική αυτή ενότητα γίνεται λόγος για τις βασικές αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Αρχικά γίνεται μια σύντομη ιστορική αναδρομή αναφορικά με το πεδίο αυτό και στη συνέχεια διερευνώνται αναλυτικά οι στόχοι, το περιεχόμενο και οι πρακτικές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Οι φοιτητές/ριες καλούνται να κατανοήσουν σημαντικές έννοιες και να στοχαστούν πάνω στη σημασία των στοιχείων πολιτισμού στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας καθώς και στην ανάπτυξη και ενθάρρυνση της διγλωσσίας με γνώμονα την αξιοποίηση της προϋπάρχουσας γνώσης και εμπειρίας των μαθητών.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Την πρώτη εβδομάδα, οι φοιτητές/ριες καλούνται να απαντήσουν γραπτά στο φόρουμ και να συζητήσουν το εξής ερώτημα: Ποιο από τα μοντέλα διαχείρισης πολιτισμικού πλουραλισμού

που αναφέρονται στη βιβλιογραφία που διαβάσατε θεωρείτε ότι εφαρμόζετε σήμερα στην ελληνική εκπαίδευση / στη χώρα που ζείτε;

3.2. Διαπολιτισμική επικοινωνία (2^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές/ριες την έννοια του όρου *πολιτισμός*, να αποκτήσουν μια ολοκληρωμένη αντίληψη για την έννοια της *διαπολιτισμικής επικοινωνίας* και να τη συνδέσουν με το πεδίο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να εξετάσουν την έννοια και το περιεχόμενο του όρου *πολιτισμός* καθώς και τα ζητήματα που υπάρχουν σχετικά με τη σαφήνεια του ορισμού
- Να αντιληφθούν ότι η γλώσσα είναι στοιχείο-κλειδί του πολιτισμού και η εκμάθησής της αποτελεί μέρος της διαδικασίας εκπολιτισμού
- Να κατανοήσουν τον όρο *επικοινωνία* και ειδικότερα την έννοια και το περιεχόμενο του όρου *διαπολιτισμική επικοινωνία*, καθώς και τη σχέση της τόσο με τη γλωσσική όσο και την πολιτισμική συμπεριφορά
- Να γνωρίσουν τις σύγχρονες προσεγγίσεις στη μελέτη της διαπολιτισμικής επικοινωνίας
- Να συνδέσουν την έννοια και το περιεχόμενο της διαπολιτισμικής επικοινωνίας με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση

Έννοιες Κλειδιά

πολιτισμός, πολιτισμική ετερότητα, επικοινωνία, διαπολιτισμική επικοινωνία, διαπολιτισμική δεξιότητα/επάρκεια, ερμηνευτικά σχήματα, στερεότυπα, διαπολιτισμικές παρεξηγήσεις, υπερπολιτισμικότητα, διαπολιτισμικότητα, πολυπολιτισμικότητα

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Στάμου, Α. (2022).** Διαπολιτισμική επικοινωνία: Χαρτογραφώντας το πεδίο. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, 15(1), 42–70.
<https://doi.org/10.12681/jret.29697>
- Παπαδοπούλου, Β. (2008).** Διαπολιτισμική επικοινωνία στο σχολείο και τη σχολική τάξη. Στο Ζ. Παπαναούμ (επιμ.), *Οδηγός επιμόρφωσης: Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Αγωγή* (σ.σ. 53–65). Θεσσαλονίκη, ΥΠΕΠΘ.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Βαρτζιώτη, Ο. (2005).** Η λέξη πολιτισμός και η σημασία της. *Ελληνικά*, τεύχος 55.2, σ.σ. 261–273. http://media.ems.gr/ekdoseis/ellinika/Ellinika_55_2/ekd_peel_55_2_Vartzioti.pdf
- Hua, Zhu. (2019).** *Exploring Intercultural Communication. Language in Action*. Routledge.
- Κουτσιμπέλη, Ο. (2014).** Διαπολιτισμική εκπαίδευση, πολιτισμικό σοκ & διδασκαλία της γλώσσας ως δεύτερης/ξένης. *Νέος Παιδαγωγός*, τεύχος 2. Ιανουάριος 2014.
<https://docplayer.gr/411579-Diapolitismiki-ekpaideysi-politismiko-sok-kai-didaskalia-tis-glossas-os-deyteris-xenis.html>
- Leeds-Hurwitz, W. (2014).** Διαπολιτισμική Επικοινωνία. *Key Concepts in Intercultural Dialogue*, No. 5, 2017. https://centerforinterculturaldialogue.files.wordpress.com/2017/11/kc5-intercultural-communication_greek.pdf
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2008).** Η γλώσσα ως πρόσβαση στον πολιτισμό, *Το Βήμα* (25 Νοεμβρίου 2008). <https://www.tovima.gr/2008/11/25/opinions/h-glwsa-ws-prosbasi-ston-politismo/>
- Σπινθουράκη, Ι., Κατσιλλής, Ι. & Μουσταΐρας, Π. (1997).** Ο ρόλος της γλώσσας και του πολιτισμού στη διαπολιτισμική επικοινωνία. Στο Π. Γεωργογιάννης (επιμ.), *Πρακτικά. 1ο*

Διαβαλκανικό Συνέδριο για την Εκπαίδευση και Διαπολιτισμική Επικοινωνία (Πάτρα 3–5 Μαΐου 1996), Συνεδρία III, Αθήνα: Έκδοσεις Gutenberg.

Winkelman, M. (1994). Cultural shock and adaptation. *Journal of Counseling & Development*. November/December 1994, Vol. 73, 121–126.

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή γίνεται λόγος για την έννοια του όρου *πολιτισμός* και παρουσιάζεται η συνθετότητα του περιεχομένου του. Στη συνέχεια, αποσαφηνίζεται ο όρος *επικοινωνία* και οι ιδιότητες που τη χαρακτηρίζουν. Επίσης, τονίζεται ο ρόλος του κοινωνικού περιβάλλοντος (που γίνεται αντιληπτό ως πολιτισμός) στην πορεία της επικοινωνίας με την εμπλοκή των στοιχείων της γλώσσας και σκέψης. Ακολουθως, με άξονα το γεγονός ότι η γλώσσα είναι βασικό στοιχείο-κλειδί του πολιτισμού, αναλύεται η έννοια της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, όπου πολιτισμός, γλώσσα και επικοινωνία αλληλεπιδρούν, ενώ δίνεται έμφαση στη πολιτισμική ετερότητα και τις πιθανές προκλήσεις που αυτή μπορεί να δημιουργήσει στην αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας. Επιπλέον, η διαπολιτισμική επικοινωνία τοποθετείται στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να αναφέρουν στο φόρουμ παραδείγματα διαπολιτισμικών παρεξηγήσεων από την εμπειρία τους και να τα σχολιάσουν.

3.3. Η διαπολιτισμική διδασκαλία (3^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να εξετάσουν διεξοδικότερα οι φοιτητές/ριες την έννοια της διαπολιτισμικότητας στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής διδακτικής και εκπαίδευσης, καθώς και να κατανοήσουν τις έννοιες του πολιτισμικού σχετικισμού και του πολιτισμικού οικουμενισμού στη σχέση τους με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση:

- Να αποκτήσουν μια πιο ολοκληρωμένη αντίληψη της έννοιας της διαπολιτισμικότητας, της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και της διαπολιτισμικής επικοινωνίας
- Να εξετάσουν τις έννοιες του πολιτισμικού σχετικισμού, του πολιτισμικού οικουμενισμού και της αφομοίωσης στο πλαίσιο της γλωσσικής διδασκαλίας και της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης
- Να διερευνήσουν την έννοια της διαπολιτισμικής ικανότητας στον χώρο της εκπαίδευσης
- Να κατανοήσουν την έννοια, το περιεχόμενο και τον ρόλο των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων
- Να συζητήσουν κριτικά ζητήματα διαπολιτισμικής διδακτικής σε σχέση με τον πολιτισμικό σχετικισμό, τον πολιτισμικό οικουμενισμό και την αφομοίωση στην αντιμετώπιση της πολιτισμικού πλουραλισμού στο σχολείο
- Να προσεγγίσουν κάποια από τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η διαπολιτισμική εκπαίδευση σήμερα και να διερευνήσουν πιθανές λύσεις

Έννοιες Κλειδιά

διαπολιτισμική ικανότητα, διαπολιτισμική επικοινωνία, πολιτισμικός σχετικισμός, πολιτισμικός οικουμενισμός, αφομοίωση, στερεότυπα, προκαταλήψεις

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Γκόβαρης, Χ. (2019). Διαπολιτισμική διδασκαλία και μάθηση στο σχολείο. Προβληματισμοί, θέσεις και προτάσεις. Στο Π. Τρούκη & Μ. Δοκοπούλου, *Οδηγός Εκπαιδευτικού ανά βαθμίδα υποχρεωτικής εκπαίδευσης για την εκπαιδευτική ένταξη παιδιών προσφύγων* (σ.σ. 5–18). Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Νικολάου, Γ. (2011). *Διαπολιτισμικότητα - Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων: Σχολή Επιστημών Αγωγής. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης. Εργαστήριο Μελετών Απόδημου Ελληνισμού & Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης. <http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/1417/260.pdf>

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή αρχικά γίνεται λόγος για την έννοια της διαπολιτισμικότητας, της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, οι οποίες εξετάζονται διεξοδικότερα και σε σχέση με το περιεχόμενο της ύλης της προηγούμενης εβδομάδας. Επιπρόσθετα, εισάγονται και εξετάζονται με κριτικό τρόπο οι έννοιες της αφομοίωσης, του πολιτισμικού σχετικισμού και του πολιτισμικού οικουμενισμού στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Οι φοιτητές/ριες στη συνέχεια έχουν την ευκαιρία να προσεγγίσουν και να σχολιάσουν συγκεκριμένες διδακτικές προσεγγίσεις διαπολιτισμικής διδασκαλίας στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, που παρουσιάζονται στη βιβλιογραφία και να συζητήσουν πάνω στα κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζει η διαπολιτισμική εκπαίδευση σήμερα.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να σχολιάσουν στο φόρουμ το εξής απόσπασμα από το άρθρο του Νικολάου (2011): «η διαπολιτισμικότητα είναι ένας από τους πολλούς τρόπους διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας και δεν θα πρέπει να συγχέεται ούτε με την αφομοίωση, αλλά ούτε και με τον πολιτισμικό σχετικισμό».

3.4. Διγλωσσία (4^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/ριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη για την έννοια της διγλωσσίας (*bilingualism*) και την αξιοποίησή της στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να γνωρίζουν τι είναι διγλωσσία καθώς και τη δυσκολία που υπάρχει στη σχετική βιβλιογραφία σχετικά με την απόδοση ενός απόλυτου ορισμού
- Να κατανοήσουν ότι η ανάπτυξη της διγλωσσίας βοηθάει αποτελεσματικά στην επίτευξη μιας διαπολιτισμικής προσέγγισης στο χώρο της εκπαίδευσης
- Να γνωρίζουν τα πλεονεκτήματα της διγλωσσίας σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο
- Να αποκτήσουν επίγνωση των σημαντικότερων θεωρητικών προσεγγίσεων για την κατανόηση του φαινομένου της διγλωσσίας/πολυγλωσσίας
- Να εξετάσουν πώς μπορεί να αξιοποιηθεί η διγλωσσία των μαθητών ως πλούτος για τη διδακτική πράξη της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας
- Να είναι ενημερωμένοι/ες για διάφορες έρευνες που έχουν γίνει αναφορικά με τη διγλωσσία στη διδακτική πράξη
- Να γνωρίζουν συγκεκριμένες μεθοδολογικές προσεγγίσεις που μπορούν να εφαρμοστούν στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας για την προώθηση της διγλωσσίας

Έννοιες Κλειδιά

διγλωσσία (bilingualism), δίγλωσση εκπαίδευση, επικοινωνιακή ποικιλομορφία, πολυμορφία, κοινωνική διγλωσσία, γλωσσική επάρκεια, διαγλωσσικότητα (translanguaging), εναλλαγή γλωσσικού κώδικα

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Τσιπλάκου, Σ. (2018). Κατανοώντας τη διγλωσσία: Θεωρητικές έννοιες και εφαρμογές τους στην τάξη. Στο Σ. Τσιπλάκου (επιμ.), *Οδηγός για διαχείριση κοινωνικοπολιτισμικής ετερότητας* (σ.σ. 7–26). Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου.

Τσοκαλίδου, Ρ. (2015). Διγλωσσία και Εκπαίδευση: από τη θεωρία την πράξη και στην κοινωνική δράση. Στο Ανδρουλάκης, Γ. (επιμ.), *Γλωσσική Παιδεία. 35 Μελέτες Αφιερωμένες στον Καθηγητή Ναπολέοντα Μήτση*. Αθήνα: Gutenberg. σ. σ. 387–398.

Σκούρτου, Ε. (2002). Δίγλωσσοι μαθητές στο σχολείο. *Επιστήμες Αγωγής*, Θεματικό τεύχος. σ.σ. 11–22.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Antonioni, M. (2019). The Advantages of Bilingualism Debate. *Annual Reviews of Linguistics*. Vol. 5, 395–415. <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev-linguistics-011718-011820>

Δαμανάκης, Μ. & Σκούρτου, Ε. (2001). Ζητήματα ορολογίας σχετικά με τη διγλωσσία και τη δίγλωσση εκπαίδευση. Στο Μ. Βάμβουκας & Α. Χατζηδάκη (επιμ.), *Μάθηση και Διδασκαλία της Ελληνικής ως Μητρικής και ως Δεύτερης Γλώσσας*, 6–8 Οκτωβρίου 2000. Αθήνα: Ατραπός, σελ. 88–98.

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή γίνεται αρχικά λόγος για την έννοια της διγλωσσίας (*bilingualism*). Παρουσιάζονται οι σημαντικότερες θεωρητικές προσεγγίσεις για την κατανόηση της διγλωσσίας καθώς και τα πλεονεκτήματα των δίγλωσσων μαθητών μιας διαπολιτισμικής τάξης και στους τρόπους με τους οποίους η διγλωσσία μπορεί να αναπτυχθεί και αξιοποιηθεί κατά τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής διδακτικής. Προτείνονται επίσης συγκεκριμένες διδακτικές προτάσεις που μπορούν να

εφαρμοστούν στη σχολική τάξη για την ενδυνάμωση τόσο της διγλωσσίας όσο και του διαπολιτισμικού πνεύματος, οι οποίες αποτελούν και την αφετηρία για σχετική συζήτηση με τους/τις φοιτητές/ριες στο φόρουμ.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να αναρτήσουν στο φόρουμ τις απόψεις τους σχετικά με τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα τα διγλωσσίας και τους τρόπους με τους οποίους αυτή μπορεί να αναπτυχθεί στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής διδακτικής.

3.5. Η ‘άορατη’ διγλωσσία (5^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι οι φοιτητές/ριες να αποκτήσουν επίγνωση του φαινομένου της διγλωσσίας στην Ελλάδα και να κατανοήσουν το φαινόμενο της ‘αφανούς’ ή ‘άορατης’ διγλωσσίας από τη σκοπιά της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης εστιάζοντας στο ελληνικό συγκείμενο.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να εξετάσουν το φαινόμενο της διγλωσσίας ως κοινωνικού φαινομένου στην Ελλάδα
- Να εξοικειωθούν με τους όρους *κατατεθειμένη διγλωσσία* και *μη κατατεθειμένη διγλωσσία*
- Να αποκτήσουν επίγνωση του γεγονότος ότι οι διγλωσσικές ομάδες που υπάρχουν στην Ελλάδα συχνά αγνοούνται από την πολιτεία, παρά το ότι αποτελούν μια απτή πραγματικότητα
- Να κατανοήσουν ότι ελληνική γλώσσα αποτελεί τη δεύτερη γλώσσα όλων των διγλωσσικών κοινοτήτων στην Ελλάδα
- Να διερευνήσουν το θέμα της διδασκαλίας τόσο της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης όσο και των μειονοτικών ή μεταναστευτικών γλωσσών στην Ελλάδα και την Κύπρο

Έννοιες Κλειδιά

διγλωσσία, κατατεθειμένη διγλωσσία, μη κατατεθειμένη διγλωσσία, μειονοτική γλώσσα, βιωσιμότητα γλωσσών, μειονοτική ταυτότητα, μεταναστευτική ταυτότητα και γλώσσα, διατήρηση της μητρικής γλώσσας (γλώσσας καταγωγής), διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Σέλλα-Μάζη, Ε. (2015). Η διγλωσσία στην Ελλάδα. Στο Ε. Σκούρτου & Β. Κούρτη-Καζούλη (επιμ.), *Διγλωσσία και Διδασκαλία Δεύτερης Γλώσσας* (σ.σ. 20–67). Ελληνικά Ακαδημαϊκά Συγγράμματα & Βοηθήματα.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Gkaintartzi, A., Kiliari, A. & Tsokalidou, P. (2015). ‘Invisible’ bilingualism - ‘invisible’ language ideologies: Greek teachers' attitudes towards immigrant pupils' heritage languages, *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 18:1, 60–72, DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/13670050.2013.877418>

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή εξετάζεται το φαινόμενο της διγλωσσίας ως κοινωνικού φαινομένου στην Ελλάδα και την Κύπρο. Μελετώντας τη σχετική βιβλιογραφία, οι φοιτητές/ριες αποκτούν επίγνωση των όρων «κατατεθειμένη διγλωσσία», δηλαδή την παρουσία των γηγενών ή ιστορικών μειονοτικών γλωσσών, και «μη κατατεθειμένη διγλωσσία», αναφερόμενη στην παρουσία των γλωσσών των πρόσφατων μεταναστών. Στο πλαίσιο αυτό, γίνεται συζήτηση για τον βαθμό στον οποίο η ελληνική πολιτεία υποστηρίζει ή αγνοεί τη διγλωσσία, η οποία έχει χαρακτηριστεί ως ‘άφανής’ ή ‘αόρατη’, κυρίως στον χώρο της εκπαίδευσης. Εξετάζεται, επιπλέον, η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης για τις δίγλωσσες αυτές κοινότητες. Η διγλωσσία στην Ελλάδα εξετάζεται στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής διδακτικής και εκπαίδευσης.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/ριες καλούνται να αναρτήσουν στο φόρουμ διδακτικές προτάσεις για την αξιοποίηση και την ενίσχυση της διγλωσσίας των μαθητών με μεταναστευτική ή μη βιογραφία στην τάξη της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας.

3.6. Διαγλωσσικότητα (6^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές/τριες την έννοια της *διαγλωσσικότητας* (*translanguaging*) και να διερευνήσουν πώς μπορεί να εφαρμοστεί στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοήσουν την έννοια και το περιεχόμενο του όρου *διαγλωσσικότητα* (*translanguaging*) και να εξοικειωθούν με τη χρήση του
- Να διαχωρίζουν την έννοια της διαγλωσσικότητας από το φαινόμενο της εναλλαγής γλωσσικού κώδικα
- Να διερευνήσουν εφαρμογές της παιδαγωγικής της διαγλωσσικότητας στο πλαίσιο της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας
- Να αναγνωρίζουν τα πολλαπλά οφέλη της παιδαγωγικής της διαγλωσσικότητας στο πλαίσιο της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας
- Να εξετάσουν τις διαφορετικές λειτουργίες της διαγλωσσικότητας στη διδασκαλία μαθητών με μεταναστευτική βιογραφία
- Να κατανοήσουν ότι η διαγλωσσικότητα αποτελεί μια στρατηγική εκμάθησης της γλώσσας με βοηθητική λειτουργία

Έννοιες Κλειδιά

διαγλωσσικότητα (*translanguaging*), παιδαγωγική της διαγλωσσικότητας, διαπολιτισμική εκπαίδευση, εναλλαγή γλωσσικού κώδικα

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Τσοκαλίδου, Ρ. (2018). Διαγλωσσικότητα και εκπαιδευτικά εργαλεία. Στο Σ. Τσιπλάκου (επιμ.), *Οδηγός για διαχείριση κοινωνικοπολιτισμικής ετερότητας* (σ.σ. 45–78). Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου.

Μαλιγκούδη, Χ., Παντελιού, Ν. & Παπανικολοπούλου, Ε. (2018). Ο ρόλος της διαγλωσσικότητας στην επικοινωνία μεταξύ ενήλικων σπουδαστών της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Στο Θ. Μαρκόπουλος κ.ά. (επιμ.), *Πρακτικά του 14^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Γλωσσολογίας*, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Cenoz, J., & Gorter, D. (2022). *Pedagogical Translanguaging. Elements in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.

García, O. (2009a). *Bilingual education in the 21st century: a global perspective*. Oxford: Wiley-Blackwell.

García, O. (2009b). Education, multilingualism and translanguaging in the 21st century. In A. K. Mohanty, M. Panda, R. Phillipson, & T. Skutnabb-Kangas (Eds), *Multilingual education for social justice: globalising the local* (pp. 128–145). New Delhi: Orient Black Swan.

García, O. (2011). Educating New York's bilingual children; constructing a future from the past. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 14(2), 133–153.

García, O. & Li Wei (2014). *Translanguaging: Language, Bilingualism and Education*. Palgrave Macmillan.

Gogonas, N. & Maligkoudi, C. (2019). Translanguaging Instances in the Greek Linguistic Landscape in Times of Crisis. *Journal of Applied Linguistics* 32. <https://doi.org/10.26262/jal.v0i32.7528>

Karafylli, M. & Maligkoudi, C. (2021). Educators' perspectives on translanguaging schoolscape and language education for refugee students in Greek educational settings, *Education Inquiry*, <https://doi.org/10.1080/20004508.2021.2019374>

Tsokalidou, R. / Τσοκαλίδου, Ρ. (2017). *SiDaYes: Beyond bilingualism to translanguaging / Πέρα από τη διγλωσσία στη διαγλωσσικότητα*. Αθήνα: Gutenberg.

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή γίνεται λόγος για τη διαγλωσσικότητα (translanguaging) στα δίγλωσσα άτομα και την παιδαγωγική της διαγλωσσικότητας στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και γλωσσικής διδασκαλίας. Μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα, οι φοιτητές/ριες εξοικειώνονται με το φαινόμενο της διαγλωσσικότητας και τους τρόπους με τους οποίους εφαρμόζεται η παιδαγωγική αυτή προσέγγιση στην εκπαίδευση. Επιπλέον, διερευνώνται οι διαφορετικές λειτουργίες της διαγλωσσικότητας κατά τη διδακτική διαδικασία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας μέσα σε διαπολιτισμικό πλαίσιο.

Ψηφιακό Υλικό

Κατά τη διάρκεια της εβδομάδας αυτής πραγματοποιείται η πρώτη τηλεδιάσκεψη.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να αναρτήσουν στο φόρουμ τα σχόλιά τους σχετικά με πώς συνδέεται η παιδαγωγική της διαγλωσσικότητας (translanguaging) με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση.

3.7. Διαπολιτισμική εκπαίδευση και σχολική επίδοση (7^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/ριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη για τους τρόπους με τους οποίους συνδέεται η διαπολιτισμική διδακτική και εκπαίδευση, καθώς και η ανάπτυξη της διγλωσσίας και της ακαδημαϊκής γλωσσικής ικανότητας με τη σχολική επίδοση.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση:

- Να αντιληφθούν τους τρόπους με τους οποίους η διαπολιτισμική εκπαίδευση προάγει την κοινωνική συνοχή αντιμετωπίζοντας τις διακρίσεις και τον αποκλεισμό σε βάρος σε συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων
- Να κατανοήσουν ότι η διαπολιτισμική διδακτική προωθεί τη σχολική/ακαδημαϊκή επίδοση μέσα από την ισότητα των εκπαιδευτικών ευκαιριών σε μαθητές που προέρχονται από περιθωριοποιημένες κοινότητες, οι οποίοι αντιμετωπίζουν αποτυχία στο σχολείο πολύ πιο συχνά σε σύγκριση με μαθητές από κυρίαρχες κοινωνικές ομάδες
- Να είναι ενημερωμένοι/ες για τις έρευνες που έχουν γίνει για το ζήτημα της διγλωσσίας στη διαπολιτισμική εκπαίδευση σε σχέση με τη σχολική επίδοση των μαθητών
- Να αναγνωρίζουν ότι η διαπολιτισμική εκπαίδευση συμπεριλαμβάνει τη διάσταση του κριτικού γραμματισμού και της πολιτισμικά συνειδητοποιημένης διδασκαλίας
- Να κατανοήσουν το θεωρητικό μοντέλο του Jim Cummins για την ανάπτυξη της ακαδημαϊκής γλωσσικής ικανότητας των δίγλωσσων μαθητών
- Να γνωρίσουν εφαρμογές του θεωρητικού αυτού πλαισίου στο συγκεκριμένο της ελληνικής εκπαίδευσης

Έννοιες Κλειδιά

διαπολιτισμική εκπαίδευση, σχολική επίδοση, κριτικός γραμματισμός (critical literacy), πολιτισμικά συνειδητοποιημένη διδασκαλία (culturally responsive education), Αναλυτικό πρόγραμμα, σχέσεις δύναμης, γλωσσική ικανότητα, ακαδημαϊκή γλωσσική ικανότητα

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Cummins, J. (2015). Intercultural education and academic achievement: a framework for school-based policies in multilingual schools. *Intercultural Education*, 26(6), pp. 455–468.
<http://dx.doi.org/10.1080/14675986.2015.1103539>

Χατζηδάκη, Α. (2014). Η ανάπτυξη της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας μέσα στις συμβατικές σχολικές τάξεις. Στο Ε. Κατσαρού & Μ. Λιακοπούλου (επιμ.), *Θέματα διδασκαλίας και αγωγής στο πολυπολιτισμικό σχολείο. Ενότητα Β': επιμορφωτικό υλικό*. Θεσσαλονίκη: Υ.ΠΑΙ.Θ. σελ. 291–310.

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή γίνεται λόγος για τη σύνδεση μεταξύ διγλωσσίας, διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και σχολικής επίδοσης όπως αναλύεται από τον Jim Cummins (2015). Ακόμη και όταν οι εκπαιδευτικοί είναι θετικά διακείμενοι απέναντι στην πολυγλωσσία στις τάξεις τους, υπάρχουν λίγες κατευθυντήριες γραμμές ή προσδοκίες στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών που καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί η γλωσσική πολυμορφία των μαθητών για να ενδυναμωθεί η ακαδημαϊκή τους ανάπτυξη. Οι φοιτητές/τριες μελετούν έρευνες που εστιάζουν στο ζήτημα της διγλωσσίας στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και στο πώς η ανάπτυξή της προωθεί τη σχολική επίδοση σε πολυπολιτισμικές τάξεις. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη διάσταση του κριτικού γραμματισμού και της πολιτισμικά συνειδητοποιημένης διδασκαλίας ως απαραίτητα στοιχεία της εκπαίδευσης με διαπολιτισμικό προσανατολισμό. Ένα ακόμη ζήτημα που θίγεται είναι αυτό της ακαδημαϊκής γλωσσικής ικανότητας στο πλαίσιο του σχολείου. Παρουσιάζεται το θεωρητικό μοντέλο του

ίδιου ερευνητή για την ανάπτυξη της ακαδημαϊκής γλωσσικής ικανότητας, καθώς και πρακτικές εφαρμογές του στη σχολική τάξη, όπως περιγράφεται και αναλύεται από τη Χατζηδάκη (2014).

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να αναρτήσουν στο φόρουμ μια περίληψη των βασικών σημείων του άρθρου του Cummins (2015) στα ελληνικά και στη συνέχεια να παραθέσουν τα σχόλιά τους σχετικά με τα ερευνητικά δεδομένα που παρουσιάζονται και τη θεωρητική προσέγγιση που προτείνεται από τον συγγραφέα προσθέτοντας τις προσωπικές τους απόψεις και στοιχεία από τη δική τους εμπειρία.

3.8. Αντιλήψεις εκπαιδευτικών (8^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι οι φοιτητές/ριες να διερευνήσουν τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών της δημόσιας εκπαίδευσης της Ελλάδας σχετικά με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, τη διγλωσσία και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα δίγλωσσα παιδιά με μεταναστευτική βιογραφία στο σχολείο

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να εξετάσουν τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών σχολικών μονάδων της Ελλάδας αναφορικά με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και την κοινωνική ένταξη των παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία στο σχολείο
- Να διερευνήσουν και να συζητήσουν κριτικά τις απόψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με τη διγλωσσία καθώς και τα προβλήματα των δίγλωσσων παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία στο δημόσιο σχολείο
- Να συζητούν κριτικά την οπτική των εκπαιδευτικών σχετικά με την κοινωνική ένταξη των μαθητών/ριων με μεταναστευτική βιογραφία και να αναζητούν λύσεις ή κατευθύνσεις για την ομαλότερη εφαρμογή της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στην ελληνική εκπαίδευση ή/και σε άλλα εκπαιδευτικά συστήματα που γνωρίζουν

Έννοιες Κλειδιά

μαθητές/ριες με μεταναστευτική βιογραφία, παιδιά-πρόσφυγες, αντιλήψεις εκπαιδευτικών, πρακτικές, κοινωνική ένταξη, διαπολιτισμική εκπαίδευση

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Ζάγκα, Ε., Κεσίδου, Α. & Ματθαίουδάκη, Μ. (2015). Οι δυσκολίες των αλλόγλωσσων μαθητών στα μαθήματα του Προγράμματος Σπουδών από τη σκοπιά των εκπαιδευτικών: Ερευνητικά δεδομένα για το δημοτικό σχολείο και το γυμνάσιο. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 60, 71–90.

Σγούρα, Α., Μάνεσης, Ν. & Μητροπούλου, Φ. (2018). Διαπολιτισμική εκπαίδευση και κοινωνική ένταξη των παιδιών-προσφύγων: Αντιλήψεις εκπαιδευτικών. *Διάλογοι! Θεωρία και πράξη στις επιστήμες αγωγής και εκπαίδευσης*, 4, 108–129. doi: <https://doi.org/10.12681/dial.16278>

Ψηφιακό Υλικό

Κατά τη διάρκεια της εβδομάδας αυτής πραγματοποιείται η δεύτερη τηλεδιάσκεψη.

Σύνοψη

Η ενότητα αυτή ρίχνει φως στη διαπολιτισμική εκπαίδευση από την σκοπιά των εκπαιδευτικών. Πιο συγκεκριμένα, στη βιβλιογραφία της εβδομάδας διερευνώνται οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών της δημόσιας εκπαίδευσης της Ελλάδας σχετικά με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, τη διγλωσσία, την κοινωνική ένταξη και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα δίγλωσσα παιδιά με μεταναστευτική βιογραφία στο σχολείο. Συζητούνται κριτικά, επίσης, θέματα σχετικά με την οπτική των εκπαιδευτικών, όπως αναφέρεται στη βιβλιογραφία, αλλά και των ίδιων των φοιτητών/ριων, από την εμπειρία τους, αναφορικά με κατευθύνσεις για την ομαλότερη εφαρμογή της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στο ελληνικό συγκείμενο ή και σε άλλα κοινωνικά πλαίσια.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με τα σημαντικότερα προβλήματα που θεωρούν ότι αντιμετωπίζει σήμερα η διαπολιτισμική εκπαίδευση και τον ρόλο των εκπαιδευτικών, καθώς επίσης και να προτείνουν και πιθανές λύσεις ή κατευθύνσεις για την ομαλότερη εφαρμογή των αρχών της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στο πλαίσιο αυτό.

3.9. Η διαπολιτισμική ικανότητα των εκπαιδευτικών (9^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να γνωρίσουν οι φοιτητές/τριες την έννοια και το περιεχόμενο της διαπολιτισμικής ικανότητας ή ετοιμότητας των εκπαιδευτικών, καθώς και να εξοικειωθούν με τους τρόπους που θα μπορούσε αυτή να αναπτυχθεί στο πλαίσιο της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση:

- Να είναι ενήμεροι/ες για έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί σχετικά με τη διαπολιτισμική επάρκεια και ικανότητα/ετοιμότητα των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα
- Να διερευνήσουν τρόπους με τους οποίους μπορεί να αναπτυχθεί αποτελεσματικά η διαπολιτισμική ικανότητα των εκπαιδευτικών
- Να προσεγγίσουν διδακτικές προτάσεις με διαπολιτισμικό προσανατολισμό στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας
- Να γνωρίζουν στρατηγικές ανάπτυξης του διαπολιτισμικού κλίματος στο σχολείο και στην τάξη της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας

Έννοιες Κλειδιά

διαπολιτισμική ικανότητα, διαπολιτισμική επάρκεια εκπαιδευτικών, διαπολιτισμική ετοιμότητα εκπαιδευτικών, στρατηγικές καλλιέργειας φιλικού κλίματος στην τάξη, συνεργατική μάθηση, επικοινωνιακή μέθοδος, ολιστική προσέγγιση, λογοτεχνία, τάξεις υποδοχής, φροντιστηριακά τμήματα, ενισχυτική διδασκαλία, «κανονική» τάξη

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Σιμόπουλος, Γ. (2014). Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στη διαπολιτισμική ικανότητα μέσα από μια βιωματική προσέγγιση. Στο Ζ. Παπαναούμ και Μ. Λιακοπούλου (επιμ.), *Υποστηρίζοντας την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών – Εγχειρίδιο Επιμόρφωσης*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πρόγραμμα Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλιννοστούντων Μαθητών, σ.σ. 309–328.

Γεωργογιάννης, Π. (2006). Εκπαιδευτική, Διαπολιτισμική Επάρκεια και Ετοιμότητα Εκπαιδευτικών Α/βάθμιας και Β/βάθμιας Εκπαίδευσης. *Επιστημονική σειρά: Βηματισμοί για μια αλλαγή στην Εκπαίδευση*, Τόμος 1, (σ.σ. 3–32). Πάτρα.

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή γίνεται λόγος για τη διαπολιτισμική επάρκεια και ετοιμότητα των εκπαιδευτικών μέσα από σχετικές έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί σε σχολεία στην Ελλάδα, όπως παρουσιάζονται στο άρθρο του Γεωργογιάννη. Ορίζεται επίσης η διαπολιτισμική ικανότητα του εκπαιδευτικού, σύμφωνα με τον Σιμόπουλο (2014). Διερευνώνται τρόποι με τους οποίους μπορούν να αναπτυχθούν αποτελεσματικά η διαπολιτισμική επάρκεια, ετοιμότητα ή ικανότητα των εκπαιδευτικών, ώστε να είναι σε θέση να ανταπεξέλθουν στις προκλήσεις της πολυπολιτισμικότητας προσδίδοντας διαπολιτισμικό προσανατολισμό στην εκπαίδευση. Παρουσιάζονται και συζητούνται διδακτικές προσεγγίσεις της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, που έχουν στόχο την ανάπτυξη του διαπολιτισμικού κλίματος στην τάξη, αξιοποιώντας δημιουργικά τα διάφορα στοιχεία γλωσσικής και πολιτισμικής ετερότητας των μαθητών.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να σχολιάσουν στο φόρουμ τον ισχυρισμό του συγγραφέα σχετικά με το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα, το οποίο δεν είναι σε θέση να ανταποκριθεί στην απαίτηση για ανώδυνη ένταξη των παιδιών με μεταναστευτικό υπόβαθρο στο ελληνικό

σχολείο, στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και στην ελληνική κοινωνία και να σχολιάσουν τον ρόλο των εκπαιδευτικών.

3.10. ΤΠΕ και ανάπτυξη γραμματισμού σε μαθητές με μεταναστευτική βιογραφία (10^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να εξετάσουν την αποτελεσματική παιδαγωγική αξιοποίηση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) στη διαπολιτισμική εκπαίδευση με ιδιαίτερη αναφορά στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε μαθητές με μεταναστευτική βιογραφία.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοούν τη διαδικασία ανάπτυξης της ακαδημαϊκής γλωσσικής ικανότητας σε μαθητές με μεταναστευτική βιογραφία
- Να αντιληφθούν ότι η αποτελεσματικότητα της χρήσης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση εξαρτάται από τον συνδυασμό παιδαγωγικών προσεγγίσεων και από τον βαθμό στον οποίο συμβαδίζει με τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις ταυτότητες των μαθητών/ριων
- Να εκτιμούν τη σημασία της αξιοποίησης του γλωσσικού, γνωστικού και πολιτισμικού κεφαλαίου που φέρνουν οι δίγλωσσοι μαθητές στην τάξη
- Να δημιουργούν καινοτόμες εφαρμογές με την αξιοποίηση των ΤΠΕ στο πλαίσιο της διδακτικής της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας
- Να συνδέουν την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ με θέματα ταυτότητας των δίγλωσσων παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία όπως εκφράζονται στη σχολική τάξη

Έννοιες Κλειδιά

ανάπτυξης ακαδημαϊκής γλωσσικής ικανότητας, ανάπτυξη ελληνομάθειας, γλωσσικές δεξιότητες, συμπερίληψη δίγλωσσων μαθητών/ριων, δίγλωσσία, πολιτισμική ταυτότητα, ενεργός μάθηση, ολιστική προσέγγιση, συνεργατική μάθηση, επικοινωνιακή προσέγγιση, ΤΠΕ

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Κούρτη-Καζούλλη, Β. (2018). Η ανάπτυξη της ακαδημαϊκής γλωσσικής ικανότητας με τη χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ). Στο Σ. Τσιπλάκου (επιμ.), *Οδηγός για διαχείριση κοινωνικοπολιτισμικής ετερότητας* (σ.σ. 117–155). Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Κούρτη-Καζούλλη, Β. (2015). Τεχνολογικά Υποβοηθούμενη Γλωσσική Εκμάθηση: Εφαρμογές στην Ελλάδα. Στο Ε. Σκούρτου & Β. Κούρτη-Καζούλλη (επιμ.), *Διγλωσσία και Διδασκαλία Δεύτερης Γλώσσας* (σ.σ. 172–185). Ελληνικά Ακαδημαϊκά Συγγράμματα & Βοηθήματα.

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή αρχικά γίνεται λόγος για την ακαδημαϊκή γλωσσική ικανότητα και τη διαδικασία ανάπτυξής της ώστε οι φοιτητές/ριες να αποκομίσουν μια ολοκληρωμένη αντίληψη σχετικά με αυτές. Στη συνέχεια, σε αυτόν τον άξονα, εξετάζονται συγκεκριμένες καινοτόμες εφαρμογές, οι οποίες αξιοποιούν τις τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) στο πλαίσιο της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας με διαπολιτισμικό προσανατολισμό σε μαθητές/ριες που χαρακτηρίζονται από γλωσσική και πολιτισμική ετερότητα. Τέλος, εξετάζονται και σχολιάζονται διδακτικές προσεγγίσεις με τη χρήση ΤΠΕ που σκοπό έχουν την αποτροπή της περιθωριοποίησης των δίγλωσσων μαθητών και τον αποτελεσματικότερο τρόπο γλωσσικής διδασκαλίας προσαρμόζοντας τη διδακτική μεθοδολογία.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/ριες καλούνται να αναρτήσουν στο φόρουμ τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους οι εφαρμογές των ΤΠΕ που εξετάστηκαν στην ενότητα μπορούν να αξιοποιηθούν σε συγκεκριμένα διδακτικά πλαίσια διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας.

3.11. Λογοτεχνία και διαπολιτισμική διδακτική (11^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να προσεγγίσουν οι φοιτητές/τριες τρόπους με τους οποίους μπορεί να διδάσκεται η λογοτεχνία σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα λαμβάνοντας υπόψη μαθητές/τριες που χαρακτηρίζονται από γλωσσική και πολιτισμική ετερότητα

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοήσουν τον ρόλο της λογοτεχνίας στη διαπολιτισμική διδακτική και εκπαίδευση
- Να γνωρίζουν τρόπους με τους οποίους μπορεί να οργανώνεται αποτελεσματικά η διδασκαλία της λογοτεχνίας σε μια πολυπολιτισμική τάξη
- Να εξοικειωθούν με κατάλληλες παιδαγωγικές μεθόδους, όπως η διδασκαλία σε ομάδες και η μέθοδος project, για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής διδακτικής
- Να εξοικειωθούν με διδακτικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία του μαθήματος της λογοτεχνίας σε διαπολιτισμικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα
- Να γνωρίζουν πώς να αξιοποιούν ποικιλία κειμένων και να καλλιεργούν πολυτροπικούς γραμματισμούς σε μαθητές/ριες με μεταναστευτική βιογραφία

Έννοιες Κλειδιά

λογοτεχνία, γραμματισμός, πολυτροπικότητα, πολυτροπικός γραμματισμός, διαπολιτισμική διδακτική, πολιτισμικά εγγράμματοι μαθητές, μαθητοκεντρικές μέθοδοι διδασκαλίας, μέθοδος project, διδασκαλία σε ομάδες

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Χοντολίδου, Ε. (2019). Το μάθημα της λογοτεχνίας σε διαπολιτισμικό περιβάλλον. Στο Π. Τρούκη & Μ. Δοκοπούλου, *Οδηγός Εκπαιδευτικού ανά βαθμίδα υποχρεωτικής εκπαίδευσης για την εκπαιδευτική ένταξη παιδιών προσφύγων* (σ.σ. 19–18). Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αποστολίδου, Β., Πασχαλίδης, Γ. & Χοντολίδου, Ε. (2002). Η λογοτεχνία ως πολιτισμική και διαπολιτισμική αγωγή. Εισήγηση στη διημερίδα *Ομοιότητες & διαφορές: αναζητώντας νέους δρόμους στην εκπαίδευση*, Κομοτηνή, 29 & 30 Νοεμβρίου 2002, στο πλαίσιο του Προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων 2002-2004, Δράση 2.5: Δημιουργία «εναλλακτικού» εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα της λογοτεχνίας Α΄ και Β΄ Γυμνασίου.
http://reader.ekt.gr/bookReader/show/index.php?lib=EDULLL&item=319&bitstream=319_01#page/1/mode/2up

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή γίνεται λόγος για το μάθημα της λογοτεχνίας και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να οργανωθεί και να διδαχθεί αποτελεσματικά σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής διδακτικής. Αναλύεται κριτικά ο ρόλος της λογοτεχνίας στη διαπολιτισμική εκπαίδευση και παρουσιάζονται παιδαγωγικές μέθοδοι στις οποίες μπορεί βασιστεί η διδασκαλία του μαθήματος της λογοτεχνίας (και όχι μόνο): η διδασκαλία σε ομάδες και η μέθοδος project. Παρουσιάζονται, επιπλέον, στοιχεία που θα πρέπει να καλλιεργούνται στο πλαίσιο του μαθήματος της λογοτεχνίας σε πολυπολιτισμικές τάξεις, όπως είναι οι πολυτροπικοί γραμματισμοί, όπου χρησιμοποιείται ποικιλία αναγνωστικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων και κείμενα όχι μόνο λογοτεχνικά, αλλά και από τους χώρους της προφορικής και της εικονικής επικοινωνίας.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να προτείνουν συγκεκριμένες διδακτικές προτάσεις για την αξιοποίηση της λογοτεχνίας προκειμένου να αναπτυχθεί η διαπολιτισμική και δημιουργική σχέση των μαθητών/ριων με το σύγχρονο κοινωνικό και πολυπολιτισμικό περιβάλλον.

3.12. Διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα: διδακτικές προτάσεις (12^η εβδομάδα)

Σκοπός

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/ριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη για την έννοια και το περιεχόμενο της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας και να μελετήσουν συγκεκριμένες διδακτικές προσεγγίσεις για την ανάπτυξη και καλλιέργειά της.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοήσουν τι είναι η διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα και τον τρόπο με τον οποίο γίνεται αντιληπτή η γλωσσική χρήση σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή
- Να γνωρίζουν τα στάδια που ακολουθούνται για την ανάπτυξη της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας
- Να εξετάσουν κριτικά τρόπους αξιοποίησης του γνωστικού, γλωσσικού και πολιτισμικού κεφαλαίου που φέρνουν οι μαθητές/ριες με μεταναστευτική βιογραφία από τις χώρες τους
- Να αντιλαμβάνονται τη σημασία ανάπτυξης κατάλληλου διδακτικού υλικού που να συμβάλλει στην ανάπτυξη της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας
- Να εξοικειωθούν με διδακτικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας που να προάγουν τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα

Έννοιες Κλειδιά

διαπολιτισμική εκπαίδευση, διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα, διαπολιτισμική αντίληψη, εκπαιδευτικό υλικό, πολιτισμικά εγγράμματοι μαθητές, διαπολιτισμική διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, τρίτος τόπος

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Γκαϊνταρτζή, Α. (2009). Διδακτικές προτάσεις για την ανάπτυξη διαπολιτισμικής κατανόησης, ευαισθησίας και διγλωσσικής συνειδητοποίησης. *Πολύδρομο*, τεύχος Β'. Εκδόσεις Ζυγός.
http://polydromo.web.auth.gr/pdf/Epistimoniko/ekpaideysh_goneis_/Gaitartzi_DidaktikesProtaseisgiathnanaptyxhdiapolitismikisKatanohshs_el.pdf

Δούβλη, Γ. (2004). Διδακτικές προσεγγίσεις σε πολυπολιτισμικές τάξεις. *Επιθεώρηση εκπαιδευτικών θεμάτων*, τεύχος 9. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, σελ. 5–18.
<http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teyxos9/DOUVLI.pdf>

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Byram, M., Nichols, A. & Stevens, D. (2001). *Developing Intercultural Competence in Practice*. Multilingual Matters

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή γίνεται λόγος για την έννοια και το περιεχόμενο της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας, κατά την οποία η γλωσσική χρήση είναι κατά βάση ένα πολιτισμικό φαινόμενο και περιλαμβάνει τη γνωστική, συναισθηματική και συμπεριφορική ικανότητα των ατόμων στη διαπολιτισμική επικοινωνία. Αναφέρονται επίσης τα στάδια ανάπτυξης της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας και διερευνώνται στρατηγικές με τις οποίες μπορεί αυτή να προαχθεί στους μαθητές της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται συγκεκριμένες διδακτικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικά υλικά που εκθέτουν τους μαθητές στη γλώσσα και κουλτούρα-στόχο προσφέροντας παράλληλα και δυνατότητες για θεώρηση της δικής τους κουλτούρας μέσα από μια διαπολιτισμική σκοπιά.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/τριες καλούνται να αναρτήσουν στο φόρουμ τις δικές τους ιδέες για διδακτικές προσεγγίσεις όσον αφορά την καλλιέργεια της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας στο πλαίσιο της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας.

UNIVERSITY
of NICOSIA

UNIVERSITY OF
PATRAS
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ
ΔΕΥΤΕΡΗΣ/ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Εξ Αποστάσεως (MA-DL)

Οδηγός Μελέτης

TGSOL-632D: Η ελληνική ως γλώσσα πολιτισμικής
κληρονομιάς

Δρ. Αρετούσα Γιαννακού

2024

Περιεχόμενα

		Σελ.
1	Εισαγωγικό σημείωμα	7
2	Το μάθημα Η ελληνική ως γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς (ΓΠΚ)	11
3	Εβδομαδιαία διάρθρωση του μαθήματος	11
3.1	Εβδομάδα 1: Γλώσσες πολιτισμικής κληρονομιάς - Εννοιολογικό πλαίσιο	8
3.2	Εβδομάδα 2: Η ελληνική ως ΓΠΚ	13
3.3	Εβδομάδα 3: Διγλωσσία και πολυγλωσσία	15
3.4	Εβδομάδα 4: Γλωσσική επαφή	17
3.5	Εβδομάδα 5: Η γλωσσική ανάπτυξη παιδιών ομιλητών ΓΠΚ	19
3.6	Εβδομάδα 6: Το γλωσσικό εισαγόμενο στη δίγλωσση ανάπτυξη	21
3.7	Εβδομάδα 7: Χαρακτηριστικά ομιλητών της ελληνικής ως ΓΠΚ	23
3.8	Εβδομάδα 8: Εναλλαγή κωδίκων και διαγλωσσικότητα	25
3.9	Εβδομάδα 9: Ζητήματα ταυτότητας	27
3.10	Εβδομάδα 10: Ο γραμματισμός στην ελληνική ως ΓΠΚ	29
3.11	Εβδομάδα 11: Εκπαιδευτικές ανάγκες μαθητών της ελληνικής ως ΓΠΚ	31
3.12	Εβδομάδα 12: Η αξιολόγηση στην ελληνική ως ΓΠΚ	33

Ίδρυμα	Πανεπιστήμιο Λευκωσίας		
Πρόγραμμα Σπουδών	Μεταπτυχιακό στη Διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας		
Μάθημα	Η ελληνική ως γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς		
Επίπεδο	Προπτυχιακό ☐	Μεταπτυχιακό (μάστερ) ☒	
Γλώσσα Διδασκαλίας	Ελληνικά		
Τύπος Διδασκαλίας	Εξ αποστάσεως ☒	Συμβατική ☐	
Τύπος Μαθήματος	Υποχρεωτικό ☐	Επιλογής ☒	
Αριθμός Ομαδικών Συμβουλευτικών Συναντήσεων/Τηλεσυναντήσεων/Διαλέξεων	Συνολικά: 3	Με φυσική παρουσία: -	Διαδικτυακά: 3
Αριθμός Εργασιών	1		
Υπολογισμός Τελικής Βαθμολογίας	<ul style="list-style-type: none">Εβδομαδιαίες εκπαιδευτικές δραστηριότητες (10%)Εργασία (30%)Εξετάσεις (60%)		
Αριθμός Πιστωτικών Μονάδων ECTS	10		

Διδακτικό Προσωπικό

Δρ Αρετούσα Γιαννακού
Λέκτορας Γλωσσολογίας
giannakou.a@unic.ac.cy
Γραφείο, 301, Education Building
Τηλέφωνο: +357 22 842346
Ώρες Γραφείου: κατόπιν συνεννόησης

Μάθημα

Οι βασικοί στόχοι του μαθήματος είναι οι φοιτητές:

- Να εξοικειωθούν με την έννοια των γλωσσών πολιτισμικής κληρονομιάς και των ομιλητών τους, να διευρύνουν και να εμβαθύνουν τις γνώσεις τους στο πεδίο
- Να γνωρίσουν σημαντικά στοιχεία σχετικά με την ελληνική ως γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς σε κοινότητες της διασποράς
- Να καταρτιστούν σε θέματα γλωσσικής επαφής και γλωσσικής διατήρησης αναφορικά με την ελληνική γλώσσα
- Να κατανοήσουν και να προσεγγίζουν κριτικά το φαινόμενο της διγλωσσίας/πολυγλωσσίας στο άτομο και την κοινωνία
- Να αναπτύξουν επίγνωση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των δίγλωσσων ομιλητών της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς
- Να εξοικειωθούν με τα γλωσσικά φαινόμενα της εναλλαγής κωδίκων και της διαγλωσσικότητας ως χαρακτηριστικά των δίγλωσσων ομιλητών
- Να κατανοήσουν σημαντικά ζητήματα ταυτότητας των ομιλητών της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς
- Να διερευνήσουν τις εκπαιδευτικές ανάγκες ομιλητών της ελληνικής ως γλώσσας κληρονομιάς και τη σημασία ανάπτυξης του (δι-)γραμματισμού
- Να αναπτύσσουν καλές πρακτικές στη διδασκαλία και την αξιολόγηση της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς
- Να εξοικειωθούν με βασικά ζητήματα μεθοδολογίας στη μελέτη της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς

Αναμένεται ότι μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση:

- Να έχουν κατανοήσει σε βάθος και να χρησιμοποιούν βασική ορολογία σχετική με την έννοια της γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς και των ομιλητών της
- Να γνωρίζουν σημαντικά στοιχεία για το φαινόμενο της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς σε κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια της διασποράς
- Να αναγνωρίζουν τα γλωσσικά και τα κοινωνιογλωσσικά χαρακτηριστικά των ομιλητών της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς
- Να αναλύουν και να συζητούν κριτικά ζητήματα ανάπτυξης της υβριδικής ταυτότητας των ομιλητών της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς
- Να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις εκπαιδευτικές ανάγκες των ομιλητών της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς σε όλες τις ηλικίες

- Να αναγνωρίζουν τη σημασία της ανάπτυξης της διγλωσσίας και του γραμματισμού στη γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς
- Να αναπτύσσουν καλές πρακτικές στη διδασκαλία της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς προσαρμόζοντας στοχευμένες στρατηγικές
- Να μελετούν την ελληνική ως γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς χρησιμοποιώντας μεθοδολογικά ορθές προσεγγίσεις

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Αναρτημένο υλικό μελέτης

ΠΜ

10 ΠΜ

Διδακτικό χρονοδιάγραμμα

Στον Οδηγό Μελέτης που ακολουθεί υπάρχει λεπτομερής περιγραφή του εβδομαδιαίου χρονοδιαγράμματος και των σχετικών στόχων κάθε εβδομάδας. Επιπλέον, οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες τις οποίες πρέπει να γνωρίζουν οι φοιτητές/ριες θα αναρτηθούν στην πλατφόρμα Moodle.

Διδακτικές μέθοδοι

Αναρτημένο υλικό μελέτης και επιπρόσθετο υλικό, τηλεδιασκέψεις, συζήτηση στο φόρουμ, διαδραστικές δραστηριότητες, ερωτήσεις μέσω chat

Για κάθε εβδομάδα μελέτης υπάρχει στην πλατφόρμα η συνοπτική παρουσίαση του υλικού της εβδομάδας (με τη μορφή αρχείου PowerPoint). Είναι σημαντικό να ξεκινάτε τη μελέτη σας από το υλικό αυτό. Στη συνέχεια, πρέπει να μελετήσετε το γραπτό υλικό που δίνεται για μελέτη, είτε πρόκειται για αποσπάσματα από τα διδακτικά εγχειρίδια του μαθήματος είτε για άρθρα που έχουν αναρτηθεί στην πλατφόρμα. Επίσης, σε κάθε εβδομάδα υπάρχουν δραστηριότητες τις οποίες πρέπει να απαντήσετε στο φόρουμ της εκάστοτε εβδομάδας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εκπονείτε τις εβδομαδιαίες δραστηριότητες, αφού θα σας βοηθήσουν να αντιληφθείτε πρακτικά τα όσα θεωρητικά μελετάτε μέσα στα πλαίσια του μαθήματος.

Μπορείτε να επικοινωνείτε απευθείας με τον/ην διδάσκοντα/ουσα για τυχόν απορίες χρησιμοποιώντας το chat της πλατφόρμας Moodle. Με την αποστολή του μηνύματος, θα λάβετε απάντηση μέσα σε 48 ώρες.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, θα πραγματοποιηθούν τρεις τρίωρες τηλεδιασκέψεις. Η συμμετοχή σας στις τηλεδιασκέψεις δεν είναι υποχρεωτική, συνιστάται όμως να προσπαθήσετε να τις παρακολουθήσετε. Σε περίπτωση που αδυνατείτε να παρακολουθήσετε κάποια τηλεδιάσκεψη, σας δίνεται η δυνατότητα να την παρακολουθήσετε αργότερα μαγνητοσκοπημένη στην πλατφόρμα. Κατά τις τηλεδιασκέψεις, γίνεται γνωριμία με τους φοιτητές/ριες και παρουσίαση ορισμένων βασικών πληροφοριών για το μάθημα. Επίσης, σχολιάζονται ζητήματα που σχετίζονται με το περιεχόμενο του

μαθήματος, παρέχοντας τη δυνατότητα ανάπτυξης δημιουργικής συζήτησης. Τέλος, κατά τις τηλεδιασκέψεις, επιλύνονται απορίες, δίνονται πληροφορίες για τις εργασίες και τις τελικές εξετάσεις και γίνεται ανακεφαλαίωση των βασικών σημείων του μαθήματος.

Αξιολόγηση

- **Εργασία μαθήματος** (περίπου 4000 λέξεις). Η εργασία έχει βαρύτητα 30% επί της τελικής βαθμολογίας και αξιολογείται με άριστα το 100. Οι φοιτητές/ριες μπορούν να επιλέξουν να διεξάγουν ομαδικές ή ατομικές εργασίες. Θα κληθούν να επιλέξουν ένα από τα θέματα που θα προταθούν και τα οποία θα περιλαμβάνουν τόσο κριτική ανάλυση όσο και διεξαγωγή μικρής έκτασης πρωτογενούς έρευνας.
- **Συμμετοχή στις εβδομαδιαίες δραστηριότητες:** Η συμμετοχή στο μάθημα έχει βαρύτητα 10% επί της τελικής βαθμολογίας. Αξιολογείται κυρίως η συμμετοχή στο φόρουμ αλλά λαμβάνεται υπόψη και η συμμετοχή στις τηλεδιασκέψεις. Αναμένεται οι φοιτητές/ριες να συμμετέχουν στις σχετικές συζητήσεις στο φόρουμ κάθε εβδομάδας. Οι περισσότερες δραστηριότητες λειτουργούν ως θέματα συζήτησης, για τα οποία είναι χρήσιμο να ανταλλάσσονται απόψεις. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να σχολιάζουν και να συμπληρώνουν τις απαντήσεις των συμφοιτητών/τριών. Το χρονικό περιθώριο για τις εβδομαδιαίες δραστηριότητες είναι δύο εβδομάδες. Αυτό που βαθμολογείται είναι περισσότερο η συμμετοχή και λιγότερο η ορθότητα των απαντήσεων, η οποία λειτουργεί ως ένα είδος αυτό-αξιολόγησης κατά τη μαθησιακή πορεία.
- **Τελική εξέταση:** Η τελική εξέταση έχει βαρύτητα 60% επί της τελικής βαθμολογίας. Η συμμετοχή στις τελικές εξετάσεις είναι υποχρεωτική. Η αξιολόγηση γίνεται με άριστα το 100. Η εξέταση θα περιλαμβάνει ερωτήσεις ανοικτού τύπου, οι οποίες θα πρέπει να απαντηθούν όχι μόνο με βάση τις γνώσεις αλλά και την κριτική ικανότητα των φοιτητών/τριών.

Οι φοιτητές/ριες θα πρέπει να παραδίδουν τις εργασίες τους κατά το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα. Μικρή χρονική παράταση μπορεί να δοθεί μετά από έγκριση του/ης διδάσκοντα/ουσας (και συνεννόηση με τον/ην συντονιστή/ρια του μαθήματος) σε εξαιρετικές περιπτώσεις συνοδευόμενη από σχετικό δικαιολογητικό.

Όλες οι εργασίες ελέγχονται για κειμενικές ταυτίσεις με εργασίες άλλων φοιτητών/ριών καθώς και με πηγές που υπάρχουν στο διαδίκτυο μέσω του λογισμικού Turnitin. Εξαπάτηση και λογοκλοπή, κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, αποτελούν σοβαρό αδίκημα και τιμωρούνται. Αν διαπιστωθεί τέτοια περίπτωση, θα ληφθούν πειθαρχικά μέτρα και ενδέχεται να μηδενιστεί η εργασία και να μην επιτύχει ο φοιτητής/ρια στο μάθημα.

Υπολογίζεται ότι ο συνολικός χρόνος που θα χρειαστεί να αφιερωθεί στη μελέτη της κάθε ενότητας είναι περίπου 15-20 ώρες.

Πλήρης περιγραφή της αξιολόγησης και των κανόνων του Πανεπιστημίου παρέχονται στον Οδηγό Αξιολόγησης και στο Διάγραμμα Μαθήματος που βρίσκονται αναρτημένα στο Moodle.

Επικοινωνία

Οι παρακάτω ευκαιρίες επικοινωνίας παρέχονται στους/ις φοιτητές/ριες με σκοπό την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ: α) φοιτητών/ριών και καθηγητή/ριας, β) φοιτητών/ριών, και γ) φοιτητών/ριών και περιεχομένου.

- Εβδομαδιαίες δραστηριότητες, φόρουμ αναρτήσεων και chat
- Τηλεδιασκέψεις Webex (διάρκεια κάθε συνάντησης: περίπου 3 ώρες)
- Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο
- Τηλέφωνο
- Ωράριο γραφείου

1. Εισαγωγικό Σημείωμα

Ο παρών Οδηγός Μελέτης αποτελεί ένα βασικό βοήθημα του εξ αποστάσεως μαθήματος «Η ελληνική ως γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς» (xxx κωδικός), το οποίο προσφέρεται στο πλαίσιο του εξ αποστάσεως Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας. Σκοπός του Οδηγού αυτού είναι να κατευθύνει τους φοιτητές/ριες να προσπελάσουν το έντυπο και διαδικτυακό εκπαιδευτικό υλικό που δίδεται στο πλαίσιο του εν λόγω μαθήματος, ούτως ώστε να τους παρέχει τη στήριξη που χρειάζονται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευσή τους.

Ο Οδηγός αυτός έχει σχεδιαστεί για να τον χρησιμοποιήσετε μαζί με το υλικό που έχει αναρτηθεί στη διαδικτυακή και διαδραστική πλατφόρμα του μαθήματος (Moodle). Περιλαμβάνει πληροφορίες για τη δομή του μαθήματος και τη διάρθρωσή του ανά εβδομάδα μελέτης καθώς και για τους τρόπους με τους οποίους γίνεται η διδασκαλία και η αξιολόγησή σας. Ειδικότερα, στην ενότητα 2 γίνεται μια σύντομη περιγραφή του μαθήματος, της διάρθρωσής του σε υποενότητες, των στόχων του και των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων. Ακολουθεί, στην ενότητα 3, η αναφορά στην ύλη που πρέπει να μελετηθεί κάθε εβδομάδα. Πιο συγκεκριμένα, για κάθε εβδομάδα μελέτης, αναφέρονται ο σκοπός, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, ορισμένες έννοιες-κλειδιά, το εκπαιδευτικό υλικό που θα έχετε στη διάθεσή σας (βιβλιογραφία αλλά και ψηφιακό υλικό), γίνεται σύνοψη του περιεχομένου της και δίνονται ορισμένες πληροφορίες για τις εβδομαδιαίων δραστηριοτήτων, όπου αυτές δίνονται. Στην ενότητα 4 αναφέρονται οι τρόποι με τους οποίους θα γίνεται η διδασκαλία και η επαφή των φοιτητών μεταξύ τους αλλά και με τον διδάσκοντα, με έμφαση στις τηλεδιασκέψεις, ενώ στην ενότητα 5 υπάρχει η αναλυτική περιγραφή του τρόπου αξιολόγησης των φοιτητών.

Δρ. Αρετούσα Γιαννακού

Συντονίστρια του μαθήματος xxx xxx στο εξ αποστάσεως μεταπτυχιακό πρόγραμμα στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας

2. Το μάθημα «Η ελληνική ως γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς»

Βασικός στόχος του μαθήματος είναι οι φοιτητές/ριες να καταρτιστούν τόσο σε θεωρητικό όσο και σε εμπειρικό επίπεδο στο πεδίο της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς (ΓΠΚ) με εστίαση στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Πιο αναλυτικά, οι στόχοι του μαθήματος είναι οι εξής:

Οι φοιτητές/ριες:

- Να εξοικειωθούν με την έννοια των γλωσσών πολιτισμικής κληρονομιάς και των ομιλητών τους, να διευρύνουν και να εμβαθύνουν τις γνώσεις τους στο πεδίο
- Να γνωρίσουν σημαντικά στοιχεία σχετικά με την ελληνική ως ΓΠΚ σε κοινότητες της διασποράς
- Να καταρτιστούν σε θέματα γλωσσικής επαφής και γλωσσικής διατήρησης αναφορικά με την ελληνική γλώσσα
- Να κατανοήσουν και να προσεγγίζουν κριτικά το φαινόμενο της διγλωσσίας/πολυγλωσσίας στο άτομο και την κοινωνία
- Να αναπτύξουν επίγνωση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των δίγλωσσων ομιλητών της ελληνικής ως ΓΠΚ
- Να εξετάσουν τα γλωσσικά φαινόμενα της εναλλαγής κωδίκων και της διαγλωσσικότητας
- Να κατανοήσουν σημαντικά ζητήματα ταυτότητας των ομιλητών της ελληνικής ως ΓΠΚ
- Να διερευνήσουν τις εκπαιδευτικές ανάγκες ομιλητών της ελληνικής ως ΓΠΚ και τη σημασία ανάπτυξης του γραμματισμού
- Να αναπτύσσουν καλές πρακτικές στη διδασκαλία της ελληνικής ως ΓΠΚ
- Να εξοικειωθούν με βασικά ζητήματα μεθοδολογίας στη μελέτη της ελληνικής ως ΓΠΚ

Ειδικότερα, η ύλη του μαθήματος διαρθρώνεται ως εξής: Την πρώτη εβδομάδα γίνεται μια εισαγωγή στην έννοια της γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς (ΓΠΚ), παρουσιάζεται διεξοδικά η σχετική ορολογία και το εννοιολογικό πλαίσιο, καθώς και ο προβληματισμός που επικρατεί σχετικά με τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί ένας ομιλητής για να θεωρείται ομιλητής ΓΠΚ (heritage speaker). Τη δεύτερη εβδομάδα εισάγονται και αναλύονται σημαντικά στοιχεία για την ελληνική ως ΓΠΚ στο πλαίσιο της ιστορικής και μεταναστευτικής διασποράς ελληνόφωνων πληθυσμών στον κόσμο. Κατά την τρίτη εβδομάδα παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο για τη διγλωσσία και πολυγλωσσία στο άτομο, την κοινωνία και την εκπαίδευση, ενώ η τέταρτη εβδομάδα εστιάζει στο φαινόμενο της γλωσσικής επαφής με αναφορά στη γλωσσική διατήρηση και γλωσσική μετατόπιση με παραδείγματα από την ελληνική γλώσσα. Την πέμπτη εβδομάδα εξετάζεται η κατάκτηση και ανάπτυξη της γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς σε παιδιά που μεγαλώνουν σε δίγλωσσα περιβάλλοντα και κατακτούν την ελληνική ως ΓΠΚ, ενώ η έκτη εβδομάδα πραγματεύεται θέματα σχετικά με το γλωσσικό εισαγόμενο (input) κατά τη δίγλωσση ανάπτυξη των ομιλητών ΓΠΚ. Την έβδομη εβδομάδα παρουσιάζονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των δίγλωσσων ομιλητών ΓΠΚ και οι διαφορές τους από τους μονόγλωσσους φυσικούς ομιλητές. Η όγδοη εβδομάδα εστιάζει στα φαινόμενα της εναλλαγής κωδίκων και της διαγλωσσικότητας σε δίγλωσσους ομιλητές και στη μεταξύ τους διάκριση, καθώς και στις εφαρμογές της παιδαγωγικής της διαγλωσσικότητας στην τάξη της ελληνικής ως ΓΠΚ. Η ένατη εβδομάδα πραγματεύεται το ιδιαίτερο θέμα της δόμησης της εθνοπολιτισμικής αλλά και υβριδικής ταυτότητας των ομιλητών της ελληνικής ως ΓΠΚ και σχετικές προεκτάσεις στον χώρο της εκπαίδευσης. Στη δέκατη εβδομάδα γίνεται λόγος για τη σημασία της ανάπτυξης και καλλιέργειας του γραμματισμού στην ελληνική ως ΓΠΚ και στον ρόλο που αυτή διαδραματίζει στην προώθηση και καλλιέργεια της διγλωσσίας. Κατά την ενδέκατη εβδομάδα παρουσιάζονται οι ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών της ελληνικής ως ΓΠΚ και δίνεται έμφαση στις διαφορές τους από τους μαθητές της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας. Τέλος, τη δωδέκατη εβδομάδα προσεγγίζονται εκπαιδευτικά ζητήματα διδακτικής της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς με εστίαση στις καλές πρακτικές και την αξιολόγηση στο πλαίσιο αυτό σε μαθητές όλων των ηλικιών.

Επιπλέον, καθ' όλη τη διάρκεια του μαθήματος μελετώνται εμπειρικές έρευνες που έχουν διεξαχθεί πάνω στην ελληνική ως ΓΠΚ με διάφορες προσεγγίσεις και συζητούνται μεθοδολογικά ζητήματα που άπτονται του ερευνητικού πεδίου της ελληνικής ως ΓΠΚ.

Αναμένεται ότι μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές θα είναι σε θέση:

- Να έχουν κατανοήσει σε βάθος και να χρησιμοποιούν βασική ορολογία σχετική με την έννοια της γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς και των ομιλητών της
- Να γνωρίζουν σημαντικά στοιχεία για το φαινόμενο της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς σε κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια της διασποράς
- Να αναγνωρίζουν τα γλωσσικά και τα κοινωνιογλωσσικά χαρακτηριστικά των ομιλητών της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς
- Να αναλύουν και να συζητούν κριτικά ζητήματα ανάπτυξης της υβριδικής ταυτότητας των ομιλητών της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς
- Να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις εκπαιδευτικές ανάγκες των ομιλητών της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς σε όλες τις ηλικίες
- Να αναγνωρίζουν τη σημασία της ανάπτυξης της διγλωσσίας και του γραμματισμού στη γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς
- Να αναπτύσσουν καλές πρακτικές στη διδασκαλία της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς προσαρμόζοντας στοχευμένες στρατηγικές
- Να μελετούν την ελληνική ως γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς χρησιμοποιώντας μεθοδολογικά ορθές προσεγγίσεις

3. Εβδομαδιαία διάρθρωση του μαθήματος

3.1. Γλώσσες πολιτισμικής κληρονομιάς - Εννοιολογικό πλαίσιο (1^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές/ριες την έννοια της γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς (ΓΠΚ) και να αποκτήσουν μια πρώτη αντίληψη για βασικά ζητήματα που άπτονται του πεδίου αυτού τόσο από γλωσσολογική όσο και από κοινωνιογλωσσολογική σκοπιά.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοήσουν την έννοια του όρου «γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς» και τις προεκτάσεις που μπορεί με αναφορά στα ζητήματα που υπάρχουν σχετικά με τη σαφήνεια του όρου σε διαφορετικά κοινωνιογλωσσικά πλαίσια
- Να διερευνήσουν υπάρχοντες ορισμούς για τους/τις ομιλητές/ριες μιας ΓΠΚ και να συζητήσουν κριτικά τον προβληματισμό γύρω από αυτούς
- Να τοποθετήσουν τη μελέτη των γλωσσών πολιτισμικής κληρονομιάς στο πλαίσιο μελέτης της διγλωσσίας/πολυγλωσσίας και γλωσσικής επαφής σε συγκεκριμένα κοινωνιογλωσσικά πλαίσια

Έννοιες Κλειδιά

Γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς, διγλωσσία, ομιλητές γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς, κυρίαρχη γλώσσα, μειονοτική γλώσσα

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Aalberse, S., Backus, A. & Muysken, P. (2019). Heritage speakers and heritage languages. In Aalberse, S., Backus, A. & Muysken, P. (Eds.), *Heritage Languages: A language contact approach* (pp. 1–11). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Montrul, S. (2016). Heritage languages and heritage speakers. In Montrul, S., *The Acquisition of Heritage Languages* (pp. 13–23). Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Σύνοψη

Στην πρώτη και εισαγωγική αυτή ενότητα γίνεται λόγος για θεωρητικά ζητήματα ορολογίας και αποσαφήνισης σημαντικών όρων. Πιο συγκεκριμένα, η ενότητα ασχολείται με την οριοθέτηση του εννοιολογικού πλαισίου αναφορικά με τους όρους *γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς* (ΓΠΚ) (heritage language) και *ομιλητές ΓΠΚ* (heritage speakers), καθώς και της συζήτησης σχετικά τα κριτήρια ή τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για να αποδοθούν οι όροι αυτοί σε μια γλώσσα ή σε έναν ομιλητή. Τα εισαγωγικά κείμενα που προτείνονται για μελέτη εξηγούν το θεωρητικό πλαίσιο μελέτης των ΓΠΚ, συγκρίνοντας διαφορετικούς ορισμούς και παραθέτοντας συγκεκριμένα παραδείγματα από τη διεθνή βιβλιογραφία, αναδεικνύοντας το γεγονός ότι δεν υπάρχει ορισμός που λαμβάνει καθολική αποδοχή και να καλύπτει σφαιρικά όλες τις πτυχές ή διαστάσεις του φαινομένου. Οι φοιτητές/ριες, αφού μελετήσουν τη σχετική βιβλιογραφία, καλούνται να κατανοήσουν σε βάθος τις εν λόγω έννοιες και να στοχαστούν πάνω στον υπάρχοντα προβληματισμό σχετικά με το τι μπορεί να εμπερικλείουν οι έννοιες και πόσο ευρέως πρέπει να οριστούν.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Την πρώτη εβδομάδα, οι φοιτητές/ριες καλούνται να αναρτήσουν την άποψή τους σχετικά με το σημαντικότερο χαρακτηριστικό που θεωρούν ότι πρέπει να διαθέτει ένας ομιλητής για να χαρακτηριστεί ως ομιλητής ΓΠΚ και ακολουθεί σχετική συζήτηση στο φόρουμ.

3.2. Η ελληνική ως γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς (2^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/ριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη για την έννοια και το περιεχόμενο του όρου *γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς* αναφερόμενου στην ελληνική γλώσσα

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να αντιληφθούν ότι οι ομιλητές/ριες μιας ΓΠΚ είναι ένα ιδιαίτερο είδος φυσικών ομιλητών της γλώσσας
- Να αντιληφθούν ότι η ελληνική ως ΓΠΚ είναι η γλώσσα της ελληνικής ομογένειας όπως κατακτάται από τα παιδιά στο οικογενειακό τους περιβάλλον, το οποίο συνήθως είναι δίγλωσσο
- Να αποκτήσουν γνώσεις αναφορικά με το φαινόμενο της ελληνικής ως ΓΠΚ σε κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια σχετιζόμενα τόσο με την ιστορική διασπορά όσο και με τη μεταναστευτική διασπορά
- Να διερευνήσουν δημογραφικά στοιχεία σχετικά με την ελληνική ομογένεια στη διασπορά και τον ρόλο της ελληνικής γλώσσας ως σημαντικού στοιχείου ταυτότητας

Έννοιες Κλειδιά

ελληνική ως γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς, ομιλητής γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς, διασπορά, ομογένεια, ελληνόγλωσση εκπαίδευση, μετανάστευση, *ελληνικότητα*

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Γιαννακού, Α. & Βαρσάμη, Κ. (2021). Η ελληνική ως γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς: ζητήματα ταυτότητας και εκπαίδευσης. *Θεωρία και Έρευνα στις Επιστήμες της Αγωγής*, 72, σ.σ. 19–34. Στο: <http://periodiko.inpatra.gr>

Χατζηδάκη, Α. (2015). Η ελληνική γλώσσα ως δεύτερη και ως ξένη στη διασπορά - Εκπαιδευτικές δράσεις και νέα δεδομένα. Στο Σκούρτου, Ε. & Κούρτη Καζούλη, Β. (επιμ.), *Διγλωσσία και Διδασκαλία Δεύτερης Γλώσσας* (σ.σ. 70–96).
<https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/6346/3/15523-Skourtou-KOY.pdf>

Σύνοψη

Η ενότητα αυτή πραγματεύεται την ελληνική ως γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς (ΓΠΚ). Αρχικά διασαφηνίζονται σχετικοί όροι που χρησιμοποιούνται για την περιγραφή της έννοιας, όπως φαίνεται στη σχετική βιβλιογραφία. Γίνεται ακόμη μια πρώτη εισαγωγή στα βασικά ζητήματα που άπτονται της μελέτης του θέματος της ελληνικής ως ΓΠΚ, όπως ζητήματα ταυτότητας, των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και αναγκών των ελληνόφωνων κοινοτήτων της διασποράς, καθώς και εκπαιδευτικών ζητημάτων, τα οποία θα εξεταστούν διεξοδικότερα σε επόμενες ενότητες. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στην ελληνική ως ΓΠΚ σε κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια σχετιζόμενα τόσο με την ιστορική διασπορά όσο και με τη μεταναστευτική διασπορά. Τέλος, διερευνώνται δημογραφικά στοιχεία σχετικά με την ελληνική ομογένεια στη διασπορά και τον ρόλο της ελληνικής γλώσσας ως σημαντικού στοιχείου ταυτότητας

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/ριες καλούνται να αναρτήσουν εμπειρίες που ενδεχομένως έχουν σχετικά με ομιλητές ή μαθητές της ελληνικής ως ΓΠΚ ή οποιαδήποτε εμπειρία ή άποψη έχουν για ελληνόφωνες κοινότητες της διασποράς.

3.3. Διγλωσσία και πολυγλωσσία (3^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/ριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη για το θεωρητικό πλαίσιο αναφορικά με τη διγλωσσία και πολυγλωσσία στο άτομο και την κοινωνία και την αξιοποίησή τους στην εκπαίδευση.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να γνωρίζουν τι είναι *διγλωσσία* ως γνωστικό αλλά και κοινωνικό φαινόμενο
- Να διακρίνουν τα διάφορα είδη διγλωσσίας με εστίαση στους ομιλητές ΓΠΚ
- Να αντιληφθούν ότι οι ομιλητές/ριες μιας ΓΠΚ, εκτός από ιδιαίτερο είδος φυσικών ομιλητών της γλώσσας, αποτελούν και ένα ιδιαίτερο είδος δίγλωσσων ομιλητών
- Να κατανοήσουν τη δυσκολία που υπάρχει στη σχετική βιβλιογραφία σχετικά με την απόδοση ενός απόλυτου ορισμού για τη διγλωσσία
- Να αποκτήσουν επίγνωση των πλεονεκτημάτων της διγλωσσίας που χαρακτηρίζουν τους δίγλωσσους ομιλητές, επομένως και τους ομιλητές μιας ΓΠΚ
- Να γνωρίζουν πώς ορίζεται η *πολυγλωσσία* σε κοινωνικό επίπεδο
- Να αποκτήσουν επίγνωση των σημαντικότερων θεωρητικών προσεγγίσεων για την κατανόηση του φαινομένου της διγλωσσίας/πολυγλωσσίας
- Να κατανοήσουν ότι οι ομιλητές της ελληνικής ως ΓΠΚ είναι δίγλωσσοι ομιλητές με συγκεκριμένα κοινωνιογλωσσικά χαρακτηριστικά

Έννοιες Κλειδιά

διγλωσσία, πολυγλωσσία, δίγλωσση εκπαίδευση, τύποι διγλωσσίας

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Τσιπλάκου, Σ. (2018). Κατανοώντας τη διγλωσσία: θεωρητικές έννοιες (επίπεδα γλωσσικής ικανότητας, κατάκτηση και εκμάθηση, τύποι διγλωσσίας, διαγλώσσα) και εφαρμογές τους στην τάξη. Στο Τσιπλάκου, Σ. (επιμ.), *Οδηγός διαχείρισης κοινωνικο-πολιτισμικής ετερότητας στο σχολείο* (σ.σ. 7–26). Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου.

<https://mefesi.pi.ac.cy/files/docs/users/zapiti.a/Odigos2.pdf>

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή γίνεται αρχικά λόγος για τις έννοιες της διγλωσσίας και της πολυγλωσσίας και ειδικότερα για τη συζήτηση γύρω από την ορολογία των εννοιών αυτών τόσο στην ελληνική όσο και στη διεθνή βιβλιογραφία. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις για την κατανόηση της διγλωσσίας. Επιπρόσθετα, οι φοιτητές/ριες κατανοούν και μαθαίνουν τα διαφορετικά είδη της διγλωσσίας. Δίνεται έμφαση στα πλεονεκτήματα της διγλωσσίας στο άτομο και την κοινωνία και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να αναπτυχθεί και αξιοποιηθεί κατά τη διδασκαλία της ελληνικής ως ΓΠΚ. Επιπρόσθετα παρουσιάζεται και το φαινόμενο της πολυγλωσσίας σε κοινωνικό επίπεδο. Προτείνονται, τέλος, συγκεκριμένες διδακτικές προτάσεις που μπορούν να εφαρμοστούν στη τάξη της ελληνικής ως ΓΠΚ για την ενδυνάμωση τόσο της διγλωσσίας όσο και της διπολιτισμικής ταυτότητας των μαθητών της ελληνικής ως ΓΠΚ.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/ριες καλούνται να σχολιάσουν στο φόρουμ τα διαφορετικά είδη διγλωσσίας που αφορούν τους ομιλητές της ελληνικής ως ΓΠΚ σε κοινότητες της ομογένειας στη διασπορά καθώς και να συζητήσουν τους παράγοντες που επιδρούν στην ανάπτυξη και καλλιέργεια της διγλωσσίας που περιλαμβάνει τη ΓΠΚ στο πλαίσιο αυτό.

3.4. Γλωσσική επαφή (4^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές/ριες την έννοια της επαφής γλωσσών, κυρίως στο πλαίσιο της μετανάστευσης, και να εξοικειωθούν με τις έννοιες της γλωσσικής διατήρησης και της γλωσσικής μετατόπισης εξετάζοντας τους παράγοντες που επηρεάζουν τα φαινόμενα αυτά με γνώμονα την ελληνική ως ΓΠΚ.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοήσουν το φαινόμενο της γλωσσικής επαφής καθώς και των αποτελεσμάτων της, που αφορούν τα φαινόμενα της γλωσσικής φθοράς, της γλωσσικής αλλαγής και της γλωσσικής μετατόπισης
- Να εξετάσουν τους κοινωνιογλωσσολογικούς παράγοντες που επιδρούν στη γλωσσική φθορά και τη γλωσσική διατήρηση σε περιβάλλοντα επαφής
- Να διερευνήσουν τον ρόλο της οικογένειας και τον ρόλο του εκπαιδευτικού για τη διατήρηση της ΓΠΚ
- Να εξετάσουν τρόπους με τους οποίους ενισχύεται η διγλωσσία και η γλωσσική διατήρηση μέσα από την εκπαίδευση στο πλαίσιο της ελληνικής ως ΓΠΚ

Έννοιες Κλειδιά

γλωσσική επαφή, γλωσσική αλλαγή, γλωσσική μετατόπιση, γλωσσική διατήρηση, γλωσσική φθορά, διγλωσσία, εκπαίδευση, γραμματισμός, δι-γραμματισμός

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Baker, C. (2001). *Εισαγωγή στη διγλωσσία και τη δίγλωσση εκπαίδευση* (Κεφάλαιο 3).

Gutenberg. http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_b6/b_6_k_3.htm

Gavriilidou, Z. & Mitits, L. (2019). Profiling Greek heritage language speakers in the USA and Russia. *European Journal of Language Studies*, 6(1), 28–42.

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή γίνεται λόγος για το φαινόμενο της επαφής γλωσσών από κοινωνιογλωσσολογική σκοπιά, το οποίο αφορά άμεσα το πεδίο της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς. Εισάγονται σημαντικοί σχετικοί όροι της κοινωνιογλωσσολογίας, όπως γλωσσική επαφή, γλωσσική αλλαγή, γλωσσική μετατόπιση, γλωσσική διατήρηση και γλωσσική φθορά. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι ευρύτεροι κοινωνιογλωσσολογικοί παράγοντες που συμβάλλουν στην εμφάνιση των φαινομένων αυτών σε διαφορετικά κοινωνικά πλαίσια. Επιπλέον, στην ενότητα αυτή διερευνάται ο ρόλος της ανάπτυξης του (δι-)γραμματισμού, όπως και του οικογενειακού περιβάλλοντος, της εκπαίδευσης και του/της εκπαιδευτικού στη γλωσσική διατήρηση με εστίαση στην ελληνική ως ΓΠΚ. Τέλος, γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένα παραδείγματα ελληνόφωνων κοινοτήτων από τη σχετική βιβλιογραφία.

Ψηφιακό Υλικό

Κατά τη διάρκεια της εβδομάδας αυτής πραγματοποιείται η πρώτη τηλεδιάσκεψη.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/ριες καλούνται να αναφέρουν και να σχολιάσουν στο φόρουμ παραδείγματα γλωσσικής επαφής από τις γνώσεις και την εμπειρία τους με σκοπό τα φαινόμενα αυτά να κατανοηθούν όσο το δυνατό καλύτερα και να ακολουθήσει σχετική συζήτηση.

3.5. Η γλωσσική ανάπτυξη παιδιών ομιλητών γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς (5^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές/ριες τα στάδια γλωσσικής ανάπτυξης της ΓΠΚ στο πλαίσιο της δίγλωσσης ή πολύγλωσσης κατάκτησης από την παιδική ηλικία, καθώς και σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν καθοριστικά τη γλωσσική ανάπτυξη των δίγλωσσων παιδιών που είναι ομιλητές μιας ΓΠΚ.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοήσουν σε βάθος βασικά στοιχεία αναφορικά με τη διαδικασία της δίγλωσσης κατάκτησης στο πλαίσιο της ΓΠΚ στα διάφορα γλωσσικά επίπεδα
- Να αποκτήσουν μια πιο ολοκληρωμένη αντίληψη για την κατάκτηση της πρώτης/μητρικής γλώσσα και ακολούθως για την κατάκτηση της ΓΠΚ στο πλαίσιο της διγλωσσίας
- Να εξετάσουν τον παράγοντα της ηλικίας έναρξης της διγλωσσίας στο πλαίσιο της ΓΠΚ και να αντιληφθούν τον καθοριστικό της ρόλο στην κατάκτηση της ΓΠΚ
- Να διακρίνουν σημαντικούς παράγοντες που αλληλεπιδρούν στη ψυχογλωσσική και κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη των ομιλητών ΓΠΚ σε όλα τα στάδια γλωσσικής ανάπτυξης

Έννοιες Κλειδιά

δίγλωσση γλωσσική ανάπτυξη, γλωσσική κατάκτηση, γλωσσική εκμάθηση, ηλικία έναρξης της διγλωσσίας

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Montrul, S. (2016). The bilingual development of heritage speakers. In Montrul, S., *The Acquisition of Heritage Languages* (pp. 90–130). Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή, αρχικά καλύπτονται βασικά στοιχεία αναφορικά με τη διαδικασία της δίγλωσσης κατάκτησης που συμπεριλαμβάνει μια ΓΠΚ. Αφετηρία συζήτησης αποτελεί η κατάκτηση της πρώτης/μητρικής γλώσσα και ο χρόνος που συνήθως απαιτείται σε μια τυπική ανάπτυξη. Στη συνέχεια, γίνεται διάκριση ανάμεσα στην κατάκτηση και την άρτια γνώση διαφορετικών γλωσσικών φαινομένων μιας γλώσσας σε επίπεδα φυσικού ομιλητή. Συγκεκριμένα, εξετάζεται το γεγονός ότι πολλοί ομιλητές ΓΠΚ παρουσιάζουν μεν κατάκτηση της ΓΠΚ, χωρίς ωστόσο γνώση όλων πτυχών της γραμματικής της ΓΠΚ. Η ενότητα, επίσης, πραγματεύεται τον παράγοντα της ηλικίας κατάκτησης της ΓΠΚ, δηλ. την ηλικία έναρξης της δίγλωσσίας, μια αναμφισβήτητα σημαντικότερη μεταβλητή στη γλωσσική ανάπτυξη, που εξηγεί την έκταση της γλωσσικής φθοράς σε παιδιά και ενήλικες ή την ελλιπή ή καθυστερημένη γλωσσική ανάπτυξη στα παιδιά που είναι ομιλητές/ριες μιας ΓΠΚ. Επιπρόσθετα, εξετάζεται το εύρος των παραγόντων που αλληλεπιδρούν με την ψυχογλωσσική και κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη των ομιλητών ΓΠΚ σε όλα τα στάδια γλωσσικής κατάκτησης μέχρι την ενηλικίωση. Τονίζεται, τέλος, ο ρόλος του κοινωνικού πλαισίου, ο οποίος είναι κεντρικός στην κατανόηση της ανάπτυξης μιας ΓΠΚ, λόγω του ότι είναι πολύ λιγότερο ομοιογενές σε σύγκριση με τα κοινωνικά πλαίσια που γενικά αφορούν την κατάκτηση και εκμάθηση της πρώτης γλώσσας σε μονόγλωσσο περιβάλλον ή της δεύτερης/ξένης γλώσσας.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/ριες καλούνται να αναρτήσουν στο φόρουμ παρατηρήσεις και σχόλια σχετικά με τους σημαντικότερους παράγοντες που επιδρούν στην κατάκτηση της ΓΠΚ από τη γέννηση έως και την ενηλικίωση.

3.6. Το γλωσσικό εισαγόμενο στη δίγλωσση ανάπτυξη (6^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/ριες επίγνωση του ρόλου του γλωσσικού εισαγόμενου κατά την κατάκτηση της ελληνικής ως ΓΠΚ

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να αναγνωρίσουν το γεγονός ότι υπάρχει έντονη ατομική ποικιλότητα αναφορικά με τη διαδικασία και το αποτέλεσμα της κατάκτησης της ΓΠΚ στο πλαίσιο της διγλωσσίας, η οποία εξαρτάται από το γλωσσικό εισαγόμενο
- Να κατανοήσουν τους σημαντικούς παράγοντες της ποιότητας και της ποσότητας του γλωσσικού εισαγόμενου κατά την κατάκτηση και εκμάθηση μιας ΓΠΚ και συγκεκριμένα της ελληνικής
- Να είναι ενημερωμένοι/ες σχετικά με διάφορες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί σχετικά με τον ρόλο του γλωσσικού εισαγόμενου στη δίγλωσση ανάπτυξη παιδιών
- Να γνωρίζουν μεθοδολογικές προσεγγίσεις που μπορούν να εφαρμοστούν στην έρευνα για την ελληνική ως ΓΠΚ από γλωσσολογική πλευρά

Έννοιες Κλειδιά

γλωσσικό εισαγόμενο, ποιότητα γλωσσικού εισαγόμενου, ποσότητα γλωσσικού εισαγόμενου, δίγλωσση γλωσσική ανάπτυξη

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Unsworth, S. (2016). Quantity and quality of language input in bilingual language development. In Nicoladis, E. & Simona Montanari, S. (eds.), *Bilingualism Across the Lifespan: Factors Moderating Language Proficiency* (pp. 103–121). De Gruyter Mouton. <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/9783110341249-008/html>

Σύνοψη

Η ενότητα αυτή πραγματεύεται το φαινόμενο των ατομικών διαφορών αναφορικά με τη διαδικασία και το αποτέλεσμα της κατάκτησης της ΓΠΚ στο πλαίσιο της διγλωσσίας, η οποία εξαρτάται και καθορίζεται από το γλωσσικό εισαγόμενο (language input), στο οποίο εκτίθεται το άτομο από μικρή ηλικία. Εξετάζονται, συγκεκριμένα, οι παράγοντες της ποιότητας και της ποσότητας του γλωσσικού εισαγόμενου κατά την κατάκτηση και εκμάθηση μιας ΓΠΚ και συγκεκριμένα της ελληνικής ως ΓΠΚ. Επίσης, παρουσιάζονται και συζητούνται κριτικά διάφορες έρευνες από τη διεθνή βιβλιογραφία που έχουν πραγματοποιηθεί σχετικά με τον ρόλο του γλωσσικού εισαγόμενου στη δίγλωσση ανάπτυξη των παιδιών. Στο πλαίσιο αυτό, συζητούνται ακόμη συγκεκριμένες μεθοδολογικές προσεγγίσεις που μπορούν να εφαρμοστούν στην έρευνα για την ελληνική ως ΓΠΚ από γλωσσολογική σκοπιά.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/ριες καλούνται να αναρτήσουν στο φόρουμ τις απαντήσεις τους σχετικά με τον ρόλο του γλωσσικού εισαγόμενου στην κατάκτηση της ΓΠΚ και άλλους παράγοντες που συμβάλλουν στην ατομική διαφοροποίηση των ομιλητών/ριων ΓΠΚ.

3.7. Χαρακτηριστικά ομιλητών της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς (7^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/ριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη για τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητες των ομιλητών της ελληνικής ως ΓΠΚ ως ξεχωριστής ομάδας φυσικών ομιλητών αλλά και δίγλωσσων ομιλητών.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοήσουν τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητες των ομιλητών μιας ΓΠΚ ως φυσικών και δίγλωσσων ομιλητών
- Να διερευνήσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ομιλητών της ελληνικής ως ΓΠΚ
- Να αντιληφθούν τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στους ομιλητές ΓΠΚ και τους μονόγλωσσους φυσικούς ομιλητές της ελληνικής γλώσσας
- Να αντιληφθούν τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στους ομιλητές ΓΠΚ και τους ομιλητές της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης
- Να γεφυρώσουν τη γλωσσολογική μελέτη των ΓΠΚ με εκπαιδευτικά και παιδαγωγικά ζητήματα
- Να εξετάσουν τις εν λόγω διαφορές με άξονα τις εκπαιδευτικές προεκτάσεις που μπορεί να έχουν στη διδασκαλία και εκμάθηση της ελληνικής ως ΓΠΚ

Έννοιες Κλειδιά

χαρακτηριστικά ομιλητών ΓΠΚ, διγλωσσία, γλωσσική ικανότητα, ακαδημαϊκή γλωσσική ικανότητα, γλωσσολογική έρευνα, παιδαγωγικές προσεγγίσεις

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Bayram, F., Prada, J., Pascual y Cabo, D. & Rothman, J. (2016). Why should formal linguistic approaches to heritage language acquisition be linked to heritage language pedagogies? In P.P. Trifonas & T. Aravossitas (eds.), *Handbook of Research and Practice in Heritage Language* (pp. 1–19). Springer International Publishing. DOI: 10.1007/978-3-319-38893-9_48-1
file:///C:/Users/%CE%91%CF%81%CE%B5%CF%84%CE%BF%CF%8D%CF%83%CE%B1/Downloads/Why_formal_linguistic_approaches_to_heri.pdf

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή γίνεται λόγος για τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητες των ομιλητών μιας ΓΠΚ γενικότερα και ειδικότερα για τους ομιλητές της ελληνικής ως ΓΠΚ. Τονίζεται το γεγονός ότι αποτελούν, από τη μία, μια ξεχωριστή ομάδα φυσικών ομιλητών και, από την άλλη, μια ιδιαίτερη ομάδα δίγλωσσων ομιλητών, γεγονός που έχει σημαντικές επιπτώσεις σε μεθοδολογικά ζητήματα τόσο σχετικά με την έρευνα στον τομέα της γλωσσολογίας όσο και την εκπαίδευση. Μέσα από την ενότητα αυτή οι φοιτητές/ριες καλούνται να κατανοήσουν και να συζητήσουν τις ομοιότητες και τις διαφορές που έχουν οι ομιλητές ΓΠΚ με τους μονόγλωσσους φυσικούς ομιλητές αλλά και τους ομιλητές της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης. Η ενότητα, επιπλέον, επιχειρεί τη σύνδεση μεταξύ της γλωσσολογικής μελέτης των ΓΠΚ και εκπαιδευτικών και παιδαγωγικών ζητημάτων στη διδασκαλία και εκμάθηση της ελληνικής ως ΓΠΚ.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/ριες καλούνται να αναρτήσουν στο φόρουμ τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ομιλητών της ελληνικής ως ΓΠΚ σε σύγκριση με τους μονόγλωσσους φυσικούς ομιλητές της ελληνικής γλώσσας και τους ομιλητές της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης, σχολιάζοντας επιπλέον τη σύνδεση που πρέπει να υπάρχει μεταξύ της γλωσσολογικής μελέτης των ΓΠΚ με την εκπαίδευση που αφορά ΓΠΚ.

3.8. Εναλλαγή κωδίκων και διαγλωσσικότητα (8^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να μελετήσουν οι φοιτητές/ριες το φαινόμενο της εναλλαγής γλωσσικού κώδικα (codeswitching) και της μείξης κωδίκων (code mixing) και στη συνέχεια την ευρύτερη και διεισδυτικότερη έννοια της διαγλωσσικότητας (translanguaging) διαχωρίζοντας τις εν λόγω έννοιες

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοούν το περιεχόμενο των εννοιών της εναλλαγής γλωσσικού κώδικα (code switching), μείξης κωδίκων (code mixing) και της διαγλωσσικότητας (translanguaging)
- Να αντιληφθούν ότι τα φαινόμενα αυτά αποτελούν χαρακτηριστικά των δίγλωσσων ομιλητών και ενδείκτες δίγλωσσης και διπολιτισμικής ταυτότητας
- Να διακρίνουν τις διαφορές ανάμεσα στις έννοιες αυτές
- Να συζητούν κριτικά την έννοια της διαγλωσσικότητας στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής γλωσσολογίας και με έμφαση τη ΓΠΚ
- Να εξοικειωθούν με την έννοια της υπερποικιλότητας (superdiversity)

Έννοιες Κλειδιά

εναλλαγή γλωσσικού κώδικα (code switching), διαγλωσσικότητα (translanguaging), πολυγλωσσία, γλωσσική ποικιλία, εναλλαγή κωδίκων, μείξη κωδίκων (code mixing), ενδοπροτασιακή εναλλαγή, διαπροτασιακή εναλλαγή, υπερποικιλότητα (superdiversity)

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Σκούρτου, Ε. (2011). Διγλωσσία και Εναλλαγή Κώδικα. Στο Ε. Σκούρτου, *Η διγλωσσία στο σχολείο*, (Κεφάλαιο 11). Gutenberg.

Τσιπλάκου, Σ. (2022). Εναλλαγή γλωσσών. Στο Δ. Γούτσος & Σ. Μπέλλα (επιμ.) (2022). *Κοινωνιογλωσσολογία*, (Κεφάλαιο 14). Αθήνα: Gutenberg.

Tsokolidou, R. (2016). Beyond language Borders to translanguaging within and outside the educational context. In C. E. Wilson (ed.), *Bilingualism: Cultural Influences, Global Perspectives and Advantages/Disadvantages* (pp. 1–12).

https://www.academia.edu/28976727/BEYOND_LANGUAGE_BORDERS_TO_TRANSLANGUAGING_WITHIN_AND_OUTSIDE_THE_EDUCATIONAL_CONTEXT

Ψηφιακό Υλικό

Κατά τη διάρκεια της εβδομάδας αυτής πραγματοποιείται η δεύτερη τηλεδιάσκεψη.

Σύνοψη

Η ενότητα αυτή αρχικά πραγματεύεται τα φαινόμενα της εναλλαγής γλωσσικού κώδικα (codeswitching) και της μείξης κωδίκων (code mixing) ως χαρακτηριστικά των δίγλωσσων ομιλητών. Στη συνέχεια, γίνεται ιδιαίτερος λόγος για τη θεωρητική κατασκευή της διαγλωσσικότητας (translanguaging), η οποία αποσαφηνίζεται, και τονίζεται ο ρόλος της στην παιδαγωγική διαδικασία στο πλαίσιο της διδασκαλίας της ελληνικής ως ΓΠΚ. Αφού μελετηθεί η σχετική βιβλιογραφία, διευκρινίζονται οι διαφορές που διακρίνονται ανάμεσα στις εν λόγω έννοιες. Επίσης, γίνεται συζήτηση για την παιδαγωγική της διαγλωσσικότητας εστιάζοντας στο πλαίσιο της ελληνικής ως ΓΠΚ. Τέλος, γίνεται αναφορά και στη σχετική έννοια της υπερποικιλότητας (superdiversity).

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι μαθητές περιγράφουν σε ανάρτησή τους στο φόρουμ, με δικά τους λόγια, τον τρόπο που αντιλαμβάνονται τη διαφορά μεταξύ εναλλαγής γλωσσικού κώδικα και διαγλωσσικότητας.

3.9. Ζητήματα ταυτότητας (9^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να προσεγγίσει το θέμα της ταυτότητας στη διασπορά στο πλαίσιο της μελέτης της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να αποκτήσουν επίγνωση της σύνθετης έννοιας της ταυτότητας στο κοινωνιογλωσσολογικό πλαίσιο της διασποράς
- Να μελετούν τη σχέση γλώσσας και ταυτότητας στο πλαίσιο της μετανάστευσης
- Να διερευνήσουν τη σχέση μεταξύ ελληνικής γλώσσας και *ελληνικότητας* στη διασπορά
- Να κατανοήσουν τον ρόλο και τη σημασία της ΓΠΚ και άλλων στοιχείων που συνθέτουν την υβριδική ταυτότητα των ατόμων της ελληνικής ομογένειας
- Να διερευνήσουν τη σημασία της γνώσης της ελληνικής ως ΓΠΚ κατά τον αυτοπροσδιορισμό της εθνοπολιτισμικής ταυτότητας των ομιλητών της ελληνικής γλώσσας ως ΓΠΚ αλλά και τον ετεροπροσδιορισμό τους από τον υπόλοιπο κόσμο
- Να προσεγγίσουν ταυτοτικά θέματα των μαθητών της ελληνικής ως ΓΠΚ σε συνθήκες γλωσσικής και πολιτισμικής επαφής
- Να εξετάσουν τρόπους με τους οποίους μπορεί να ενδυναμωθεί η υβριδική, διγλωσσική και διπολιτισμική, ταυτότητα των ομιλητών της ελληνικής ως ΓΠΚ μέσα από την εκπαίδευση

Έννοιες Κλειδιά

ταυτότητα, διασπορά, ατομική ταυτότητα, συλλογική ταυτότητα, εθνοπολιτισμική ταυτότητα, *ελληνικότητα*

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Δαμανάκης, Μ. (2001). Η διαμόρφωση της εθνικής και της πολιτισμικής ταυτότητας των Ελληνοπαίδων εξωτερικού. *Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.*

<http://www.ediamme.edc.uoc.gr/index.php?id=44,123,0,0,1,0>

Mavroudi, E. (2020). Feeling Greek, speaking Greek? National identity and language negotiation amongst the Greek diaspora in Australia. *Geoforum*, 116, 130–139.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S001671852030213X>

Τσοκαλίδου, Ρ. (2005). Γλώσσα και ταυτότητα στη διασπορά: Θεωρητικές προσεγγίσεις και ερευνητικά δεδομένα. Στο Ρ. Τσοκαλίδου & Μ. Παπαρούση (επιμ.), *Θέματα ταυτότητας στην ελληνική διασπορά* (115–136). Μεταίχμιο.

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή αρχικά καθορίζεται το εννοιολογικό πλαίσιο σχετικά με την έννοια και το περιεχόμενο της ταυτότητας καθώς και τη συνθετότητά της στο κοινωνιογλωσσολογικό πλαίσιο της διασποράς. Στη συνέχεια, διερευνάται η σχέση γλώσσας και ταυτότητας σε συνθήκες μετανάστευσης. Πιο συγκεκριμένα, προσεγγίζεται η σχέση μεταξύ ελληνικής γλώσσας και *ελληνικότητας* στη διασπορά. Στο πλαίσιο αυτό μελετάται ο ρόλος και η σημασία της ΓΠΚ αλλά και άλλων στοιχείων που συνθέτουν την υβριδική ταυτότητα των ατόμων της ελληνικής ομογένειας. Επιπλέον, η ενότητα προσεγγίζει ταυτοτικά θέματα στο πλαίσιο της ελληνικής ως ΓΠΚ σε συνθήκες γλωσσικής και πολιτισμικής επαφής, διερευνάται η σημασία της γνώσης της ελληνικής ως ΓΠΚ κατά τον αυτοπροσδιορισμό της εθνοπολιτισμικής ταυτότητας των ομιλητών της ελληνικής γλώσσας ως ΓΠΚ και εξετάζονται τρόποι με τους οποίους μπορεί να ενδυναμωθεί η υβριδική ταυτότητα των ομιλητών της ελληνικής ως ΓΠΚ μέσα από την εκπαίδευση.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/ριες καλούνται να περιγράψουν εκφράσεις ταυτότητας των Ελλήνων/Κυπρίων της διασποράς και να σχολιάσουν τον ρόλο και τη σημασία της ελληνικής ως ΓΠΚ.

3.10. Ο γραμματισμός στην ελληνική ως ΓΠΚ (10^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να κατανοήσουν και να διερευνήσουν οι φοιτητές/ριες τον ρόλο που διαδραματίζει η ανάπτυξη του γραμματισμού στη ΓΠΚ καθώς και τη συμβολή του στην αποτροπή της γλωσσικής φθοράς

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να γνωρίζουν την έννοια του γραμματισμού και του δι-γραμματισμού στο πλαίσιο της ελληνικής ως ΓΠΚ
- Να αντιληφθούν τον ρόλο του γραμματισμού στη ΓΠΚ για τη γλωσσική διατήρηση και την αποτροπή της γλωσσικής φθοράς
- Να εκτιμήσουν τη σημασία της ενίσχυσης του δι-γραμματισμού μέσω της εκπαίδευσης και τα πολλαπλά οφέλη που αυτός προσφέρει
- Να διερευνήσουν τρόπους με τους οποίους καλλιεργείται η μεταγλωσσική ενημερότητα μέσα από την ανάπτυξη του (δι-)γραμματισμού στο πλαίσιο της ελληνικής ως ΓΠΚ
- Να αξιοποιούν διδακτικά το γλωσσικό, γνωστικό και πολιτισμικό κεφάλαιο που φέρουν οι μαθητές-ομιλητές της ελληνικής ως ΓΠΚ
- Να εξετάσουν ζητήματα γλωσσικής και εκπαιδευτικής πολιτικής στο πλαίσιο της ελληνικής ως ΓΠΚ

Έννοιες Κλειδιά

γραμματισμός, δι-γραμματισμός, γλωσσική φθορά, γλωσσική διατήρηση, εκπαίδευση στη γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς, μεταγλωσσική ενημερότητα, εκπαιδευτική πολιτική

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Riehl, C. M. (2020). Multiliteracy in heritage language speakers: The interdependence of L1 and L2, and Extra-linguistic Factors. *Heritage Language Journal*, 17(3), 377–408.

Σύνοψη

Η ενότητα αυτή πραγματεύεται ένα βασικό χαρακτηριστικό των ομιλητών κληρονομιάς, που είναι η περιορισμένη ανάπτυξη του γραμματισμού, καθώς συχνά δεν έχουν ευκαιρίες ή/και κίνητρα να λάβουν διδακτική υποστήριξη για την ανάπτυξη της γλώσσας κληρονομιάς τους, ενώ η φοίτηση στο σχολείο γίνεται στην κυρίαρχη γλώσσα της κοινωνίας στην οποία ζουν. Έτσι, η απόκτηση δεξιοτήτων γραμματισμού ή γραμματικών δομών που σχετίζονται με τον γραμματισμό (π.χ. επίσημο ύφος) εξαρτάται κυρίως από τις ενέργειες των γονέων για τη διατήρηση της ΓΠΚ στην οικογένεια ή από τη δυνατότητα παρακολούθησης μαθημάτων. Η διατήρηση της γλώσσας κληρονομιάς εξαρτάται από διάφορους κοινωνιογλωσσικούς παράγοντες, με την πρόσβαση στην επίσημη εκπαίδευση να είναι κρίσιμης σημασίας. Εάν οι δεξιότητες αλφαριθμητισμού δεν είναι ανεπτυγμένες, η γλωσσική φθορά στους ομιλητές κληρονομιάς επιταχύνεται λόγω της έλλειψης έκθεσης σε κανονιστικά (γραπτά) πρότυπα. Το γεγονός αυτό έχει επιπλέον σημαντικές επιπτώσεις στη μεθοδολογία έρευνας ΓΠΚ. Τέλος, στην ενότητα αυτή θα συζητηθούν θέματα εκπαιδευτικής πολιτικής στον πλαίσιο της ΓΠΚ.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/ριες καλούνται να περιγράψουν και να σχολιάσουν τη συμβολή της ανάπτυξης του (δι-)γραμματισμού για την κατάκτηση, εκμάθηση και διατήρηση της ελληνικής ως ΓΠΚ.

3.11. Εκπαιδευτικές ανάγκες μαθητών της ελληνικής ως ΓΠΚ (11^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/ριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη για τις συγκεκριμένες ανάγκες που έχουν μαθητές της ελληνικής ως ΓΠΚ και να διερευνήσουν τους τρόπους με τους οποίους μπορούν αυτές να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοήσουν τις συγκεκριμένες ανάγκες που έχουν μαθητές της ελληνικής ως ΓΠΚ που ήδη μιλούν τη γλώσσα ως ΓΠΚ
- Να διερευνήσουν τους τρόπους με τους οποίους μπορούν οι ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των ομιλητών ΓΠΚ να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε διάφορα διασπορικά πλαίσια ελληνόφωνων πληθυσμών
- Να αντιλαμβάνονται τη σημασία ανάπτυξης κατάλληλου διδακτικού υλικού που να συμβάλλει στην εκμάθηση και ανάπτυξη της ΓΠΚ
- Να εξοικειωθούν με διδακτικές προσεγγίσεις για τη διδασκαλία και εκμάθηση της ελληνικής ως ΓΠΚ που να προάγουν τον (δι-)γραμματισμού

Έννοιες Κλειδιά

εκπαιδευτικές ανάγκες, εκπαιδευτικό υλικό, διδασκαλία της ελληνικής ως ΓΠΚ, γραμματισμός

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Gavriilidou, Z. & Mitits, L. (2021). The socio-linguistic profiles, identities, and educational needs of Greek heritage language speakers in Chicago. *Journal of Language and Education*, 7(1), 80–97. <https://doi.org/10.17323/jle.2021.11959>

Aravossitas, T. & Oikonomakou, M. (2018). Teaching and learning Greek as a heritage language in Canada. In I. Katsillis (ed.), *Confronting contemporary educational challenges through research* (pp. 230–238). Proceedings. University of Patras.

Σύνοψη

Στην ενότητα αυτή γίνεται λόγος για τις συγκεκριμένες εκπαιδευτικές ανάγκες που έχουν μαθητές της ελληνικής ως ΓΠΚ, οι οποίοι ήδη έχουν κατακτήσει τη γλώσσα στο οικογενειακό τους περιβάλλον και μέσα σε ένα πλαίσιο διγλωσσίας. Στην ενότητα διερευνώνται τρόποι με τους οποίους οι ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των ομιλητών ΓΠΚ μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε διάφορα διασπορικά πλαίσια ελληνόφωνων πληθυσμών, στα οποία γίνεται ειδική αναφορά. Επιπρόσθετα, η ενότητα αναφέρεται και στην ανάπτυξη κατάλληλου διδακτικού υλικού που να συμβάλλει στοχευμένα στην εκμάθηση και ανάπτυξη της ΓΠΚ (σε αντίθεση με υλικό που είναι προσανατολισμένο για τη διδασκαλία και εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας). Οι φοιτητές/ριες, μέσα από τη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας και τη συζήτηση, εξοικειώνονται με διδακτικές προσεγγίσεις για τη διδασκαλία και εκμάθηση της ελληνικής ως ΓΠΚ που προάγουν τον (δι-)γραμματισμό.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/ριες καλούνται να αναρτήσουν στο φόρουμ τις δικές τους ιδέες για διδακτικές προτάσεις και προσεγγίσεις όσον αφορά τη γλωσσική εκπαίδευση ομιλητών ΓΠΚ στο πλαίσιο της διδασκαλίας της ελληνικής ως ΓΠΚ.

3.12. Η αξιολόγηση στην ελληνική ως ΓΠΚ (12^η εβδομάδα)

Σκοπός

- Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να εξετάσει συνοπτικά τις μεθόδους αξιολόγησης της γλωσσομάθειας των ομιλητών της ελληνικής ως ΓΠΚ μέσα από το πρίσμα της διγλωσσίας (ή πολυγλωσσίας) που τους χαρακτηρίζει.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της επαναληπτικής αυτής ενότητας, οι φοιτητές/ριες θα είναι σε θέση:

- Να έχουν επίγνωση των σημαντικότερων ζητημάτων θεωρίας και μεθοδολογίας στην αξιολόγηση της ελληνικής ως ΓΠΚ
- Να διερευνούν εναλλακτικές μεθόδους αξιολόγησης της γλωσσομάθειας της ελληνικής ως ΓΠΚ σε παιδιά και σε ενήλικες
- Να εστιάζουν, στο πλαίσιο της γλωσσικής αξιολόγησης, στη γλωσσική επάρκεια και στη γνώση γλωσσικού περιεχομένου
- Να εξετάσουν τις προκλήσεις που υπάρχουν στο πεδίο της αξιολόγησης των ομιλητών ΓΠΚ, στις οποίες συμβάλλει η ετερογένεια του πληθυσμού, αλλά και η συχνά δύσκολη διαφοροποίηση μεταξύ δυσκολιών που προκύπτουν στην τυπικά αναπτυσσόμενη δίγλωσση ανάπτυξη και αναπτυξιακών γλωσσικών διαταραχών ή μαθησιακών δυσκολιών
- Να προσεγγίσουν εναλλακτικές μεθόδους αξιολόγησης της ΓΠΚ σε μαθητές όλων των ηλικιών

Έννοιες Κλειδιά

αξιολόγηση, εναλλακτική αξιολόγηση, γλωσσική επάρκεια, γλωσσικό περιεχόμενο, ετερογένεια, τυπικά αναπτυσσόμενη δίγλωσση ανάπτυξη, αναπτυξιακές γλωσσικές διαταραχές, μαθησιακές δυσκολίες

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Huang, B. H. & Bailey, A. L. (2022). Assessing Multilinguals. In A. Stavans & U. Jessner (eds.), *The Cambridge Handbook of Childhood Multilingualism* (pp. 441–471). Cambridge University Press. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781108669771.024>

Γρίβα, Ε. & Κωφού, Ι. (2019). Το διαπολιτισμικό και πολυγλωσσικό Portfolio. Στο Ε. Γρίβα & Ι. Κωφού (επιμ.), *Η εναλλακτική αξιολόγηση στο σύγχρονο εκπαιδευτικό περιβάλλον*. Εκδόσεις Κυριακίδη.

Σύνοψη

Η τελευταία αυτή ενότητα πραγματεύεται το θέμα της αποτελεσματικής αξιολόγησης της ελληνικής ως ΓΠΚ στο πλαίσιο της δίγλωσσης ή πολύγλωσσης ανάπτυξης σε παιδιά αλλά και σε ενηλίκους. Παρουσιάζονται οι ιδιαίτερες ανάγκες αξιολόγησης των παιδιών που είναι ομιλητές της ελληνικής ως ΓΠΚ αλλά και των ενηλίκων μέσω εναλλακτικών μεθόδων, εστιάζοντας κυρίως σε δύο τομείς: στη γλωσσική επάρκεια και στη γνώση γλωσσικού περιεχομένου. Εξετάζονται οι προκλήσεις της αξιολόγησης των ομιλητών ΓΠΚ, λαμβάνοντας υπόψη την ετερογένεια του πληθυσμού αυτού των ομιλητών, αλλά και τις δυσκολίες στη διαφοροποίηση μεταξύ δυσκολιών που προκύπτουν στην τυπικά αναπτυσσόμενη δι-/πολύγλωσση ανάπτυξη και αναπτυξιακών γλωσσικών διαταραχών ή μαθησιακών δυσκολιών. Ανάμεσα στις εναλλακτικές μεθόδους αξιολόγησης της ΓΠΚ, διερευνάται ο ρόλος της τεχνολογίας, η δυναμική αξιολόγηση, η μεταγλωσσική αξιολόγηση και το διαπολιτισμικό και πολυγλωσσικό portfolio.

Ψηφιακό υλικό

Κατά τη διάρκεια της εβδομάδας αυτής γίνεται η τρίτη τηλεδιάσκεψη.

Εβδομαδιαίες δραστηριότητες

Οι φοιτητές/ριες καλούνται να αναρτήσουν στο φόρουμ τις απαντήσεις τους σχετικά με το ποια μέθοδο θεωρούν πιο πρόσφορη για την αποτελεσματική αξιολόγηση παιδιών ή/και ενηλίκων ομιλητών της ελληνικής ως ΓΠΚ.

UNIVERSITY
of NICOSIA

UNIVERSITY OF
PATRAS
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ
ΔΕΥΤΕΡΗΣ/ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Οδηγός Μελέτης

TGSOL-633D: Η διδασκαλία της προφοράς

Δρ Γιώργος Γεωργίου

2024

Περιεχόμενα

Εισαγωγικά.....	8
Εβδομάδα 1: Εισαγωγή στη φωνητική και φωνολογία	9
Εβδομάδα 2: Σημασία κατάκτησης της προφοράς της Γ2/ΞΓ	10
Εβδομάδα 3: Προφορά της Ελληνικής	12
Εβδομάδα 4: Αντίληψη και παραγωγή φθόγγων της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ	14
Εβδομάδα 5: Παράγοντες που επηρεάζουν την κατάκτηση της προφοράς της Γ2/ΞΓ ..	16
Εβδομάδα 6: Διδασκαλία της προφοράς Ι	17
Εβδομάδα 7: Διδασκαλία της προφοράς ΙΙ	18
Εβδομάδα 8: Προφορά και Αναλυτικά Προγράμματα	19
Εβδομάδα 9: Διδασκαλία προφοράς μέσω διαδικτύου	21
Εβδομάδα 10: Πεποιθήσεις εκπαιδευτικών για στη διδασκαλία της προφοράς της Γ2/ΞΓ	23
Εβδομάδα 11: Προφορά και γλωσσικές διαταραχές.....	25
Εβδομάδα 12: Προφορά και κοινωνία	27

Πανεπιστήμιο	Πανεπιστήμιο Λευκωσίας/Πανεπιστήμιο Πατρών		
Πρόγραμμα Σπουδών	Μάστερ στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης		
Μάθημα	TGSOL-633D: Η διδασκαλία της προφοράς		
Επίπεδο	Προπτυχιακό ☐	Μεταπτυχιακό (Μάστερ) ☒	
Γλώσσα διδασκαλίας	Ελληνική		
Τρόπος διδασκαλίας	Εξ Αποστάσεως ☒	Συμβατικό ☐	
Τύπος μαθήματος	Υποχρεωτικό ☐	Επιλογής ☒	
Αριθμός τηλεδιασκέψεων/συναντήσεων	Σύνολο 3	Με φυσική παρουσία 0	Διαδικτυακά 3
Αριθμός εργασιών	1		
Αξιολόγηση	<ul style="list-style-type: none">• Εργασία (30%)• Συμμετοχή (10%)• Τελική Εξέταση (60%)		
Αριθμός ΠΜ	10		

Διδακτικό Προσωπικό

Δρ Γιώργος Γεωργίου
Επίκουρος Καθηγητής Γλωσσολογίας
georgiou.georg@unic.ac.cy
Γραφείο, 305c, Education Building
Τηλέφωνο: 00357 22842349
Ώρες Γραφείου: κατόπιν συνεννόησης

Μάθημα

Στόχος του μαθήματος είναι η συζήτηση ζητημάτων που αφορούν στην κατάκτηση και διδασκαλία της προφοράς μίας δεύτερης γλώσσας, με έμφαση στην Ελληνική. Αρχικά, το μάθημα θα αποσαφηνίσει έννοιες που σχετίζονται με φωνολογία/φωνητική, θα τονίσει τη σημασία της κατάκτησης των επιπέδων αυτών καθώς και θα συζητήσει παράγοντες που επηρεάζουν αυτήν την κατάκτηση. Θα μελετήσει το φωνολογικό και φωνητικό σύστημα της Ελληνικής τόσο σε τεμαχιακό όσο και υπερτεμαχιακό επίπεδο. Επιπρόσθετα, θα παρατεθούν μέθοδοι και τεχνικές διδασκαλίας της προφοράς καθώς και παράμετροι που πρέπει να ληφθούν υπόψη από τους εκπαιδευτικούς για αποτελεσματική διδασκαλία του επιπέδου αυτού. Θα συζητηθούν θέματα που σχετίζονται με τα αναλυτικά προγράμματα και την προφορά, τη διδασκαλία της προφοράς μέσω διαδικτύου, τη σύνδεση γλωσσικών διαταραχών και κατάκτηση της προφοράς της δεύτερης γλώσσας, τις πεποιθήσεις εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία της προφοράς και την στάση απέναντι στη ξένη προφορά από φυσικούς ομιλητές της δεύτερης γλώσσας.

Αναμένεται ότι μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:

- Ορίζουν τα επίπεδα της φωνητικής και της φωνολογίας καθώς και σχετικές ορολογίες
- Αντιλαμβάνονται τα οφέλη που προκύπτουν από τη διδασκαλία της προφοράς
- Αναπτύσσουν κριτική στάση και αποτιμούν θετικά τη διδασκαλία της προφοράς απομακρύνοντας παρανοήσεις που σχετίζονται με αυτή
- Περιγράφουν και επεξηγούν το φωνολογικά/φωνητικά στοιχεία της Ελληνικής σε τεμαχιακό και υπερτεμαχιακό επίπεδο
- Αντιλαμβάνονται και επεξηγούν τις διαφορές στον ρυθμό κατάκτησης της προφοράς της δεύτερης γλώσσας ανάμεσα στους μαθητές στη βάση αυτών των παραγόντων, ώστε να αναζητήσουν εξατομικευμένες μεθόδους διδασκαλίας
- Εφαρμόζουν τις κατάλληλες διδακτικές δραστηριότητες για να διδάξουν μία συγκεκριμένη φωνολογική/φωνητική πτυχή της Ελληνικής ως δεύτερης.
- Αντιλαμβάνονται πώς παρουσιάζεται η διδασκαλία της προφοράς μέσα στο ΑΠ και προτείνουν πιθανές αναθεωρήσεις
- Αξιοποιούν το διαδίκτυο για διδασκαλία της προφοράς της δεύτερης γλώσσας
- Εφαρμόζουν την κατάλληλη παιδαγωγική παρέμβαση για διδασκαλία της προφοράς σε άτομα με γλωσσική διαταραχή

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

<p>Αναρτημένο υλικό μελέτης</p> <p>ΠΜ 10 ΠΜ</p>
<p>Διδακτικό χρονοδιάγραμμα</p> <p>Στον Οδηγό Μελέτης που ακολουθεί υπάρχει λεπτομερής περιγραφή του εβδομαδιαίου χρονοδιαγράμματος και των σχετικών στόχων κάθε εβδομάδας. Επιπλέον, οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες τις οποίες πρέπει να γνωρίζουν οι φοιτητές/ριες θα αναρτηθούν στην πλατφόρμα Moodle.</p>
<p>Διδακτικές μέθοδοι</p> <p>Αναρτημένο υλικό μελέτης και επιπρόσθετο υλικό, τηλεδιασκέψεις, συζήτηση στο φόρουμ, διαδραστικές δραστηριότητες, ερωτήσεις μέσω chat</p> <p>Για κάθε εβδομάδα μελέτης υπάρχει στην πλατφόρμα η συνοπτική παρουσίαση του υλικού της εβδομάδας (με τη μορφή αρχείου PowerPoint). Είναι σημαντικό να ξεκινάτε τη μελέτη σας από το υλικό αυτό. Στη συνέχεια, πρέπει να μελετήσετε το γραπτό υλικό που δίνεται για μελέτη, είτε πρόκειται για αποσπάσματα από τα διδακτικά εγχειρίδια του μαθήματος είτε για άρθρα που έχουν αναρτηθεί στην πλατφόρμα. Επίσης, σε κάθε εβδομάδα υπάρχουν δραστηριότητες τις οποίες πρέπει να απαντήσετε στο φόρουμ της εκάστοτε εβδομάδας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εκπονείτε τις εβδομαδιαίες δραστηριότητες, αφού θα σας βοηθήσουν να αντιληφθείτε πρακτικά τα όσα θεωρητικά μελετάτε μέσα στα πλαίσια του μαθήματος.</p> <p>Μπορείτε να επικοινωνείτε απευθείας με τον/ην διδάσκοντα/ουσα για τυχόν απορίες χρησιμοποιώντας το chat της πλατφόρμας Moodle. Με την αποστολή του μηνύματος, θα λάβετε απάντηση μέσα σε 48 ώρες.</p> <p>Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, θα πραγματοποιηθούν τρεις τρίωρες τηλεδιασκέψεις. Η συμμετοχή σας στις τηλεδιασκέψεις δεν είναι υποχρεωτική, συνιστάται όμως να προσπαθήσετε να τις παρακολουθήσετε. Σε περίπτωση που αδυνατείτε να παρακολουθήσετε κάποια τηλεδιάσκεψη, σας δίνεται η δυνατότητα να την παρακολουθήσετε αργότερα μαγνητοσκοπημένη στην πλατφόρμα. Κατά τις τηλεδιασκέψεις, γίνεται γνωριμία με τους φοιτητές/ριες και παρουσίαση ορισμένων βασικών πληροφοριών για το μάθημα. Επίσης, σχολιάζονται ζητήματα που σχετίζονται με το περιεχόμενο του μαθήματος, παρέχοντας τη δυνατότητα ανάπτυξης δημιουργικής συζήτησης. Τέλος, κατά τις τηλεδιασκέψεις, επιλύνονται απορίες, δίνονται πληροφορίες για τις εργασίες και τις τελικές εξετάσεις και γίνεται ανακεφαλαίωση των βασικών σημείων του μαθήματος.</p>
<p>Αξιολόγηση</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εργασία μαθήματος (3000-4000 λέξεις). Οι φοιτητές/ριες μπορούν να επιλέξουν να διεξάγουν ομαδικές ή ατομικές εργασίες. Θα κληθούν να επιλέξουν ένα από τα θέματα που θα προταθούν και τα οποία θα περιλαμβάνουν τόσο

κριτική ανάλυση όσο και διεξαγωγή μικρής έκτασης πρωτογενούς έρευνας. Η εργασία θα βαθμολογηθεί με άριστα το 30.

- **Συμμετοχή στις εβδομαδιαίες δραστηριότητες:** Αναμένεται να εκπονείτε τις δραστηριότητες που βρίσκονται στο φόρουμ κάθε εβδομάδας. Κάποιες από αυτές λειτουργούν ως θέματα συζήτησης στο φόρουμ, για τα οποία είναι χρήσιμο να ανταλλάζετε απόψεις. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να μην αναρτάτε απλώς τις δικές σας απαντήσεις, αλλά να σχολιάζετε και να συμπληρώνετε τις απαντήσεις των συμφοιτητών/τριών σας. Αυτό που βαθμολογείται, στα εβδομαδιαία φόρουμ, είναι περισσότερο η συμμετοχή σας και λιγότερο η ορθότητα των απαντήσεών σας. Η συμμετοχή βαθμολογείται με άριστα το 10.
- **Τελική εξέταση:** Θα εστιάσει σε όλα τα θέματα που θα αναλυθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, τα οποία βρίσκονται τόσο στο υλικό μελέτης όσο και στο επιπρόσθετο υλικό στο Moodle. Περισσότερες λεπτομέρειες για τη διάρκειά της, τον τρόπο διεξαγωγής της και το είδος των ερωτήσεων που θα περιλαμβάνει θα δοθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. Ορισμένες από τις ερωτήσεις θα πρέπει να απαντηθούν όχι μόνο με βάση τις γνώσεις σας αλλά και την κριτική σας ικανότητα. Η τελική εξέταση θα βαθμολογηθεί με άριστα το 60.

Οι φοιτητές/ριες θα πρέπει να παραδίδουν τις εργασίες τους κατά το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα. Μικρή χρονική παράταση μπορεί να δοθεί μετά από έγκριση του/ης διδάσκοντα/ουσας (και συνεννόηση με τον/ην συντονιστή/ρια του μαθήματος) σε εξαιρετικές περιπτώσεις συνοδευόμενη από σχετικό δικαιολογητικό.

Όλες οι εργασίες ελέγχονται για κειμενικές ταυτίσεις με εργασίες άλλων φοιτητών/ριών καθώς και με πηγές που υπάρχουν στο διαδίκτυο μέσω του λογισμικού Turnitin. Εξαπάτηση και λογοκλοπή, κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, αποτελούν σοβαρό αδίκημα και τιμωρούνται. Αν διαπιστωθεί τέτοια περίπτωση, θα ληφθούν πειθαρχικά μέτρα και ενδέχεται να μηδενιστεί η εργασία και να μην επιτύχει ο φοιτητής/ρια στο μάθημα.

Υπολογίζεται ότι ο συνολικός χρόνος που θα χρειαστεί να αφιερωθεί στη μελέτη της κάθε ενότητας είναι περίπου 15-20 ώρες.

Πλήρης περιγραφή της αξιολόγησης και των κανόνων του Πανεπιστημίου παρέχονται στον Οδηγό Αξιολόγησης και στο Διάγραμμα Μαθήματος που βρίσκονται αναρτημένα στο Moodle.

Επικοινωνία

Οι παρακάτω ευκαιρίες επικοινωνίας παρέχονται στους/ις φοιτητές/ριες με σκοπό την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ: α) φοιτητών/ριών και καθηγητή/ριας, β) φοιτητών, και γ) φοιτητών/ριών και περιεχομένου.

- Εβδομαδιαίες δραστηριότητες, φόρουμ αναρτήσεων και chat
- Τηλεδιασκέψεις Webex (διάρκεια κάθε συνάντησης: περίπου 3 ώρες)
- Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο
- Τηλέφωνο

- Ωράριο Γραφείου

Εισαγωγικά

Ο συγκεκριμένος Οδηγός Μελέτης για το εξ αποστάσεως μάθημα «Η διδασκαλία της προφοράς» (TGSOL-633), προσφέρεται στα πλαίσια του εξ αποστάσεως Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας και αναθεωρείται και συμπληρώνεται κάθε χρόνο, με βάση τις αλλαγές που γίνονται στο αναρτημένο στην πλατφόρμα εκπαιδευτικό υλικό. Σκοπός του Οδηγού αυτού είναι να κατευθύνει τους/τις φοιτητές/ριες να προσπελάσουν το διαδικτυακό εκπαιδευτικό υλικό που δίδεται στα πλαίσια του εν λόγω μαθήματος, ούτως ώστε να τους παρέχει την στήριξη που χρειάζονται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευσή τους.

Ο Οδηγός αυτός έχει σχεδιαστεί για να τον χρησιμοποιήσετε μαζί με τις βιβλιογραφικές πηγές που έχουν αναρτηθεί στη διαδικτυακή και διαδραστική πλατφόρμα του μαθήματος (Moodle). Ο Οδηγός Μελέτης είναι δομημένος κατά εβδομάδα και θέμα, περιλαμβάνει 12 ενότητες καθεμία από τις οποίες περιλαμβάνει περίληψη, σκοπό και προσδοκώμενα αποτέλεσμα, λέξεις κλειδιά, βιβλιογραφία, ασκήσεις, και συνιστώμενο χρόνο ενασχόλησης του/της φοιτητή/ριας. Παρά το ότι είναι αυτονόητο, πρέπει να επισημανθεί ότι ο οδηγός μελέτης **δεν υποκαθιστά στο ελάχιστο το αναρτημένο στην πλατφόρμα εκπαιδευτικό υλικό**, που πρέπει ο/η φοιτητής/ρια να διαβάσει με προσοχή και να αφομοιώσει, για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του προγράμματος και να ολοκληρώσει επιτυχώς τη Θ.Ε.

Τόσο οι δραστηριότητες όσο και η προτεινόμενη βιβλιογραφία θα εμπλουτίζονται διαρκώς από τον συντονιστή και τους διδάσκοντες καθ' όλη την διάρκεια του εξαμήνου.

Δρ Γιώργος Γεωργίου

Επίκουρος Καθηγητής Γλωσσολογίας,

Τμήμα Γλωσσών και Λογοτεχνίας, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Εβδομάδα 1: Εισαγωγή στη φωνητική και φωνολογία

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να εισαγάγει τους φοιτητές/ριες στα γλωσσικά επίπεδα της φωνητικής και φωνολογίας και να μπορούν κατανοούν το πώς παράγεται η ανθρώπινη ομιλία.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Ορίζουν τα επίπεδα της φωνητικής και της φωνολογίας καθώς και σχετικές ορολογίες (π.χ. φώνοι, φωνήματα, αλλόφωνα)
- Κατανοούν τον σκοπό και τις διαφορές των δύο επιπέδων
- Αντιλαμβάνονται το πώς παράγεται η ανθρώπινη ομιλία και να περιγράφουν τα όργανα και τους μηχανισμούς που εμπλέκονται σε αυτή
- Διακρίνουν την αντίληψη από την παραγωγή ομιλίας
- Αντιλαμβάνονται τη σχέση προφοράς και ορθογραφίας

Έννοιες-κλειδιά

Φωνητική, φωνολογία, αντίληψη ομιλίας, παραγωγή ομιλίας, αρθρωτές

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Λεγγέρης, Α. (2013). Φωνητική. Στο Α. Ρεβυθιάδου & Β. Σπυρόπουλος (Eds.), *Αντιπαραβολική μελέτη γραμματικών δομών αλβανικής-ελληνικής* (σσ. 1-49). ΑΠΘ. http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/dراسi5/EP_5.2.2_Ekthesi_Rossiki_Kef1_Fonitiki.pdf
- Georgiou, G. P. (2020). *An introduction to Issues in General Linguistics*. Cambridge Scholars Publishing. ISBN: 978-1-5275-5950-9

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Ladefoget, P. (2012). *Εισαγωγή στη φωνητική* (Μ. Μπαλατζάνη μτφρ.). Πατάκης.

Δραστηριότητες

Ερώτηση

Ποιες είναι οι γνώσεις σας σχετικά με τη φωνολογία-φωνητική; Έχετε διδαχθεί αυτά τα επίπεδα κατά τη διάρκεια των σπουδών σας; Πόσο εύκολα τα θεωρείτε;

Εβδομάδα 2: Σημασία κατάκτησης της προφοράς της Γ2/ΞΓ

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι να βοηθήσει τους φοιτητές/ριες να αντιληφθούν τη σημασία τις καλλιέργειας των φωνολογικών δεξιοτήτων των μαθητών/ριών, αποτιμώντας με αυτόν τον τρόπο την αναγκαιότητα διδασκαλίας αυτού του επιπέδου.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Αποτιμούν θετικά τη διδασκαλία της προφοράς σε μαθητές της Γ2/ΞΓ
- Αντιλαμβάνονται τα οφέλη που προκύπτουν από τη διδασκαλία της προφοράς
- Αναγνωρίζουν ότι τα οφέλη εκτείνονται πέρα από την καλλιέργεια της γλωσσικής επάρκειας στη γλώσσα-στόχο στην κοινωνική ανάπτυξη και ενσωμάτωση των ατόμων

Έννοιες-κλειδιά

Σημασία κατάκτησης προφοράς, οφέλη, επικοινωνιακή επάρκεια, γλωσσική-κοινωνική ανάπτυξη

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Ανδρέου, Π. (2010). *Η διδασκαλία της προφοράς της νέας ελληνικής ως ξένης/δεύτερης γλώσσας. Επιμορφωτική Ημερίδα: «Η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας»*, 19 Μαΐου 2012, Στοκχόλμη, Σουηδία.
- Γεωργίου, Γ. (2020). *Ζητήματα κατάκτησης της φωνολογίας της δεύτερης γλώσσας* [Σημειώσεις PowerPoint]. Διαδικτυακό σεμινάριο, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας.
- Γεωργίου, Γ. (2016). Αεροπορική τραγωδία με αιτία τη γλώσσα. *Η Καθημερινή*. <https://www.kathimerini.com.cy/gr/politismos/265283/?ctype=ar>
- Νικολακάκης, Ε. (2016). *Η ανάπτυξη του φωνητικού συστήματος κατά την εκμάθηση της Γερμανικής ως ξένης γλώσσας: επίδραση ενδογλωσσικών και εξωγλωσσικών παραγόντων* (Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης). <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/37816>

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Georgiou, G. P. (2020). *An introduction to Issues in General Linguistics*. Cambridge Scholars Publishing. ISBN: 978-1-5275-5950-9
- Zhang, Q. M. (2009). Affecting factors of native-like pronunciation: A literature review. *Korea Education & Research Institute*, 27(2), 33-52.

Δραστηριότητες

Δραστηριότητα

Αφού διαβάσετε το κείμενο «Αεροπορική τραγωδία με αιτία τη γλώσσα», προσδιορίστε τη σημασία εκμάθησης της σωστής προφοράς μιας γλώσσας.

Εβδομάδα 3: Προφορά της Ελληνικής

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι να εισαγάγει τους/τις φοιτητές/ριες στο φωνολογικό και φωνητικό σύστημα της Ελληνικής, ώστε να γνωρίζουν και να περιγράφουν τόσο το τεμαχιακό όσο και υπερτεμαχιακό σύστημα της γλώσσας.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν τα σύμφωνα και φωνήεντα της Ελληνικής
- Γνωρίζουν τα φωνητικά σύμβολα που χρησιμοποιούνται για τους φθόγγους της Ελληνικής
- Γνωρίζουν τα προσωδιακά στοιχεία της Ελληνικής όπως τόνος, επιτονισμός και συλλαβική δομή
- Περιγράφουν και επεξηγούν τόσο τα τεμαχιακά όσο και τα υπερτεμαχιακά στοιχεία της Ελληνικής

Έννοιες-κλειδιά

Σύμφωνα, φωνήεντα, τεμαχιακά, υπερτεμαχιακά, φθόγγοι

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας (Α-Β-Γ Γυμνασίου). *Φωνολογία*. http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2334/Grammatiki-Neas-Ellinikis-Glossas_A-B-G-Gymnasiou_html-apli/index_B_02.html
- Λεγγέρης, Α. (2013). Φωνητική. Στο Α. Ρεβυθιάδου & Β. Σπυρόπουλος (Eds.), *Αντιπαραβολική μελέτη γραμματικών δομών αλβανικής-ελληνικής* (σσ. 1-49). ΑΠΘ. http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi5/EP_5.2.2_Ekthesi_Rossiki_Kef1_Fonitiki.pdf
- Ντίνας, Κ. (χχ.). *Νεοελληνική Γλώσσα. Φωνολογία*. Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. <https://eclass.uowm.gr/modules/document/file.php/NURED275/4.%20%CE%A6%CF%89%CE%BD%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1.pdf>
- Τηλιοπούλου, Μ. (2015). Φωνολογική ενημερότητα στην ελληνική ως δεύτερη γλώσσα. Στο Δ. Παπαδοπούλου, Ε. Αγαθοπούλου, & Πούλιου, Κ. (επιμ.), *Υποστήριξη της λειτουργίας των τάξεων υποδοχής (Ζητήματα γλωσσικής διδασκαλίας)* (σσ. 27.66). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Arvaniti, A. (2007). Greek Phonetics: The State of the Art. *Journal of Greek Linguistics*, 8(1), 97-208.

Δραστηριότητες

Δραστηριότητα

Μεταγράψτε φωνητικά τις παρακάτω ελληνικές λέξεις: κούκλα, κέρδος, εκεί, κλέφτης, κενό, σχόλιο, άγγιγμα, τραγούδι, γαλλικός, τραπέζια, τράπεζα, γαλάζιος, κοιλιά, χόρτα, ποτέ, ψυχή, λάδι, ησυχία, σπηλιές.

Εβδομάδα 4: Αντίληψη και παραγωγή φθόγγων της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι να αντιληφθούν οι φοιτητές/ριες τα λάθη που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν οι ξενόγλωσσοι μαθητές της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ σε σχέση με την αντίληψη και παραγωγή των Γ2/ΞΓ φθόγγων κυρίως ως αποτέλεσμα της παρεμβολής της μητρικής τους γλώσσας.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν τα λάθη που ενδεχομένως να υπάρξουν ως προς την αντίληψη και παραγωγή των φθόγγων της Ελληνικής από ξενόγλωσσους μαθητές
- Περιγράφουν και επεξηγούν τα λάθη αυτά ιδιαίτερα σε σχέση με το φθογγικό σύστημα της μητρικής των ξενόγλωσσων.
- Αποτιμούν την αξία των συγκεκριμένων λαθών για τη δημιουργία του κατάλληλου διδακτικού υλικού
- Διακρίνουν το επίπεδο της αντίληψης από αυτό της παραγωγής

Έννοιες-κλειδιά

Αντίληψη φθόγγων, παραγωγή φθόγγων, λάθη, παρεμβολή μητρικής γλώσσας

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Ά., Βλέτση, Ε., Μητσιάκη, Μ., Μποζονέλος, Β., Χούμα, Β. (2010). Τα γλωσσικά λάθη μαθητών της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας και ο ρόλος της Γ1 στις πολυπολιτισμικές τάξεις του Γυμνασίου. *Στα Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου Ευρωπαϊκό έτος διαπολιτισμικού διαλόγου: Συνομιλώντας με τις γλώσσες- πολιτισμούς*. (σσ. 597-612). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α., Μητσιάκη, Μ., Βλέτση, Ε. (2008). Φωνητικά, φωνολογικά και μορφολογικά θέματα για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Στο Δ. Κ. Μαυροσκούφης (Επιμ.). Π.Ε.Π.Θ., *Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο (γυμνάσιο), Οδηγός Επιμόρφωσης* (σσ. 159-176). Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Αγωγή. Θεσσαλονίκη.
- Κωνσταντινίδου, Σ. (2010). *Η κατάκτηση τεμαχιακών στοιχείων από ενήλικες μαθητές της Ελληνικής: Μια γλωσσολογική και διδακτική προσέγγιση*. (Μεταπτυχιακή διατριβή, ΑΠΘ). <http://ikee.lib.auth.gr/record/125544/files/GRI-2011-6120.pdf>
- Λαμπροπούλου, Μ. & Στόιτσιτς (2021). <δ> ή <ντ>; <θ> ή <τ>; <γ> ή <γκ>; Σ Συστηματικά λάθη κατά την εκμάθηση του ορθογραφικού συστήματος της

ελληνικής γλώσσας από Σερβόφωνους φοιτητές. 14ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας (σσ. 671-683).

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Nicolaidis, K., Andreou, P., Bozonelos, V., Mavroudi, A., Theodorou, D., Tasioudi, M. and Tsiantoula, S. (2011). Cross-linguistic influences in the acquisition of the phonetic/phonological system of Greek as a second/foreign language. *Proceedings of the 31st Annual Meeting of the Department of Linguistics. Faculty of Philosophy* (pp. 357-378). Aristotle University.
- Georgiou, G. P. (2018). Discrimination of L2 Greek vowel contrasts: Evidence from learners with Arabic L1 background. *Speech Communication*, 102, 68-77.
- Georgiou, G. P., Perfilieva, N., Denisenko, V, & Novospasskaya, N. (2020). Perceptual realization of Greek consonants by Russian monolingual speakers. *Speech Communication*, 125, 7-14.
- Georgiou, G. P., & Themistocleous, C. (2021). Vowel Learning in Diglossic Settings: Evidence from Arabic-Greek Learners. *International Journal of Bilingualism*, 25(1), 135-150.

Δραστηριότητες

Αφού διαβάσετε το κείμενο «Σωστή προφορά ίσον σωστή επικοινωνία», σχολιάστε τους λόγους για τους οποίους εμποδίζεται η σωστή χρήση των φθόγγων μιας δεύτερης ή ξένης γλώσσας.

<https://www.kathimerini.com.cy/gr/politismos/262186/?ctype=ar>

Εβδομάδα 5: Παράγοντες που επηρεάζουν την κατάκτηση της προφοράς της Γ2/ΞΓ

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να παρέχει τις απαραίτητες γνώσεις στους/στις φοιτητές/ριες σχετικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν την κατάκτηση της προφοράς της Γ2/ΞΓ με στόχο την επεξήγηση των διαφορών μεταξύ των μαθητών σχετικά με την κατάκτηση του επιπέδου αυτού.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν τους παράγοντες που επηρεάζουν την κατάκτηση της προφοράς της Γ2/ΞΓ
- Κατανοούν τη συνεισφορά του κάθε παράγοντα στην κατάκτηση της προφοράς της Γ2/ΞΓ σε επίπεδο αντίληψης και παραγωγής
- Αντιλαμβάνονται και επεξηγούν τις διαφορές στον ρυθμό κατάκτησης της προφοράς της Γ2/ΞΓ για κάθε μαθητή στη βάση αυτών των παραγόντων

Έννοιες-κλειδιά

Παράγοντες που επηρεάζουν τη Γ2/ΞΓ προφορά, ηλικία, χρήση Γ1/Γ2/ΞΓ, επίσημη διδασκαλία, ποιότητα και ποσότητα γλωσσικού εισαγόμενου, φύλο, ταλέντο, κίνητρα, φωνητική εκπαίδευση

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Κωνσταντινίδου, Σ. (2010). *Η κατάκτηση τεμαχιακών στοιχείων από ενήλικες μαθητές της Ελληνικής: Μια γλωσσολογική και διδακτική προσέγγιση* (Μεταπτυχιακή εργασία, ΑΠΘ).

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Georgiou, G. P. (2020). *An introduction to Issues in General Linguistics*. Cambridge Scholars Publishing. ISBN: 978-1-5275-5950-9
- Piske, T. (2007). Implications of James E. Flege's research for the foreign language classroom. In O.-S. Bohn & M. J. Munro (Eds.), *Language experience in second language speech learning* (pp. 301–314). John Benjamins.

Δραστηριότητες

Ερώτηση

Εκτός από τους παράγοντες που συζητήθηκαν, ποιους άλλους παράγοντες προτείνετε που ενδεχομένως να επηρεάζουν την κατάκτηση της προφοράς της Γ2/ΞΓ;

Εβδομάδα 6: Διδασκαλία της προφοράς Ι

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/ριες με διδακτικές τεχνικές και μεθόδους σχετικά με τη διδασκαλία της προφοράς της Γ2/ΞΓ, τις οποίες μπορούν να χρησιμοποιήσουν και οι ίδιοι στις τάξεις τους.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν διάφορες τεχνικές και μεθόδους που χρησιμοποιούνται για τη διδασκαλία της προφοράς στη Γ2/ΞΓ.
- Αξιολογούν τις διάφορες τεχνικές και μεθόδους διδασκαλίας
- Εξοικειωθούν με τις σύγχρονες τάσεις διδασκαλίας της προφοράς

Έννοιες-κλειδιά

Διδασκαλία προφοράς, διδακτικές μέθοδοι, διδακτικές τεχνικές, τάσεις στη διδασκαλία της προφοράς

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Τηλιοπούλου, Μ. (2015). Φωνολογική ενημερότητα στην ελληνική ως δεύτερη γλώσσα. Στο Δ. Παπαδοπούλου, Ε. Αγαθοπούλου, & Πούλιου, Κ. (επιμ.), *Υποστήριξη της λειτουργίας των τάξεων υποδοχής (Ζητήματα γλωσσικής διδασκαλίας)* (σσ. 27.66). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο.
- Nicolaidis K., Andreou P., Bozonelos V., Konstantinidou S., Koutsandreas K., Mavroudi A., Tasioudi M., Theodorou D., Tsiantoula S. The teaching of pronunciation to learners of Greek as a foreign or second language: principles for the design of a pronunciation book. In *Studies in Greek Linguistics, Proceedings of the 29th Annual Meeting of the Department of Linguistics, Faculty of Philosophy* (pp. 581-594). Aristotle University.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Georgiou, G. P. (2018). *Perception and Production of Greek Vowels by Egyptian Arabic Learners of Greek as a Second Language* (Doctoral dissertation, University of Cyprus)

Δραστηριότητες

Ερώτηση

Ποια/ες από τις μεθόδους κρίνετε ως πιο κατάλληλη/ες για τη διδασκαλία της προφοράς της Γ2/ΞΓ; Αν είναι δυνατό, αξιολογήστε τις με βάση τη δική σας εμπειρία στη χρήση μίας ή/και περισσότερων τεχνικών κατά τη διδασκαλία μιας Γ2/ΞΓ.

Εβδομάδα 7: Διδασκαλία της προφοράς II

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να παρέχει στους/στις φοιτητές/ριες διάφορα σενάρια διδασκαλίας που σχετίζονται με τη διδασκαλία της προφοράς της Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Αναγνωρίζουν και να αξιολογούν διαφορετικά διδακτικά σενάρια για τη φωνολογία/φωνητική της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.
- Εφαρμόζουν το κατάλληλο διδακτικό σενάριο για να διδάξουν μία συγκεκριμένη φωνολογική/φωνητική πτυχή της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.

Έννοιες-κλειδιά

Διδακτικές προτάσεις, σχέδια μαθήματος, τεμαχιακά-υπερτεμαχιακά στοιχεία, ροή λόγου

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Βατούγια, Κ., Κολοβού, Π. Φ., & Κουφογάζου, Φ. (2012). *Διδασκαλία γραμματικής, λεξιλογίου και προφοράς της Ελληνικής ως Γ2/Ξένης: Σχέδιο μαθήματος 2 διδακτικών ωρών για ενήλικες. Διαδρομές στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας.*
- Νικολαΐδου, Κ. (χ.χ.). *Διδασκαλία προφοράς. 20 Διδακτικές Προτάσεις.* <https://www.greek-language.gr/certification/teaching/show.html?id=58Georgiou>

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Pennington, M. C. (2021). Teaching pronunciation: The state of the art. *RELC Journal*, 52(1), 3-21.

Δραστηριότητες

-

Εβδομάδα 8: Προφορά και Αναλυτικά Προγράμματα

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να παρέχει τις κατάλληλες πληροφορίες, ώστε να αναδειχθεί θέση της προφοράς της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ στο σύγχρονο ΑΠ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν το πώς διατυπώνονται οι οδηγίες για τη διδασκαλία της προφοράς μέσα από διάφορα ΑΠ της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ
- Αντιλαμβάνονται τη σημασία που δίνεται στη διδασκαλία της προφοράς μέσα στο ΑΠ
- Συνδέουν τις διατυπώσεις του ΑΠ με τη διδακτική πράξη βάσει προσωπικής εμπειρίας ή/και βάσει της βιβλιογραφίας

Έννοιες-κλειδιά

Αναλυτικό πρόγραμμα, προφορά, διδασκαλία, Ελληνική ως Γ2/ΞΓ

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Θεοδωροπούλου, Θ. (2019). *Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας σε πρόσφυγες μαθητές ηλικίας 6-12 για τα επίπεδα Α1-Α2*. (Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας)
- Ιακώβου, Μ. & Ρουσουλιώτη, Θ. (2017). Βασικές αρχές σχεδιασμού και ανάπτυξης του νέου μοντέλου αναλυτικών προγραμμάτων για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. *Πρακτικά του 12 συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας*. Βερολίνο.
- Μαχιά, Α. (2019). «*Η σειρά ΚΛΙΚ και το ΚΕΠΑΓ: Μία συγκριτική ανάλυση*» (Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας) <https://dspace.uowm.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3469/Machia%2c%20Anastasia.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Μητσιάκη, Μ. (2020). *Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για την Ελληνική ως Δεύτερη Γλώσσα (Προδημοτική, Δημοτική, Μέση Γενική, Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση της Κύπρου)* https://www.pi.ac.cy/pi/index.php?option=com_content&view=article&id=2546&Itemid=463&lang=el
- Σιλιτζή, Β. (2016). *Αναλυτικά Προγράμματα για την ελληνική ως 2η/ξένη γλώσσα: Μια βιβλιογραφική διερεύνηση*. (Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας) <http://dspace.uowm.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/146/Silitzi.pdf?sequence=1>

Δραστηριότητες

Ερώτηση

Με βάση τη δική σας εμπειρία, κατά πόσο θεωρείτε ότι διαφέρουν οι διατυπώσεις των ΑΠ σε σχέση με τη διδασκαλία της προφοράς στην πράξη;

Εβδομάδα 9: Διδασκαλία προφοράς μέσω διαδικτύου

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές/ριες με τις πιο αποτελεσματικές μεθόδους διδασκαλίας της προφοράς μέσω διαδικτύου χρησιμοποιώντας διάφορες εφαρμογές, προγράμματα, και πρακτικές.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν τα πλεονεκτήματα της διαδικτυακής διδασκαλίας της προφοράς
- Γνωρίζουν τις πιο σύγχρονες και αποτελεσματικές μεθόδους διδασκαλίας της Γ2/ΞΓ μέσω διαδικτύου και ιδιαίτερα της Ελληνικής
- Αναγνωρίζουν τα προβλήματα που πιθανόν να προκύψουν από την εξ αποστάσεως διδασκαλία της Γ2/ΞΓ προφοράς
- Αξιολογούν τα διάφορα προγράμματα, εφαρμογές και πρακτικές ως προς την αποτελεσματικότητά τους για τη διδασκαλία της Γ2/ΞΓ προφοράς
- Αξιοποιούν το διαδίκτυο για διδασκαλία της προφοράς της Γ2/ΞΓ

Έννοιες-κλειδιά

Προφορά, διαδίκτυο, εφαρμογές, εξ αποστάσεως εκπαίδευση,

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Αναστασίου, Α., Γεωργάλας, Π., & Ανδρούτσου, Δ. (2013). *Εξάσκηση της Προφοράς στην Αγγλική Γλώσσα με Χρήση Εργαλείων του WEB 2.0* (E-Pronunciation). Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση (σσ. 321-328).
- Γεωργίου, Γ. (2021). *Διδάσκοντας τη φωνολογία της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε καιρό πανδημίας: διδακτικές πρακτικές μέσω διαδικτύου*. Διαδικτυακή ημερίδα: διδάσκοντας την Ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα στον καιρό της πανδημίας: Διδακτικές προτάσεις, 12 Ιουνίου 2021. Πανεπιστήμιο Λευκωσίας.
- Σαμουλαδά, Ζ. (2019). *Βελτίωση της προφοράς της αγγλικής γλώσσας μέσω διαδικτυακών εργαλείων* (Μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας). <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/23179/4/SamouladaZoiMsc2019.pdf>

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- British Council (n.d.). *Teaching Pronunciation Online. A first Glance*. https://americas.britishcouncil.org/sites/default/files/teaching_pronunciation_online.pdf
- Popova, M.V., & Rozhdestvenskaya, E. I. (2020). The Impact of the Coronavirus Pandemic (COVID-19) Consequences on Phonetic Aspect of a Foreign Language

Teaching in Specialized Linguistic Specialties at Universities. In *Proceedings of the Research Technologies of Pandemic Coronavirus Impact* (RTCOV 2020) (pp. 293-298). Atlantis Press.

Δραστηριότητες

Ερώτηση:

Μπορεί η διδασκαλία της προφοράς μέσω διαδικτύου να αντικαταστήσει αποτελεσματικά τη δια ζώσης διδασκαλία; Εξηγήστε.

Εβδομάδα 10: Πεπιοιθήσεις εκπαιδευτικών για στη διδασκαλία της προφοράς της Γ2/ΞΓ

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να προβάλει τις πεπιοιθήσεις των εκπαιδευτικών ως προς τη διδασκαλία της προφοράς της Γ2/ΞΓ και να αναδείξει προβλήματα και προκλήσεις αντιμετωπίζουν.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Αντιλαμβάνονται τις πεπιοιθήσεις των εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία της προφοράς της Γ2/ΞΓ
- Αντιλαμβάνονται τα προβλήματα και προκλήσεις που αντιμετωπίζουν
- Συνδέουν τα προβλήματα και προκλήσεις με την περιθωριοποίηση της διδασκαλίας της προφοράς
- Αναπτύσσουν κριτική στάση και αποτιμούν θετικά τη διδασκαλία της προφοράς απομακρύνοντας παρανοήσεις που σχετίζονται με αυτή

Έννοιες-κλειδιά

Πεπιοιθήσεις για τη διδασκαλία της προφοράς, προβλήματα, προκλήσεις

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Μικάλεφ, Μ. (2019). *Καταλληλότητα των σχολικών εγχειριδίων Αγγλικής γλώσσας Ε΄ Δημοτικού για τη διδασκαλία μαθητών με και χωρίς Ήπιες Εκπαιδευτικές Ανάγκες: Απόψεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης* (Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας).

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Baker, A. (2014). Exploring teachers' knowledge of second language pronunciation techniques: Teacher cognitions, observed classroom practices, and student perceptions. *Tesol Quarterly*, 48(1), 136-163.
- Buss, L. (2016). Beliefs and practices of Brazilian EFL teachers regarding pronunciation. *Language Teaching Research*, 20(5), 619-637.
- Couper, G. (2017). Teacher cognition of pronunciation teaching: Teachers' concerns and issues. *Tesol Quarterly*, 51(4), 820-843.
- Georgiou, G. P. (2019). EFL teachers' cognitions about pronunciation in Cyprus. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 40(6), 538-550.

Δραστηριότητες

Ερώτηση

Θεωρείτε αναγκαία τη διδασκαλία της προφοράς της Γ2/ΞΓ; Θα πρέπει να δίνεται ίση, μικρότερη ή μεγαλύτερη σημασία από ότι στη διδασκαλία της γραμματικής; Εξηγήστε.

Εβδομάδα 11: Προφορά και γλωσσικές διαταραχές

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/ριες με τις φωνητικές/φωνητικές ικανότητες ατόμων που μαθαίνουν μια Γ2/ΞΓ και αντιμετωπίζουν μια γλωσσική διαταραχή με σκοπό την πρόβλεψη, αναγνώριση και διάγνωση των διαταραχών αυτών και την εφαρμογή της κατάλληλης εκπαιδευτικής παρέμβασης.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν τα φωνολογικά/φωνητικά χαρακτηριστικά των ατόμων με γλωσσικές διαταραχές
- Προβλέπουν και αναγνωρίζουν την ύπαρξη μιας γλωσσικής διαταραχής στη βάση αυτών των χαρακτηριστικών
- Διαχωρίζουν τα φωνολογικά/φωνητικά χαρακτηριστικά ως αποτέλεσμα της παρεμβολής της Γ1 και των γλωσσικών καθολικών από τα χαρακτηριστικά της διαταραχής
- Εφαρμόζουν την κατάλληλη παιδαγωγική παρέμβαση για διδασκαλία της προφοράς σε άτομα με γλωσσική διαταραχή

Έννοιες-κλειδιά

Γλωσσικές διαταραχές, διαταραχές ομιλίας/λόγου, αναπτυξιακή γλωσσική διαταραχή, παιδαγωγικές παρεμβάσεις

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Γαβαλά, Σ., Λιτσένη, Ρ., & Μόκα, Χ. (2016). *Διγλωσσία και διαταραχές λόγου και ομιλίας σε παιδιά* (Πτυχιακή Εργασία, ΑΤΕΙ Ηπείρου).
- Θεοδώρου, Ε. (2018). *Γλωσσική Διαταραχή: από τη διάγνωση στη θεραπευτική παρέμβαση*. Διήμερο Εκπαιδευτικού 2018. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου.
- Δόση, Ι. (χ.χ.) *Γλωσσικές διαταραχές: προβλήματα λόγου και ομιλίας*. <https://eclass.kedivim.duth.gr/modules/document/index.php?course=213&download=/60269d9b3AG8/60269dbfPFaQ/6027822dTVfj.pdf>
- Μπέσσας, Α. (2019). *EDUC/G-527DL Παθολογία της Γλώσσας στην Ειδική Εκπαίδευση*. https://www.researchgate.net/publication/331894991_Glossikes_diataraches_axiologese_kai_ekpaideutike_parembase

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Μπιζιά, Χ. (2022). *Διγλωσσία & Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες-Δυσλεξία: Απόψεις και Πρακτικές Εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης* (Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας).

- Πετράκη, Ζ. (2015). *Ανίχνευση διαταραχών λόγου και ομιλίας σε δίγλωσσα παιδιά προσχολικής και πρώτης ηλικίας με πρώτη γλώσσα την αραβική* (Πτυχιακή Εργασία, ΑΤΕΙ Καλαμάτας).
- Τσιγγούρ, Σ. (2017). *Από τη δίγλωσση εκπαίδευση στις Ειδικές Μαθησιακές Διαταραχές: Βιβλιογραφική ανασκόπηση* (Μεταπτυχιακή Εργασία, ΑΠΘ)

Δραστηριότητες

Ερώτηση

Πόσο σημαντική θεωρείτε την έγκαιρη διάγνωση των γλωσσικών διαταραχών σε μαθητές της Γ2/ΞΓ; Είναι εύκολο εγχείρημα η διάγνωσή τους από τους εκπαιδευτικούς; Καταθέστε τις δικές σας απόψεις.

Εβδομάδα 12: Προφορά και κοινωνία

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας είναι να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/ριες στο ζήτημα της αρνητικής αντιμετώπισης της ξένης προφοράς από φυσικούς ομιλητές της Γ2/ΞΓ, ώστε να απαλείψουν αρνητικές αξιολογήσεις ατόμων που μιλούν με ξένη προφορά.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν το πώς προσλαμβάνει η κοινωνία την ξένη προφορά στη Γ2/ΞΓ
- Γνωρίζουν τις πτυχές στις οποίες αξιολογείται κάποιο άτομο αρνητικά λόγω της ξένης προφοράς του
- Γνωρίζουν τα αίτια αυτής της αξιολόγησης
- Αντιμετωπίζουν κριτικά και απορρίπτουν την αρνητική αξιολόγηση λόγω προφοράς
- Αναπτύσσουν μια θετική στάση απέναντι στη ξένη προφορά

Έννοιες-κλειδιά

Στάσεις απέναντι στη ξένη προφορά, κοινωνία, αξιολόγηση ομιλητών

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Λειβαδιωτάκης, Γ. (2020). *Γλωσσικές στάσεις απέναντι στην κρητική διάλεκτο: διαλεктоφωνία στον εργασιακό τομέα* (Διπλωματική εργασία, ΕΑΠ).
- Σκούτα, Π. (2023). *Γεωγραφικές διάλεκτοι και στερεότυπα στη μαζική κουλτούρα. Προτάσεις διδακτικής αξιοποίησης στο πλαίσιο του κριτικού Γραμματισμού* (Διπλωματική εργασία, ΕΑΠ).
- Trudgill, P. (1995) (μτφ. Νίκος Γεωργίου). *Sociolinguistics: An Introduction to Language and Society*. Penguin Books, σελ. 178-179.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- *European Commission*. Why do people discriminate against speakers with foreign accents?
<https://ec.europa.eu/research-and-innovation/en/horizon-magazine/why-do-people-discriminate-against-speakers-foreign-accents>
- Lev-Ari, S., & Keysar, B. (2010). Why don't we believe non-native speakers? The influence of accent on credibility. *Journal of experimental social psychology*, 46(6), 1093-1
- Timming, A. R. (2017). The effect of foreign accent on employability: A study of the aural dimensions of aesthetic labour in customer-facing and non-customer-facing jobs. *Work, employment and society*, 31(3), 409-428.096.

- Cerrato, L. (2017). Accent discrimination in the US: A hindrance to your employment and career development?
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/129361/Cerrato_Laura.pdf?sequence=1
- Pennington, M. C. (2021). Teaching pronunciation: The state of the art. *RELC Journal*, 52(1), 3-21.

Δραστηριότητες

Ερώτηση

Σχολιάστε με βάση τη δική σας εμπειρία πώς έτυχε να αξιολογήσετε ένα άτομο βάσει της ξένης προφοράς του. Τι σας ώθησε σε αυτήν την αξιολόγηση;

UNIVERSITY
of NICOSIA

UNIVERSITY OF
PATRAS
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ
ΔΕΥΤΕΡΗΣ/ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Εξ Αποστάσεως (MA-DL)

Οδηγός Μελέτης

TGSOL-634D: Διαταραχές γλώσσας-λόγου/ομιλίας και
εκμάθηση δεύτερης/ξένης γλώσσας

Δρ Γιώργος Γεωργίου

2024

Περιεχόμενα

Εισαγωγικά.....	8
Εβδομάδα 1: Διαταραχές γλώσσας-λόγου/ομιλίας I	9
Εβδομάδα 2: Διαταραχές γλώσσας-λόγου/ομιλίας II	10
Εβδομάδα 3: Αξιολόγηση και διάγνωση γλωσσικών διαταραχών	11
Εβδομάδα 4: Διδακτικές και άλλες παρεμβάσεις στις γλωσσικές διαταραχές.....	12
Εβδομάδα 5: Η χρήση της τεχνολογίας ως μέσο παρέμβασης	13
Εβδομάδα 6: Μορφές διγλωσσίας.....	15
Εβδομάδα 7: Διγλωσσία στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.....	16
Εβδομάδα 8: Γλωσσικές διαταραχές και εκμάθηση Γ2/ΞΓ.....	17
Εβδομάδα 9: Αντιμετώπιση γλωσσικών διαταραχών σε δίγλωσσα/πολύγλωσσα παιδιά	18
Εβδομάδα 10: Δυσλεξία και εκμάθηση Γ2/ΞΓ.....	19
Εβδομάδα 11: Διαταραχές αυτιστικού φάσματος και εκμάθηση Γ2/ΞΓ.....	20
Εβδομάδα 12: Σύνδρομο Down και σύνδεσή του με την εκμάθηση μιας Γ2/ΞΓ	21

Πανεπιστήμιο	Πανεπιστήμιο Λευκωσίας/Πανεπιστήμιο Πατρών		
Πρόγραμμα Σπουδών	Μάστερ στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης		
Μάθημα	TGSOL-634: Διαταραχές γλώσσας-λόγου/ομιλίας και εκμάθηση δεύτερης/ξένης γλώσσας		
Επίπεδο	Προπτυχιακό ☐	Μεταπτυχιακό (Μάστερ) ☒	
Γλώσσα διδασκαλίας	Ελληνική		
Τρόπος διδασκαλίας	Εξ Αποστάσεως ☒	Συμβατικό ☐	
Τύπος μαθήματος	Υποχρεωτικό ☐	Επιλογής ☒	
Αριθμός τηλεδιασκέψεων/συναντήσεων	Σύνολο 3	Με φυσική παρουσία 0	Διαδικτυακά 3
Αριθμός εργασιών	1		
Αξιολόγηση	<ul style="list-style-type: none">• Εργασία (30%)• Συμμετοχή (10%)• Τελική Εξέταση (60%)		
Αριθμός ΠΜ	10		

Διδακτικό Προσωπικό

Δρ Γιώργος Γεωργίου
Επίκουρος Καθηγητής Γλωσσολογίας
georgiou.georg@unic.ac.cy
Γραφείο, 305c, Education Building
Τηλέφωνο: 00357 22842349
Ώρες Γραφείου: κατόπιν συνεννόησης

Μάθημα

Στόχος του μαθήματος είναι η συζήτηση ζητημάτων που αφορούν τις διαταραχές γλώσσας-λόγου/ομιλίας και την εκμάθηση δεύτερης/ξένης γλώσσας. Το μάθημα διαχωρίζει τα διαφορετικά είδη γλωσσικών διαταραχών και συζητά ζητήματα αξιολόγησης και διάγνωσής τους. Ακολουθώντας, προτείνει διδακτικές και άλλες παρεμβάσεις, οι οποίες μπορούν να εφαρμοστούν και από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς για μείωση των γλωσσικών δυσκολιών των ατόμων με γλωσσικές διαταραχές. Το μάθημα εστιάζει ειδικότερα στις γλωσσικές διαταραχές και την εκμάθηση της δεύτερης/ξένης γλώσσας αφού πρώτα ορίζει τις έννοιες της διγλωσσίας και τη διγλωσσης ανάπτυξης. Δίνονται συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές για αξιολογήσεις και παρεμβάσεις σε διγλωσσα/πολύγλωσσα άτομα που ζουν σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα. Τέλος, γίνεται αναφορά στο πώς επηρεάζεται η εκμάθηση της δεύτερης/ξένης γλώσσας από τη δυσλεξία, τις διαταραχές αυτιστικού φάσματος και το σύνδρομο Down.

Αναμένεται ότι μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να:

- Διακρίνουν μεταξύ διαταραχών γλώσσας-λόγου και διαταραχών ομιλίας και αναγνωρίζουν συγκεκριμένα είδη γλωσσικών διαταραχών (π.χ. Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή, τραυλισμός κτλ.)
- Περιγράφουν τα γλωσσικά ελλείμματα που συνοδεύουν κάθε γλωσσική διαταραχή
- Χρησιμοποιούν εργαλεία και τεχνικές ως ανεπίσημες μορφές εντοπισμού γλωσσικής διαταραχής σε μαθητές της δεύτερης/ξένης γλώσσας.
- Εφαρμόζουν τις κατάλληλες διδακτικές μεθόδους σε μαθητές με γλωσσική διαταραχή εντός και εκτός σχολικής αίθουσας
- Αντιλαμβάνονται την ικανότητα των ατόμων με γλωσσικές διαταραχές σε σχέση με την εκμάθηση της δεύτερης/ξένης γλώσσας ή κάποιας πτυχής της δεύτερης/ξένης γλώσσας
- Γνωρίζουν τις παρεμβατικές μεθόδους διαφορετικών φορέων σχετικά με τη αντιμετώπιση των γλωσσικών διαταραχών σε διγλωσσα/πολύγλωσσα παιδιά
- Εντοπίζουν τα γλωσσικά ελλείμματα μαθητών μιας δεύτερης/ξένης γλώσσας με δυσλεξία, αυτισμό ή σύνδρομο Down και επιλέγουν τις κατάλληλες μεθόδους για να διδάξουν τη δεύτερη/ξένη γλώσσα στα άτομα αυτά
- Κατανοούν ότι η απόκτηση γνώσεων γύρω από τις γλωσσικές διαταραχές και την εκμάθηση δεύτερης/ξένης γλώσσας είναι σημαντική τόσο για τον εκπαιδευτικό όσο και για τον/την μαθητή/ρια

<p>Υποχρεωτική βιβλιογραφία</p> <p>Αναρτημένο υλικό μελέτης</p> <p>ΠΜ 10 ΠΜ</p>
<p>Διδακτικό χρονοδιάγραμμα</p> <p>Στον Οδηγό Μελέτης που ακολουθεί υπάρχει λεπτομερής περιγραφή του εβδομαδιαίου χρονοδιαγράμματος και των σχετικών στόχων κάθε εβδομάδας. Επιπλέον, οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες τις οποίες πρέπει να γνωρίζουν οι φοιτητές/ριες θα αναρτηθούν στην πλατφόρμα Moodle.</p>
<p>Διδακτικές μέθοδοι</p> <p>Αναρτημένο υλικό μελέτης και επιπρόσθετο υλικό, τηλεδιασκέψεις, συζήτηση στο φόρουμ, διαδραστικές δραστηριότητες, ερωτήσεις μέσω chat</p> <p>Για κάθε εβδομάδα μελέτης υπάρχει στην πλατφόρμα η συνοπτική παρουσίαση του υλικού της εβδομάδας (με τη μορφή αρχείου PowerPoint). Είναι σημαντικό να ξεκινάτε τη μελέτη σας από το υλικό αυτό. Στη συνέχεια, πρέπει να μελετήσετε το γραπτό υλικό που δίνεται για μελέτη, είτε πρόκειται για αποσπάσματα από τα διδακτικά εγχειρίδια του μαθήματος είτε για άρθρα που έχουν αναρτηθεί στην πλατφόρμα. Επίσης, σε κάθε εβδομάδα υπάρχουν δραστηριότητες τις οποίες πρέπει να απαντήσετε στο φόρουμ της εκάστοτε εβδομάδας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εκπονείτε τις εβδομαδιαίες δραστηριότητες, αφού θα σας βοηθήσουν να αντιληφθείτε πρακτικά τα όσα θεωρητικά μελετάτε μέσα στα πλαίσια του μαθήματος.</p> <p>Μπορείτε να επικοινωνείτε απευθείας με τον/ην διδάσκοντα/ουσα για τυχόν απορίες χρησιμοποιώντας το chat της πλατφόρμας Moodle. Με την αποστολή του μηνύματος, θα λάβετε απάντηση μέσα σε 48 ώρες.</p> <p>Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, θα πραγματοποιηθούν τρεις τρίωρες τηλεδιασκέψεις. Η συμμετοχή σας στις τηλεδιασκέψεις δεν είναι υποχρεωτική, συνιστάται όμως να προσπαθήσετε να τις παρακολουθήσετε. Σε περίπτωση που αδυνατείτε να παρακολουθήσετε κάποια τηλεδιάσκεψη, σας δίνεται η δυνατότητα να την παρακολουθήσετε αργότερα μαγνητοσκοπημένη στην πλατφόρμα. Κατά τις τηλεδιασκέψεις, γίνεται γνωριμία με τους φοιτητές/ριες και παρουσίαση ορισμένων βασικών πληροφοριών για το μάθημα. Επίσης, σχολιάζονται ζητήματα που σχετίζονται με το περιεχόμενο του μαθήματος, παρέχοντας τη δυνατότητα ανάπτυξης δημιουργικής συζήτησης. Τέλος, κατά τις τηλεδιασκέψεις, επιλύνονται απορίες, δίνονται πληροφορίες για τις εργασίες και τις τελικές εξετάσεις και γίνεται ανακεφαλαίωση των βασικών σημείων του μαθήματος.</p>
<p>Αξιολόγηση</p>

- **Εργασία μαθήματος** (3000-4000 λέξεις). Οι φοιτητές/ριες μπορούν να επιλέξουν να διεξάγουν ομαδικές ή ατομικές εργασίες. Θα κληθούν να επιλέξουν ένα από τα θέματα που θα προταθούν και τα οποία θα περιλαμβάνουν τόσο κριτική ανάλυση όσο και διεξαγωγή μικρής έκτασης πρωτογενούς έρευνας. Η εργασία θα βαθμολογηθεί με άριστα το 30.
- **Συμμετοχή στις εβδομαδιαίες δραστηριότητες:** Αναμένεται να εκπονείτε τις δραστηριότητες που βρίσκονται στο φόρουμ κάθε εβδομάδας. Κάποιες από αυτές λειτουργούν ως θέματα συζήτησης στο φόρουμ, για τα οποία είναι χρήσιμο να ανταλλάζετε απόψεις. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να μην αναρτάτε απλώς τις δικές σας απαντήσεις, αλλά να σχολιάζετε και να συμπληρώνετε τις απαντήσεις των συμφοιτητών/τριών σας. Αυτό που βαθμολογείται, στα εβδομαδιαία φόρουμ, είναι περισσότερο η συμμετοχή σας και λιγότερο η ορθότητα των απαντήσεών σας. Η συμμετοχή βαθμολογείται με άριστα το 10.
- **Τελική εξέταση:** Θα εστιάσει σε όλα τα θέματα που θα αναλυθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, τα οποία βρίσκονται τόσο στο υλικό μελέτης όσο και στο επιπρόσθετο υλικό στο Moodle. Περισσότερες λεπτομέρειες για τη διάρκειά της, τον τρόπο διεξαγωγής της και το είδος των ερωτήσεων που θα περιλαμβάνει θα δοθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. Ορισμένες από τις ερωτήσεις θα πρέπει να απαντηθούν όχι μόνο με βάση τις γνώσεις σας αλλά και την κριτική σας ικανότητα. Η τελική εξέταση θα βαθμολογηθεί με άριστα το 60.

Οι φοιτητές/ριες θα πρέπει να παραδίδουν τις εργασίες τους κατά το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα. Μικρή χρονική παράταση μπορεί να δοθεί μετά από έγκριση του/ης διδάσκοντα/ουσας (και συνεννόηση με τον/ην συντονιστή/ρια του μαθήματος) σε εξαιρετικές περιπτώσεις συνοδευόμενη από σχετικό δικαιολογητικό.

Όλες οι εργασίες ελέγχονται για κειμενικές ταυτίσεις με εργασίες άλλων φοιτητών/ριών καθώς και με πηγές που υπάρχουν στο διαδίκτυο μέσω του λογισμικού Turnitin. Εξαπάτηση και λογοκλοπή, κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, αποτελούν σοβαρό αδίκημα και τιμωρούνται. Αν διαπιστωθεί τέτοια περίπτωση, θα ληφθούν πειθαρχικά μέτρα και ενδέχεται να μηδενιστεί η εργασία και να μην επιτύχει ο φοιτητής/ρια στο μάθημα.

Υπολογίζεται ότι ο συνολικός χρόνος που θα χρειαστεί να αφιερωθεί στη μελέτη της κάθε ενότητας είναι περίπου 15-20 ώρες.

Πλήρης περιγραφή της αξιολόγησης και των κανόνων του Πανεπιστημίου παρέχονται στον Οδηγό Αξιολόγησης και στο Διάγραμμα Μαθήματος που βρίσκονται αναρτημένα στο Moodle.

Επικοινωνία

Οι παρακάτω ευκαιρίες επικοινωνίας παρέχονται στους/ις φοιτητές/ριες με σκοπό την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ: α) φοιτητών/ριών και καθηγητή/ριας, β) φοιτητών, και γ) φοιτητών/ριών και περιεχομένου.

- Εβδομαδιαίες δραστηριότητες, φόρουμ αναρτήσεων και chat

- Τηλεδιασκέψεις Webex (διάρκεια κάθε συνάντησης: περίπου 3 ώρες)
- Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο
- Τηλέφωνο
- Ωράριο Γραφείου

Εισαγωγικά

Ο συγκεκριμένος Οδηγός Μελέτης για το εξ αποστάσεως μάθημα «Διαταραχές γλώσσας-λόγου/ομιλίας και εκμάθηση δεύτερης/ξένης γλώσσας» (TGSOL-512D), προσφέρεται στα πλαίσια του εξ αποστάσεως Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας και αναθεωρείται και συμπληρώνεται κάθε χρόνο, με βάση τις αλλαγές που γίνονται στο αναρτημένο στην πλατφόρμα εκπαιδευτικό υλικό. Σκοπός του Οδηγού αυτού είναι να κατευθύνει τους/τις φοιτητές/ριες να προσπελάσουν το διαδικτυακό εκπαιδευτικό υλικό που δίδεται στα πλαίσια του εν λόγω μαθήματος, ούτως ώστε να τους παρέχει την στήριξη που χρειάζονται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευσή τους.

Ο Οδηγός αυτός έχει σχεδιαστεί για να τον χρησιμοποιήσετε μαζί με τις βιβλιογραφικές πηγές που έχουν αναρτηθεί στη διαδικτυακή και διαδραστική πλατφόρμα του μαθήματος (Moodle). Ο Οδηγός Μελέτης είναι δομημένος κατά εβδομάδα και θέμα, περιλαμβάνει 12 ενότητες καθεμία από τις οποίες περιλαμβάνει περίληψη, σκοπό και προσδοκώμενα αποτέλεσμα, λέξεις κλειδιά, βιβλιογραφία, ασκήσεις, και συνιστώμενο χρόνο ενασχόλησης του/της φοιτητή/ριας. Παρά το ότι είναι αυτονόητο, πρέπει να επισημανθεί ότι **ο οδηγός μελέτης δεν υποκαθιστά στο ελάχιστο το αναρτημένο στην πλατφόρμα εκπαιδευτικό υλικό**, που πρέπει ο/η φοιτητής/ρια να διαβάσει με προσοχή και να αφομοιώσει, για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του προγράμματος και να ολοκληρώσει επιτυχώς τη Θ.Ε.

Τόσο οι δραστηριότητες όσο και η προτεινόμενη βιβλιογραφία θα εμπλουτίζονται διαρκώς από τον συντονιστή και τους διδάσκοντες καθ' όλη την διάρκεια του εξαμήνου.

Δρ Γιώργος Γεωργίου

Επίκουρος Καθηγητής Γλωσσολογίας,

Τμήμα Γλωσσών και Λογοτεχνίας, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας,

Εβδομάδα 1: Διαταραχές γλώσσας-λόγου/ομιλίας I

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να εισαγάγει τους/τις φοιτητές/ριες στις βασικές έννοιες που σχετίζονται με τις γλωσσικές διαταραχές και στα χαρακτηριστικά της Αναπτυξιακής Γλωσσικής Διαταραχής.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Ορίζουν τα διαφορετικά είδη γλωσσικών διαταραχών
- Διαχωρίζουν τις διαταραχές γλώσσας/λόγου από τις διαταραχές ομιλίας
- Κατανοούν και να περιγράφουν τα γλωσσικά και άλλα χαρακτηριστικά καθώς και τα αίτια της Αναπτυξιακής Γλωσσικής Διαταραχής

Έννοιες-κλειδιά

Διαταραχές γλώσσας/λόγου, διαταραχές ομιλίας, αναπτυξιακή γλωσσική διαταραχή

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Δόση, Ι. (χ.χ.). *Γλωσσικές διαταραχές: προβλήματα λόγου και ομιλίας* (σημειώσεις). Δημοκρίτειο πανεπιστήμιο Θράκης.
- Θεοδώρου, Ε. (2018). *Γλωσσική Διαταραχή: από τη διάγνωση στη θεραπευτική παρέμβαση*. Διήμερο Εκπαιδευτικού 2018. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου.
- Μπέσσας, Α. (2019). *Παθολογία της Γλώσσας στην Ειδική Εκπαίδευση*.
- https://www.researchgate.net/profile/Andreas-Bessas-2/publication/331894991_Glossikes_diataraches_axiologese_kai_ekpaideutike_parembase/links/5c9219ca45851506d71d6f76/Glossikes-diataraches-axiologese-kai-ekpaideutike-parembase.pdf

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Bishop, D. V., et al. (2017). Phase 2 of CATALISE: A multinational and multidisciplinary Delphi consensus study of problems with language development: Terminology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 58(10), 1068-1080.

Δραστηριότητες

Ερώτηση

Αφού διαβάσετε το υλικό της ενότητας, αναφέρετε και εξηγήστε τη διάκριση μεταξύ διαταραχών γλώσσας-λόγου και διαταραχών ομιλίας. Επίσης, σχολιάστε τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει η μη θεραπεία των γλωσσικών διαταραχών στη ζωή των παιδιών.

Εβδομάδα 2: Διαταραχές γλώσσας-λόγου/ομιλίας II

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι η εξοικείωση των φοιτητών/ριών με τις διαταραχές ομιλίας, ώστε να μπορούν να γνωρίζουν και να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά τους.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν τι ισχύει και τι όχι σχετικά με τις γλωσσικές διαταραχές
- Γνωρίζουν τη συμπτωματολογία, τις αιτίες και τις θεραπείες συχνών διαταραχών ομιλίας όπως τραυλισμός, δυσπραγία και δυσαρθρία
- Εντοπίζουν τις συγκεκριμένες διαταραχές
- Εφαρμόζουν συγκεκριμένες παρεμβάσεις για βελτίωση των γλωσσικών ελλειμμάτων στις διαταραχές ομιλίας

Έννοιες-κλειδιά

Μύθοι και αλήθειες για γλωσσικές διαταραχές, διαταραχές ομιλίας, τραυλισμός, απραξία, δυσαρθρία

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Δόση, Ι. (χ.χ.). *Γλωσσικές διαταραχές: προβλήματα λόγου και ομιλίας* (σημειώσεις). Δημοκρίτειο πανεπιστήμιο Θράκης.
- Στεργίου, Σ. (2019). *Τραυλισμός, Αξιολόγηση, Τρόποι αντιμετώπισης, Θεραπεία* (Πτυχιακή Εργασία, ΤΕΙ Πελοποννήσου).

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Childhood Apraxia of Speech (2014). American Speech-Language-Hearing Association (ASHA).
<https://www.asha.org/public/speech/disorders/childhood-apraxia-of-speech/>
- Dysarthria (n.d.). American Speech-Language-Hearing Association (ASHA).
<https://www.asha.org/public/speech/disorders/dysarthria/>

Δραστηριότητες

Ερώτηση

Καταγράψτε τι γνωρίζατε μέχρι σήμερα για τις γλωσσικές διαταραχές. Υπήρχαν κάποιες παρανοήσεις; Σε ποιο επίπεδο πιστεύετε ότι βρίσκεται η γνώση γύρω από τις διαταραχές εκ μέρους των εκπαιδευτικών της Γ2/ΞΓ;

Εβδομάδα 3: Αξιολόγηση και διάγνωση γλωσσικών διαταραχών

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι η εξοικείωση των φοιτητών/ριών με τις μεθόδους αξιολόγησης που λειτουργούν ως διαγνωστικά εργαλεία των γλωσσικών διαταραχών.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν επίσημες και ανεπίσημες μορφές αξιολόγησης γλωσσικών διαταραχών ανά γλωσσικό επίπεδο
- Χρησιμοποιούν ένα εργαλείο για εντοπισμού γλωσσικών διαταραχών σε μαθητές της Γ2/ΞΓ.

Έννοιες-κλειδιά

Γλωσσικές διαταραχές, αξιολόγηση, διάγνωση, εργαλεία, δοκιμασίες.

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Θεοδώρου, Ε. (2018). *Γλωσσική Διαταραχή: από τη διάγνωση στη θεραπευτική παρέμβαση*. Διήμερο Εκπαιδευτικού 2018. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου.
- Μπέσσας, Α. (2019). *Παθολογία της Γλώσσας στην Ειδική Εκπαίδευση*. https://www.researchgate.net/profile/Andreas-Bessas-2/publication/331894991_Glossikes_diataraches_axiologese_kai_ekpaideutike_parembase/links/5c9219ca45851506d71d6f76/Glossikes-diataraches-axiologese-kai-ekpaideutike-parembase.pdf
- Ταφιάδης, Δ. (2015). *Κλινική Άσκηση στη Λογοπαθολογία 1. Ενότητα 9: Οι Γλωσσικές Διαταραχές*. ΤΕΙ Ηπείρου.

Δραστηριότητες

-

Εβδομάδα 4: Διδακτικές και άλλες παρεμβάσεις στις γλωσσικές διαταραχές

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι η εξοικείωση των φοιτητών/ριών με τα είδη των παρεμβάσεων σε επίπεδο ειδικού, δασκάλου, σχολείου κτλ., ώστε να μπορούν και οι ίδιοι να γνωρίζουν πώς να εφαρμόζουν μία παρέμβαση σε περίπτωση που εντοπίσουν μαθητή με γλωσσική διαταραχή.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν τα είδη των παρεμβάσεων σε άτομα με γλωσσικές διαταραχές
- Γνωρίζουν ποιοι και πώς μπορούν να εφαρμόσουν μία παρέμβαση
- Κρίνουν τις διάφορες τεχνικές και μεθόδους παρέμβασης
- Εφαρμόσουν μία παρέμβαση σε μαθητές με γλωσσική διαταραχή εντός σχολικής αίθουσας

Έννοιες-κλειδιά

Γλωσσικές διαταραχές, παρεμβάσεις, διδακτικές τεχνικές

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Θεοδώρου, Ε. (2018). *Γλωσσική Διαταραχή: από τη διάγνωση στη θεραπευτική παρέμβαση*. Διήμερο Εκπαιδευτικού 2018. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου.
- Μπέσσας, Α. (2019). *Παθολογία της Γλώσσας στην Ειδική Εκπαίδευση*.
- https://www.researchgate.net/profile/Andreas-Bessas-2/publication/331894991_Glossikes_diataraches_axiologese_kai_ekpaideutike_parembase/links/5c9219ca45851506d71d6f76/Glossikes-diataraches-axiologese-kai-ekpaideutike-parembase.pdf

Δραστηριότητες

Ερώτηση

Πόσο εύκολο θεωρείτε ότι είναι σε πρακτικό επίπεδο να εφαρμοστούν διδακτικές παρεμβάσεις στις γλωσσικές διαταραχές από τον/την εκπαιδευτικό; Εξηγήστε.

Εβδομάδα 5: Η χρήση της τεχνολογίας ως μέσο παρέμβασης

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι η εξοικείωση των φοιτητών/ριών με τη χρήση τεχνολογικών μεσών στη βελτίωση των γλωσσικών ικανοτήτων ατόμων με γλωσσικές διαταραχές.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν τα είδη των παρεμβάσεων μέσω της τεχνολογίας
- Γνωρίζουν την παρέμβαση μέσω τηλεπρακτικής
- Χρησιμοποιήσουν τις συγκεκριμένες παρεμβάσεις σε μαθητές με γλωσσικές διαταραχές

Έννοιες-κλειδιά

Γλωσσικές διαταραχές, παρεμβάσεις, τεχνολογία, υπολογιστής, τηλεπρακτική,

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Λευτάκη, Ε., & Λιτσόγιαννη, Γ. (2021). *Αλλαγές που επέφερε η πανδημία Covid-19 στην παροχή λογοθεραπευτικής υπηρεσίας-απόψεις γονέων και επαγγελματιών για Τηλεπρακτική και δια ζώσης συνεδρία* (Πτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Πατρών)
- Μπέσσας, Α. (2019). *Παθολογία της Γλώσσας στην Ειδική Εκπαίδευση*. https://www.researchgate.net/profile/Andreas-Bessas-2/publication/331894991_Glossikes_diataraches_axiologese_kai_ekpaideutike_parembase/links/5c9219ca45851506d71d6f76/Glossikes-diataraches-axiologese-kai-ekpaideutike-parembase.pdf
- «Τηλεπρακτική» (χ.χ.) <https://speechtherapy.org.cy/wp-content/uploads/2021/04/%CE%A4%CE%B7%CE%BB%CE%B5%CF%80%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-ASHA.pdf>

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Durkin, K., & Conti-Ramsden, G. (2012). Frequency of educational computer use as a longitudinal predictor of educational outcome in young people with specific language impairment. *PLoS One*, 7(12), e52194.

Δραστηριότητες

Ερώτηση

Κατά την άποψή σας, είναι απόλυτα καταρτισμένοι οι εκπαιδευτικοί ως προς τη χρήση της τεχνολογίας σε άτομα με γλωσσικές διαταραχές; Προτείνετε τρόπους ενίσχυσης αυτής της κατάρτισης.

Εβδομάδα 6: Μορφές διγλωσσίας

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι η εξοικείωση των φοιτητών/ριών με τις διάφορες μορφές διγλωσσίας, ώστε να μπορούν να καταλαβαίνουν πώς ορίζεται ο δίγλωσσος ομιλητής και πώς παρεμβάλλεται η πρώτης γλώσσας στη δεύτερη.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν τις διαφορετικές μορφές διγλωσσίας
- Ορίζουν τον δίγλωσσο ομιλητή
- Περιγράφουν τα χαρακτηριστικά και την ανάπτυξη της διγλωσσίας
- Αντιλαμβάνονται πώς παρεμβάλλεται η πρώτης γλώσσας στη δεύτερη

Έννοιες-κλειδιά

Διγλωσσία, δίγλωσσος ομιλητής, μορφές, χαρακτηριστικά διγλωσσίας, ανάπτυξη διγλωσσίας

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Γαβαλά, Σ., Λιτσένη, Ρ., & Μόκα, Χ. (2016). *Διγλωσσία και διαταραχές λόγου και ομιλίας σε παιδιά* (Πτυχιική Εργασία, ΤΕΙ Ηπείρου).
- Μπιζά, Χ. (2022). *Διγλωσσία & Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες-Δυσλεξία: Απόψεις και Πρακτικές Εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης* (Μεταπτυχιακή Διατριβή, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας)
- Τσιγγούρ, Σ. Χ. (2017). *Από τη δίγλωσση εκπαίδευση στις Ειδικές Μαθησιακές Διαταραχές: Βιβλιογραφική ανασκόπηση* (Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης).

Δραστηριότητες

Ερώτηση

Ποια η αναγκαιότητα εκμάθησης μιας Γ2/ΞΓ σήμερα; Αναφέρετε οφέλη σε ατομικό και σε συλλογικό επίπεδο.

Εβδομάδα 7: Διγλωσσία στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι η εξοικείωση των φοιτητών/ριών το είδος της διγλωσσίας στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και τις στάσεις των εκπαιδευτικών σε σχέση με αυτό το φαινόμενο.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Περιγράφουν τα είδη της γλωσσικής εκπαίδευσης που υπάρχουν
- Γνωρίζουν το είδος της διγλωσσης εκπαίδευσης που υποστηρίζεται από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα
- Γνωρίζουν τις στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στη διγλωσσία

Έννοιες-κλειδιά

Διγλωσσία, είδη διγλωσσης εκπαίδευσης, εκπαιδευτικό σύστημα, στάσεις εκπαιδευτικών απέναντι στη διγλωσσία

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Γκουντρομπή, Σ. (2020). *Διγλωσσία και Δίγλωσση εκπαίδευση- Διαπολιτισμική εκπαίδευση: Μια βιβλιογραφική μελέτη* (Διπλωματική εργασία, ΕΚΠΑ)
- Παρασκευοπούλου, Ε. Γ. (2018). *Διγλωσσία και Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος: Μελέτη Περίπτωσης* (Μεταπτυχιακή Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης).
- Τσιγγούρ, Σ. Χ. (2017). *Από τη δίγλωσση εκπαίδευση στις Ειδικές Μαθησιακές Διαταραχές: Βιβλιογραφική ανασκόπηση* (Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης).

Δραστηριότητες

-

Εβδομάδα 8: Γλωσσικές διαταραχές και εκμάθηση Γ2/ΞΓ

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι η εξοικείωση των φοιτητών/ριών με τη βιβλιογραφία που σχετίζεται με την εκμάθηση της Γ2/ΞΓ από μαθητές με γλωσσικές διαταραχές, ώστε να πραγματοποιούν συγκρίσεις μεταξύ μονόγλωσσων και δίγλωσσων ατόμων.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Κατανοούν την ικανότητα των ατόμων με γλωσσικές διαταραχές σε σχέση με την εκμάθηση της Γ2/ΞΓ ή κάποιας πτυχής της Γ2/ΞΓ
- Αξιολογούν την ικανότητα των ατόμων
- Συγκρίνουν την ικανότητα των δίγλωσσων ατόμων έναντι της ικανότητας των μονόγλωσσων μαθητών

Έννοιες-κλειδιά

Γλωσσικές διαταραχές, μητρική γλώσσα, δεύτερη γλώσσα εκμάθηση Γ2/ΞΓ,

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Γαβαλά, Σ., Λιτσένη, Ρ., & Μόκα, Χ. (2016). *Δίγλωσσία και διαταραχές λόγου και ομιλίας σε παιδιά* (Πτυχιακή Εργασία, ΤΕΙ Ηπείρου). (σσ. 57-59)
- Τσιγγούρ, Σ. Χ. (2017). *Από τη δίγλωσση εκπαίδευση στις Ειδικές Μαθησιακές Διαταραχές: Βιβλιογραφική ανασκόπηση* (Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης) (σσ. 40-49)
- Τσιμπλή, Ι. Μ., Περιστέρη, Ε., & Ανδρέου, Μ. (2013). Μελέτη της παραγωγής κλιτικών αντωνυμιών σε μονόγλωσσα και δίγλωσσα παιδιά με Ειδική Γλωσσική Διαταραχή. *Psychology: the Journal of the Hellenic Psychological Society*, 20(3), 302-320.

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Kohnert, K., Ebert, K. D., & Pham, G. T. (2020). *Language disorders in bilingual children and adults*. Plural Publishing.
- Paradis, J., Crago, M., & Genesee, F. (2006). Domain-specific versus domain-general theories of the deficit in SLI: Object pronoun acquisition by French-English bilingual children. *Language Acquisition*, 13/14, 33-62.

Δραστηριότητες

Ερώτηση

Εν τέλει, υπάρχει ένα μειονέκτημα των ατόμων με γλωσσικές διαταραχές στο να μάθουν μία Γ2/ΞΓ σε σύγκριση με άτομα με τυπική ανάπτυξη; Εξηγήστε.

Εβδομάδα 9: Αντιμετώπιση γλωσσικών διαταραχών σε δίγλωσσα/πολύγλωσσα παιδιά

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι η εξοικείωση των φοιτητών/ριών με τις παρεμβάσεις διαφόρων φορέων στις γλωσσικές διαταραχές δίγλωσσων/πολύγλωσσων και την αναγκαιότητα της εξέτασης του πολιτισμικού και γλωσσικού υποβάθρου τους.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Γνωρίζουν τις παρεμβατικές μεθόδους διαφορετικών φορέων σχετικά με τη αντιμετώπιση των γλωσσικών διαταραχών σε δίγλωσσα/πολύγλωσσα παιδιά
- Αναγνωρίζουν ότι η παροχή υπηρεσιών σε παιδιά με γλωσσικές διαταραχές πρέπει να λαμβάνει υπόψη το πολιτισμικό και γλωσσικό τους υπόβαθρο

Έννοιες-κλειδιά

Γλωσσικές διαταραχές, πολιτισμός, γλώσσα, παρέμβαση, αξιολόγηση

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Γαβαλά, Σ., Λιτσένη, Ρ., & Μόκα, Χ. (2016). *Δίγλωσσία και διαταραχές λόγου και ομιλίας σε παιδιά* (Πτυχιακή Εργασία, ΤΕΙ Ηπείρου). (σσ. 67-74)
- Τσιγγούρ, Σ. Χ. (2017). *Από τη δίγλωσση εκπαίδευση στις Ειδικές Μαθησιακές Διαταραχές: Βιβλιογραφική ανασκόπηση* (Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης) (σσ. 53-59)

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Bloder, T., Eikerling, M., Rinker, T., & Lorusso, M. L. (2021). Speech and Language Therapy Service for Multilingual Children: Attitudes and Approaches across Four European Countries. *Sustainability*, 13(21), 12143.
- Providing Culturally and Linguistically Responsive Services (n.d.). ASHA. <https://www.asha.org/njc/service-with-culturally-diverse-individuals/>

Δραστηριότητες

Ερώτηση

Αφού διαβάσετε το υλικό του μαθήματος, αναφέρετε ποιες παραμέτρους πρέπει να λάβουν υπόψη οι ειδικοί για να αξιολογήσουν τις γλωσσικές ικανότητες δίγλωσσων/πολύγλωσσων παιδιών.

Εβδομάδα 10: Δυσλεξία και εκμάθηση Γ2/ΞΓ

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι η εξοικείωση των φοιτητών/ριών με τη διαταραχή της δυσλεξίας με σκοπό να αναγνωρίζουν τα ειδικά χαρακτηριστικά της και τα γλωσσικά ελλείμματα μαθητών μιας Γ2/ΞΓ με δυσλεξία.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

- Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:
- Διαχωρίζουν τις ειδικές μαθησιακές δυσκολίες από άλλα είδη γλωσσικών διαταραχών
- Εντοπίζουν τα ειδικά χαρακτηριστικά της δυσλεξίας
- Αναγνωρίζουν τα γλωσσικά ελλείμματα μαθητών μιας Γ2/ΞΓ με δυσλεξία.
- Επιλέγουν τις κατάλληλες μεθόδους για να διδάξουν τη Γ2/ΞΓ σε άτομα με δυσλεξία

Έννοιες-κλειδιά

Γλωσσικές διαταραχές, ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, δυσλεξία

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Βλάχου, Κ. (2020). Διγλωσσία και Δυσλεξία: Προκλήσεις και Υποστηρικτικές Πρακτικές. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 1(1), 13-23.
- Δημητρακοπούλου, Ν. (2018). *Δυσλεξία και κατάκτηση/εκμάθηση ξένης γλώσσας. Συγκριτική μελέτη της επίδοσης παιδιών με δυσλεξικά στην Ελληνική (Γ1), Αγγλική (Γ2/ΞΓ) και Γερμανική (Γ3) γλώσσα*. (Πτυχιακή εργασία, ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας)
- Μπαρπάκη, Ε. Γ. (2015). *Φωνολογική ενημερότητα στην Ελληνική ως πρώτη γλώσσα και στην Αγγλική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα σε παιδιά με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (ΕΜΔ)* (Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας).
- Φράγκου, Ε., & Οικονομίδης, Α. (2016). Διδασκαλία της Ξένης Γλώσσας σε παιδιά με Δυσλεξία: Κατανόηση της Δυσλεξίας και Καλές Πρακτικές Συνεργατικής Διδασκαλίας Ξένων Γλωσσών. *2ο Επιστημονικό Συνέδριο Πανελληνίας Ένωσης Σχολικών Συμβούλων* (σσ. 803-822).

Δραστηριότητες

-

Εβδομάδα 11: Διαταραχές αυτιστικού φάσματος και εκμάθηση Γ2/ΞΓ

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι η εξοικείωση των φοιτητών/ριών με τις διαταραχές αυτιστικού φάσματος και το πώς επηρεάζουν την εκμάθηση μιας Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Εντοπίζουν τα ειδικά χαρακτηριστικά των διαταραχών αυτιστικού φάσματος
- Αναγνωρίζουν τα γλωσσικά ελλείμματα μαθητών με διαταραχές αυτιστικού φάσματος
- Επιλέγουν τις κατάλληλες διδακτικές μεθόδους για να διδάξουν τη Γ2/ΞΓ σε αυτά τα άτομα

Έννοιες-κλειδιά

Διαταραχές αυτιστικού φάσματος, διδασκαλία Γ2/ΞΓ, εκμάθηση Γ2/ΞΓ

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

- Μουροπούλου, Ν. (2021). *Η εκμάθηση της Ελληνικής ως δεύτερη γλώσσα από άτομα με διαταραχές αυτιστικού φάσματος: προβλήματα και διδακτικές παρεμβάσεις* (Μεταπτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας).
- Παρασκευοπούλου, Ε. Γ. (2018). *Διγλωσσία και Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος: Μελέτη Περίπτωσης*. (Μεταπτυχιακή Εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης).

Δραστηριότητες

-

Εβδομάδα 12: Σύνδρομο Down και σύνδεσή του με την εκμάθηση μιας Γ2/ΞΓ

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι η εξοικείωση των φοιτητών/ριών τη σύνδεση του συνδρόμου Down και την εκμάθηση μιας Γ2/ΞΓ.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας οι φοιτητές/ριες θα μπορούν να:

- Ορίζουν το σύνδρομο down και γνωρίζουν τα γλωσσικά ελλείματα που προκαλεί
- Γνωρίζουν την ικανότητα των ατόμων αυτών στο να μαθαίνουν μια Γ2/ΞΓ ή κάποια πτυχή της Γ2/ΞΓ

Έννοιες-κλειδιά

Σύνδρομο Down, διδασκαλία Γ2/ΞΓ, εκμάθηση Γ2/ΞΓ

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Αραβαντινού, Β., Γεωργιτσάκη, Μ., & Μπράχο, Έ. (2019). *Αξιολόγηση προφορικού λόγου στα παιδιά με σύνδρομο down* (μελέτη 3 περιπτώσεων) (Πτυχιακή Εργασία, ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας).

Λούλα, Ο. (2020). *Εγκεφαλική ευπλαστικότητα και διγλωσσία στο σύνδρομο Down*. (Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας).

Παπαδοπούλου, Α. (2020). *Η διδασκαλία αγγλικού λεξιλογίου σε παιδιά με αυτισμό και νοητική καθυστέρηση* (Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας).

Δραστηριότητες

-

UNIVERSITY
of NICOSIA

UNIVERSITY OF
PATRAS
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Οδηγός Μελέτης

TGSOL-635D: Διδασκαλία της Ελληνικής ως
δεύτερης/ξένης γλώσσας μέσω διαδικτύου

Δρ. Ανδρούλα Παπακυριακού

2024

Περιεχόμενα

		Σελ.
	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΜΕΣΩ Η/Υ (1η Εβδομάδα)	4
2	ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (Α΄ ΜΕΡΟΣ) (2η Εβδομάδα)	7
3	ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (Β΄ ΜΕΡΟΣ) (3η Εβδομάδα)	10
4	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΛΕΞΙΚΑ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΣΩΜΑΤΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ (4η Εβδομάδα)	15
5	ΚΛΕΙΣΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗΣ (5η Εβδομάδα)	19
6	ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ (Α΄ ΜΕΡΟΣ) (6η Εβδομάδα)	23
7	ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ (Β΄ ΜΕΡΟΣ) (7η Εβδομάδα)	27
8	ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (8η Εβδομάδα)	30
9	ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΑ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ (Α΄ ΜΕΡΟΣ) (9η Εβδομάδα)	34
10	ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΑ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ (Β΄ ΜΕΡΟΣ) (10η Εβδομάδα)	37
11	ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΑ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ (Γ΄ ΜΕΡΟΣ) (11η Εβδομάδα)	40
12	ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ (12η Εβδομάδα)	43

Πανεπιστήμιο	Πανεπιστήμιο Λευκωσίας/Πανεπιστήμιο Πατρών		
Πρόγραμμα Σπουδών	Μάστερ στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης		
Μάθημα	TGSOL-635D: Διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας μέσω διαδικτύου		
Επίπεδο	Προπτυχιακό ☐	Μεταπτυχιακό (Μάστερ) ☒	
Γλώσσα διδασκαλίας	Ελληνική		
Τρόπος διδασκαλίας	Εξ Αποστάσεως ☒	Συμβατικό ☐	
Τύπος μαθήματος	Υποχρεωτικό ☐	Επιλογής ☒	
Αριθμός τηλεδιασκέψεων/συναντήσεων	Σύνολο 3	Με φυσική παρουσία 0	Διαδικτυακά 3
Αριθμός εργασιών	1		
Αξιολόγηση	<ul style="list-style-type: none">Εργασία (30%)Συμμετοχή σε δραστηριότητες (10%)Τελική Εξέταση (60%)		
Αριθμός ΠΜ	10		

Διδακτικό Προσωπικό

Δρ Ανδρούλα Παπακυριακού
Επίκουρη Καθηγήτρια Γλωσσολογίας
parakyriakou.a@unic.ac.cy
Γραφείο, 305b, Education Building
Τηλέφωνο: 00357 22842361
Ωρες Γραφείου: βλ. ανακοίνωση στην πλατφόρμα

Μάθημα

Οι βασικοί στόχοι του μαθήματος είναι:

- να παρουσιάσει σύγχρονες θεωρίες και μεθόδους χρήσης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας,
- να καταστήσει τους/τις φοιτητές/τριες ικανούς/ές να χρησιμοποιούν εργαλεία των Νέων Τεχνολογιών επικουρικά κατά τη διδασκαλία γλώσσας.
- να αναδείξει κατάλληλους τρόπους χρήσης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας κατά την προετοιμασία του γλωσσικού μαθήματος,
- να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/τριες με τις Νέες Τεχνολογίες, βοηθώντας τους/τις να αξιολογούν, να επιλέγουν και να χρησιμοποιούν τα κατάλληλα ηλεκτρονικά εργαλεία και το κατάλληλο ψηφιακό υλικό, ανάλογα με το επίπεδο γλωσσομάθειας της τάξης τους.

Αναμένεται ότι μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση:

1. να γνωρίζουν επαρκώς τις θεωρίες και τις πρακτικές χρήσης των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.
2. να χρησιμοποιούν στην πράξη τα εργαλεία των Νέων Τεχνολογιών για τη διδασκαλία ξένης γλώσσας.
3. να αναπτύσσουν το κατάλληλο ψηφιακό υλικό.
4. να περιγράφουν και να αιτιολογούν τις επιλογές τους αναφορικά με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών, βάσει του επιπέδου γλωσσομάθειας των μαθητών/τριών τους καθώς και των δεξιοτήτων που επιθυμούν να αναπτύξουν οι μαθητές/τριές τους.
5. να αξιολογούν επιτυχώς ψηφιακό υλικό και ηλεκτρονικά εργαλεία που γνωρίζουν ή εντοπίζουν στο διαδίκτυο.
6. να προσαρμόζουν επιτυχώς το ψηφιακό υλικό ανάλογα με τις ανάγκες της γλωσσικής τους τάξης.
7. Να εντάξουν επιτυχώς τις Νέες Τεχνολογίες στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας ως βοηθητικό εργαλείο.

Υποχρεωτική βιβλιογραφία

Αναρτημένο υλικό μελέτης

ΠΜ

10 ΠΜ

Διδακτικό χρονοδιάγραμμα

Στον Οδηγό Μελέτης που ακολουθεί υπάρχει λεπτομερής περιγραφή του εβδομαδιαίου χρονοδιαγράμματος και των σχετικών στόχων κάθε εβδομάδας. Επιπλέον, οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες τις οποίες πρέπει να γνωρίζουν οι φοιτητές/ριες θα αναρτηθούν στην πλατφόρμα Moodle.

Διδακτικές μέθοδοι

Αναρτημένο υλικό μελέτης και επιπρόσθετο υλικό, τηλεδιασκέψεις, συζήτηση στο φόρουμ, διαδραστικές δραστηριότητες, ερωτήσεις μέσω chat

Για κάθε εβδομάδα μελέτης υπάρχει στην πλατφόρμα η συνοπτική παρουσίαση του υλικού της εβδομάδας (με τη μορφή αρχείου PowerPoint). Είναι σημαντικό να ξεκινάτε τη μελέτη σας από το υλικό αυτό. Στη συνέχεια, πρέπει να μελετήσετε το γραπτό υλικό που δίνεται για μελέτη, είτε πρόκειται για αποσπάσματα από τα διδακτικά εγχειρίδια του μαθήματος είτε για άρθρα που έχουν αναρτηθεί στην πλατφόρμα. Επίσης, σε κάθε εβδομάδα υπάρχουν δραστηριότητες τις οποίες πρέπει να απαντήσετε στο φόρουμ της εκάστοτε εβδομάδας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εκπονεείτε τις εβδομαδιαίες δραστηριότητες, αφού θα σας βοηθήσουν να αντιληφθείτε πρακτικά τα όσα θεωρητικά μελετάτε μέσα στα πλαίσια του μαθήματος.

Μπορείτε να επικοινωνείτε απευθείας με τον/ην διδάσκοντα/ουσα για τυχόν απορίες χρησιμοποιώντας το chat της πλατφόρμας Moodle. Με την αποστολή του μηνύματος, θα λάβετε απάντηση μέσα σε 48 ώρες.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, θα πραγματοποιηθούν τρεις τρίωρες τηλεδιασκέψεις. Η συμμετοχή σας στις τηλεδιασκέψεις δεν είναι υποχρεωτική, συνιστάται όμως να προσπαθήσετε να τις παρακολουθήσετε. Σε περίπτωση που αδυνατείτε να παρακολουθήσετε κάποια τηλεδιάσκεψη, σας δίνεται η δυνατότητα να την παρακολουθήσετε αργότερα μαγνητοσκοπημένη στην πλατφόρμα. Κατά τις τηλεδιασκέψεις, γίνεται γνωριμία με τους φοιτητές/ριες και παρουσίαση ορισμένων βασικών πληροφοριών για το μάθημα. Επίσης, σχολιάζονται ζητήματα που σχετίζονται με το περιεχόμενο του μαθήματος, παρέχοντας τη δυνατότητα ανάπτυξης δημιουργικής συζήτησης. Τέλος, κατά τις τηλεδιασκέψεις, επιλύονται απορίες, δίνονται πληροφορίες για τις εργασίες και τις τελικές εξετάσεις και γίνεται ανακεφαλαίωση των βασικών σημείων του μαθήματος.

Αξιολόγηση

- **Εργασία μαθήματος** (3500-4000 λέξεις). Η κύρια εργασία μπορεί να είναι ομαδική ή ατομική. Οι φοιτητές θα κληθούν να επιλέξουν ένα από τα θέματα

που θα προταθούν και τα οποία θα περιλαμβάνουν τόσο κριτική ανάλυση όσο και διεξαγωγή μικρής έκτασης πρωτογενούς έρευνας. Η εργασία θα βαθμολογηθεί με άριστα το 30.

- **Συμμετοχή στις εβδομαδιαίες δραστηριότητες:** Αναμένεται να εκπονείτε τις δραστηριότητες που βρίσκονται κάτω από κάθε εβδομάδα. Κάποιες από αυτές λειτουργούν ως θέματα συζήτησης στο φόρουμ, για τα οποία είναι χρήσιμο να ανταλλάζετε απόψεις. Άλλες θα είναι πιο πρακτικής φύσεως και θα ζητηθεί να δημιουργήσετε υλικό χρησιμοποιώντας συγκεκριμένο εργαλείο. Ως εκ τούτου, στις συζητήσεις είναι σημαντικό να μην αναρτάτε απλώς τις δικές σας απαντήσεις, αλλά να σχολιάζετε και να συμπληρώνετε τις απαντήσεις των συμφοιτητών/τριών σας. Αυτό που βαθμολογείται, στις εβδομαδιαίες δραστηριότητες, είναι περισσότερο η συμμετοχή σας και λιγότερο η ορθότητα των απαντήσεών σας. Η συμμετοχή βαθμολογείται με άριστα το 10.
- **Τελική εξέταση:** Θα εστιάσει σε όλα τα θέματα που θα αναλυθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, τα οποία βρίσκονται τόσο στο υλικό μελέτης όσο και στο επιπρόσθετο υλικό στο Moodle. Περισσότερες λεπτομέρειες για τη διάρκειά της, τον τρόπο διεξαγωγής της και το είδος των ερωτήσεων που θα περιλαμβάνει θα δοθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. Ορισμένες από τις ερωτήσεις θα πρέπει να απαντηθούν όχι μόνο με βάση τις γνώσεις σας αλλά και την κριτική σας ικανότητα. Η τελική εξέταση θα βαθμολογηθεί με άριστα το 60.

Οι φοιτητές/ριες θα πρέπει να παραδίδουν τις εργασίες τους κατά το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα. Μικρή χρονική παράταση μπορεί να δοθεί μετά από έγκριση του/ης διδάσκοντα/ουσας (και συνεννόηση με τον/ην συντονιστή/ρια του μαθήματος) σε εξαιρετικές περιπτώσεις συνοδευόμενη από σχετικό δικαιολογητικό.

Όλες οι εργασίες ελέγχονται για κειμενικές ταυτίσεις με εργασίες άλλων φοιτητών/ριών καθώς και με πηγές που υπάρχουν στο διαδίκτυο μέσω του λογισμικού Turnitin. Εξαπάτηση και λογοκλοπή, κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, αποτελούν σοβαρό αδίκημα και τιμωρούνται. Αν διαπιστωθεί τέτοια περίπτωση, θα ληφθούν πειθαρχικά μέτρα και ενδέχεται να μηδενιστεί η εργασία και να μην επιτύχει ο φοιτητής/ρια στο μάθημα.

Υπολογίζεται ότι ο συνολικός χρόνος που θα χρειαστεί να αφιερωθεί στη μελέτη της κάθε ενότητας είναι περίπου 15-20 ώρες.

Πλήρης περιγραφή της αξιολόγησης και των κανόνων του Πανεπιστημίου παρέχονται στον Οδηγό Αξιολόγησης και στο Διάγραμμα Μαθήματος που βρίσκονται αναρτημένα στο Moodle.

Επικοινωνία

Οι παρακάτω ευκαιρίες επικοινωνίας παρέχονται στους/ις φοιτητές/ριες με σκοπό την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ: α) φοιτητών/ριών και καθηγητή/ριας, β) φοιτητών, και γ) φοιτητών/ριών και περιεχομένου.

- Εβδομαδιαίες δραστηριότητες, φόρουμ αναρτήσεων και chat
- Τηλεδιασκέψεις Webex (διάρκεια κάθε συνάντησης: περίπου 3 ώρες)
- Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο

- Τηλέφωνο
- Διαδικτυακές Ώρες Γραφείου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός του Οδηγού αυτού είναι να κατευθύνει τους φοιτητές να προσπελάσουν το έντυπο και διαδικτυακό εκπαιδευτικό υλικό που δίδεται στο πλαίσιο του εν λόγω μαθήματος, ούτως ώστε να τους παρέχει τη στήριξη που χρειάζονται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευσή τους.

Ο Οδηγός αυτός έχει σχεδιαστεί για να τον χρησιμοποιήσετε μαζί με τις βιβλιογραφικές πηγές που έχουν αναρτηθεί στη διαδικτυακή και διαδραστική πλατφόρμα του μαθήματος (Moodle). Ο Οδηγός Μελέτης είναι δομημένος κατά εβδομάδα και θέμα, περιλαμβάνει 12 ενότητες καθεμία από τις οποίες περιλαμβάνει περίληψη και κάποιες πολύ σύντομες εισαγωγικές παρατηρήσεις, σκοπό και προσδοκώμενα αποτελέσματα, λέξεις κλειδιά - βασικές έννοιες, βιβλιογραφία, συνιστώμενο χρόνο ενασχόλησης του φοιτητή, και δραστηριότητες. Παρά το ότι είναι αυτονόητο, πρέπει να επισημανθεί ότι **ο οδηγός μελέτης δεν υποκαθιστά στο ελάχιστο το αναρτημένο στην πλατφόρμα εκπαιδευτικό υλικό**, που πρέπει ο φοιτητής να διαβάσει με προσοχή και να αφομοιώσει, για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του προγράμματος και να ολοκληρώσει επιτυχώς τη Θ.Ε.

Τόσο οι δραστηριότητες όσο και η προτεινόμενη βιβλιογραφία θα εμπλουτίζονται διαρκώς από τη συντονίστρια και τους διδάσκοντες καθ' όλη την διάρκεια του εξαμήνου.

Δρ. Ανδρούλα Παπακυριακού

Επιστημονική Υπεύθυνη

Περίληψη – Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το κεφάλαιο αυτό καλύπτει μια εισαγωγή σε βασικές έννοιες κι αρχές που αφορούν στον σχεδιασμό ενός γλωσσικού μαθήματος στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας με τη χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας. Παρουσιάζεται ο τρόπος εργασίας με τον οποίο θα κινηθούμε κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, ξεκινώντας από τα θεωρητικά μοντέλα που υφίστανται στη διδασκαλία ξένων γλωσσών και περνώντας σε ζητήματα που τίθενται και που οφείλουν να προβληματίζουν τους διδάσκοντες την Ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα, κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας, αλλά και της οργάνωσης ενός γλωσσικού μαθήματος με τη χρήση Η/Υ. Αναλύονται οι αρχές που διέπουν τη συμβατική εκπαίδευση, την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και το μικτό μοντέλο μάθησης. Παρουσιάζεται η υπάρχουσα ορολογία, προκειμένου να διασαφηνιστούν οι όροι. Πραγματοποιείται αναδρομή στις διαθέσιμες τεχνολογίες διαδικτύου, στα σημεία που χαρακτηρίζουν κάθε γενιά ιστού, στις ομοιότητες και τις διαφορές που παρουσιάζουν. Τέλος, γίνεται ιστορική αναδρομή στις μορφές εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ορίζοντας τις ομοιότητες και τις διαφορές και πώς αντιστοιχίζονται με τις τεχνολογίες διαδικτύου.

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/τριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη βασικών εννοιών κι αρχών που αφορούν στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση ενός γλωσσικού μαθήματος στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας με τη χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας. Βάσει των υφιστάμενων μοντέλων, να είναι σε θέση να τα διακρίνουν και να επιλέγουν το καταλληλότερο για τη γλωσσική τάξη που αναλαμβάνουν. Στο πλαίσιο του κεφαλαίου αυτού, καλούνται οι φοιτητές/τριες να έρθουν σε επαφή με την εξέλιξη και τη συμβολή της τεχνολογίας στη διδασκαλία δεύτερης/ξένης γλώσσας, καθώς και να προβληματιστούν αναφορικά με τον ορθό τρόπο επιλογής και χρήσης των Νέων Τεχνολογιών από τους ίδιους ως μελλοντικούς διδάσκοντες την Ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, θα πρέπει να είστε σε θέση να:

- αντιληφθείτε τα οφέλη των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη διδασκαλία της Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας.
- κατανοήσετε τις βασικές έννοιες που αφορούν στα είδη εκπαίδευσης με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών.
- διακρίνετε τα διαφορετικά μοντέλα μάθησης και να είστε σε θέση να επιλέγετε το κατάλληλο για τη γλωσσική τάξη που αναλαμβάνετε.
- αντιληφθείτε την εξέλιξη των τεχνολογιών δικτύου και κατ’ επέκταση τις δυνατότητες αξιοποίησης στο παρόν, καθώς και τις προοπτικές.

Λέξεις - Κλειδιά

Συμβατική Εκπαίδευση	Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας	Διδασκαλία Ξένης Γλώσσας μέσω Η/Υ
Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση	Τεχνολογίες διαδικτύου	Γενιές ιστού
Μικτά Μοντέλα Μάθησης	Τεχνολογίες εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	Διδακτική αξιοποίηση Νέων Τεχνολογιών

Βιβλιογραφία/Δικτυογραφία

Για τις εκπαιδευτικές ανάγκες της ενότητας αυτής χρησιμοποιείται υλικό από τις εξής πηγές:

[1] Αρβανίτης Π., Π. Παναγιωτίδης, 2009, «Web 2.0, elearning 2.0 και εκμάθηση ξένων γλωσσών», "Συν-θέσεις / Syn-thèses" του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Α.Π.Θ., 45-59. Θεσσαλονίκη, 2009. Θεσσαλονίκη: Arts Graphiques Sfakinakakis. ISSN 1791- 6747. <http://ejournals.lib.auth.gr/syn-theses/article/view/5140/5040>.

[2] Handley Z., 2013, “Computer-assisted language learning: diversity in Research and Practice”, the article reviews the book Computer-Assisted Language Learning: Diversity in Research and Practice, edited by G. Stockwell.

[3] Kumar A. R., 2009, “E-Learning 2.0: Learning Redefined”, Library Philosophy and

Practice.

[4] Kundi G. M., Nawaz A., 2014, "From e-Learning 1.0 to e-Learning 2.0: Threats & Opportunities for Higher Education Institutions in developing countries", European Journal of Sustainable Development, 3,1, pp 145-160, ISSN: 2239-5938

[5] Mouzakis Ch., 2008, "Teachers' Perceptions of the Effectiveness of a Blended Learning Approach for ICT Teacher Training", Journal of Technology and Teacher Education, 16 (4), pp 461-482, (ProQuest).

[6] Multu Arzu & Eröz-Tuğ̃a, 2013, "The Role of Computer-Assisted Language Learning (CALL) in promoting Learner Autonomy", Eurasian Journal of Educational Research, Issue 51, pp 107-122.

[7] Wong L., Tantall A., Burgess S., 2014, "A framework for investigating blended learning effectiveness", Education & Training, Volume 56 (2/3), pp 233-251.

Ασκήσεις Αυτοαξιολόγησης

Άσκηση 1.1

Ποιες είναι οι διαφορές και τα κοινά σημεία μεταξύ των διαφορετικών μοντέλων μάθησης με τη χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας;

Άσκηση 1.2

Ποιοι είναι οι πρακτικοί περιορισμοί και τα κριτήρια επιλογής ενός μοντέλου;

Άσκηση 1.3

Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα κάθε μοντέλου;

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (Α΄ ΜΕΡΟΣ)

(2^η Εβδομάδα)

Περίληψη – Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το κεφάλαιο αυτό εισάγει τους/τις φοιτητές/τριες στην επιλογή αξιόπιστων πηγών από το διαδίκτυο και τη στοχευμένη, βάσει γλωσσικής δεξιότητας χρήση του κατάλληλου υλικού στο πλαίσιο της διδασκαλίας της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Ορίζονται τα κριτήρια βάσει των οποίων οφείλει ο/η εκπαιδευτικός να επιλέγει το διδακτικό υλικό που διατίθεται στο διαδίκτυο και αναφέρονται βασικές ηλεκτρονικές πηγές που δύναται να αξιοποιηθούν σε αυτό το πλαίσιο. Παρουσιάζονται ιστοσελίδες εκπαιδευτικού περιεχομένου εστιάζοντας σε παραδείγματα, όπου θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν κάποια από τα διδακτικά υλικά που εμπεριέχουν. Παράλληλα, γίνεται αναφορά στον τρόπο ανεύρεσης και αξιοποίησης πολυμεσικού υλικού από τις ιστοσελίδες αυτές. Δίνονται ενδεικτικά παραδείγματα αξιοποίησης ηλεκτρονικά διαθέσιμων διδακτικών υλικών με αναφορά στη φάση διδασκαλίας κατά την οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε συνάρτηση με τον διδακτικό στόχο και την επιδιωκόμενη κάθε φορά δεξιότητα.

Σκοπός

Σκοπός της ενότητας αυτής είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές/τριες με αξιόπιστες ηλεκτρονικές πηγές ανεύρεσης διδακτικού υλικού, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά την προετοιμασία του μαθήματος από τον διδάσκοντα / τη διδάσκουσα και να αξιοποιηθεί εντός του γλωσσικού μαθήματος. Οι φοιτητές/τριες εξοικειώνονται με την πλοήγηση και χρήση διδακτικών υλικών που θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας αυτούσια ή προσαρμοσμένα στις γλωσσικές ανάγκες των τάξεων που θα διαθέτουν. Αντιλαμβάνονται τη χρησιμότητα χρήσης αυθεντικού πολυμεσικού και πολυτροπικού υλικού, ως μέσο κινητοποίησης του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών τους, με στόχο την εκμάθηση της Ελληνικής με παιγνιώδη τρόπο και αυτονομώντας τους/τις μαθητές/τριες. Εξασκούνται στην αναζήτηση κατάλληλων ψηφιακών πόρων βάσει της ηλικίας, του επιπέδου γλωσσομάθειας και των ενδιαφερόντων της εκάστοτε γλωσσικής τάξης.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής της ενότητας, θα πρέπει να είστε σε θέση να:

- κατανοήσετε τη σημαντικότητα και χρησιμότητα ανεύρεσης αξιόπιστων ηλεκτρονικών πηγών με αξιοποιήσιμο διδακτικό υλικό.
- Πλοηγηθείτε στις προτεινόμενες ηλεκτρονικές πηγές, προκειμένου να είστε σε θέση να αντλείτε το κατάλληλο υλικό για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας, ανάλογα με τη δεξιότητα που επιθυμείτε να αναπτύξετε στους μαθητές/τριές σας.
- Γνωρίζετε τον τρόπο αξιολόγησης μιας διαδικτυακής πηγής ως προς την εγκυρότητα και την καταλληλότητα του παρεχόμενου υλικού για τις γλωσσικές σας τάξεις.
- Κατανοείτε τη χρησιμότητα και τον τρόπο ανεύρεσης αυθεντικού πολυμεσικού και πολυτροπικού υλικού.

Λέξεις Κλειδιά

Ηλεκτρονικές Πηγές	Οπτικοακουστικό υλικό	Κριτήρια αναζήτησης και επιλογής ηλεκτρονικού διδακτικού υλικού
Ψηφιακό Σχολείο	Πολυμεσικό υλικό	Διδακτική αξιοποίηση ψηφιακών πόρων
Φωτόδεντρο	Πολυτροπικό υλικό	Αξιοποίηση αυθεντικών ψηφιακών πόρων

Βιβλιογραφία/Δικτυογραφία

- [1] Ψηφιακό Σχολείο: <http://ebooks.edu.gr/new/allmaterial.php>
- [2] διαδικτυακή χρήση: <http://ebooks.edu.gr/new/allcourseshtml.php>
- [3] μεταφόρτωση σε μορφή pdf: <http://ebooks.edu.gr/new/allcoursespdf.php>
- [4] Εικονογραφημένο Λεξικό Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού:
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-A111/665/4855,22152/>

[5] Ορθογραφικό–ερμηνευτικό λεξικό Δ´, Ε´, ΣΤ´ Δημοτικού:

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-D110/649/4153,19229/>

[6] Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Α´ & Β´ Δημοτικού:

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-A111/671/4450,19979/>

[7] Εικαστικά Γ´ & Δ´ Δημοτικού:

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-A103/84/677,2567/>

[8] Φωτόδεντρο: <http://photodentro.edu.gr/lor/>

[9] «Ετοίμασε το μεσημεριανό μενού»:

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/3488?locale=el>

[10] «Ανακύκλωση τώρα»: <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/3601?locale=el>

[11] «Γιατροί του κόσμου: <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/5562?locale=el>

Ασκήσεις Αυτοαξιολόγησης

Άσκηση 2.1

Αφού μελετήσετε το υλικό της εβδομάδας και αφού πλοηγηθείτε στις προτεινόμενες ιστοσελίδες, καταγράψτε διδακτικά υλικά που θα μπορούσατε να αντλήσετε στο πλαίσιο της διδασκαλίας της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Για ποιο επίπεδο Ελληνομάθειας θα ήταν καταλληλότερα; Για ποιο προφίλ τάξης (ηλικία, ενδιαφέροντα, κ.λπ.) ενδείκνυνται να χρησιμοποιηθούν; Ποια δεξιότητα εξασκείται μέσω αυτών; Είναι εφικτό να χρησιμοποιηθούν αυτούσια, διατηρώντας την αυθεντικότητά τους;

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (Β΄ ΜΕΡΟΣ)

(3^η Εβδομάδα)

Περίληψη – Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το κεφάλαιο αυτό καλύπτει θέματα που αφορούν στη χρήση ψηφιακών υλικών, ειδικά σχεδιασμένων για τους/τις διδάσκοντες/ουσες την Ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα, καθώς και σε θέματα που αφορούν στην προετοιμασία των μαθητών τους σε εξετάσεις Πιστοποίησης της Ελληνομάθειας. Συνεχίζεται η παρουσίαση χρήσιμων ηλεκτρονικών πηγών ανεύρεσης διδακτικού υλικού για την ελληνική γλώσσα, εστιάζοντας στις σημαντικότερες. Στις πηγές εκείνες, δηλαδή, που παρέχουν πλούσιο, αξιόλογο και αξιόπιστο υλικό. Αντικείμενο του κεφαλαίου αυτού αποτελεί η πλοήγηση στα περιεχόμενα της ιστοσελίδας της Πιστοποίησης της Ελληνομάθειας, η οποία σχεδιάστηκε πρόσφατα από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, τον καθ' ύλην αρμόδιο φορέα για τη διενέργεια των αντίστοιχων εξετάσεων πιστοποίησης. Συγκεντρώνει πληροφορίες, διδακτικό υλικό, διδακτικές προτάσεις, ηλεκτρονικά εργαλεία και μελέτες που υλοποιήθηκαν από πληθώρα εξειδικευμένων ερευνητών στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Απευθύνεται κυρίως στους διδάσκοντες την Ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα, αλλά και σε όσους ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν στις εξετάσεις ελληνομάθειας. Παρέχει, μεταξύ άλλων, χρήσιμες πληροφορίες αναφορικά με τη θεσμοθέτηση και τη χρηστικότητα του πιστοποιητικού ελληνομάθειας και αναφέρει αναλυτικά τα επίπεδα ελληνομάθειας που έχουν θεσπιστεί. Επίσης, εστιάζουμε στην παρουσίαση των δειγμάτων ανά επίπεδο Ελληνομάθειας και ανά δεξιότητα, στους πίνακες γραμματικής, στο λογισμικό αναγνωσιμότητας και στους τρόπους αξιοποίησής του, στα διαγνωστικά τεστ που προσφέρονται έτοιμα προς χρήση, στην Τράπεζα Κειμένων και στην Τράπεζα Πολυμεσικού Υλικού.

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι να παρουσιάσει τις ηλεκτρονικές πηγές που αφορούν στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας, που εμπεριέχουν υλικό για τους διδάσκοντες και τους υποψήφιους ελληνομάθειας. Παρουσιάζονται αναλυτικά οι ηλεκτρονικές πηγές έγκυρης ενημέρωσης των διδασκόντων και των υποψηφίων, βάσει των οποίων μπορούν να προετοιμαστούν και να συμμετάσχουν επιτυχώς στις εξετάσεις ελληνομάθειας. Παρατίθενται τμήματα διαδικτυακών πηγών στα οποία οφείλουν οι φοιτητές/τριες να πλοηγηθούν, προκειμένου να εξοικειωθούν με τη χρήση τους. Απώτερος στόχος είναι η εξοικείωση με τα περιβάλλοντα αυτά και η ταυτόχρονη ανάπτυξη της δεξιότητας επιλογής του καταλληλότερου κάθε φορά διδακτικού υλικού, μέσω του θεωρητικού υλικού, των μελετών και του διδακτικού υλικού που εμπεριέχεται.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτού του κεφαλαίου, θα πρέπει να μπορείτε να:

- γνωρίζετε πηγές άντλησης έγκυρων ηλεκτρονικών δοκιμασιών.
- αντλείτε απαραίτητες πληροφορίες και διδακτικό υλικό για την προετοιμασία του γλωσσικού μαθήματος.
- αξιοποιείτε το λογισμικό αναγνωσιμότητας στο πλαίσιο κατάρτισης κειμένων κατάλληλων για τις γλωσσικές σας τάξεις.
- αξιοποιείτε την Τράπεζα Κειμένων και την Τράπεζα Πολυμεσικού Υλικού.
- χρησιμοποιείτε τις γνώσεις του για να αρχίσετε να διαμορφώνετε την προσωπική τους φιλοσοφία στη διδασκαλία.

Λέξεις Κλειδιά

Ψηφιακά Δείγματα Εξεταστικών Θεμάτων	Ηλεκτρονικά Διαγνωστικά τεστ	Τράπεζα Πολυμεσικού Υλικού
Αναλυτικοί Πίνακες Δομής Εξεταστικών Δοκιμασιών	Τράπεζες Υλικού	Φίλτρα αναζήτησης
Ηλεκτρονικές Διδακτικές Προτάσεις	Τράπεζα Κειμένων	Λογισμικό Αναγνωσιμότητας

Βιβλιογραφία/Δικτυογραφία

- [1] Ιστοσελίδα Πιστοποίησης της Ελληνομάθειας:
<http://www.greek-language.gr/certification/index.html>
- [2] Θεσμοθέτηση & Χρηστικότητα Πιστοποιητικού Ελληνομάθειας:
<http://www.greek-language.gr/certification/node/4.html>
- [3] Επίπεδα Ελληνομάθειας: <http://www.greek-language.gr/certification/node/94.html>
- [4] Β2-Καλή Γνώση: <http://www.greek-language.gr/certification/node/101.html>
- [5] Δομή Εξεταστικών Δοκιμασιών:
<http://www.greek-language.gr/certification/node/119.html>
- [6] Δομή Εξεταστικών Δοκιμασιών (Α1 για εφήβους/ενηλίκους & Α1 για παιδιά 8-12 ετών):
<http://www.greek-language.gr/certification/sites/greeklanguage.gr.certification/files/a1.pdf>
- [7] Δείγματα Εξεταστικών Θεμάτων Β1:
<http://www.greek-language.gr/certification/node/142.html>
- [8] Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες:
<http://www.greek-language.gr/certification/node/63.html>
- [9] Αυτοαξιολόγηση Γλωσσικών Ικανοτήτων:
<http://www.greek-language.gr/certification/node/86.html>
- [10] Εξετάσεις, Είμαι Εκπαιδευτικός:
<http://www.greek-language.gr/certification/node/114.html>
- [11] Εξετάσεις, Ειδικοί Επαγγελματικοί Σκοποί, Δομή Εξεταστικών Δοκιμασιών:
<http://www.greek-language.gr/certification/node/29.html>
- [12] Ελληνομάθεια, Διδακτική, Διδακτικές προτάσεις:
<http://www.greek-language.gr/certification/teaching/index.html>
- [13] Ελληνομάθεια, Διδακτική, Διδακτικές προτάσεις, Διδασκαλία προφοράς, 20 Διδακτικές προτάσεις:
<http://www.greek-language.gr/certification/teaching/show.html?id=58>
- [14] Ελληνομάθεια, Διαγνωστικά τεστ, Επίπεδο Γ1:
<http://www.greek-language.gr/certification/tests/index.html?tid=5>
- [15] Ελληνομάθεια, Διαγνωστικά τεστ, Επίπεδο Α1, Κατανόηση Γραπτού Λόγου:
<http://www.greek-language.gr/certification/tests/index.html?tid=1&id=1>
- [16] Ελληνομάθεια, Τράπεζες υλικού, Τράπεζα κειμένων:

<http://www.greek-language.gr/certification/dbs/teachers/index.html>

[17] Ελληνομάθεια, Τράπεζες υλικού, Τράπεζα κειμένων, Μικρές Αγγελίες:

<http://www.greek-language.gr/certification/dbs/teachers/show.html?id=35>

[18] Ελληνομάθεια, Τράπεζες υλικού, Τράπεζα πολυμεσικού υλικού:

<http://www.greek-language.gr/certification/dbs/media/index.html>

[19] Ελληνομάθεια, Ερευνητικό υλικό:

<http://www.greek-language.gr/certification/research/index.html>

[20] Ελληνομάθεια, Λογισμικό αναγνωσιμότητας:

<http://www.greek-language.gr/certification/readability/index.html>

Ασκήσεις Αυτοαξιολόγησης

Ασκηση 3.1

Εντοπίστε από την Τράπεζα Κειμένων κείμενα, βάσει συγκεκριμένου επιπέδου ελληνομάθειας και συγκεκριμένης γλωσσικής δεξιότητας.

Ασκηση 3.2

Χρησιμοποιείστε το λογισμικό αναγνωσιμότητας εισάγοντας κείμενα και ελέγχοντας τον βαθμό καταλληλότητας ανά επίπεδο ελληνομάθειας. Τι ρόλο παίζει η έκταση του κειμένου και η επιλογή «Να μην ληφθεί υπόψη η έκταση του κειμένου»;

Περίληψη – Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Σε αυτό το κεφάλαιο εξοικειώνονται με τη χρήση ηλεκτρονικών λεξικών και ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων της Νέας Ελληνικής, προκειμένου να τα εντάξουν επιτυχώς στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Με τον όρο *ηλεκτρονικά λεξικά* γίνεται αναφορά στην ηλεκτρονική μορφή έντυπων λεξικών, και παρουσιάζονται δυνατότητες αξιοποίησής τους μέσω της σύνθετης αναζήτησης στο πλαίσιο εξοικείωσης των μαθητών/τριών με τη χρήση τους για την αυτονόμησή τους κατά την εκμάθηση της Ελληνικής ως δεύτερη/ξένη γλώσσα, καθώς και στη χρήση τους κατά την προετοιμασία διδακτικού υλικού και δραστηριοτήτων από τους διδάσκοντες/ουσες. Παρουσιάζεται το *Λεξικό Δοκιμασιολογίας*, το περιεχόμενο του οποίου άπτεται της Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και είναι διαθέσιμο προς χρήση από τους διδάσκοντες/ουσες την Ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η ηλεκτρονική μορφή του *Λεξικού της Κοινής Νεοελληνικής* του Ιδρύματος Μανόλη Τριανταφυλλίδη, το οποίο έχει ψηφιοποιηθεί και διατίθεται προς ελεύθερη χρήση στην *Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα*. Δίνονται ενδεικτικά παραδείγματα πιθανών τρόπων αξιοποίησής του, ενώ παράλληλα τονίζεται η σημασία εξοικείωσης των μαθητών/τριών με τη χρήση του στο πλαίσιο της διερευνητικής μάθησης. Γίνεται παρουσίαση της ηλεκτρονικής μορφής των δύο λεξικών του δημοτικού, τα οποία είναι ελεύθερα προσβάσιμα στις *Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα*. Παρουσιάζονται διαφορές και ομοιότητες στον τρόπο αξιοποίησής του συγκριτικά με το *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*. Παράλληλα, παρουσιάζονται τα διαθέσιμα σώματα κειμένων για την ελληνική γλώσσα, τονίζεται η χρησιμότητά τους κατά τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας μέσω αυθεντικών παραδειγμάτων χρήσης της γλώσσας. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζονται τα εξής: το *Σώμα Νέων Ελληνικών Κειμένων* της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα, ο *Εθνικός Θησαυρός για την Ελληνική Γλώσσα* του Ινστιτούτου Επεξεργασίας του Λόγου και το *Σώμα Ελληνικών Κειμένων* του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών με το Πανεπιστήμιο Κύπρου. Γίνεται διάκριση των ομοιοτήτων και των διαφορών που εμφανίζουν μεταξύ τους ως προς το περιεχόμενο του αποδελτιωμένου γραπτού ή/και προφορικού λόγου και τον τρόπο σύνδεσης του *ΣΝΕΚ*

με το ΛΚΝ κατά την ηλεκτρονική αξιοποίησή του.

Σκοπός

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να παρουσιάσει έγκυρα και ηλεκτρονικά διαθέσιμα λεξικά, χρήσιμα για τον/τη διδάσκοντα/ουσα την Ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα κατά την προετοιμασία του γλωσσικού μαθήματος και κατά τη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος. Παράλληλα, παρουσιάζονται και εξοικειώνονται οι φοιτητές/τριες με τη χρήση ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων της Νέας Ελληνικής. Γίνεται κατανοητή η χρησιμότητά τους στο πλαίσιο της διερευνητικής μάθησης της Ελληνικής από τους/τις μαθητές/τριες και εξοικειώνονται οι φοιτητές/τριες με τους ποικίλους τρόπους αξιοποίησής τους κατά τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Απώτερος στόχος είναι η εξοικείωση των φοιτητών/τριών με τη χρήση τους, με την εξαγωγή του κατάλληλου διδακτικού υλικού και την ένταξή τους στη διδασκαλία ξένης γλώσσας.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτού του κεφαλαίου, θα πρέπει να μπορείτε να:

- χρησιμοποιείτε αποτελεσματικά τα ηλεκτρονικά λεξικά της Νέας Ελληνικής.
- αντλείτε διδακτικό υλικό από τα ηλεκτρονικά σώματα κειμένων της Νέας Ελληνικής, προκειμένου να εντοπίσετε κείμενα κατά τη διδασκαλία γλώσσας ή/και τη δημιουργία δραστηριοτήτων για τους μαθητές/τριές σας.
- αντιλαμβάνεστε τη χρησιμότητα του Λεξικού Δοκιμασιολογίας για τη δική σας ενημέρωση και κατάρτιση.
- αντιλαμβάνεστε τις διαφορές και τις ομοιότητες μεταξύ των τριών σωμάτων κειμένων.
- Αντιλαμβάνεστε τις διαφορές και τις ομοιότητες των δυνατοτήτων χρήσης μεταξύ της ηλεκτρονικής μορφής του *Λεξικού της Κοινής Νεοελληνικής* με την αντίστοιχη των δύο λεξικών του δημοτικού.

Λέξεις Κλειδιά

Λεξικό Δοκιμασιολογίας	Ηλεκτρονικά Σώματα Κειμένων
Ηλεκτρονικά Λεξικά	Σώμα Νέων Ελληνικών Κειμένων Πύλης
Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής	Εθνικός Θησαυρός Ελληνικής Γλώσσας
Οργάνωση Λέξεων βάσει Θεματικού Πεδίου	Σώμα Ελληνικών Κειμένων
Αντίστροφο Λεξικό	Διερευνητική μάθηση
Ηλεκτρονικά Λεξικά Δημοτικού	Αυτονόμηση μαθητών

Βιβλιογραφία/Δικτυογραφία

[1] η-Λεξικό Δοκιμασιολογίας:

<http://www.greek-language.gr/certification/research/lexicon/index.html>

[2] η-Λεξικά Δημοτικού:

http://www.greek-language.gr/digitalResources/modern_greek/education/lex_first_grade/index.html

[3] η-Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής:

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html

[4] η-Αντίστροφο Λεξικό:

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/reverse/index.html

[5] Σώμα Νέων Ελληνικών Κειμένων Πύλης:

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/corpora/index.html

[6] Εθνικός Θησαυρός Ελληνικής Γλώσσας (ΕΘΕΓ): <http://hnc.ilsp.gr/>

[7] Σώμα Ελληνικών Κειμένων: <http://www.sek.edu.gr/>

[8] Πύλη για την ελληνική γλώσσα (ΚΕΓ): <http://www.greek-language.gr>

[9] Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα & τη γλωσσική εκπαίδευση (ΚΕΓ):

<http://www.greek-language.gr/digitalResources/index.html>

[10] Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ): <http://www.ilsp.gr/>

Ασκήσεις Αυτοαξιολόγησης

Άσκηση 4.1

Οδηγός Μελέτης

Σελίδα 21

Ποια η χρησιμότητα του *Λεξικού Δοκιμασιολογίας*; Η αναζήτηση όρων τι αποτελέσματα επιστρέφει; Πώς θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν από τους διδάσκοντες την Ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα;

Άσκηση 4.2

Ποια η διαφορά χρήσης της δυνατότητα «καλαθάκι» στο *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα και στα δύο λεξικά του δημοτικού στις Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα;

Άσκηση 4.3

Με ποιο τρόπο μπορεί να χρησιμοποιηθεί η «σύνθετη αναζήτηση» στα ηλεκτρονικά λεξικά για την αναζήτηση συγκεκριμένων ρηματικών τύπων;

Άσκηση 4.4

Με ποιο τρόπο καθίσταται εφικτή η αναζήτηση λημμάτων με το πρόθημα «ανά» ή με επιθήματα του τύπου "-ί«ω" στο *Αντίστροφο Λεξικό*; Διαφέρει από τον αντίστοιχο τρόπο αναζήτησης στο *ΛΚΝ* και στα δύο λεξικά του δημοτικού;

ΚΛΕΙΣΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗΣ

(5^η Εβδομάδα)

Περίληψη – Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα κλειστά περιβάλλοντα μάθησης και τα εργαλεία ανατροφοδότησης, με στόχο να εξοικειωθούν οι φοιτητές/τριες σε τεχνικό επίπεδο αρχικά με τη χρήση τους. Παρουσιάζονται και μελετώνται οι λειτουργίες ηλεκτρονικών εργαλείων, όπως οι Καυτές Πατάτες, το Surveymonkey, το Socrative, το Polleverywhere, το Educaplay, το LearningApps, το Kahoot και τα GoogleForms ως ενδεικτικά εργαλεία δημιουργίας δραστηριοτήτων. Γίνεται αναφορά στη χρησιμότητα των κλειστών μαθησιακών περιβαλλόντων μάθησης ως λογισμικών εξάσκησης και ανατροφοδότησης ή εξάσκησης και πρακτικής (drill and practice). Βασικό τους χαρακτηριστικό είναι η δυνατότητα αυτόματης ή ημιαυτόματης διόρθωσης των δραστηριοτήτων που δίνονται στους/στις μαθητές/τριες και η αυτόματη ανατροφοδότηση που παρέχουν. Αναλύεται η προσφερόμενη ανά ηλεκτρονικό εργαλείο παρεχόμενη τυπολογία δραστηριοτήτων, δίνοντας ενδεικτικά παραδείγματα χρήσης τους στο πλαίσιο της διδασκαλίας νέων γραμματικών ή/και συντακτικών φαινομένων, εμπέδωσης νέου ή διδαγμένου λεξιλογίου, στην αξιολόγηση της διδαχθείσας ύλης. Δίνεται έμφαση στην εξοικείωση με τις ελεύθερα προσβάσιμες λειτουργίες τους, στη διάκριση με εκείνες που απαιτούν συνδρομή και τονίζεται η διάκριση τυπολογιών ανά τύπο δεξιότητας. Αναφέρονται τα οφέλη που προκύπτουν κατά τη χρήση τους, καθώς και η δυνατότητα δημιουργίας δραστηριοτήτων μέσω αυτών αξιοποιώντας υλικό από τις ηλεκτρονικές πηγές που παρουσιάστηκαν τις πρώτες εβδομάδες (π.χ. Τράπεζα Κειμένων, Σώματα Κειμένων, Ηλεκτρονικά Λεξικά, κ.ά.). Γίνεται σύγκριση ομοιοτήτων και διαφορών μεταξύ τους, προκειμένου να καταστεί σαφής ο τρόπος επιλογής του καταλληλότερου, ανάλογα με την επιδιωκόμενη δεξιότητα, την λειτουργικότητα και την πρακτικότητα χρήσης καθενός εξ αυτών.

Σκοπός

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές/τριες με τα κλειστά περιβάλλοντα μάθησης και τα εργαλεία ανατροφοδότησης. Παρουσιάζεται μια σειρά εργαλείων και οι φοιτητές/τριες εξασκούνται στη χρήση τους με γνώμονα τις διδακτικές ανάγκες της γλωσσικής τους τάξης. Επίσης, μετά το πέρας της ενότητας οι φοιτητές/τριες θα μπορούν να χρησιμοποιούν τα συγκεκριμένα εργαλεία και νέα τα οποία προκύπτουν συνεχώς, εντάσσοντάς τα επιτυχώς στις τάξεις τους και εμπλουτίζοντάς τα με το κατάλληλο διδακτικό υλικό. Παράλληλα, καλούνται οι φοιτητές/τριες να πειραματιστούν με τις διαφορετικές τυπολογίες δραστηριοτήτων, να συγκρίνουν τις παρεχόμενες λειτουργίες και να κατασκευάσουν ενδεικτικές δραστηριότητες μέσω αυτών. Στόχος του πειραματισμού είναι αφενός η εξοικείωση χρήσης τους και αφετέρου η αξιοποίηση διδακτικού υλικού που παρουσιάστηκε τις πρώτες εβδομάδες ως υλικό που μπορεί να συμπεριληφθεί κατά την κατασκευή δραστηριοτήτων σε κλειστά περιβάλλοντα μάθησης και ανατροφοδότησης.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτού του κεφαλαίου, θα πρέπει να είστε σε θέση να:

- χρησιμοποιείτε τα κλειστά περιβάλλοντα μάθησης και τα εργαλεία ανατροφοδότησης.
- επιλέγετε το καταλληλότερο εργαλείο βάσει των αναγκών της τάξης σας ως προς την επιδιωκόμενη δεξιότητα.
- σχεδιάζετε δραστηριότητες βάσει των εργαλείων αυτών.
- αντιλαμβάνεστε τους περιορισμούς και τις δυνατότητες που παρέχει η δωρεάν χρήση τους και να προσαρμόζετε τις δραστηριότητες που κατασκευάζετε στις παρεχόμενες λειτουργίες.
- εντοπίζετε μελλοντικά αντίστοιχα εργαλεία δημιουργίας δραστηριοτήτων με ίδιες ή/και παραπλήσιες δυνατότητες.
- λαμβάνετε υπόψη τις απαραίτητες παραμέτρους σε ό,τι αφορά την πρόβλεψη των σωστών παραπλανητών στο πλαίσιο συγκεκριμένου επιπέδου ελληνομάθειας.

Λέξεις Κλειδιά

Κλειστά Περιβάλλοντα Μάθησης	Educaplay
Εργαλεία Ανατροφοδότησης	Kahoot
Καυτές Πατάτες	Surveymonkey
Polleverywhere	Socrative

Βιβλιογραφία/Δικτυογραφία

[1] Κουτσογιάννης Δ. (2007). *Λογισμικό για τη Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής, Θεσσαλονίκη*: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, [3.1.1. Προγράμματα εξάσκησης και πρακτικής (drill and practice)],

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/bibliographies/edu_soft/02.html#toc005

[2] Καυτές Πατάτες (Hot Potatoes): <http://hotpot.uvic.ca/>

[3] e-ΚΛΙΚ στα ελληνικά, ασκήσεις ΚΠΛ:

<http://www.greek-language.gr/certification/KLIK/index.html?id=1.%20%CE%91%CF%83%CE%BA%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%20%CE%9A%CE%A0%CE%9B>

[4] Surveymonkey: <https://www.surveymonkey.com/>

[5] Socrative: <http://www.socrative.com/>

[6] Polleverywhere: <http://www.polleverywhere.com/>

[7] Educaplay: <https://www.educaplay.com/>

[8] Kahoot: <https://kahoot.com/>

Ασκήσεις Αυτοαξιολόγησης

Άσκηση 5.1

Αντλήστε υλικό από τα ηλεκτρονικά λεξικά που μελετήσατε την προηγούμενη εβδομάδα, προκειμένου να κατασκευάσετε μια δραστηριότητα εμπέδωσης λεξιλογίου με Καυτές Πατάτες. Ποια τυπολογία θα επιλέγατε και γιατί.

Άσκηση 5.2

Κατασκευάστε την ίδια δραστηριότητα που δημιουργήσατε με τις Καυτές Πατάτες με

κάποιο ή κάποια από τα υπόλοιπα λογισμικά, π.χ. με educaplay, socrative, kahoot. Τι παρατηρείτε; Υπάρχουν διαφορές; Υπάρχουν Ομοιότητες και ποιες; Ποιο θα θεωρούσατε καταλληλότερο και για ποιο λόγο;

Άσκηση 5.3

Δημιουργήστε μία δραστηριότητα ΚΓΛ μέσω του Surveymonkey, αντλώντας κείμενο από την Τράπεζα Κειμένων. Επιλέξτε επίπεδο Ελληνομάθειας, ενσωματώστε το κείμενο στην ηλεκτρονική δραστηριότητα και επιλέξτε τους κατάλληλους παραπλανητές για μια δραστηριότητα πολλαπλών επιλογών.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6 - Ψηφιακές Κοινότητες (Α΄ μέρος)

ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ (Α΄ ΜΕΡΟΣ)

(6^η Εβδομάδα)

Περίληψη – Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το κεφάλαιο αυτό καλύπτει τις αρχές σχεδιασμού και λειτουργίας των Ψηφιακών Κοινοτήτων στο πλαίσιο των σύγχρονων διδακτικών και εκπαιδευτικών αναγκών. Διακρίνονται οι διαφορές και οι ομοιότητες των Κοινοτήτων Μάθησης και Πρακτικής ως προς τον στόχο και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας τους. Σε ό,τι αφορά τις Κοινότητες Μάθησης παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά τους και η σύνδεσή τους με τις τεχνολογικές δυνατότητες του web 2.0 που παρουσιάστηκε στο πρώτο κεφάλαιο του εξαμήνου. Παράλληλα, διευκρινίζεται η δυνατότητα ένταξής τους στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ή/και στο πλαίσιο των μοντέλων μικτής μάθησης, τα οποία παρουσιάστηκαν στο πρώτο κεφάλαιο του εξαμήνου. Δίνεται έμφαση στις βασικές αρχές που διέπουν τις Κοινότητες Μάθησης ή ψηφιακές ή διαδικτυακές τάξεις. Δίνονται παραδείγματα Κοινοτήτων Μάθησης που υφίστανται και που σχετίζονται με τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά των Κοινοτήτων Πρακτικής, τονίζοντας τις διαφορές και τις ομοιότητές τους με τις Κοινότητες Μάθησης. Προκειμένου να γίνει κατανοητός ο όρος, δίνονται παραδείγματα Κοινοτήτων Πρακτικής που υφίστανται στον χώρο και που σχετίζονται με την εκπαίδευση. Ακολουθεί η παρουσίαση σειράς από ηλεκτρονικές πλατφόρμες που δύνανται να χρησιμοποιηθούν για τη δημιουργία Κοινοτήτων Μάθησης και Πρακτικής, όπως το Edmodo, το Blogger, τα Wikis. Προτείνεται η μελέτη του βιβλίου *Διαδικτυακές κοινότητες εκπαιδευτικών για τα γλωσσικά μαθήματα: σχεδιασμός και εμπειρία*, των Κουτσογιάννη και Μάτο, προκειμένου να καταστεί κατανοητός ο όρος της Κοινότητας Πρακτικής σε αντιδιαστολή προς την Κοινότητα Μάθησης.

Σκοπός

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/τριες μια ολοκληρωμένη αντίληψη και γνώση των Ψηφιακών Κοινοτήτων και πιο συγκεκριμένα των Κοινοτήτων Μάθησης και των Κοινοτήτων Πρακτικής. Παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά και οι στόχοι των Ψηφιακών Κοινοτήτων, οι τρόποι υλοποίησης και λειτουργίας τους σε ηλεκτρονικά περιβάλλοντα, καθώς και τα οφέλη. Γίνεται αναφορά σε χαρακτηριστικές Ψηφιακές Κοινότητες στον χώρο της γλωσσικής εκπαίδευσης. Παράλληλα, παρουσιάζονται ηλεκτρονικές πλατφόρμες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον σχεδιασμό τους, όπως: το edmodo, το ιστολόγιο και τα wikis. Απώτερος στόχος είναι να καταστούν σαφείς οι διαφορές και οι ομοιότητες μεταξύ των δύο τύπων ψηφιακών κοινοτήτων, καθώς και τα οφέλη που μπορούν να έχουν κατά τη χρήση τους ως διδάσκοντες την Ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα. Μέσω της εξοικείωσης με ηλεκτρονικές πλατφόρμες που επιτρέπουν τη δημιουργία ψηφιακών κοινοτήτων, οι φοιτητές/τριες καλούνται να έρθουν σε επαφή, προκειμένου να εξοικειωθούν με τον τρόπο δημιουργίας μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας, η οποία θα μπορούσε να φιλοξενήσει μια ψηφιακή κοινότητα.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτού του κεφαλαίου, θα πρέπει να μπορείτε να:

- κατανοήσετε τις αρχές και τα χαρακτηριστικά των Ψηφιακών Κοινοτήτων
- γνωρίσετε υπάρχουσες Ψηφιακές Κοινότητες στον χώρο της γλωσσικής εκπαίδευσης.
- διακρίνετε τις διαφορές και τις ομοιότητες μεταξύ Κοινοτήτων Μάθησης και Κοινοτήτων Πρακτικής.
- αντιλαμβάνεστε τα οφέλη και τη χρησιμότητα των ψηφιακών κοινοτήτων.
- σχεδιάσετε δοκιμαστικές ηλεκτρονικές πλατφόρμες μέσω του edmodo, του blogger ή/και των wikis.
- κρίνετε βάσει λειτουργικότητας και πρακτικότητας ποια ηλεκτρονική πλατφόρμα ενδείκνυται για τις δικές σας ανάγκες.

Λέξεις Κλειδιά

Ψηφιακές Κοινότητες	edmodo
Κοινότητες Μάθησης	Ιστολόγιο
Κοινότητες Πρακτικής	wikis

Βιβλιογραφία/Δικτυογραφία

- [1] Διαδρομές στη Διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας:
<http://diadromes.greek-language.gr/>
- [2] Ελληνόγλωσση Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Διασπορά:
<http://www.ediamme.edc.uoc.gr/ellinoglossi/index.php/el/koinotites-maδisis>
- [3] Πλατφόρμα Τηλεκπαίδευσης Α.Π.Θ.: <https://opencourses.auth.gr/>
- [4] η-Τάξη ΕΚΠΑ: <https://eclass.uoa.gr/>
- [5] Πανεπιστήμιο Λευκωσίας: <https://www.unic.ac.cy/el/distance-learning/platformes>
- [6] Διάλογος, διαδικτυακή κοινότητα εκπαιδευτικών:
<http://dialogos.greek-language.gr/mod/page/view.php?id=85>
- [7] Φρυκτωρίες: <http://www.fryktories.gr/>
- [8] Μουσοπόλοι: <http://www.mousopoloi.gr/>
- [9] Edmodo: <https://www.edmodo.com/>
- [10] Ιστολόγιο (blog): <https://www.blogger.com/>, <http://edublogs.org/>, <http://blogs.sch.gr/>
- [11] Κουτσογιάννης Δ., Μάτος Α., 2015, *Διαδικτυακές κοινότητες εκπαιδευτικών για τα γλωσσικά μαθήματα: σχεδιασμός και εμπειρία*, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (έκδοση εκτός εμπορίου, ηλεκτρονικά διαθέσιμο: <http://proteas.greek-language.gr/>)

Ασκήσεις Αυτοαξιολόγησης

Άσκηση 6.1

Σε ποιες Ψηφιακές Κοινότητες έχετε συμμετάσχει ή/και συμμετέχετε αυτό το διάστημα. Αναγνωρίζεται τα βασικά τους χαρακτηριστικά; Ποια είναι η ευθύνη εκ μέρους του κάθε

συμμετέχοντα; Με ποιο τρόπο συμβάλλει;

Άσκηση 6.2

Διαθέτετε ήδη λογαριασμό στο edmodo, wikis ή σε κάποιο ιστολόγιο; Εάν όχι δοκιμάστε να δημιουργήσετε λογαριασμό και να πειραματιστείτε με τις προσφερόμενες λειτουργίες. Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της κάθε πλατφόρμας. Ποια θα επιλέγατε στο πλαίσιο οργάνωσης μιας Κοινότητας Μάθησης και για ποιο λόγο;

Περίληψη – Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Στο κεφάλαιο αυτό ολοκληρώνεται η παρουσίαση των ηλεκτρονικών πλατφόρμων που επιτρέπουν τον σχεδιασμό Ψηφιακών Κοινοτήτων, και αναλύονται οι δυνατότητες και οι περιορισμοί που προσφέρονται από κάθε μία, προκειμένου οι φοιτητές/τριες να επιλέξουν την καταλληλότερη βάσει των αναγκών τους ως εκπαιδευτικοί. Πιο συγκεκριμένα, διαβαθμίζοντας τη δυσκολία χρήσης τους παρουσιάζεται αρχικά το wordpress, το οποίο επιτρέπει τη δημιουργία ιστολογίου ή ιστοσελίδας. Είναι πιο περίπλοκος ο σχεδιασμός του, συγκριτικά με τα ιστολόγια που παρουσιάστηκαν την προηγούμενη εβδομάδα. Δίνονται παραδείγματα ιστοσελίδων και ιστολογίων που έχουν κατασκευαστεί μέσω wordpress, καθώς και η δυνατότητα χρήσης τους στα Ελληνικά. Παράλληλα, τονίζονται οι περιορισμοί στη δωρεάν χρήση, οι οποίοι διαρκώς αναπροσαρμόζονται. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης μαθημάτων (Learning Management System), το Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment (Moodle). Αναλύονται οι δυνατότητες αξιοποίησής του και οι παρεχόμενες λειτουργίες στο πλαίσιο οργάνωσης μιας ψηφιακής κοινότητας, αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα την πολυπλοκότητα που το χαρακτηρίζει ως προς τον σχεδιασμό συγκριτικά με όλα όσα έχουμε αναφέρει στο προηγούμενο και στο παρόν κεφάλαιο. Αναφέρονται γνωστές ψηφιακές κοινότητες που λειτουργούν μέσω πλατφόρμων moodle και παρατίθενται ομοιότητες και διαφορές μεταξύ όλων των πλατφορμών που μελετήσαμε ως προς τη λειτουργικότητα, τη δυσκολία και την αποτελεσματικότητα. Δίνονται οδηγίες δημιουργίας ενδεικτικών ηλεκτρονικών τάξεων, τονίζοντας το γεγονός ότι πρόκειται για δυναμικά διαδικτυακά περιβάλλοντα, τα οποία επικαιροποιούνται και τροποποιούνται διαρκώς. Κατ' επέκταση οι λειτουργίες τροποποιούνται αντίστοιχα σε μόνιμη βάση.

Σκοπός

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να ολοκληρώσει την παρουσίαση και την εξοικείωση με τις υπάρχουσες ηλεκτρονικές πλατφόρμες που επιτρέπουν τον σχεδιασμό και την υλοποίηση σε τεχνικό επίπεδο Ψηφιακών Κοινοτήτων για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Παρουσιάζονται δύο απαιτητικότερες, σε επίπεδο χρόνου και ενασχόλησης, διαθέσιμες πλατφόρμες και συστήματα διαχείρισης μαθημάτων ανοιχτού κώδικα: το wordpress και το moodle, ενώ παράλληλα σχολιάζονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα καθεμιάς συγκριτικά με εκείνες που παρουσιάστηκαν την προηγούμενη εβδομάδα. Στόχος είναι οι φοιτητές/τριες να γνωρίζουν τις διαθέσιμες ηλεκτρονικές πλατφόρμες και να επιλέξουν την καταλληλότερη βάσει των αναγκών των τάξεων όπου διδάσκουν ή/και θα διδάξουν την ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα. Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό τι προσφέρει η κάθε πλατφόρμα, ποιοι είναι οι περιορισμοί και ποια τα οφέλη.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτού του κεφαλαίου, πρέπει να είστε σε θέση να:

Ολοκληρώσουν τις γνώσεις τους αναφορικά με τις διαθέσιμες ηλεκτρονικές πλατφόρμες.

- εξοικειωθείτε με τον σχεδιασμό τους σε τεχνικό επίπεδο, δημιουργώντας λογαριασμό και προσπαθώντας να χρησιμοποιήσετε όσο το δυνατόν περισσότερες λειτουργίες.
- κατανοήσετε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα κάθε πλατφόρμας.
- επιλέξετε την καταλληλότερη πλατφόρμα, βάσει των δικών σας αναγκών ή/και των δικών σας τάξεων στην περίπτωση οργάνωσης μιας δικής σας Κοινότητας Μάθησης.
- αντιλαμβάνεστε τη δυναμικότητα που χαρακτηρίζει αυτές τις πλατφόρμες σε ό,τι αφορά λειτουργίες που προστίθενται διαρκώς και σε άλλες που παρέχονται με συνδρομή.
- συγκρίνετε και να διακρίνετε τις διαφορές και τις ομοιότητες που έχουν μεταξύ τους οι διάφορες πλατφόρμες.

Λέξεις Κλειδιά

Ψηφιακές Κοινότητες	wordpress
Κοινότητες Μάθησης	moodle
Κοινότητες Πρακτικής	e-twinning

Βιβλιογραφία/Δικτυογραφία

- [1] Wordpress στα ελληνικά: <https://el.wordpress.org/>
[2] Wordpress στα αγγλικά: <https://wordpress.com/>
[3] Moodle: <https://moodle.org/>
[4] eTwinning: <http://www.etwinning.net/el/pub/index.htm>

Ασκήσεις Αυτοαξιολόγησης

Άσκηση 7.1

Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των ηλεκτρονικών πλατφορμών που παρουσιάστηκαν στο κεφάλαιο αυτό σε σχέση με εκείνες που παρουσιάστηκαν στο προηγούμενο;

Άσκηση 7.2

Δημιουργήστε λογαριασμό και στις δύο ηλεκτρονικές πλατφόρμες και προσπαθήστε να αναρτήσετε ενδεικτικές δραστηριότητες με κλειστά περιβάλλοντα μάθησης και ανατροφοδότησης που δημιουργήσατε. Σε ποια πλατφόρμα είναι πρακτικότερο; Ποιοι οι περιορισμοί και οι διαφορές κατά τη χρήση τους;

Περίληψη – Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Στο κεφάλαιο αυτό καλύπτονται θέματα που αφορούν στη χρήση εργαλείων σύγχρονης επικοινωνίας και παράλληλης χρήσης τους με τις ηλεκτρονικές πλατφόρμες που παρουσιάστηκαν στα δύο προηγούμενα κεφάλαια, προκειμένου να είναι οι φοιτητές/τριες σε θέση να υλοποιήσουν μια ολοκληρωμένη Ψηφιακή Κοινότητα στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ή/και των μικτών μοντέλων μάθησης. Δεδομένου ότι οι ηλεκτρονικές πλατφόρμες με τις οποίες εξοικειώθηκαν στα δύο προηγούμενα κεφάλαια προσφέρουν ασύγχρονη επικοινωνία, στο παρόν κεφάλαιο καλούνται οι φοιτητές/τριες να εξοικειωθούν με λογισμικά που επιτρέπουν τη σύγχρονη επικοινωνία για την επίτευξη επικοινωνίας σε πραγματικό χρόνο. Η παρουσίαση ξεκινάει με διαβάθμιση των υφιστάμενων λογισμικών από το απλούστερο στο πιο σύνθετο και από εκείνο που παρέχει τις λιγότερες δυνατότητες για μικρά ακροατήρια, έως εκείνα που μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες μεγαλύτερων ακροατηρίων. Παρουσιάζεται μια σειρά εργαλείων, όπως το ooVoo, το Skype, το Skype Professional, το Skype for Business, το BigBlueButton, το Zoom και το WebEx. Γίνεται σύγκριση των διαφορών και των ομοιοτήτων που παρουσιάζουν μεταξύ τους, καθώς και για τις δυνατότητες του καθενός εξ αυτών κατά τη χρήση τους στο πλαίσιο μια ψηφιακής κοινότητας. Παράλληλα, γίνεται σύνδεση με τις ηλεκτρονικές πλατφόρμες ως προς τη συμβατότητά τους και τη δυνατότητα ενσωμάτωσης ή/και ταυτόχρονης χρήσης τους. Προτείνεται η χρήση των λειτουργιών που παρέχουν στη δωρεάν έκδοση, προκειμένου να εξοικειωθούν οι φοιτητές/τριες με τη χρήση τους και να είναι ικανοί να συγκρίνουν οι ίδιοι/ες τις διαφορές και τις ομοιότητες που παρουσιάζουν μεταξύ τους και κατ' επέκταση τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν κατά την επιλογή χρήσης τους.

Σκοπός

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να παρουσιάσει στους/τις φοιτητές/τριες διαθέσιμα

εργαλεία σύγχρονης επικοινωνίας, ούτως ώστε να είναι σε θέση να συμπληρώσουν τον σχεδιασμό των Ψηφιακών Κοινοτήτων σε επίπεδο επικοινωνίας σε πραγματικό χρόνο, είτε στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, είτε σε μικτά μοντέλα μάθησης. Γίνεται αναφορά στα ευρέως χρησιμοποιούμενα εργαλεία σύγχρονης επικοινωνίας, αναφέροντας τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα κάθε εργαλείου, καθώς και τους περιορισμούς που έχουν στη δωρεάν έκδοσή τους. Στόχος είναι να κατανοήσουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα και να είναι σε θέση να επιλέξουν το καταλληλότερο, βάσει των αναγκών και των δεδομένων της δικής τους ψηφιακής κοινότητας. Δεν ζητείται η χρήση των λειτουργιών που απαιτούν συνδρομή, δεδομένου ότι σε επίπεδο δοκιμής και πειραματισμού επαρκούν οι προσφερόμενες δωρεάν εκδόσεις των προτεινόμενων εργαλείων σύγχρονης επικοινωνίας.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτού του κεφαλαίου, θα πρέπει να μπορείτε να:

- αξιολογείτε τα διαθέσιμα εργαλεία σύγχρονης επικοινωνίας.
- επιλέγετε το καταλληλότερο βάσει των αναγκών της Ψηφιακής Κοινότητας που θέλετε να σχεδιάσετε και να υλοποιήσετε.
- εξοικειωθείτε με τη χρήση τους, δημιουργώντας λογαριασμούς και δοκιμαστικές συνδέσεις μεταξύ σας ή/και με τρίτους.
- αντιλαμβάνεστε τη δυναμικότητα που χαρακτηρίζει τα εργαλεία σύγχρονης επικοινωνίας, τα οποία επικαιροποιούνται και τροποποιούνται διαρκώς.
- είστε σε θέση να αξιολογείτε τις λειτουργίες αντίστοιχων εργαλείων σύγχρονης επικοινωνίας.

Λέξεις Κλειδιά

Εργαλεία Σύγχρονης Επικοινωνίας	BigBlueButton
skype	WebEx
skype for business	ooVoo

skype professional	blackboard collaborate
--------------------	------------------------

Βιβλιογραφία/Δικτυογραφία

- [1] Skype: <https://www.skype.com/en/download-skype/skype-for-computer/>
- [2] ooVoo: <http://www.oovoo.com/download.aspx>
- [3] BigBlueButton: <http://bigbluebutton.org/>
- [4] WebEx: <https://www.webex.com/>
- [5] Blackboard collaborate: <https://www.blackboard.com/teaching-learning/collaboration-web-conferencing/blackboard-collaborate>

Ασκήσεις Αυτοαξιολόγησης

Άσκηση 8.1

Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των εργαλείων σύγχρονης επικοινωνίας που παρουσιάστηκαν στο κεφάλαιο αυτό; Ποιο εργαλείο θα επιλέγατε για την οργάνωση των δικών σας μαθημάτων και για ποιο λόγο;

Άσκηση 8.2

Ποιο από τα εργαλεία σύγχρονης επικοινωνίας που μελετήσατε, θα επιλέγατε στο πλαίσιο εξ αποστάσεως μαθημάτων, όπου επιθυμείτε να εφαρμόσετε τη δραστηριοκεντρική μέθοδο.

Άσκηση 8.3

Δημιουργήστε λογαριασμούς σε όσα περισσότερα εργαλεία μπορείτε και σας το επιτρέπει η δωρεάν έκδοση και επικοινωνήστε με συμφοιτητές/τριές σας προκειμένου να εξοικειωθείτε με τη χρήση τους.

Περίληψη – Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Στο κεφάλαιο αυτό καλύπτονται θέματα που αφορούν στη συμπλήρωση των λειτουργιών ηλεκτρονικών εργαλείων που μελετήθηκαν τις προηγούμενες εβδομάδες. Σε αυτό το πλαίσιο τα εργαλεία διαμοιρασμού αρχείων λειτουργούν συμπληρωματικά, ενώ ταυτόχρονα καλύπτουν ανάγκες εξ αποστάσεως διαμόρφωσης υλικού με συναδέλφους ή/και αποστολή δραστηριοτήτων στους μαθητές/τριες. Παράλληλα, παρουσιάζεται ηλεκτρονικό εργαλείο που παρέχει δυνατότητες χρήσης στο πλαίσιο ανάπτυξης που αφορούν στην Κατανόηση Προφορικού Λόγου και στην Παραγωγή Προφορικού Λόγου. Η χρησιμότητα των εργαλείων διαμοιρασμού αρχείων έγκειται στο γεγονός ότι επιτρέπουν την αποθήκευση στο διαδίκτυο υλικού που επιθυμούμε να κοινοποιήσουμε σε μαθητές/τριες στο πλαίσιο μιας Κοινότητας Μάθησης ή σε συναδέλφους εκπαιδευτικούς στην περίπτωση των Κοινοτήτων Πρακτικής. Αναφέρονται τα πιο ευρέως εύχρηστα και χρησιμοποιούμενα προγράμματα, όπως το dropbox, το googledrive και το onedrive. Περιγράφονται οι λειτουργίες, οι περιορισμοί, οι δυνατότητες, οι ομοιότητες και οι διαφορές που παρουσιάζει καθένα εξ αυτών των εργαλείων. Γίνεται σύνδεση και παρατίθεται παράδειγμα χρήσης στην περίπτωση ανάρτησης δραστηριοτήτων που κατασκευάστηκαν με Καυτές Πατάτες (Κεφάλαιο 5) σε ιστολόγιο (Κεφάλαιο 6) μέσω του dropbox. Τονίζεται η χρησιμότητα της δυνατότητας που προσφέρουν για συνεργατικά έγγραφα, μεταξύ των μαθητών/τριών στο πλαίσιο μιας ομαδοσυνεργατικής δραστηριότητας. Τέλος, παρουσιάζεται το διαδικτυακό εργαλείο noki, το οποίο είναι διαθέσιμο στο διαδίκτυο με αρκετές δωρεά λειτουργίες που επιτρέπουν στον/στην διδάσκοντα/ουσα ξένης γλώσσας να δημιουργήσει δραστηριότητες Κατανόησης Προφορικού Λόγου ή/και Παραγωγής Προφορικού Λόγου από τους/τις μαθητές/τριές του. Επιτρέπει την εξάσκηση των μαθητών στις συγκεκριμένες δεξιότητες με παιγνιώδη τρόπο, καθιστώντας αποτελεσματικότερη την εκμάθηση για τους/τις μαθητές/τριες.

Σκοπός

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να εξετάσει διαθέσιμα υποστηρικτικά εργαλεία του web 2.0, τα οποία μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά σε κλειστά περιβάλλοντα μάθησης και σε εργαλεία ανατροφοδότησης που έχουν μελετηθεί και να ενσωματωθούν σε ηλεκτρονικές πλατφόρμες. Πιο συγκεκριμένα, οι φοιτητές/τριες εξοικειώνονται με τη χρήση εργαλείων διαμοιρασμού αρχείων, όπως το dropbox, το Googledrive και το OneDrive, προκειμένου να διαμοιραστούν αρχεία και υλικό με τους/τις μαθητές/τριές τους, αλλά και με συναδέλφους τους, καθώς και για να τα χρησιμοποιήσουν ταυτόχρονα με ηλεκτρονικά εργαλεία δημιουργίας δραστηριοτήτων που το απαιτούν. Επίσης, παρουσιάζεται ένα εργαλείο για την Παραγωγή και Κατανόηση Προφορικού Λόγου, το Voki.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτού του κεφαλαίου, πρέπει να είστε σε θέση να:

- χρησιμοποιείτε εργαλεία διαμοιρασμού αρχείων.
- ενσωματώνετε δραστηριότητες με ηλεκτρονικά εργαλεία σε εργαλεία διαμοιρασμού αρχείων.
- χρησιμοποιείτε διαδικτυακά εργαλεία Παραγωγής και Κατανόησης Προφορικού Λόγου.
- να χρησιμοποιείτε τις δυνατότητες συνεργατικών εγγράφων.
- αντιλαμβάνεστε τη χρησιμότητα και τον τρόπο χρήσης τους.

Λέξεις Κλειδιά

Υποστηρικτικά Διαδικτυακά Εργαλεία	dropbox
Εργαλεία Διαμοιρασμού Αρχείων	Googledrive
Voki	OneDrive

Βιβλιογραφία/Δικτυογραφία

[1] Dropbox: <https://www.dropbox.com/>

[2] GoogleDrive: <https://www.google.com/drive/>

[3] Onedrive: <https://onedrive.live.com/about/el-gr/>

[4] Voki: <https://www.voki.com/>

Ασκήσεις Αυτοαξιολόγησης

Άσκηση 9.1

Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των εργαλείων διαμοιρασμού αρχείων που παρουσιάζονται σε αυτό το κεφάλαιο; Ποιο εργαλείο θα επιλέγατε στο πλαίσιο των δικών σας μαθημάτων και για ποιο λόγο;

Άσκηση 9.2

Δημιουργήστε δικές σας δραστηριότητες Κατανόησης Προφορικού Λόγου, αντλώντας ηχητικό υλικό από την Τράπεζα Πολυμεσικού Υλικού (3^ο Κεφάλαιο) χρησιμοποιώντας τις δωρεάν λειτουργίες που παρέχει το Voki. Τι παρατηρείτε;

Περίληψη – Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το κεφάλαιο εστιάζει στην ενσωμάτωση των σύννεφων λέξεων και των ψηφιακών κόμικς στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας, παρουσιάζοντας ηλεκτρονικά εργαλεία που επιτρέπουν τη δημιουργία τους. Παράλληλα, προτείνονται τρόποι διδακτικής αξιοποίησής τους στο πλαίσιο ανάπτυξης συγκεκριμένων γλωσσικών δεξιοτήτων. Τα σύννεφα λέξεων αποτελούν ένα ευρέως διαδεδομένο εκπαιδευτικό εργαλείο κατά τη διδασκαλία γλώσσας, δεδομένου ότι παρέχουν τη δυνατότητα προσθήκης κειμένου, διαθέσιμου σε ηλεκτρονική μορφή. Παρουσιάζονται ενδεικτικά διαδικτυακά εργαλεία κατασκευής σύννεφων λέξεων, όπως το wordle, το tagxedo, το worditout και το wordart. Βασικό πλεονέκτημα είναι η δυνατότητα απεικόνισης της συχνότητας των λέξεων ενός κειμένου, ενώ μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως επανάληψη ή/και διεύρυνση του ήδη γνωστού λεξιλογίου για την παραγωγή γραπτού ή/και προφορικού λόγου. Παρουσιάζονται ενδεικτικές εφαρμογές χρήσης τους και αξιοποίησής τους στο πλαίσιο διδασκαλίας της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται διδκτυακά εργαλεία που επιτρέπουν τη δημιουργία κόμικ στο πλαίσιο του γλωσσικού μαθήματος, όπως για παράδειγμα το toondoo, το pixton και το witty comics. Πρόκειται για τα πιο ευρέως χρησιμοποιούμενα εργαλεία για τη δημιουργία κόμικς, χωρίς να είναι τα μοναδικά. Η χρήση τους κατά τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας επιτρέπει την εκμάθηση της γλώσσας με παιγνιώδη τρόπο, είτε μέσω έτοιμων από τον/την διδάσκοντα/ουσα κόμικ, είτε στο πλαίσιο δραστηριοτήτων συμπλήρωσης διαλόγων από τους/τις ίδιους/ες τους/τις μαθητές/τριες. Στο πλαίσιο μιας συμβατικής τάξης μπορούν να αξιοποιηθούν με τη βοήθεια του διαδραστικού πίνακα, ενώ στην περίπτωση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας ή/και του μικτού μοντέλου μάθησης μπορούν να ενσωματωθούν στις ηλεκτρονικές πλατφόρμες που έχει επιλέξει ο/η διδάσκων/ουσα για τη διεξαγωγή των μαθημάτων.

Σκοπός

Σκοπός του κεφαλαίου είναι να παρουσιάσει τις δυνατότητες διδακτικής αξιοποίησης των σύννεφων λέξεων και των ψηφιακών κόμικς κατά τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Αναφέρονται ενδεικτικά εργαλεία δημιουργίας σύννεφων λέξεων, όπως το Wordle, το Tagxedo, το WordItOut και το WordArt, ενώ προτείνεται η εύρεση παρόμοιων εργαλείων και η χρήση τους από τους/τις φοιτητές/τριες. Παράλληλα, παρουσιάζονται εργαλεία δημιουργίας ψηφιακών κόμικς, όπως το Toondoo, το pixton και το witty comics. Στόχος είναι η εξοικείωση των φοιτητών/τριών με τις λειτουργίες τους, η κατανόηση της χρησιμότητάς τους στη διδασκαλία ξένης γλώσσας, καθώς και να είναι ικανοί/ές να χρησιμοποιούν παρόμοια διαδικτυακά εργαλεία που επιτρέπουν τη δημιουργία σύννεφων λέξεων και κόμικ.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτού του κεφαλαίου, πρέπει να είστε σε θέση να:

- δημιουργείτε σύννεφα λέξεων, κατάλληλα για την ανάπτυξη συγκεκριμένης δεξιότητας και αντίστοιχη του επιπέδου ελληνομάθειας των μαθητών/τριών σας.
- δημιουργείτε ψηφιακά κόμικς αξιοποιήσιμα σε γλωσσικές τάξεις.
- εντοπίζετε νέα αντίστοιχα εργαλεία που προκύπτουν και παρέχονται στο διαδίκτυο.
- αντιλαμβάνεστε τις δυνατότητες αξιοποίησής τους.

Λέξεις Κλειδιά

Σύννεφα Λέξεων	WordItOut	Pixton
Wordle	WordArt	Witty Comics
Tagxedo	Ψηφιακά Κόμικς	Toondoo

Βιβλιογραφία/Δικτυογραφία

[1] Wordle: www.wordle.net
[2] Tagxedo: www.tagxedo.com
[3] WordItOut: <https://worditout.com/>

[4] WordArt: <https://wordart.com/>

[5] Toondoo: <http://www.toondoo.com/>

[6] Pixton: <https://www.pixton.com/gr/>

[7] Witty Comics: <http://www.wittycomics.com/>

Ασκήσεις Αυτοαξιολόγησης

Άσκηση 10.1

Δημιουργήστε το ίδιο σύννεφο λέξεων, χρησιμοποιώντας το ίδιο κείμενο σε διαφορετικά διαδικτυακά εργαλεία που επιτρέπουν τη δημιουργία συννεφόλεξων. Τι παρατηρείτε;

Άσκηση 10.2

Δημιουργήστε σύντομα κόμικ με τα εργαλεία δημιουργίας ψηφιακών κόμικς που μελετήσατε. Ποιο εργαλείο θεωρείτε ότι είναι πιο εύχρηστο. Ποιο θα υιοθετούσατε στις δικές σας γλωσσικές τάξεις και για ποιο λόγο;

Περίληψη – Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Στο κεφάλαιο αυτό καλύπτονται θέματα που αφορούν στην αξιοποίηση της ψηφιακής αφήγησης στην ανάπτυξη των προσληπτικών και παραγωγικών δεξιοτήτων κατά τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Παρουσιάζονται διδικτυακά εργαλεία που επιτρέπουν τη δημιουργία ψηφιακών αφηγήσεων, εμπλουτίζοντας το διδακτικό υλικό με την προσθήκη πολυμεσικού υλικού. Τα εργαλεία που επιλέχθηκαν, βάσει τη χρήση τους στο πλαίσιο της διδασκαλίας ξένων γλωσσών είναι το powtoon, το animoto και το clipflair. Δύναται να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της αφόρμησης σε δραστηριότητες Παραγωγής Προφορικού Λόγου, στην εξάσκηση γνωστού λεξιλογίου ή/και στην παρουσίαση νέου, καθώς και στην παρουσίαση ή/και στην επανάληψη γραμματικών και συντακτικών κανόνων με ευσύνοπτο τρόπο και μέσω ενός ευχάριστου περιβάλλοντος διεπαφής. Παράλληλα, παρέχεται η δυνατότητα δημιουργίας πολυμεσικού υλικού είτε από τον/την εκπαιδευτικό, είτε από τους/τις μαθητές/τριες στο πλαίσιο μιας δραστηριότητας.

Σκοπός

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να εστιάσει στη διδακτική αξιοποίηση της ψηφιακής αφήγησης κατά την ανάπτυξη των προσληπτικών και παραγωγικών δεξιοτήτων των μαθητών/τριών της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Παρουσιάζονται διαδικτυακά εργαλεία που επιτρέπουν τη δημιουργία ψηφιακών αφηγήσεων, όπως το Clipflair, το Powtoon και το Animoto με στόχο την εξοικείωση των φοιτητών/τριών με τη χρήση τους και την ένταξή τους στα γλωσσικά μαθήματα στην κατάλληλη φάση της διδασκαλίας.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτού του κεφαλαίου, θα πρέπει να είστε σε θέση να:

- χρησιμοποιείτε επαρκώς εργαλεία δημιουργίας ψηφιακής αφήγησης.
- δημιουργείτε ψηφιακές αφηγήσεις, κατάλληλες για το επίπεδο ελληνομάθειας των

μαθητών/τριών σας.

- αντιλαμβάνεστε τα οφέλη από τη χρήση τους στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξενής γλώσσας.
- αντιλαμβάνεστε τις διαφορές και τις ομοιότητες μεταξύ των εργαλείων που παρουσιάστηκαν.
- εντοπίζετε και να χρησιμοποιείτε αντίστοιχα εργαλεία δημιουργίας ψηφιακής αφήγησης.

Λέξεις Κλειδιά

Ψηφιακή Αφήγηση	Powtoon
Clipflair	Animoto

Βιβλιογραφία/Δικτυογραφία

- [1] Clipflair: <http://www.clipflair.net/>
- [2] Clipflair – Εγχειρίδιο χρήστη: <http://social.clipflair.net/Help/Manual.aspx>
- [3] Clipflair – ΣΤ΄ τάξης 1^{ου} δημοτικού Πολυγύρου, 2013-2014:
<http://studio.clipflair.net/?video=LonaAndLakis>
- [4] Powtoon: <https://www.powtoon.com/home/>
- [5] Animoto: <https://animoto.com/>

Ασκήσεις Αυτοαξιολόγησης

Άσκηση 11.1

Δημιουργήστε δικές σας σύντομες ψηφιακές αφηγήσεις, ορίζοντας το επίπεδο ελληνομάθειας και το διδακτικό στόχο που θα έχει.

Άσκηση 11.2

Συγκρίνετε τα τρία εργαλεία δημιουργίας ψηφιακών αφηγήσεων. Είναι εξίσου εύχρηστα και

πρακτικά; Βρίσκετε διαφορές; Ποιο θα επιλέγατε για τη δική σας γλωσσική τάξη και για ποιο λόγο;

Περίληψη – Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά στη χρησιμότητα εργαλείων παρουσίασης και screencast εργαλείων κατά τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στην υιοθέτηση καλών πρακτικών, προκειμένου η χρήση τους να συμβάλει τα μέγιστα στη διδασκαλία και εκμάθηση της γλώσσας. Παρουσιάζονται τα πιο ευρέως χρησιμοποιούμενα εργαλεία παρουσίασης, όπως το powerpoint, το prezī και το slideshare. Για καθένα εξ αυτών αναφέρονται τα βασικά χαρακτηριστικά, καθώς και ομοιότητες και διαφορές μεταξύ τους, ενώ παράλληλα προτείνονται ενδεικτικοί τρόποι ένταξής τους σε συγκεκριμένες φάσεις της διδασκαλίας. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται λογισμικά που επιτρέπουν τη δημιουργία πολυμεσικού υλικού από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, όπως το Camtasia και το screen-o-matic. Παρατίθενται βασικές οδηγίες δημιουργίας τους, ενώ προτείνονται χρήσεις τους στο πλαίσιο δημιουργίας δραστηριοτήτων, επεξηγήσεων διδακτικού υλικού, κανόνων γραμματικής και συντακτικού και παρουσίαση λεξιλογίου από τον/την ίδιο/α τον/την εκπαιδευτικό.

Σκοπός

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να εστιάσει στη χρησιμότητα εργαλείων παρουσίασης κατά τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Σε αυτό το πλαίσιο παρουσιάζονται ηλεκτρονικά εργαλεία που επιτρέπουν τη δημιουργία παρουσιάσεων, όπως το powerpoint, το Prezi, το slideshare και screencast εργαλεία, όπως το Camtasia και το screen-o-matic. Παράλληλα, τονίζεται η σημασία του ορθού σχεδιασμού τους ανάλογα με το επίπεδο ελληνομάθειας των μαθητών/τριών και προτείνονται καλές πρακτικές χρήσης τους. Στόχος είναι αφενός οι φοιτητές/τριες να εξοικειωθούν με τη χρήση και τη λειτουργία τους και αφετέρου να είναι ικανοί/ες να τα εντάξουν στο κατάλληλο πλαίσιο κατά τη διδασκαλία γλώσσας.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της μελέτης αυτού του κεφαλαίου, πρέπει να είστε σε θέση να:

- χρησιμοποιείτε ηλεκτρονικά εργαλεία παρουσίασης, κατάλληλα για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.
- επιλέγετε το καταλληλότερο εργαλείο παρουσίασης, ανάλογα με τη γλωσσική σας τάξη, καθώς και να τα αναρτάτε σε πλατφόρμες.
- αντιλαμβάνεστε τις διαφορές και τις ομοιότητες που παρουσιάζουν μεταξύ τους.

Λέξεις Κλειδιά

Εργαλεία Παρουσίασης	Slideshare	Screen-o-matic
Powerpoint	Screencast	
Prezi	Camtasia	

Βιβλιογραφία/Δικτυογραφία

[1] Prezi: <https://prezi.com/>

[2] Prezi – βίντεο χρήσης: <https://prezi.com/support/>

[3] Prezi – τοπική αποθήκευση: <http://prezi.com/windows/>

[4] Slideshare: <http://www.slideshare.net/>

[5] Camtasia:

<http://discover.techsmith.com/camtasia-brand-desktop/?gclid=CKTesNaKhtECFRITGwodBNEHOA>

[6] Screen-o-matic: <https://screencast-o-matic.com/>

Ασκήσεις Αυτοαξιολόγησης

Άσκηση 12.1

Δημιουργήστε δικές σας σύντομες παρουσιάσεις. Τι παρατηρείτε μεταξύ των τριών εργαλείων δημιουργίας παρουσιάσεων; Ποιο θα ήταν καταλληλότερο κατά τη γνώμη σας για χρήση σε μία τάξη μαθητών/τριών μικρής ηλικίας και για ποιο λόγο;

Άσκηση 12.2

Συγκρίνετε τα δύο screencast εργαλεία που παρουσιάστηκαν σε αυτό το κεφάλαιο. Με ποιο τρόπο πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο μιας συμβατικής τάξης, μιας εξ αποστάσεως τάξης ή σε ένα μικτό μοντέλο μάθησης;